

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

VENEKEI JÓZSEF ALEZREDES

A katonai logisztikai ellátási lánc koncepció fejlesztésének és alkalmazásának lehetőségei a Nemzeti Közsolgálati Egyetem alap- és mesterszakjainak multinacionális gyakorlati képzési programjaiban

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

Témavezető:

.....
Dr. Pohl Árpád ezredes
egyetemi docens

Budapest, 2015

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS	4
1.1 A kutatási téma aktualitása, tudományos probléma megfogalmazása	4
1.2 A kutatás hipotézisei	8
1.3 A kutatási célkitűzések ismertetése	9
1.4 A kutatási módszerek ismertetése	10
1.5 A kutatási téma körülhatárolása	10
1.6 A releváns szakirodalom áttekintése	11
2. AZ ELLÁTÁSI LÁNC KIALAKULÁSA, FEJLŐDÉSE A KATONAI LOGISZTIKA ELMÉLETÉBEN ÉS GYAKORLATÁBAN, A NATO ÉS A MAGYAR HONVÉDSÉG VISZONYAI KÖZÖTT	13
2.1 Az ellátási lánc menedzsment kialakulása és fejlődése	13
2.2 NATO logisztika	27
2.3 NATO Műveleti Támogatási Lánc Menedzsment	31
2.4 Összhaderőnemi Ellátási Lánc Konceptió	36
2.5 A honi ellátási lánc működése a missziók gyakorlatában	43
2.6 A katonai ellátási lánc koncepció fejlesztésének és alkalmazásának lehetőségei az oktatás területén	47
2.7 Következtetések, megállapítások	50
3. A TÖBBNEMZETI LOGISZTIKAI KÉPZÉSI PROGRAMOK HELYE A NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM KATONAI LOGISZTIKAI ALAP- ÉS MESTERKÉPZÉSI SZAKJAINAK KÉPZÉSI PROGRAMJAIBAN, KIALAKULÁSUK ÉS KORAI FEJLŐDÉSÜK TÖRTÉNETE	52
3.1 A többnemzeti logisztikai képzési programok helye a Nemzeti Közzolgálati Egyetem katonai logisztikai alap- és mesterképzési szakjainak képzési programjaiban	52
3.2 A FOURLOG Logisztikai Kiképzés története és korai fejlődési szakaszai	56
3.2.1 COOPERATIVE TRAINING Békefenntartói Logisztikai Képzési Program	58
3.2.2 A FOURLOG Logisztikai Képzési Program	66

3.3 A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés története és korai fejlődési szakaszai	69
3.4 Következtetések, megállapítások.....	104
4. A FOURLOG LOGISZTIKAI KIKÉPZÉS GYAKORLATI MUNKAMÓDSZEREINEK TOVÁBBFEJLESZTÉSE	106
4.1 A kiképzés gyakorlati munkamódszereinek fejlesztése az ellátási lánc menedzsment komponenseinek figyelembevételével	106
4.2 Következtetések, megállapítások.....	157
5. A MAGLITE TÖBBNEMZETI ÖSSZHADERŐNEMI LOGISZTIKAI KIKÉPZÉS GYAKORLATI MUNKAMÓDSZEREINEK TOVÁBBFEJLESZTÉSE	159
5.1 A kiképzés gyakorlati munkamódszereinek fejlesztése az ellátási lánc menedzsment komponenseinek és a hálózati struktúra figyelembevételével	159
5.2 A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés hatékonyságának vizsgálata	236
5.3 Következtetések, megállapítások.....	242
6. ÖSSZEGZÉS.....	244
6.1 Kutatási eredmények összesítése.....	244
6.2 Tudományos eredmények.....	246
6.3 Ajánlás, valamint a kutatás folytatásának lehetséges irányai.....	247
6.4 A kutatás eredményeinek gyakorlati felhasználhatósága.....	248
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	249
FELHASZNÁLT IRODALOM	253
ÁBRAJEGYZÉK	258
TÁBLÁZATJEGYZÉK	262
MELLÉKLETEK	264
PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK	278
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	280

1. Bevezetés

1.1 A kutatási téma aktualitása, tudományos probléma megfogalmazása

A XX. század végére a több évtizedet felölelő hidegháború befejeződött. A Varsói Szerződés¹ szervezete felbomlott, 1989. október 23-án Magyarország államformája megváltozott, létrejött a Magyar Köztársaság és ezzel egyidőben megalakult az új Magyar Honvédség.

1994-ben az Észak Atlanti Tanács felhívást² intézett a Szövetségen (NATO)³ kívüli demokratikus értékeket képviselő országok felé, melyben megerősítették együttműködési szándékukat, ami már túllépett a diplomáciai dialógusokon és a hatékony partnerkapcsolatokra helyezte a hangsúlyt. Magyarország még ebben az évben csatlakozott a programhoz és elkészítette saját Egyéni Partnerségi Programját, melyet a NATO elfogadott. Ezzel a lépéssel megkezdődött a katonai logisztika nemzetközi kapcsolatrendszerének átalakítása is, mely a későbbiekben jelentősen meghatározta a katonai logisztikai képzés irányvonalát.

Hazánk 1999-es NATO-hoz való csatlakozása után a Magyar Honvédségnél megkezdődött a nemzeti haderő-átalakítás (haderőreform), melynek során nyilvánvalóvá vált, hogy a nemzeti és a nemzetközi katonai logisztikai kapcsolatok rendszerét is jelentősen át kell alakítani annak érdekében, hogy az újonnan kialakított katonai logisztikai szervezetek megfeleljenek egy létszámában jelentősen kisebb, képesség alapú haderő logisztikai feladatait érintő kihívásoknak mind hazai, mind pedig nemzetközi környezetben.

Ezzel párhuzamosan ugyanezek az igények fogalmazódtak meg a hazai katonai felsőoktatási intézmények katonai logisztikai képzési struktúráját, tartalmát illetően is, és ennek megfelelően az új tantervi követelmények megfogalmazása után új tantárgyi programok kerültek kialakításra, melyek tartalmukban folyamatosan követték a katonai logisztika elveiben, eljárásaiban bekövetkezett változásokat. Előtérbe került az ügynevezett gyakorlat-orientált képzés és felkészítés, mely új kihívások elé állította a képzésben érintett tanszékeket.

¹ A volt közép- és kelet európai szocialista országok katonai-politikai szervezete. 1955. május 14-én alapították meg Varsóban a volt Szovjetunió javaslatára.

² 1994. január 10-11. Brüsszel. A Szövetség állam- és kormányfői beindítják a „Partnerség a békéért” programot.

³ Az Észak-atlanti Szerződés Szervezete – angolul North Atlantic Treaty Organisation, rövidítve NATO, franciául Organisation du Traité de l’Atlantique Nord, OTAN.

A Szövetség további segítséget nyújtott azáltal, hogy megnyitotta képzési programjait és logisztikai tanfolyamait a PfP⁴ országok delegáltjai számára a NATO Oberammergau-i Oktatási Központjában. A kétoldalú nemzetközi katonai logisztikai együttműködés terén Nagy-Britannia jelentős támogatással járult hozzá a brit Logisztikai Iskola és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem által létrehozott MAGLITE⁵ képzési programhoz, mely az 1990-es évek közepétől napjainkig hatékonyan segíti a tisztek hadműveleti szintű felkészítését a katonai műveletek logisztikai tervezése és vezetése terén.

Magyarország nemzetközi szerepvállalásának erősödése a képzés területén további változásokat hozott. A korábbi Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola Hadtáp és Pénzügyi Tanszéke (jelenleg Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Logisztikai Intézet, Hadtáp és Katonai Közlekedési Tanszék) és a Cseh Hadsereg Vyskovi Szárazföldi Haderőnemi Egyetem Védelemgazdasági Kara (2004 után a Brno-i Védelmi Egyetem, Katonai Vezetési és Védelemgazdasági Kar, majd Katonai Vezetési Kar) között 2000-ben megkötött Együttműködési Keretmegállapodás alapján a két intézmény létrehozta a „COOPERATIVE TRAINING” Békefenntartói Logisztikai Képzési Programot. A képzési program 2001-ben került először megrendezésre. 2003-ban csatlakozott a programhoz a lipótszentmiklósi Katonai Akadémia, majd 2004-ben a Bundesheer⁶ bécsi Logisztikai Iskolája. 2004-ben a képzési programot tartalmilag továbbfejlesztettük és FOURLOG- néven azóta is folyik.

2008-ban a Hadtáp és Pénzügyi Tanszék a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Üllői úti telephelyének megszűnése után átköltözött a Hungária körúti bázisra, ahol a Katonai Logisztikai Tanszéket, a Katonai Közlekedési Tanszéket, továbbá a Hadtáp és Pénzügyi Tanszéket közösen irányító szervezet, a Katonai Logisztikai Intézet alárendeltségében folytatta oktatási tevékenységét.⁷

Mivel mind a Katonai Logisztikai Tanszék, mind pedig a Hadtáp és Pénzügyi Tanszék rendelkezett saját logisztikai képzési programmal, felmerült a két képzési program összekapcsolásának, egymásra építésének gondolata azzal a céllal, hogy létrehozzunk egy közös ele-

⁴ Partnership for Peace

⁵ Saint Margaret Logistics Information Training Exchange – Szent Margit Logisztikai Információs Felkészítés és Csereprogram

⁶ Osztrák Szövetségi Haderő

⁷ 2013-tól a szervezeti változások következtében a Katonai Logisztikai Intézet alárendeltségébe a következő tanszékek tartoznak: Hadtáp és Katonai Közlekedési Tanszék, Műveleti Logisztikai Tanszék, Haditechnikai Tanszék, Természettudományi Tanszék.

meket tartalmazó harcászati, majd később hadműveleti szinten is végrehajtható többnemzeti logisztikai képzési programot.

A képzési programok korábbi végrehajtása során, kizárólag a logisztikai támogatást végrehajtó alegységek tevékenysége került előtérbe, a honi és a műveleti területen tevékenykedő, a katonai ellátási láncok kulcsfontosságú elemeit jelentő szervezetek, és ezen keresztül az ellátási lánc teljes működése, szerepe a logisztikai támogatás során, nem képezte az oktatás tárgyát, pedig a katonai ellátási láncok működésének megértése a Logisztikai Tervezés, és a logisztikai támogatás feladatai megtervezésének az alapját képezi. Egy adott támogatási feladat tervezése során minden esetben vizsgálni kell, hogy az logisztikai szempontból fenntartható-e, és ebben az ellátási láncok szereplőinek tevékenysége meghatározó.

Miután áttekintettem a képzési programok képzési és kimeneti, valamint tantervi követelményeit, megvizsgáltam az ellátási lánc alapvető menedzsment összetevőit⁸ és a katonai ellátási láncok logisztikai folyamatait⁹. A vizsgálat során arra a következtetésre jutottam, hogy a képzési programok gyakorlati feladatainak fejlesztését ezekkel összhangban kell kidolgoznom oly módon, hogy azok biztosítsák a fentebb ismertetett tantervi követelmények teljesülését.

A FOURLOG képzési program vonatkozásában ez azt jelenti, hogy azt a honvéd tisztjelöltek korábban megszerzett ismereteire alapozva az ellátási lánc menedzsment kommunikációs és információ-, valamint termék áramlás szerkezetének bemutatásával kell kidolgoznom, a katonai ellátási lánc végrehajtói szintű logisztikai folyamataira alapozva.

A MAGLITE képzési program tekintetében, figyelembe véve a képzés magasabb szintjét, már a tervezésre, a munkafolyamat szerkezetre, szervezeti felépítésre és a hatásköri, valamint vezetési szerkezetre koncentrálni a katonai ellátási lánc logisztikai alapfolyamataira alapozva kell a képzési programot fejleszteni, figyelembe véve a lánc hálózati struktúráját is.

Az értekezés témája a gyakorlat által motivált **tudományos feladvány** (probléma), mely a következőképpen fogalmazható meg: **olyan részletes elemzések, tervezési útmutatók és feladatsorok elkészítése és kidolgozása, melyek a logisztikai képzési programok végrehajtása során a katonai ellátási lánc információs szerkezetének, tervezési és elemzési módszereinek figyelembevételével végigvezetik a programot végrehajtó állományt a**

⁸ Lásd 6. ábra

⁹ Lásd 9. ábra

tervezés bonyolult folyamatán, és ennek eredményeképpen képessé válnak a katonai ellátási lánc alap- és végrehajtói logisztikai folyamataihoz kapcsolható nemzeti szakmai, illetve többnemzeti logisztikai törzsekben meglévő beosztások ellátására harcászati és hadműveleti szinten egyaránt.

Az értekezés megírására objektív és szubjektív tényezők egyaránt motiváltak.

A NATO-ban a műveletek többnemzeti keretben és több szinten folynak, amire csak és kizárólag hasonló törzskari feladat szimulációjával lehet felkészülni.

Témám aktualitását jelenti, hogy a Kormány 1278/2010. (XII.15.) határozatával döntött a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) létrehozásáról, amellyel a közszolgálati felsőfokú szakemberképzést egységes intézményi alapokra kívánja helyezni.

A kormánydöntés alapján az új egyetem a honvédelmi és katonai felsőoktatást végző Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, a rendvédelmi és rendészeti felsőoktatást képviselő Rendőrtiszti Főiskola és a Budapesti Corvinus Egyetemtől különváló, a közigazgatási felsőoktatást alaptevékenységként folytató Közigazgatás-tudományi Kar egyesülésével jött létre.¹⁰ A jogelőd intézmények 2012. január 1-jétől a Nemzeti Közszolgálati Egyetem önálló karaiként működnek tovább hagyományaik megőrzésével, a szorosabb oktatási és kutatási együttműködés, valamint a hatékonyabb működtetés érdekében.

Új logisztikai alap- és mesterképzési szakok indítására került sor, melyek szoros egymásra épülése a jelenlegi önálló többnemzeti logisztikai képzési programok továbbfejlesztését is szükségessé teszik.

A jelenlegi szaktisztképzést felváltja az úgynevezett vezető-típusú képzés, ami mind az alap-, mind pedig a mesterképzés szintjén új gondolkodásmódot igényel a két képzési programban résztvevő honvéd tisztjelöltektől, illetve tisztektől.

A Magyar Honvédség missziós szerepvállalása során a fiatal tisztek többnemzeti környezetben dolgoznak, sokszor már szakasz, századszinten. Ezt jól példázza a „Safety Fuel” 2012 gyakorlat is, melynek során a német-magyar szakállomány számot adott a tábori üzem-

¹⁰ 2011. évi XXXVI. törvény a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létesítéséről, Magyar Közlöny, 2011. évi 33. szám.

anyagraktár (TÜZAR) és az annak részét képező WARDAM-II csővezeték-hálózat tábori körülmények között történő működtetéséről.

A főtisztek többnemzeti törzsekben, gyakran hadműveleti szintű vezető szervezetekben teljesítenek missziós szolgálatot.

Személyes indítékom, hogy részt vettem a FOURLOG Logisztikai Kiképzés kidolgozásában és fejlesztésében, bevezettem a LOGFAS¹¹ rendszer használatát a program végrehajtása során, részt vállaltam a programban résztvevő honvéd tisztjelöltek felkészítésében és 2008-tól társigazgatóként, majd nemzeti parancsnokként közreműködöm a program levezetésében.

Hét éve gyakorlatvezetőként, illetve a gyakorlatvezető nemzetközi helyetteseként részt veszek a MAGLITE programok végrehajtásában. 2010-ben elvégeztem a brit Defence College of Logistics and Personnel Administration¹² által szervezett Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek (JLOC)¹³ tanfolyamot, ahol megismerkedtem a brit Összhaderőnemi Ellátási Lánc Menedzsment Koncepció lényegével és elemeivel, majd 2011-ben átvettem a MAGLITE Többnemzeti Logisztikai Képzési Program magyar gyakorlatvezetői teendőit.¹⁴

1.2 A kutatás hipotézisei

1. A polgári és a katonai ellátási láncok elemeinek és működésének megismerése segíti a képzési programok végrehajtása során a többnemzeti logisztikai törzsekben tevékenykedő honvéd tisztjelöltek és mesterszakos hallgatók munkáját a logisztikai támogatás megtervezésének és megszervezésének során.
2. A katonai ellátási láncok tevékenységét támogató és segítő információs programrendszer (LOGFAS) alkalmazása a képzési programok feladatainak elvégzése során hatékonyan hozzájárul a honvéd tisztjelöltek és mesterszakos hallgatók missziós feladatokra történő felkészítéséhez.
3. A több évtizedes múltra visszatekintő programok történeti feldolgozása hozzájárul a Nemzeti Közszolgálati Egyetem és jogelőd intézményei gyakorlati képzési prog-

¹¹ Logistics Functional Area Systems

¹² A MAGLITE program végrehajtásában résztvevő brit partner intézmény.

¹³ Joint Logistics Operations Course

¹⁴ 2013-tól a gyakorlatvezetői teendőket a Műveleti Logisztikai Tanszék vezetője látja el.

ramjainak és nemzetközi tevékenységének részletes megismeréséhez és további fejlesztéséhez.

4. A brit partnerek műveleti és logisztikai elképzeléseinek, törzsmunka módszereinek alaposabb megismerése, összhangban a Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasításának vonatkozó elveivel hozzájárul az ellátási lánc menedzsment fizikai, műszaki, illetve vezetési és viselkedési összetevőinek megértéséhez, ami a magyar honvéd tisztjelöltek és tisztek számára eredményesebb felkészülést tesz lehetővé.
5. Egy hadműveleti szintű, ellátási lánc specifikus, a brit és a magyar törzsszolgálat által szabályozott, azok leghasznosabb gyakorlati munkamódszereit egyesítő logisztikai tervezési rendszer kidolgozása és alkalmazása a MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés végrehajtása során lehetővé teszi a magyar tisztek részvételét a többnemzeti munkacsoportok munkájában.

1.3 A kutatási célkitűzések ismertetése

1. Összehasonlítani a polgári és katonai ellátási láncok lényegi elemeit és azok elemzésével feltárni a köztük lévő különbségeket.
2. Elemezni a NATO Műveleti Támogatási Lánc Menedzsment és a brit Összhaderőnemi Ellátási Lánc Konceptió funkcionális elemeit és működését, összehasonlítva azt a Magyar Honvédség nemzeti felelősségen alapuló logisztikai támogatási rendszerével a missziós katonai műveletek végrehajtása során.
3. A polgári és a katonai ellátási láncok lényegi elemeinek összehasonlításával feltárni az ellátási láncok azon funkcionális elemeit, azok tevékenységeit, amelyekben az alap- és mesterszakos logisztikus hallgatók a Képzési és Kimeneti Követelmények és tantervek alapján gyakoroltathatók.
4. Megvizsgálni a katonai ellátási láncok információs, tervezési és vezetési elemeit, azok továbbfejlesztésének lehetőségeit, és javaslatot tenni az egyes elemekkel való munkavégzés alkalmazására vonatkozóan a logisztikai képzési programok végrehajtása során.
5. Megvizsgálni a FOURLOG és a MAGLITE többnemzeti logisztikai képzési programok történetét, fejlesztésük lépéseit és gyakorlati munkamódszereit, feltérképezni és elemezni azok lehetséges kapcsolódási pontjait, javaslatot tenni a programok egymásra épülésére a katonai logisztikai alap- és mesterképzésben.

6. Megvizsgálni a magyar és a brit harcászati és hadműveleti szintű katonai döntéshozatali és tervező folyamat elemeit különös tekintettel a logisztikai tervezés folyamatára, és a magyar sajátosságok figyelembevételével javaslatot tenni azok alkalmazására a MAGLITE és a FOURLOG logisztikai képzési programok végrehajtása során.

1.4 A kutatási módszerek ismertetése

A kutatási célkitűzések teljesítése érdekében az általános és a téma feldolgozásához szükséges specifikus kutatási módszereket használtam fel, különös tekintettel a leíró statisztikai eszközök innovatív felhasználására. A téma jellegénél fogva az értekezés az alkalmazott kutatás típusai közé sorolható. Az alkalmazott eszközök a könyvtári kutatás, interjúk, a célirányos elemzések, az analízis és szintézis, az indukció, dedukció és az adaptáció.

1. **Tanulmányoztam** a témával kapcsolatos elméleti forrásokat, a hazai és a külföldi szakirodalmat;
2. Kutatási témám történeti részeinek rendszerezése során **interjúk** készítésével egészítettem ki a rendelkezésemre álló forrásanyagokat;
3. **Konzultáltam** a katonai (műveleti) ellátási láncok különböző részterületein dolgozó és azokat működtető hazai és külföldi szakemberekkel, a műveleti tervezés folyamatában résztvevő magyar és külföldi törzstisztekkel, **elemeztem a** hazai és a brit műveleti tervezési folyamat lépéseit, valamint a tervezést befolyásoló tényezőket;
4. Elvégeztem a magyar és a brit logisztikai támogatási rendszerek **összehasonlító elemzését**;
5. A tapasztalati adatokat **szintetizáltam**, azokból **következtetéseket vontam le és ajánlásokat tettem** a leghatékonyabb módszerek alkalmazására.
6. A többenemzeti kiképzések vezető oktatójaként a gyakorlatban **vizsgáltam** a FOURLOG és a MAGLITE egymásra épülésének lehetőségeit.

1.5 A kutatási téma körülhatárolása

Disszertációmban nem tekintettem feladatommak a Magyar Honvédség és a partnerországok hadereinek logisztikai támogatására, illetve törzsszolgálatára vonatkozó teljes körű elemzés elvégzését. A kutatómunka során azokra a területekre fordítottam a fő hangsúlyt,

melyek hozzájárulnak a képzési programok magas színvonalú végrehajtásához, a gyakorlati munkamódszerek elsajátításához és a katonai ellátási láncok működésének jobb megértéséhez.

A kutatómunkát 2014. május 31-én lezártam.

1.6 A releváns szakirodalom áttekintése

Kutatásaim során a releváns szakirodalmak körét a téma komplexitása, illetve az egyes fejezetek konkrét körülhatárolása miatt több részre osztottam fel, és így végeztem el azok áttekintését.

A polgári (civil) ellátási láncok, illetve az ellátási lánc menedzsment fejlődésével kapcsolatosan, a rendelkezésre álló magyar és idegen nyelvű szakirodalom meglehetősen széleskörű. A témával kapcsolatos legfontosabb magyar nyelvű irodalmak között első helyen említeném Szegedi Zoltán és Prezenszki József: Logisztika-menedzsment (Kossuth Kiadó, 2008.), illetve Szegedi Zoltán: Ellátásilánc-menedzsment (Kossuth Kiadó, 2012) című könyveit, melyek mindenki számára közérthető módon gyűjtik össze a logisztika, illetve az ellátási lánc menedzsment fejlődése során megjelenő nézeteket és meghatározásokat. A témával foglalkozó hazai szakirodalom további fontos műveinek tekintem Chikán Attila: Vállalatgazdaságtan (Aula Kiadó, 2003.) és Knoll Imre: Logisztika-Gazdaság-Társadalom (Kovácsnai Kiadó, 2002) című könyveit. Ugyan a témakörrel kapcsolatos idegen nyelvű szakirodalom kimeríthetetlen tárházzal rendelkezik, itt mégis első helyen említeném meg Douglas M. Lambert és Martha C. Cooper: Issues in Supply Chain Management (Industrial Marketing Management, Volume 29, Issue 1, January 2000.) című tanulmányát, melyben az ellátási lánc menedzsment elemeit és annak menedzsment összetevőit tárgyalják. Ez a tanulmány disszertációmiban több helyen is a katonai ellátási lánc menedzsmenttel való összehasonlítás alapját szolgálja.

A katonai ellátási lánc, illetve a katonai ellátási lánc menedzsment szakirodalma nem olyan széleskörű, és bár sok publikációt olvashatunk a témakörben, azok többnyire a Műveleti Logisztikai Lánc Menedzsment (Operational Logistic Chain Management, NATO ACT 1st Draft, 5 April 2006.) című, NATO által megjelentetett tanulmányon alapulnak. Kutatásaim során arra a következtetésre jutottam, hogy a vizsgált témakörben a legtöbb és legrészletesebb ismereteket a brit haderő szakmai doktrínái tartalmazzák. Ezek között is kiemelt helyet foglal el az Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína (Joint Doctrine Publication 4-00 (JDP 4-00) 3rd

Edition), The Development, Concepts and Doctrine Center, Ministry of Defence 2007.), ami részletes képet fest az összhaderőnemi ellátási lánc működési sajátosságairól. A témával foglalkozó hazai publikációk között említeném Réger Béla: A logisztika és az ellátási lánc időszerű kérdései napjainkban (Hadmérnök, V. évf. 3. szám, 2010.), illetve Báthy Sándor: A civil és katonai ellátási lánc (azonosságok és különbözőségek) (Katonai Logisztika, 2007. 4. szám) címen megjelent tanulmányait.

A logisztikai képzési programok képzésben való helyének meghatározása, illetve a programok történeti áttekintése során alapvetően az érintett szakok Képzési és Kimeneti Követelményeire (30/2014. IV.30. KIM-rendelet a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési terület alap- és mesterképzési szakjainak képzési és kimenetei követelményeiről Magyar Közlöny, 2014. évi 61. szám), Réger Béla - Báthy Sándor: A MAGLITE logisztikai oktatási program fejlődési útja: 1996-2004-ig 8 év és 16 levezetett gyakorlat (Katonai Logisztika 2004/3. szám) című publikációjára, saját, a témával kapcsolatos publikációimra és tapasztalataimra, illetve a témakörben Dr. Pohl Árpáddal és Dr. Réger Bélával készített interjúkra támaszkodtam.

A képzési programok továbbfejlesztése során, a NATO LOGFAS informatikai rendszerrel történő munkavégzéshez annak kezelési útmutatóját és a munkavégzés során megszerzett gyakorlati tapasztalataimat használtam fel. A hadműveleti szintű logisztikai tervezéséhez jelenleg magyar nyelvű szakirodalom (doktrína, szabályzat, útmutató) nem áll rendelkezésre, ezért a logisztikai tervezés gyakorlati munkamódszereinek kidolgozása során a brit Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína (Joint Doctrine Publication 4-00 (JDP 4-00) 3rd Edition, The Development, Concepts and Doctrine Center, Ministry of Defence 2007.), a szintén brit Összhaderőnemi Művelettervezési Doktrína (Campaign Planning Joint Doctrine Publication 5-00 Second Edition, Ministry of Defence, 2008.), A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasításának (A Honvéd Vezérkar Hadműveleti Csoportfőnökség Kiadványa, 2013, Nyt. szám: Ált-4/457) iránymutatásaira, illetve a MAGLITE gyakorlatokon megszerzett közel egy évtizedes gyakorlati tapasztalataimra hagyatkoztam. A kidolgozó munka során igénybe vettem azokat az útmutatókat, táblázatokat és kidolgozási sémákat is, melyek korábban a sikeres tervezőmunka végrehajtását segítették elő.

2. Az ellátási lánc kialakulása, fejlődése a katonai logisztika elméletében és gyakorlatában, a NATO és a Magyar Honvédség viszonyai között

Az ellátási lánc-menedzsment napjainkban egy bonyolult, interdiszciplináris tudományterületnek tekinthető, mely más tudományterületekkel összetett kapcsolatrendszerrel alkot.¹⁵ Az ellátási láncokon belül a vevők és a beszállítók között szoros függőségi viszony alakult ki annak érdekében, hogy az adott lánc minél nagyobb értéket tudjon kínálni a vevőknek. A katonai ellátási láncon belül viszont nem beszállítókról és vevőkről beszélünk, hanem támogató szervezetekről és felhasználókról. A végső cél mindkét lánc esetében hasonló, azaz a vevő (felhasználó) igényeinek maradéktalan kielégítése.

2.1 Az ellátási lánc menedzsment kialakulása és fejlődése

A logisztika nem újkeletű fogalom, első megfogalmazása a hadászatban jelent meg. A katonai ellátás, illetve a katonai logisztika minden korban fontos, sőt meghatározó részét képezte a hadviselésnek. Szun-ce már K. e. 500 körül *A hadviselés törvényei* című alaplátványában egy teljes fejezetet szentelt a katonai ellátás kulcsfontosságú „törvényeinek” (2. fejezet *A hadvezetés*).

„Minden háborús vállalkozásnak törvénye, hogy ha van ezer könnyű harci kocsink és ezer nehéz harci szekeriünk, valamint százezer pajzos emberünk, de számukra az élelmet ezer mérföldről kell szállítani, akkor a belső és külső kiadásokra, [...] naponta el kell költeni ezer kin¹⁶ pénzt, mert csak így állíthatunk ki egy százezer főnyi hadsereget.”

„Ha úgy vezetjük a háborút, hogy a győzelem sokáig várat magára, akkor [...] az ország nem bírja majd el a költségeket.

„Aki ért a hadvezetéshez, az katonákat nem soroztat másodszor, élelmet pedig nem szállítat harmadszor.¹⁷ Ha a hadifelszerelést saját országunktól kapjuk, de élelmünket az ellenségtől szerezzük, akkor a hadseregnek mindig lesz elegendő élelme.”

¹⁵ Szegedi Zoltán: *Ellátásilánc-menedzsment*, Budapest, Kossuth Kiadó, 2012. p. 18.

¹⁶ Súlymérték; egyes számítások szerint 1 kin=596,8 g.

¹⁷ A háborút olyan gyorsan kell megnyerni, hogy katonát másodszor soroztatni és élelmet harmadszor szállíttatni már ne kelljen.

„Az ország elszegényedik, ha a seregek messzire kell (élelmet) szállítani; a messzire való szállítás: a nép szegénysége.”¹⁸

Az ókori Görögországban, a Római és a Bizánci Birodalomban már alkalmaztak olyan tiszteket és katonákat, akik a seregek élelemmel való ellátásáról, elszállásolásáról és a készletek tárolásáról gondoskodtak. „Logisztikas”-nak, logistáknak nevezték őket, nevük jelentése a görög „logos” szóból származott, melynek jelentése értelem, számítás, ok.¹⁹ De a kifejezés visszavezethető a latin nyelv „locus” szavára is, melynek jelentése *hely*. A dolognak az egyik helyről a másikra való eljuttatása; még hozzá költségtakarékos, gyors és logikailag legésszerűbb módon.

A középkorban a logisztika fejlődése stagnált, a csapatok ellátásában újszerű elemeket nem lehetett megfigyelni. A katonai logisztika szerepe és jelentősége a XVIII. században az új nemzetállamok létrejöttével, illetve a napóleoni háborúk idején kezdett felértékelődni, mivel ebben az időszakban a hadseregek létszáma jelentősen megnövekedett, ami óriási élelmiszer- és lőszer szükséglet meglétét és utánpótlását vonta maga után. Ulysses Simpson Grant tábornok az amerikai polgárháború során elért sikerét, Richmond bevételét a hatékony logisztikának tulajdonította.²⁰

A XIX. század jelentős fordulópontot hozott a logisztikában, a vasút, majd később a belsőégésű motorok elterjedése a XX. század elején teljesen új lehetőséget és módszereket kínáltak a csapatok ellátására. George Cyrus Thorpe, aki hadnagyként szolgált a tengerészgyalogságnál a spanyol-amerikai háború idején, későbbi művében a Színtiszta Logisztika²¹-ban (a cím szerzői fordítás), a logisztikát a háborúra való felkészülés tudományának nevezi. A XX. század eleje más szempontból is fontos a logisztika történetében, hiszen ekkor indul be a tömegtermelés a világon, és ettől kezdve már termelési logisztikáról beszélhetünk, melyhez belső anyagmozgatási műveletek társultak. Az 1920-as évektől a keresleti piacok menedzselése vált szükségessé, valamint megjelent az optimális beszállítók megválasztásának az igénye.

A II. világháború során a katonai logisztika jelentős fejlődésen ment keresztül, hiszen az akkori hadseregek erősen motorizált jellege, a kontinenseken átívelő hadműveletek, a honi

¹⁸ Szun-ce: A hadviselés törvényei (Szun-ce ping-fa). (Tőkei Ferenc ford.) <http://mek.oszk.hu/01300/01345/01345.htm> Letöltés: 2014. 02. 20.

¹⁹ Pohl Árpád: A "logisztika" történelmi kialakulása és a fogalom tartalmának fejlődése, Budapest, Bolyai Szemle, 1998, VII. évfolyam, 3. szám. pp. 59-68.

²⁰ Personal Memoirs of Ulysses S. Grant, New York, Cosimo Classics, 2006.

²¹ Thorpe, George Cyrus: Pure Logistics: The Science of War Preparation, Charleston, Nabu Press, 2012. p. 139.

bázisok és a hadműveleti területek közötti hatalmas távolságok teljesen új logisztikai eljárások bevezetését és alkalmazását tették szükségessé.

A logisztika, mint interdiszciplináris tudomány, a II. világháborút követő időszakban kerül a civil üzleti szféra érdeklődési körébe, és fejlődése ettől kezdve folyamatos. Ha a logisztikát, mint fogalmat definiáljuk, mindenképpen szét kell választanunk annak polgári és katonai értelmezését. A legelfogadottabb polgári értelmezést az Egyesült Államok Logisztikai Tanácsa fogalmazta meg. Eszerint: „...a logisztika alapanyagok, félkész- és késztermékek, valamint a kapcsolódó információk származási helyről felhasználási helyre való hatásos és költséghatékony áramlásának tervezési, megvalósítási és irányítási folyamata, a vevői elvárásoknak történő megfelelés szándékával.”²² A különböző logisztikai tevékenységek, folyamatok kiszélesedésével újabb meghatározások láttak napvilágot, ilyen az Egyesült Államok Logisztikai Mérnöki Társaságának (SOLE)²³ definíciója, mely szerint: „a logisztika azon vezetési, szervezési és műszaki tevékenységek tudománya, amelyek meghatározott célok és tervek elérésére, valamint a működés érdekében az elvárásokra, az erőforrások fenntartására és ellátására koncentrálnak.”²⁴ A logisztika katonai meghatározásánál a NATO által megfogalmazott definíciót tekintem irányadónak: „Logisztika a haderő mozgatásának és fenntartásának tervezésével és végrehajtásával foglalkozó tudomány.”²⁵ A meghatározás véleményem szerint meglehetősen leegyszerűsített, ennek ellenére világosan felfedezhető hasonlóságot tapasztalunk, ha összehasonlítjuk a SOLE definíciójával. A hazai katonai szakirodalom a logisztikai támogatás fogalmának meghatározása során a NATO által megfogalmazott definíciót kibővíti az ellátás feladataival: „a logisztikai támogatás a katonai szervezetek ellátásának, mozgatásának és fenntartásának tervezésével és szervezésével foglalkozó feladatok és rendszabályok összessége...”²⁶

A logisztika folyamatosan új elemekkel bővül, tevékenységi körei kiszélesednek. A logisztikai szakértők a logisztika más-más elemeire helyezik a hangsúlyt, ennél fogva a megjelenő új definíciók is egyre átfogóbbá váltak az évek során és megjelent az ellátási láncmenedzsment és annak katonai megfelelője, a műveleti támogatási (ellátási) láncmenedzsment fogalma.

²² Szegedi Zoltán, Prezenszki József: Logisztika-menedzsment, Budapest, Kossuth Kiadó, 2010. p. 28.

²³ International Society of Logistics (korábban Society of Logistics Engineers)

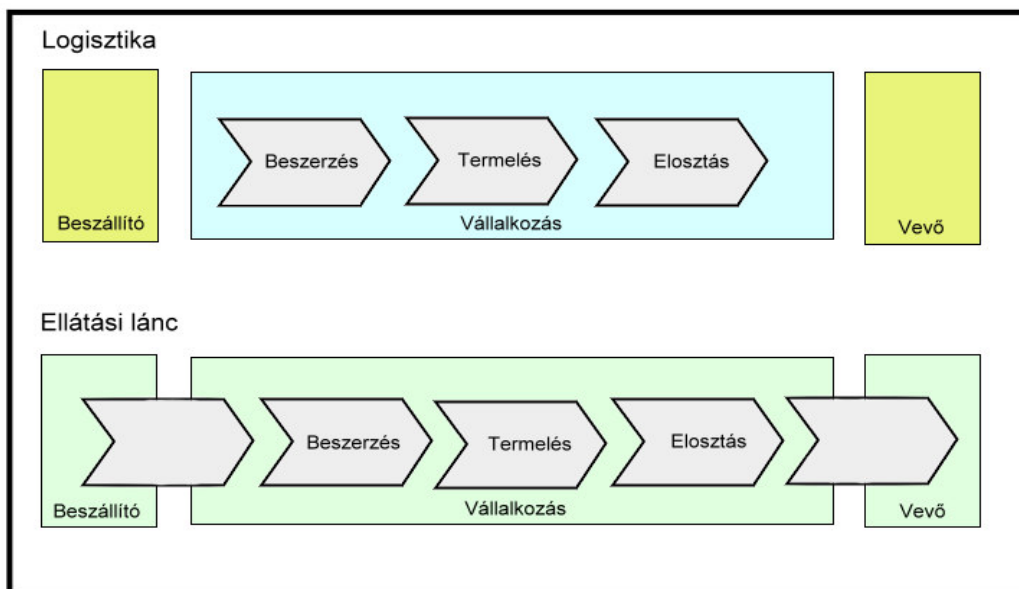
²⁴ Ref. 22. – p. 29.

²⁵ (NATO) AAP-6 - NATO Glossary of Terms and Definitions. NATO Standardization Agency, 2010. p. 2-L-5.

²⁶ Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína (2. kiadás), Budapest, HVK LCSF-ség, 2005. p. 11.

„Az ellátási lánc menedzsment (SCM)²⁷ az anyagok és információk áramlása révén a nyersanyag-beszállítók, a gyártó üzemek, a disztribúciós szolgáltatók és a fogyasztók kapcsolódó összehangolt vezetési és szervezési tevékenységének összessége.”²⁸

Ha a fenti megfogalmazást összehasonlítjuk a logisztika korábbi definícióival és értelmezéseivel, megállapíthatjuk, hogy míg a logisztika az adott logisztikai szervezeten belüli folyamatokra és tevékenységekre koncentrál elsődlegesen, addig az ellátási lánc- menedzsment tevékenysége ezen jóval túlmutat, mivel elsősorban a szervezeten kívüli kapcsolatokra és működésre helyezi a fő hangsúlyt (1. ábra). Ennek megfelelően a logisztika fogalma a következőképpen módosult: „A logisztika – az ellátási lánc menedzsment részeként – alapanyagok, félkész- és késztermékek, valamint a kapcsolódó információk származási helyről felhasználási helyre való hatásos és költséghatékony áramlásának tervezési, megvalósítási és irányítási folyamata, a vevői elvárásoknak történő megfelelés szándékával.”²⁹

1. ábra A logisztika és az ellátási lánc-menedzsment értelmezése
(Forrás: Ref. 22. – p. 30.)

A XX. század végére a kétpólusú világrend megszűnésével megszűntek a kereskedelmi korlátok is, melynek az lett a következménye, hogy új piacok nyíltak a világban. Ez óhatatlanul rányomta a bélyegét a gyárak és vállalatok működésére is. Az ellátási láncok kibővültek azoknak az országoknak a cégeivel, vállalataival, melyek alacsony költséggel termeltek.

²⁷ Supply Chain Management

²⁸ Ref. 22. – p. 30.

²⁹ Ref. 22. – p. 31.

Ennek pozitív hatása az lett, hogy az ellátási láncok is mérsékeltebb költséggel dolgoztak. Ennek ellenére az ellátási láncok bővülése magában hordozza a magasabb kockázatot is, hiszen a szállítási idők megnövekedhetnek, és a láncban újonnan megjelenő „alacsony költségű” országok gazdaságpolitikája is gyakran változik, ami adott esetben zavart okozhat a lánc működésében. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a lánc vállalatai, cégei folyamatosan változó piaci körülmények között működnek és fennmaradásuk nagyban függ attól, hogy mennyire képesek egymással együttműködni és milyen kapcsolatot tudnak kiépíteni a beszállítóikkal és vevőikkel. A vevőkkel való kapcsolattartás feltétele és lényege a sikeres vevőorientáció, melynek szerepe jelentősen felértékelődött. A vevőorientáció lényege a vevők igényeire való koncentráció, a kereslet pontos felmérése, ami az üzleti vállalkozások sikerének egyik alappillére. Chikán Attila szerint: „A fogyasztói igények kielégítése profit elérése mellett.”³⁰

Knoll Imre integrálta a kapcsolódó elemeket a tradicionális ellátási láncba és megalakította az úgynevezett „Bővített ellátási lánc modellt.”³¹ Ennek lényege, hogy a tradicionális ellátási lánc csak a beszerzéstől az értékesítésig terjedő munkafolyamatokat vette számításba, ám az egyre jobban szorongató hatékonysági, versenyképességi, és üzleti eredményességi elvárások kikényszerítették, hogy a cégek már az üzleti tervezés fázisában, a logisztikát érintő és újszerű elemeket is tartalmazó stratégiai megfontolások mentén alakítsák, és bővítsék az ellátási láncot, ill. működési feltételeit.

Ennek megfelelően a bővített ellátási lánc modellje az alábbi módon írható le:

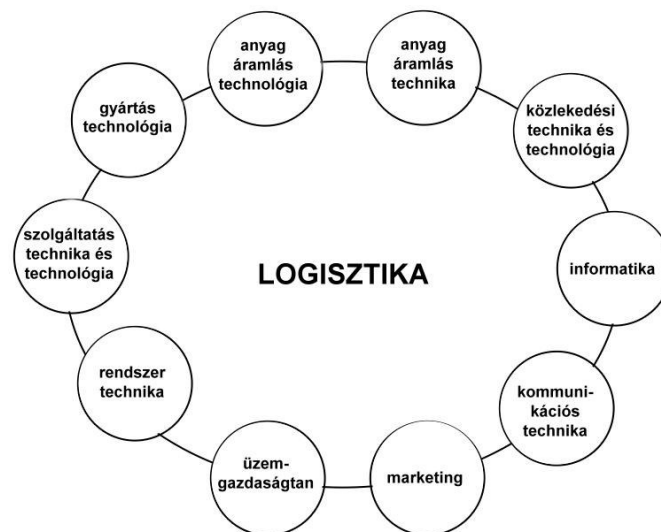
A tradicionális ellátási lánchoz képest nem a beszerzés, illetve a beszállító ehhez kapcsolódó folyamatai jelentik a kiindulópontot, hanem a döntés előkészítés, a K+F (kutatás-fejlesztés) és a tervezés. Itt kell megemlíteni, hogy tanácsos a marketing, illetve a versenytárs tevékenységét elemző benchmarking bizonyos lépéseit is alkalmazni. Mindezt a 3G (Globális Gazdasági Gondolkodásmód) szemlélete kell, hogy összefogja. A tradicionális ellátási lánchoz, ill. mikroelemeihez vertikálisan kapcsolódik a hatékony fogyasztói igény visszajelzés (ECR³²), melynek szakszerű feldolgozása, kiértékelése nyomán célszerű a szükséges termelési és kereskedelmi lépéseket megtenni, benne az ennek folytán szükségessé váló marketing műveletekkel. A tradicionális ellátási láncot az értékesítés után, a másik irányba bővítő terület a controlling, amelynek ki kell terjednie a visszacsatoló jellegű, széles körű társadalmi és gazdasági hatáselemzésre is.

³⁰ Chikán Attila: Vállalatgazdaságtan, Budapest, Aula Kiadó, 2003. p. 564.

³¹ Knoll Imre: Logisztika-Gazdaság-Társadalom, Budapest, Kovásznai Kiadó, 2002. p. 237.

³² Efficient Consumer Response – Hatékony fogyasztói igény visszajelzés

A különböző logisztikai folyamatokba épített interdiszciplinaritás (2. ábra) és a hálózatokban való gondolkodás jelentősen növeli a versenyképességet, biztonságot nyújt a vevőknek, emiatt a lánc szervezetei folyamatosan fejlődnek. Az ellátási lánc kezelésének lényeges ismérve az ügyfélközpontúság. Tehát minden, az ellátási lánc alakítására, irányítására és fejlesztésére irányuló intézkedésnek az ügyfelet kell megcéloznia. Ezek az intézkedések az ügyfélkapcsolatok kezelése, a fogyasztói kapcsolat menedzsment (CRM)³³ fogalomkörébe tartoznak. A fogyasztói kapcsolat menedzsment célja a fogyasztók értékítéletére alapozva a fogyasztói bizalom folyamatos növelése, a fogyasztói igényeknek megfelelő termékek és szolgáltatások biztosítása, a folyamatok tökéletesítése, a változó kereslet és az értéket nem növelő tevékenységek kiiktatása. Ennek megfelelően az ellátási lánc menedzselésével kapcsolatban jelentősen megváltozik az anyagáramlás jellege is. Mivel a figyelem középpontjában a vevő áll, a push (tolni) elvet a pull (húzni) elv váltja fel. Ez azt jelenti, hogy míg a hagyományos vezetési elveknek megfelelően a terméket kifejezetten tolják a piacra (tömeggyártás), addig az ellátási lánc kezelésének ideális elképzelései szerint a keresletnek megfelelő terméket az ügyfelek kívánságainak megfelelően, „végighúzzák” az ellátási láncon.

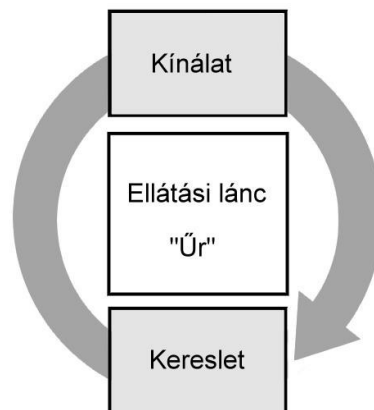

2. ábra A logisztika, mint integrált, interdiszciplináris tudomány
(Forrás: Ref. 31. – p. 237.)

A kínálati oldalon addig nem történik semmi, amíg nincs megrendelés. A megrendelés az, ami az egész rendszert mozgatja. Sokan logikusan úgy gondolják, hogy az ellátási lánc tulajdonképpen nem más, mint egyfajta keresleti vagy szükségleti lánc. Stuart Emmett,

³³ Customer Relationship Management – Fogyasztói kapcsolat menedzsment

(2005)³⁴ szerint az ellátási lánc kitölti a kereslet és a kínálat alapvető üzleti aspektusai között meglévő űrt, melyet az alábbi ábra szemléltet.

3. ábra Az ellátási lánc szerepe a kereslet-kínálat viszonyai között
(Forrás: Ref. 34. – p. 9. Fordította: A szerző.)

Egyes tudósok véleménye szerint az ellátási láncok egyben egyfajta értékláncot reprezentálnak. Az értéklánc fogalmát először Michael E. Porter vezette be a „Competitive Advantage” (Versenyelőny) - című könyvében. Porter szerint a versenyelőny forrásának az az érték tekinthető, melyet a vállalat nyújt a vásárlóinak. A végfelhasználó számára nyújtott érték azon értékkomponensek összege, melyeket a vállalat különböző tevékenységei során létrehoz. Porter különválasztja a vevők, a vállalat és a beszállítók láncát, és kilenc egymástól különálló, de egymással összefüggő tevékenységet különít el, melyek meghatározzák a létrehozott értéket.³⁵ Ezeket a tevékenységeket két csoportra bontja, az elsődleges- és a támogató tevékenységekre (4. ábra).

³⁴ Emmett, Stuart: Supply Chain in 90 minutes, Oxford, Management Books 2000 Ltd, 2005. p. 9.

³⁵ Michael E. Porter: Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance, New York, The Free Press, 1998. pp. 36-48.

4. ábra Porter-féle értéklánc

(Forrás: Chikán Attila: Vállalatok és funkciók integrációja, tanulmány, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, 1997. p. 13.)

Az elsődleges tevékenységek azok, melyek létrehozzák az adott vállalat termékét vagy szolgáltatását, biztosítják azok piacra való eljuttatását és felelősek a marketing és eladási tevékenységért. A támogató tevékenységek biztosítják a szükséges infrastruktúrát, a szakképzett munkaerőt. Az elsődleges tevékenységek egymásra épülő láncot alkotnak és közvetlenül felelnek az értékalkotásért. A támogató tevékenységek külön vállalati osztályokhoz rendelhetők, melyek tevékenységét más osztályok is igénybe vehetik. Az értéklánc tevékenységeinek értékalkotó képességei és kapcsolatainak hatékonysága együttesen adja az adott vállalat versenyelőnyét. A versenyző vállalatnak saját értékláncán kívül meg kell figyelnie beszállítóinak, versenytársainak és vásárlóinak értékláncait is. A vállalat annál nagyobb kompetitív előnyre tehet szert, minél több kapcsolódási pontot épít ki a saját- és vásárlói értéklánca között. Ebben az esetben a vásárlónak közvetített érték (pl. alacsonyabb költség vagy jobb teljesítmény formájában) a vállalatnak a vásárlói értéklánca gyakorolt hatása alapján keletkezik.³⁶

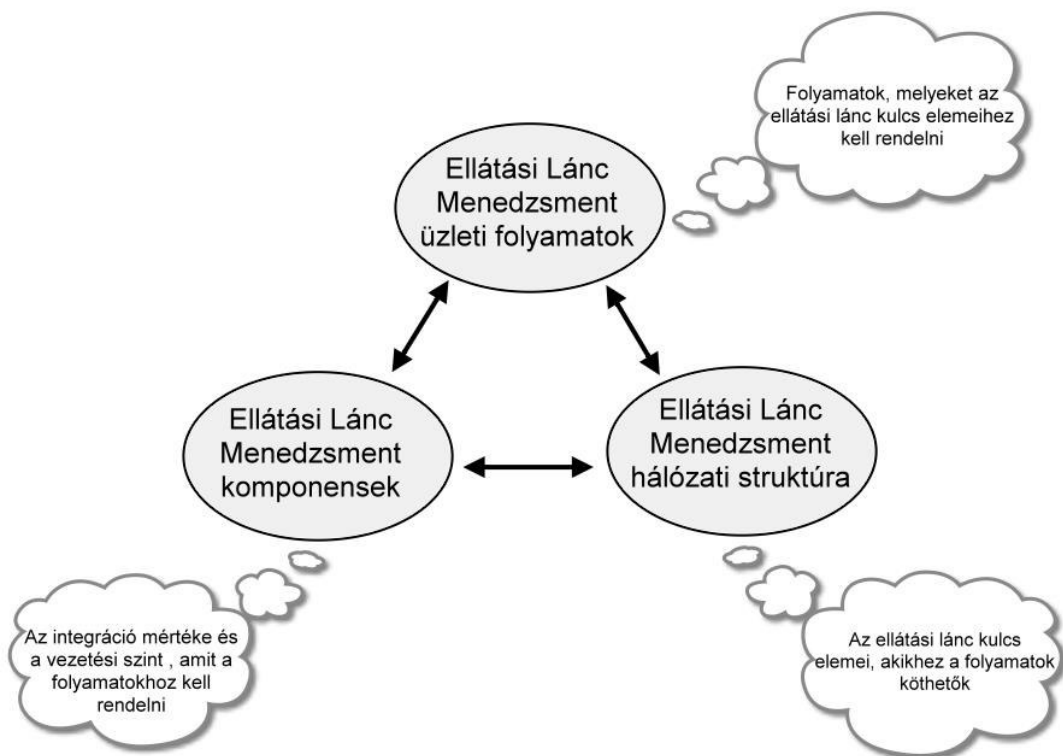
A fentiek alapján megállapítható, hogy a Porter-féle értéklánc egyben egy elemzési módszer is, melynek segítségével feltárhatóvá válnak a vállalat értékalkotó folyamatai és kapcsolatai, segítve ezzel a versenyelőny növelését. Más módszerektől eltérően a Porter-féle értéklánc a tevékenységek értékalkotó képességét absztrakt módon kifejezve kvalitatív elemzést tesz lehetővé, melynek használatával a többféle tevékenységet folytató vállalat eldöntheti, hogy egy adott tevékenységet a saját felelősségi körébe vonjon-e, megfelelő versenyelőny hiányában kivonuljon-e a piacról vagy kiszervezze (outsourcing) az adott tevékenységet.

³⁶ Ref. 35. – pp. 36-48.

Az ellátási lánc menedzsment kifejezés az 1980-as évek elején jelent meg a vállalatirányítással foglalkozó szakirodalomban. Sokan tévesen a logisztika szinonimájaként használják vagy hibásan az értéklánccal azonosítják annak ellenére, hogy bár az ellátási lánc és az értéklánc sok hasonlóságot mutat, az értéklánc egy vállalaton belüli folyamat, ami az ellátási láncba kapcsolódik. Az üzleti tevékenységek sikere nagyban függ attól, hogy a vezetés hogyan tudja az általa irányított szervezet üzleti kapcsolatainak hálózatát egyesíteni. A kapcsolatok ellátási láncon belüli menedzselése jelenti a tulajdonképpeni ellátási lánc menedzsmentet.

Az ellátási lánc vezetése komplex feladat, mivel többszintű beszállítói és fogyasztói hálózatokat kell kezelnie. Douglas M. Lambert és Martha C. Cooper³⁷ az ellátási lánc menedzsment három elemét különbözteti meg (5. ábra):

- a hálózati struktúrát;
- a láncon belüli üzleti folyamatokat;
- a lánc komponenseit.

5. ábra Az ellátási lánc elemei és azok kulcsfontosságú döntései
(Forrás: Ref. 37. – p. 70. Fordította: A szerző.)

³⁷ Lambert, Douglas M., Cooper, Martha C.: Issues in Supply Chain Management, Amsterdeam, Industrial Marketing Management, Volume 29, Issue 1, January 2000. p. 65-83.

Az ellátási lánc hálózatát a lánc szervezeti elemei és azok kapcsolatai alkotják. Mivel a lánc működési és működtetési folyamataiban sok szereplő van jelen, ezért a hálózat rendkívül bonyolult. Ahhoz, hogy az egyszerűbbé váljon, meg kell különböztetni a láncon belüli elsődleges és támogató szereplőket.³⁸ Ez segít meghatározni az ellátási lánc kezdő- és végpontját. El kell dönteni, kik az ellátási lánc kulcsfontosságú elemei, akikhez a láncon belüli fő folyamatok köthetőek.

Egy integrált ellátási lánc működtetése Lambert és Cooper szerint folyamatos információáramlást igényel, amely végső soron biztosítja a jó termékáramlást. A folyamat közép-pontjában továbbra is a vevő áll.³⁹ Egy megfelelő vevőközpontú rendszer kialakításához gyors információkezelésre van szükség, ami folyamatosan figyelemmel kíséri a vevő oldalán jelentkező kereslet fluktuációját. A nagyobb vállalatok arra a következtetésre jutottak, hogy a termékek fogyasztókhöz való eljuttatása csak folyamatalapú megközelítéssel érhető el.

A fentiek alapján az ellátási lánc kulcsfontosságú üzleti folyamatai a következők:

- fogyasztói kapcsolat menedzsment;
- fogyasztói szolgáltatás menedzsment;
- kereslet menedzsment;
- megrendelés teljesítés;
- gyártási folyamat menedzsment;
- beszállítás;
- gyártmányfejlesztés és piacosítás;
- visszáru kezelés.

A lánc komponenseit tekintve, Lambert a rendelkezésre álló elméleti szakirodalom és 90 vállalatvezető kikérdezése után, kilenc irányítási összetevőt határoz meg, melyek a következők:

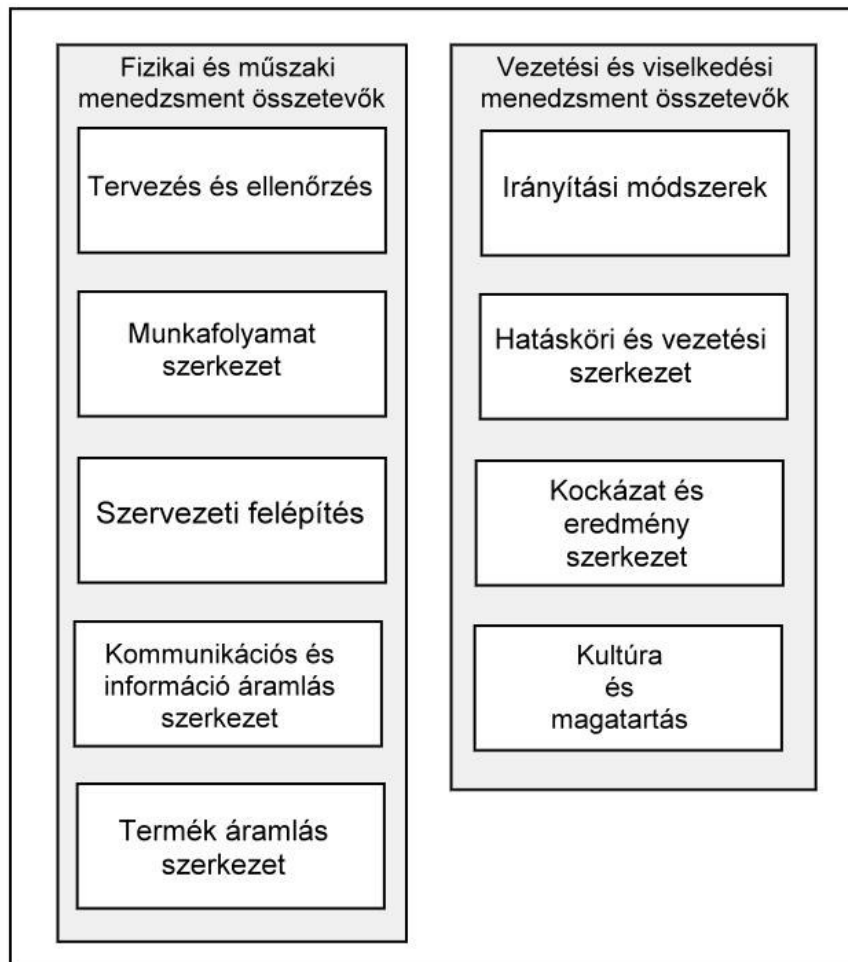
- tervezés és ellenőrzés;
- munkafolyamat szerkezet;
- szervezeti felépítés;
- termékáramlási képesség szerkezet;
- vezetési-irányítási módszerek;

³⁸ Lásd p. 20., 4. ábra

³⁹ Lásd p. 18., Fogyasztói kapcsolat menedzsment

- hatásköri és vezetési szerkezet;
- kockázati és eredmény szerkezet;
- kultúra és magatartás.

A fentiekben felsorolt menedzsment összetevőket Lambert két csoportba sorolja (6. ábra).

6. ábra Az ellátási lánc alapvető menedzsment összetevői
(Forrás: Ref. 37. – p. 79. Fordította: A szerző.)

Az első csoportba tartoznak a legkönnyebben változtatható, a legjobban látható és mérhető összetevők. A második csoport tartalmazza a kevésbé látható és érzékelhető összetevőket. Ennek ellenére ez a csoport határozza meg a fizikai és a műszaki elemek alkalmazását.

Összefoglalva Lambert és Cooper elméletét, az ellátási lánc felépítése során első lépésként vázolni kell az ellátási lánc hálózatát, megkülönböztetve az elsődleges és a támogató

szereplőket. Második lépésként definiálni kell az ellátási lánc azon kulcsfontosságú elemeit, melyek a lánc működése szempontjából elengedhetetlenek. Harmadsorban meg kell állapítani az ellátási lánc szereplői közötti üzleti folyamat-kapcsolatokat, melyeket a lánc kulcsfontosságú elemeihez kell rendelni. Utolsó lépésként meg kell adni az ellátási lánc komponensek integrációs mértékét és vezetési szintjeit, melyeket a láncon belüli folyamatokhoz kell rendelni.

Ha alaposabban megvizsgáljuk az ellátási lánc menedzsment és a logisztika kapcsolatát⁴⁰ megállapítható, hogy korábban a két definíciót egymás szinonimájaként alkalmazták. Sokszor ma sem teljesen egyértelmű a két megfogalmazás egymáshoz való viszonya. Míg az ellátási lánc menedzsment olyan tevékenység, mely átfogja és integrálja a gyártótól a végfelhasználóig terjedő kulcsfontosságú folyamatokat oly módon, hogy közben használati érték, szolgáltatás vagy információ keletkezik, addig a logisztika az ellátási lánc menedzsment részét képezve átfogja a beszerzést, a tárolást, az eszközök elosztását annak érdekében, hogy a szükséges terméket, a megfelelő felhasználó, a meghatározott időben, a megfelelő helyen, a megfelelő minőségben, a megrendelt mennyiségben, és a megfelelő áron kapja meg. Keszthelyi Gyula szerint azonban az úgynevezett *„rugalmas logisztika már nem a meghatározott időre, helyre és követelményre koncentrál, hanem a rugalmas gyártással együtt a termékáramlásra helyezi a hangsúlyt a raktárkészlet gazdálkodás helyett.*”⁴¹ Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a logisztika eseményre koncentráló szemléletét felváltotta a folyamatok során megjelenő problémák elhárítására fókuszáló tevékenység, azaz a készletalapú megközelítést leváltotta a valósídejű keresletet jellemző információ. A valósídejű keresletet jellemző információ mindig is jelen volt a katonai logisztikában, gondoljunk csak az anyagi-technikai harcérték jelentésekre vagy a Logisztikai Pontosítóra (Log Update),⁴² hiszen a keresletet itt nem a vevő, hanem a műveleti ellátási lánc végén található végfelhasználók igényei határozzák meg.

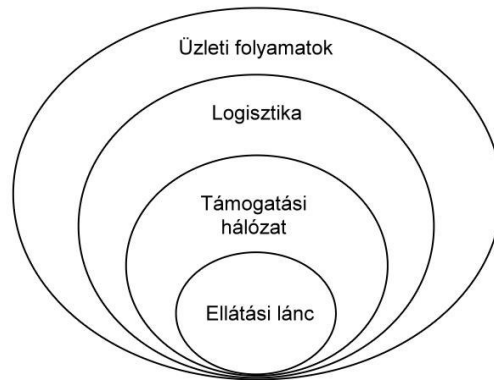
A fenti megállapításokból kitűnik, hogy az ellátási lánc menedzsment a logisztikánál jóval bonyolultabb, komplexebb, információs rendszerekre épülő tevékenység, amely magába foglalja a gyártást, a marketing tevékenységet, a finanszírozást, az üzleti kapcsolatok menedzselését és kockázat-megosztást. Réger Béla szerint hibás az a szemlélet, mely alapján a logisztikát alárendelik az ellátási láncnak. Ha elfogadjuk azt a rendszerszemléletű megközelítést,

⁴⁰ Lásd pp. 15-16.

⁴¹ Keszthelyi Gyula: A hatásalapú műveletek logisztikával szemben támasztott újszerű kihívásai, Budapest, ZMNE, Doktori (PhD) értekezés, 2008. p. 83.

⁴² Logistic Update – A Logisztikai Pontosító az alegységek logisztikai helyzetében beállt változásokat rögzítő jelentés, gyakorlatilag megegyezik az Anyagi-technikai harcérték jelentéssel.

tést, hogy egy alap vállalati rendszer fő részei az ellátási-, termelési- és az elosztási logisztika, akkor az ellátást a logisztika részének tekinthetjük, kiemelve azt, hogy a logisztikát alkotó modulok láncba, hálózatba szerveződhetnek akár az ellátáson keresztül,⁴³ melyet az alábbi ábra szemléltet.

7. ábra Az ellátási lánc, a logisztika és az üzleti folyamatok kapcsolata

(Forrás: Réger Béla, Venekei József: The Joint Supply Chain, Support Chain and MAGLITE 2008/2, Budapest, AARMS, Vol. 8, No.2, 2009. p. 364. Fordította: A szerző.)

Az ábra elemzéséből kiderül, hogy az ellátási lánc a logisztikai támogatási hálózat része, ami magába foglalja azokat az elveket, rendszabályokat és folyamatokat, amelyek az anyagi eszközöknek a kezdeti gazdasági forrás helyétől az igénylő felhasználóig és azok visszafelé áramlását is megvalósítja (inverz logisztika). Ebből az újszerű megközelítésből az következik, hogy alapvetően az anyagi eszközök áramlásáról beszélünk, de nem csak előre, hanem mindkét irányba. Fontos szempont, hogy az áramlás nem egyirányú, hanem kétirányú és alapvetően az anyagokra vonatkozik.

A logisztikai támogatási hálózat már ennél magasabb kategória, a támogatási tevékenységek közül az a szolgáltatási tevékenység, amelyik az anyagoknak, személyeknek, szolgáltatásoknak és az információnak a fizikai áramlási folyamatát valósítja meg.

A fogalomból Réger Béla a következő következtetéseket vonja le:

- „a logisztikai támogatási hálózat az anyagi folyamatokon túlmutató tágabb értelmezés;

⁴³ Réger Béla: A logisztika és az ellátási lánc időszerű kérdései napjainkban, Budapest, Hadmérnök, V. évfolyam, 3. szám, 2010. pp. 63-68.

- a polgári logisztika a bővített ellátási lánc - értelmezéssel próbálja követni ezt a fejlődést;
- a támogatási hálózat egy meghatározott gráf típusú része lehet az ellátási lánc, amikor a hálózat meghatározott pontjai között a kijelölt útvonalakon áramlanak az anyagok.”⁴⁴

Tovább vizsgálva az ellátási lánc menedzsment és a logisztika jellemzőit elmondható, hogy az ellátási lánc menedzsment sikeres működtetésének alapja az információs rendszerek hatékony alkalmazása, ezzel szemben a logisztika nem használja ki teljes körűen a korszerű információs rendszerekben rejlő lehetőségeket. A lánc partnerei közötti szövetség és a korszerű információs rendszerek alkalmazása, valamint az erre épülő logisztikai folyamatok azok a tevékenységek, melyek integrálásával az ellátási lánc létrehozza az ellátási lánc menedzsmentet.

Az információ fontossága abban rejlik, azon túl, hogy közös adatbázist biztosít a lánc elemeinek, egyben meghatározza a megfelelő cselekvési változatokat az ellátási lánc különböző vezetési szintjei számára. Egy vállalat, illetve egy műveletben résztvevő katonai kontingens esetén ez azt jelenti, hogy a hierarchia különböző szintjein található vezetőknek más és más információra van szükségük ahhoz, hogy a folyamatokról, hadműveletekről megfelelő képet kapjanak, és megfelelő döntéseket hozzanak. Ennek megfelelően az ellátási láncok működtetéséhez szükség van az azokat támogató korszerű információs rendszerekre.

Stephen Hayes Russel négy ilyen informatikai rendszert különböztet meg.⁴⁵

1. A Vállalati Erőforrás Tervező programot, amely feldolgozza a lánc funkcionális területeinek összes tranzakcióját.
2. Az elektronikus adatszert vagy internet kapcsolatot, ami lehetővé teszi a a lánc üzleti partnerei számára a döntések meghozatalát segítő adatok megosztását.
3. Az elektronikus termékkód technológiák alkalmazását, melyek korszerű vonalkódos és rádió frekvenciás rendszerek alkalmazásával képesek a láncon belül áramló termékek, járművek azonosítására és valós idejű nyomon követésére.
4. Az ellátási lánc elemzésére szolgáló programokat, melyek képesek az ellátási láncok teljesítményének vizsgálatára.

⁴⁴ Ref. 43. – pp. 66-67.

⁴⁵ Russel, Stephen Hayes: Supply Chain Management More than Integrated Logistics, Washington D.C., Air Force Journal of Logistics, Volume XXXI, Number 2, 2007. pp. 59-60.

A műveleti ellátási lánc menedzsment és ezen belül a logisztikai támogatással összefüggő feladatok szintén megkövetelik a korszerű, műveleteket támogató információs rendszerek alkalmazását. A nemzeti haderő béketámogató és különböző NATO koalíciós műveletekben való részvétele – figyelembe véve a küldő nemzetek kormányainak költségcsökkentő intézkedéseit –, új paradigmát hoz létre a védelmi logisztikai rendszerekben. A műveleteket irányító parancsnokok és a logisztikai támogatást irányító vezetők számára kiemelkedő fontossággal bírnak az anyag- és eszközáramlással, valamint a műveleti készenléttel kapcsolatos valós idejű információk. A haderőnemek és a résztvevő nemzetek közötti logisztikai interoperabilitás⁴⁶ új, korszerű műveleti logisztikai információs rendszer alkalmazását teszi szükségessé. A NATO LOGFAS⁴⁷ rendszere a katonai logisztika funkcionális területeit átfogó tervező moduljaival, a rendelkezésre álló erőforrások optimalizálására szolgáló programjával, folyamatosan bővített logisztikai adatbázisával, egységes kódrendszerének (RIC)⁴⁸ alkalmazásával hatékonyan hozzájárul a műveleti támogatási lánc működtetéséhez, megfelelő interoperabilitást biztosítva a katonai műveletben résztvevő nemzetek kontingensei számára.

Az ellátási lánc menedzsment és a logisztika fejlődésének összefoglalásaként megállapítottam, hogy számos könyv, cikk és tanulmány foglalkozik az ellátási lánc menedzsment és a logisztika fejlődéstörténetével, kapcsolatával, és minden szerző mást tart fontosnak kiemelni a téma vizsgálata során. Az ellátási lánc működtetésének számos módja van, ami hatékonyabbá teszi annak működését, de egységes séma véleményem szerint nem létezik, hiszen a külső és belső információk, gazdasági folyamatok, folyamatosan befolyásolják vagy befolyásolhatják a lánc menedzselését. Azonban kiemelhetünk néhány olyan elemet, amely ma, és feltételezhetően a jövőben is segíteni fogja az ellátási lánc menedzsment fejlődését. Ilyen elemek a láncon belüli hatékony kommunikáció, a vevőorientáció, a fogyasztói kapcsolat menedzsment és a gyors alkalmazkodó képesség, melyek nem tekinthetők az ellátási lánc menedzsment alapvető feltételeinek, de közvetítő és koordináló funkciójuk segítségével interdiszciplináris vagy multidiszciplináris módon, hatékonyan fejtik ki hatásukat.

2.2 NATO logisztika

A haderő és a gazdasági élet polgári szereplői közötti kapcsolat hosszú történelmi múltra tekint vissza. Az állandó hadseregek fenntartása, ellátása komolyan igénybe veszi az

⁴⁶ Együtműködésre való képesség

⁴⁷ Logistics Functional Area Services – Logisztikai Funkcionális Területi Rendszer, a NATO-ban használatos logisztikai információs és tervező program

⁴⁸ Reported Item Code – LOGFAS-rendszerben alkalmazott kód

egyres országok költségvetését és gazdasági erőforrásait, ugyanakkor elmondható, hogy jó lehetőséget biztosít egy sor olyan polgári cégnek, vállalkozásoknak, melyek részt vesznek a hadsereg ellátásában. Ezek a cégek, vállalatok vagy különböző szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások akár a műveleti ellátási lánc szereplőivé is válhatnak.

Az előző pontban ismertettem a logisztika több definícióját is,⁴⁹ mivel a civil szféra és a hadsereg rendeltetésükből fakadó céljaik, feladataik függvényében más és más módon határozzák meg annak fogalmát. A NATO-ban elfogadott definíciónak megfelelően a logisztika a következő katonai műveletek végrehajtásával foglalkozik:

- anyagtervezés- és fejlesztés, beszerzés, raktározás, szállítás, elosztás, fenntartás, karbantartás, kivonás és ártalmatlanítás;
- személyszállítás;
- létesítmények beszerzése, működtetése és karbantartása;
- szolgáltatások megrendelése és biztosítása;
- egészségügyi szolgáltatások biztosítása.

Az AAP-6-ban szereplő meghatározás lefedi a NATO szervezete különböző területeinek felelősségi köreit. Mégis van néhány olyan terület, amelynek közelebbi meghatározásához új definíciókat alkalmaztak, mint például a termelői és a fogyasztói vagy felhasználói logisztika.

A termelői (gyártási) logisztika az alapanyagraktártól a termelési folyamaton keresztül a késztermékraktárig terjedő anyagáramlást tervezi, szervezi, irányítja és ellenőrzi. Az anyag- és információáramlás végigköveti a termelési folyamat minden fázisát, beleértve az egyes fázisok közötti esetleges közbenső tárolást, várakozást is. A technológiai folyamat és a gyártmányok bonyolultságától függően az anyagáramlás különböző bonyolultságú hálózatot képez. Ennek megfelelően a logisztikának ez az alrendszere foglalkozik a kutatással, tervezéssel, fejlesztéssel, gyártással, a szabványosítás és az interoperabilitás kérdéseivel, a minőségbiztosítással, a pótalkatrészek beszerzésével, a kodifikációval és a haditechnikai eszközök és felszerelések biztonsági szabványaiival.

A fogyasztói vagy felhasználói logisztika a logisztika azon alrendszere, amely a késztermék átvételével, raktározásával, szállításával, technikai kiszolgálásával, működtetésével, a

⁴⁹ Lásd pp. 15-16.

hadfelszerelések elosztásával foglalkozik és az integrált logisztikai tevékenység keretében a termelői logisztikával szorosan együttműködve részt vesz a katonai képességépítés és a haderő fenntartásának logisztikai tervezési feladataiban. Ebből következik, hogy a fogyasztói vagy más néven felhasználói logisztikához tartozik a készletek ellenőrzése, az anyag- és eszköz ellátás, a mozgatási és szállítási feladatok, a haditechnikai eszközök üzemeltetéséhez szükséges alkatrészek és fenntartási anyagok beszerzése, a tárolás-raktározás és az üzemeltetéssel, kezeléssel kapcsolatos szakkiképzések végrehajtása.

A logisztikai támogatás integrált rendszerében a bemenő adatokat, tehát a hadsereg igényeit és követelményeit a fogyasztói logisztika szervezetei határozzák meg. A kimenő eredményeket a termelői logisztika szervezetei által végzett hatékony tevékenység biztosítja. Ennek megfelelően a termelői logisztikát felfoghatjuk úgy, hogy az a fogyasztói logisztika oldaláról érkező igények meghatározott fokú és mértékű kielégítője és közvetítője.

A termelői és a fogyasztói logisztika viszonyát tovább vizsgálva megállapítható, hogy a két alrendszer elhatárolása szinte minden NATO-tagországban bonyolult feladat. Látható, hogy az egyes fogalmak alatt értendő tevékenységek akár mindkét alrendszer elemei is lehetnek. A NATO logisztikai fogalomrendszerében a logisztikai funkciók teljesülési módja és gyakorlati megvalósulása szerint további két területet különböztet meg, melyeket együttműködői és többnemzeti logisztikának nevez. Az együttműködői logisztika⁵⁰ a nemzeti logisztikai képességeknek az összegyűjtését foglalja magába. Olyan két és többoldalú termelési és fogyasztói logisztikai megállapodások összessége, melynek célja a tevékenységek koordinálásának és ésszerűsítésének alkalmazásával a NATO erők logisztikai biztosításának optimalizálása. A fő cél, az erőforrások ésszerű felhasználása a gazdaságosság figyelembevételével a béke-, fegyveres- és nem fegyveres katonai tevékenységek logisztikai támogatása hatékonyságának növelése mellett. Az együttműködő logisztikai tevékenységek fejlesztése és működtetése a termelői és fogyasztói logisztikai szervezetek széleskörű együttműködésén keresztül zajlik. A többnemzeti logisztika⁵¹ alatt azokat a nem tisztán nemzeti jellegű logisztikai támogatási tevékenységeket értjük, mint például a többnemzeti integrált logisztikai támogatás, a szerepkörre szakosodott támogatás és a vezető nemzeti logisztikai támogatás.

A NATO logisztikai rendszere tulajdonképpen nem más, mint a tagországok logisztikai képességeinek az összessége, melyet olyan ügynökségek, tanácsok, testületek és fórumok

⁵⁰ NATO Logistics Handbook, Brussels, NATO Logistics Committee, 2012. p. 22.

⁵¹ Gáspár Tibor: A TERVEZÉSTŐL A MŰVELETEKIG A katonai logisztika, Budapest, ZMNE, 2008. p. 139.

támogatnak, melyek szövetségi szinten felelősek azoknak a feladatoknak a megtervezéséért, megszervezéséért és végrehajtásáért, melyek nemzeti szinten történő végrehajtása a termelési és a fogyasztói logisztika feladatát képezik.

A NATO-logisztika elveit az MC 319/2 dokumentum tartalmazza, mely a NATO, logisztikával foglalkozó dokumentumainak rendszerében a legmagasabb szintet foglalja el. Ez a dokumentum a NATO-logisztika elveit⁵² a következőkben határozza meg.

1. Felelősség

A nemzeti és a NATO-hatóságok kollektív felelősséggel viseltetnek a NATO nemzetközi tevékenységeinek logisztikai támogatásáért;

2. Ellátás

A nemzeteknek egyedileg, vagy együttműködési egyezményekkel biztosítaniuk kell béke, válság és háború esetén a NATO rendelkezésére bocsátott erők logisztikai erőforrásokkal történő ellátását;

3. Együttműködés

A nemzetek és a NATO-hatóságok között létfontosságú az együttműködés;

4. Jogkör

A megfelelő szintű NATO-parancsnokoknak az erők fenntartásához és azoknak a leghatékonyabb módon való alkalmazásához elegendő jogkört kell biztosítani a logisztikai erőforrások felett;

5. Elégségesség

A szinteknek és a logisztikai erőforrások szétosztásának elegendőeknek kell lenniük a béke, válság és háborús helyzetben a szükséges katonai képesség biztosítására előírt készenléti szintek, az alkalmazási képesség és a mozgékonyág elérésére;

6. Gazdálkodás

A logisztikai erőforrásokat hatásosan, hatékonyan és gazdaságosan kell felhasználni;

7. Rugalmasság

A harcoló alakulatok szervezetszerű vagy kijelölt logisztikai biztosításának, a harcoló alakulatokhoz hasonlóan dinamikusnak, rugalmasnak, mozgékonynak és alkalmazkodó képesnek kell lennie;

8. Áttekinthetőség

⁵² MC 319/2 NATO Logisztikai alap- és irányelvek, Határozati Dokumentum

A NATO-erők hatékony vezetéséhez és a kiszolgálásuk koordinálásához létfontosságú a logisztikai eszközökről a nemzetek által hozzáférhetővé tett információ.

2.3 NATO Műveleti Támogatási Lánc Menedzsment

A NATO Műveleti Támogatási Lánc Menedzsment koncepciót elsőként egy NATO tervezési konferencia keretében fogalmazták meg 2006-ban annak érdekében, hogy a NATO különböző műveleteinek végrehajtása során nyert tapasztalatai alapján növeljék a logisztikai támogatás hatékonyságát. A koncepció elméleti és gyakorlati alapjai a polgári életben már megteremtődtek, ezeket az alapokat kellett a NATO logisztikai támogatási rendszerébe átültetni.

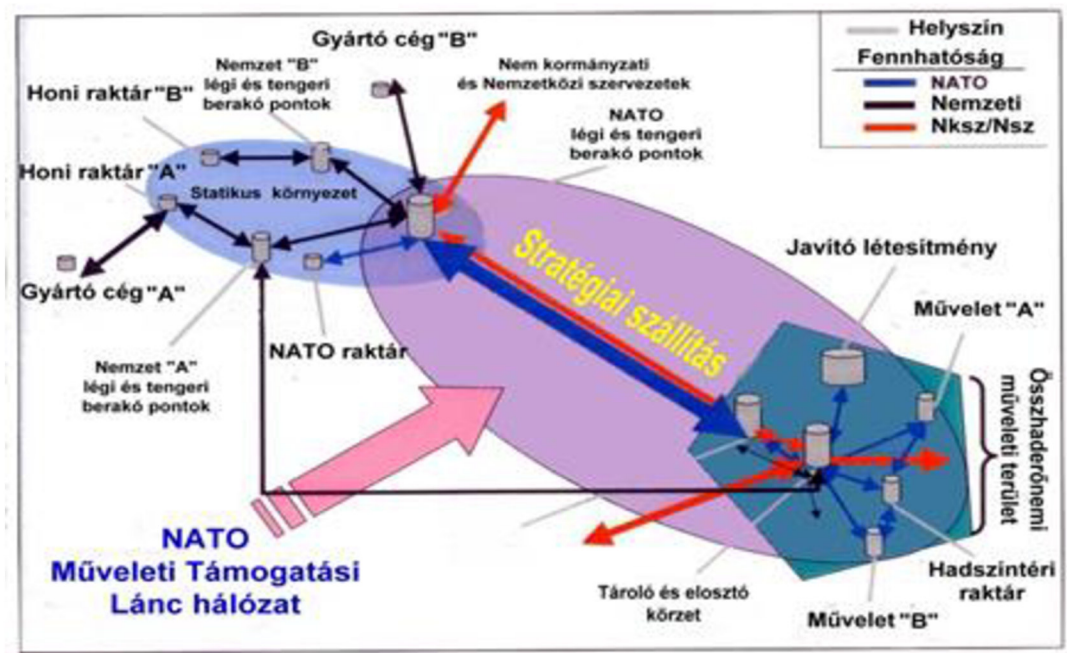
A NATO korábbi műveleteit független és sok esetben koordinálatlan nemzeti logisztikai támogatási rendszer alkalmazásával látta el, ami maga után vonta a pénzügyi, felszerelési és emberi erőforrások nem hatékony felhasználását. A felhasználók és a műveleti parancsnokok sok esetben nem tették átláthatóvá és korlátozták az ellátási erőforrások elérhetőségét, ami a készletek indokolatlan felhalmozódásához vezetett. Ezek a tapasztalatok, illetve a NATO Reagáló Erők hadrendbe állítása és fejlesztése vezetett a NATO logisztikai felfogásának jelentős átdolgozásához és a műveleti támogatási lánc menedzsment kialakulásához. Az erők gyors felvonultatásának szükségessége, a befogadó nemzeti támogatás gyakori hiánya megköveteli a támogatási lánc folyamatos fejlesztését és hatékony alkalmazását a műveleti területen. A hatékony alkalmazás záloga ugyanúgy, ahogy a civil ellátási láncok esetében egy kifinomult és széleskörűen alkalmazott információs rendszertámogatás⁵³ és a teljes ellátási forrás láthatósága (TAV),⁵⁴ ami lehetőséget biztosít a műveletet irányító parancsnoknak az ellátásban jelentkező hiányok kezelésére és az ellátási források újraelosztására. Emiatt a LOGFAS rendszer⁵⁵ jövőbeni folyamatos fejlesztése a műveleti támogatási lánc működtetése szempontjából elengedhetetlen.⁵⁶ A NATO Műveleti Támogatási Lánc felépítését a 8. ábra szemlélteti.

⁵³ Lásd p. 26.

⁵⁴ Total Asset Visibility

⁵⁵ Lásd p. 27.

⁵⁶ Baranyai Virgil: A NATO műveleti támogatási lánc koncepció megvalósulása napjainkban, Budapest, Katonai Logisztika, 15. évfolyam, 3. szám, 2007. pp. 78-107.

8. ábra A NATO Műveleti Támogatási Lánc
(Forrás: NATO ACT 1st Draft, 5 April 2006, p. 8. Fordította: A szerző)

Az ábra főbb jellemzői a következők:

1. a műveletekben résztvevők a honi területről az összhaderőnemi hadműveleti területre (JOA)⁵⁷ érkezésükig, illetve az összhaderőnemi hadműveleti területen belül használhatják mind a saját-, mind pedig a NATO Műveleti Támogatási Láncot a személyi állomány-, a felszerelés- és az egyes anyagosztályok vonatkozásában;
2. a felszereléseket gyártó cégek (OEM)⁵⁸ a szükséges cikkeket letárolhatják honi területen lévő raktári létesítményekben, a nemzeti berakó állomásokon (POE),⁵⁹ vagy közvetlenül a NATO tengeri és légi berakó állomásain létrehozott tároló létesítményekben;
3. a nem kormányzati (NGO)⁶⁰ és más nemzetközi szervezetek (IO)⁶¹ által a NATO rendelkezésére bocsátott erőforrásokat a NATO Műveleti Támogatási Lánc használhatja, de ezek fölött a nem kormányzati és nemzetközi szervezetek rendelkeznek;

⁵⁷ Joint Operational Area

⁵⁸ Original Equipment Manufacturer

⁵⁹ Point of Embarkation (Air-, Sea and Rail)

⁶⁰ Non Governmental Organization

⁶¹ International Organization

4. a szükséges cikkek, anyagok és felszerelések stratégiai szállítással kerülnek a NATO hadműveleti területen elhelyezkedő tengeri- és légi kirakópontjaira, ahonnan a műveleti területen elhelyezett elosztó körzetekbe érkeznek. Innen igény szerint továbbítják a műveletben résztvevő felhasználókhoz, javító bázisokhoz;
5. a NATO Műveleti Támogatási Lánc elemeit a tengeri- és légi be- és kirakó pontok, a hadműveleti területen elhelyezett elosztó pontok, a végfelhasználók, vagyis a műveletekben résztvevő kontingensek és azok tároló- és javító létesítményei alkotják.

A NATO Műveleti Támogatási Lánc alapelvei szoros összhangban vannak az MC 319/2 dokumentumban lefektetett NATO logisztikai elvekkel,⁶² és a következőkben foglalhatóak össze:

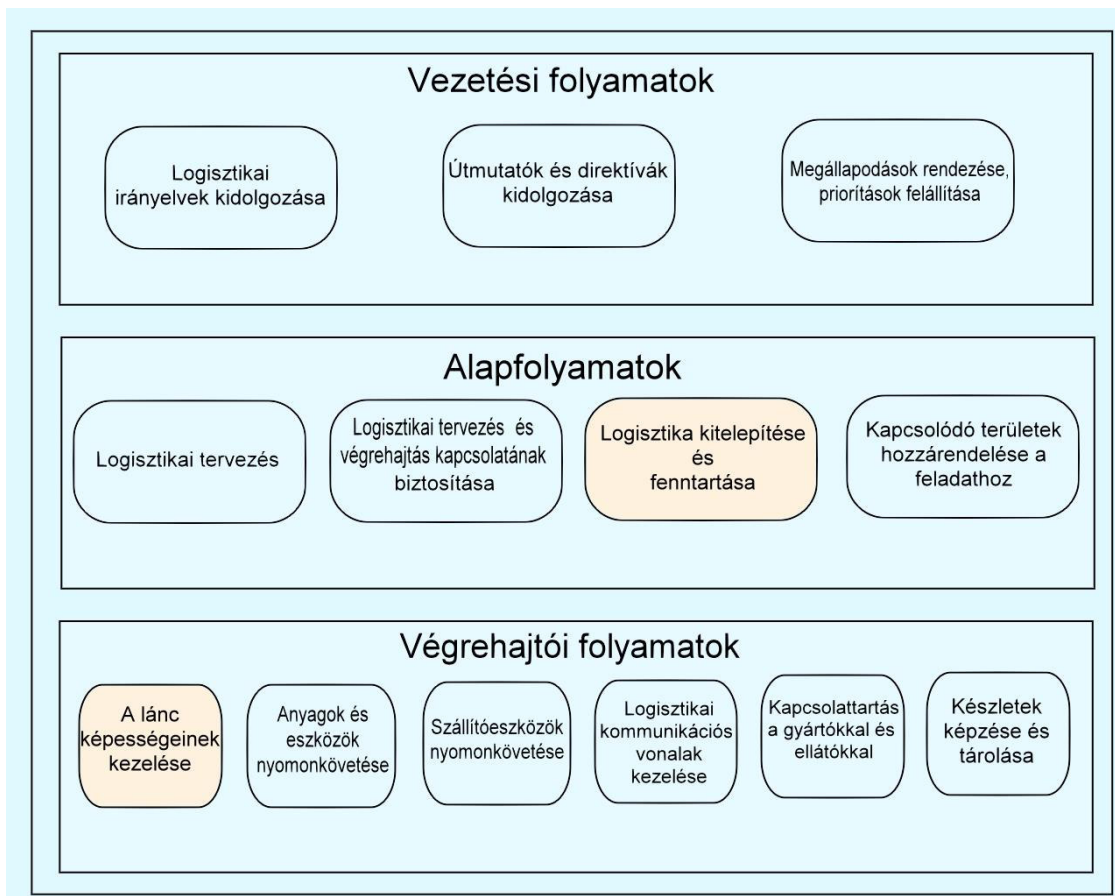
1. a műveleti támogatási láncon belül az információknak láthatónak kell lenniük a műveletben résztvevők számára;
2. a műveleti támogatási lánc legyen összetett és rugalmas a lehetséges műveletek spektrumán keresztül;
3. a műveleti támogatási láncot a műveleti és taktikai felhasználók követelményei alapján vezetik;
4. a műveleti támogatási láncot a hadművelet összes fázisában következetesen használni fogják;
5. a műveleti támogatási lánc lefed minden biztosítási területet, beleértve a műszaki-, egészségügyi- és a civil szolgáltatói ellátási támogatást;
6. a műveleti támogatási lánc nem irányít és ír elő nemzeti rendszereket vagy folyamatokat;
7. a forrásokat és lehetőségeket a NATO Támogató Ügynökség (NSPA)⁶³ biztosítja, és ott használják fel, ahol ez lehetséges és fontos;
8. a műveleti támogatási lánc elég rugalmas, hogy összeegyeztesse a „tőlem” és a „neked” logisztikát, ha szükséges;
9. a műveleti területen a non-profit és profitorientált logisztikai tevékenység egyaránt jelen van;

⁶² Lásd pp. 30-31.

⁶³ NATO Support Agency

10. többnemzeti logisztikai szervezeteket ott alkalmaznak, ahol annak előnye előre látható;
11. a műveletek végrehajtása során az egyes nemzetek biztosítják az ellátási forrásaik feletti teljes átláthatóságot, lehetőséget biztosítva a műveleteket irányító parancsnokoknak a rendelkezésre álló erőforrások optimális elosztására;
12. minden résztvevő nemzet a műveleti támogatási láncba veti bizalmát és megbízik a más nemzetek által működtetett ellátási láncokban.

A műveleti támogatási láncban belüli logisztikai folyamatokat a 9. ábra mutatja be.

9. ábra A NATO Műveleti Logisztikai Lánc logisztikai folyamatai

(Forrás: Venekei József: NATO logisztika és a NATO Műveleti Támogatási Lánc menedzsment, Budapest, Hadmérnök, VII. évfolyam, 4. szám. 2012. p. 67.)

A NATO Műveleti Támogatási Lánc logisztikai folyamatainak belüli a következő jellemzőket emelem ki:

Vezetési folyamatok

- A vezetési folyamatokon belül kiemelt fontossággal bír a logisztikai irányelvek pontos megfogalmazása. A NATO-n belül ennek alapidokumentuma az MC 319/2 dokumentum, ami meghatározza a logisztikai támogatás kollektív felelősségi elveit a NATO-n belül és a műveletekben résztvevő egyes nemzetek között. A NATO logisztikai irányelvei a legfelsőbb szinten kerülnek kidolgozásra. A NATO bizottságok, mint például a Logisztikai Bizottság (LC)⁶⁴ felterjeszti ajánlásait a Katonai Bizottságnak (MC)⁶⁵ és az Észak Atlanti Tanácsnak (NAC),⁶⁶ melyeket mindkét szervezet jóváhagy.
- A NATO Stratégiai Parancsnokságai a jóváhagyott irányelvek alapján kidolgozzák a logisztikai tervezéshez szükséges direktívákat és tervezési útmutatókat, amelyeket a Stratégiai Parancsnokság intézkedéseiben és a szabványügyi egyezményekben (STANAG-ekben)⁶⁷ tesznek közzé.
- Stratégiai és hadművelleti szinten a logisztikai koordináció a J4 törzsek⁶⁸ feladatát képezi. A NATO logisztikai törzseivel szemben támasztott alapvető követelmény, hogy minden lehetséges helyzetet figyelembe véve megfelelő és garantált támogatást nyújtson a hadművelleti tervek elkészítéséhez és jelenlétével biztosítsa a kitélepített parancsnokságokon a logisztika vezettségét.

Alapfolyamatok

- A NATO-nak és a hozzájáruló nemzeteknek békében, válság és konfliktus idején egyaránt biztosítaniuk kell a logisztikai erőforrásokat és szolgáltatásokat a NATO erők számára. Ennek megfelelően a logisztikai tervezés célja, hogy a szükséges személyi állomány, felszerelés és az egyéb anyagok megfelelő időben és mennyiségben rendelkezésre álljanak.
- Az információáramlás a művelet tervezési és végrehajtási fázisában kétirányú. A végrehajtási fázis valós eseményei eltérhetnek a tervezési fázis során meglévő logisztikai helyzettől, ezért a valós információkat a végrehajtás sikere érdekében az újratervezés során fel kell használni.

⁶⁴ Logistics Committee

⁶⁵ Military Committee

⁶⁶ North Atlantic Council

⁶⁷ Standardisation Agreement

⁶⁸ Összhaderőnemi Logisztikai Törzs

- A logisztika a műveletek minden részére hatást gyakorol. Ahhoz, hogy a műveletben résztvevő erők sikeresen hajtsák végre küldetésüket, a logisztikai támogatás minden formáját alkalmazni kell. Ennek megfelelően a logisztikai rendszert segítő egyéb területek feladatait, például a polgári-katonai együttműködés (CIMIC),⁶⁹ Befogadó Nemzeti Támogatás, egészségügyi támogatás, pénzügyi támogatás, hozzá kell rendelni a logisztikai feladatok végrehajtásához.

Végrehajtói folyamatok

- A NATO Műveleti Támogatási Láncnak biztosítania kell a műveletek végrehajtása szempontjából kritikusnak minősülő logisztikai erőforrások teljes láthatóságát.⁷⁰
- Az anyagi- és szállító eszközök nyomon követése a honi bázisoktól a hadszíntérig hozzájárul a logisztikai erőforrások láthatóságának fenntartásához.
- A műveletekben résztvevő erők folyamatos kapcsolatot tartanak fenn a gyártó- és ellátó szervezetekkel az ellátás folyamatos biztosítása érdekében.
- A készletek képzése és tárolása magába foglalja a művelet végrehajtásához szükséges készletek megalakítását, tárolását, szinten tartását és leltározását.

2.4 Összhaderőnemi Ellátási Lánc Konceptió⁷¹

Néhány NATO-tagállam már átültette a NATO Műveleti Támogatási Lánc menedzsment koncepcióban megfogalmazott elveket a gyakorlatba. Ebben a folyamatban Nagy-Britannia kiemelkedő szerepet töltött be. Az általuk alkalmazott Összhaderőnemi Ellátási Lánc modell bizonyította hatékonyságát az elmúlt időszakban végrehajtott és a jelenleg is folyó koalíciós műveletek során.

Az Összhaderőnemi Ellátási Lánc tulajdonképpen a védelmi szféra által ellenőrzött anyag és eszköz fogadó-, tároló-, elosztó- és továbbító csomópontok hálózata, mely biztosítja a gyors, valósidejű információk, szolgáltatások és az anyagi készletek áramlását a honi bázisok és a végfelhasználók között, a műveleti képesség kialakítása, fenntartása érdekében.

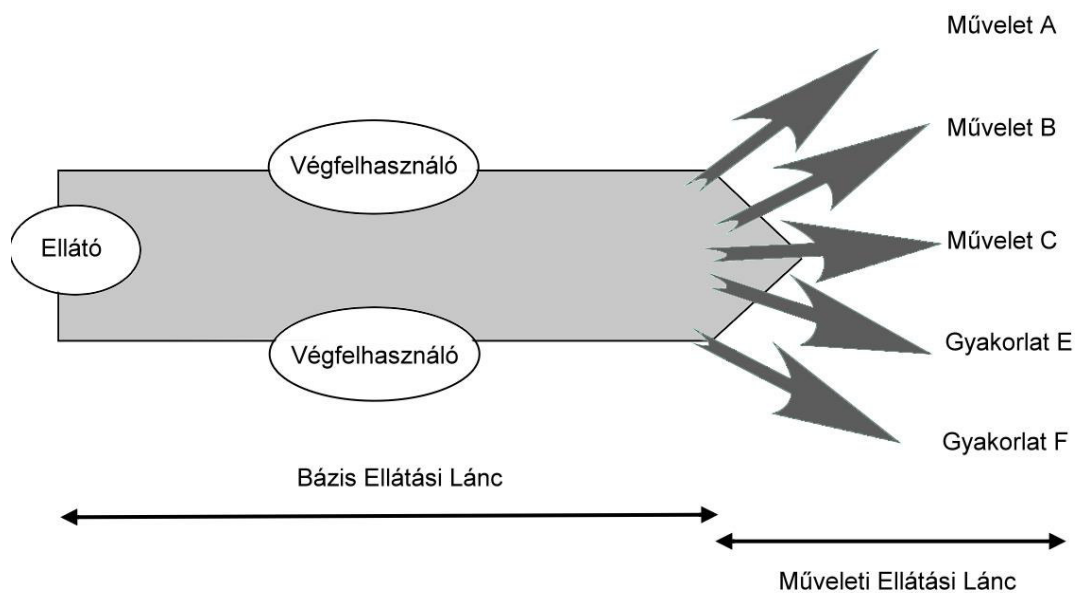
Az Összhaderőnemi Ellátási Lánc működése szempontjából több szintet különböztet meg, és különböző tervezési időskálák alapján működik. Az úgynevezett alap- vagy bázis

⁶⁹ Civil Military Cooperation

⁷⁰ Lásd p. 31.

⁷¹ Royal Logistic Corps Operational Handbook, MOD, Army Code 71845, Issue 1.0, 2007. pp. 3-1-20.

ellátási lánc azokat az Összhaderőnemi Ellátási Lánc tevékenységeket foglalja magába, melyek nem egy meghatározott katonai művelet támogatására, hanem a csapatok általános ellátására használt erőforrások kezelésére irányulnak, továbbá azoknak az infrastrukturális elemeknek és erőforrásoknak a biztosítási feladatait látja el, melyek a katonai művelet végrehajtása során nem kerülnek kitelepítésre a műveleti területre, de a műveleti ellátási lánc szempontjából meghatározó jelentőségűek. Ezek az erőforrások általában a honi bázison találhatóak. A műveleti ellátási lánc tevékenysége az adott műveletben résztvevő erők támogatására irányul. A hosszú távú ellátási lánc-tervezés során a szükséges tőkeáfordítás és erőforrás tervezés szempontjából 20 éves időtartamra terveznek előre. Ez a folyamat az Összhaderőnemi Ellátási Lánc legmagasabb szintje, mely a stratégiai szintű logisztikai és védelmi tervezési feladatokat foglalja magába (10. ábra).

10. ábra Hosszú távú ellátási lánc tervezés
(Forrás: Ref. 71. – p. 3-3. Fordította: A szerző)

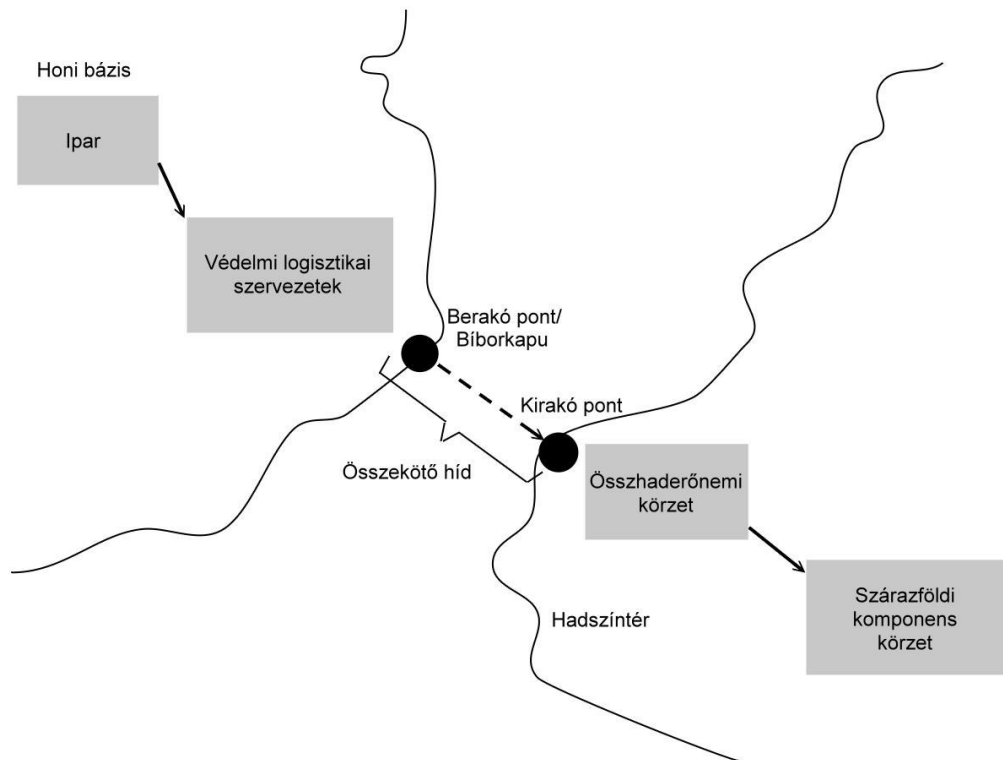
A műveleti ellátási lánc a frontvonalai parancsnokságok (FLCs)⁷² és a honi területen működő ipari létesítmények, illetve a Védelmi Minisztérium és annak különböző szervezetei között működik, és kialakítása során fontos követelmény, hogy zökkenőmentesen integrálja magába a külső és az úgynevezett függő támogatási lehetőségeket.⁷³ Biztosítsa a közvetlen anyagszállítás lehetőségét az ipari partnerek által a frontvonalai parancsnokságokhoz, számol-

⁷² Front Line Commands

⁷³ Magukba foglalják a Befogadó Nemzeti Támogatás, a szerződéseken alapuló logisztikai támogatás, az állami hivatalok, a nem állami szervezetek és a koalíciós erők által nyújtott támogatást.

jon egy hatékony inverz logisztika működtetésével, működése során legyen hatékony és erősítse a műveletekben résztvevő személyi állománynak az ellátási lánc megbízhatóságába vetett hitét.

Az ellátási láncot úgy tervezik és építik fel, hogy az megfeleljen az adott katonai művelet sajátosságainak és alapvetően a művelet fenntartási fázisára koncentrál, melyet a helyszínre telepített logisztikai csapatok (RLC)⁷⁴ hajtanak végre.

11. ábra Az Összhaderőnemi Ellátási Lánc strukturális felépítése
(Forrás Ref. 71. – p. 3-11. Fordította: A szerző)

A 11. ábra azokat a kulcsfontosságú érintkező felületeket mutatja be, melyek minden anyagosztály biztosítási feladataira hatással vannak a honi területen elhelyezkedő ipari létesítményektől a hadszíntérig bezárólag. A készletek biztosítása nem minden esetben a honi bázison elhelyezkedő ipari létesítményekből történik. Egyes esetekben a műveleti területhez közelebb eső, illetve közvetlenül az ott elhelyezkedő forrásból szerződés alapján vagy harmadik fél által nyújtott logisztikai támogatás keretein belül kerül biztosításra.

⁷⁴ Royal Logistic Corps

A továbbiakban fontosnak tartom bemutatni azokat a kulcsfolyamatokat, amelyek az Összhaderőnemi Ellátási Lánc működtetése során meghatározó jelentőséggel bírnak.

A műveletben résztvevő kontingens ellátása a feladatra biztosított készletek, illetve a kontingens által igényelt szükségletek alapján történik. Az első esetben a készletek anélkül kerülnek kiutalásra, illetve kiszállításra az adott kontingenshez, hogy az formálisan leigényelne azt. Ezeket a készleteket a műveleti parancsnokok határozzák meg és a műveleti területen jelenlévő logisztikai csapatok alakítják meg, tárolják és adják ki. A szükséglet alapján történő ellátás az ellátásnak egy általánosabb forrása, melynek során a kontingens készleteinek a pótlása a második lépcsőben elhelyezkedő logisztikai szervezethez benyújtott igénylés alapján történik. A logisztikai szervezet az általános elsőbbségi kód (SPC)⁷⁵ és a kiszállítási határidő (RDD)⁷⁶ figyelembevételével végzi a hiányzó készletek pótlását. Az ellátási lánc nyolc elsőbbségi kódot különböztet meg, melyek közül négyet békeidőszakban, négyet pedig a műveletek végrehajtása során alkalmaznak. A műveletek végrehajtása során az 1-es kóddal ellátott szükséglet (SPC 1) kielégítése azonnali prioritást élvez a felmerülő költségek teljes figyelmen kívül hagyásával. Ilyen esetben a Királyi Légierő (RAF)⁷⁷ gépein kívül polgári repülőgépek is végezhetik a kiszállítást a műveleti területre és egyéb ügynökségek, szervezetek is igénybe vehetők az anyagoknak a honi raktárakból, légi kirakó pontokról való összegyűjtésére és kiszállítására. Egyéb esetekben a készletek pótlása a kiszállítási határidő figyelembevétel a leg-gazdaságosabb módon történik.

A műveleti területen tevékenykedő minden egység mellé egy RLC alegység van rendelve, melynek feladata az adott egység szükségleteinek feldolgozása és biztosítása. Az RLC alegységet úgy alakították ki, hogy képes legyen a készletlépcsőzési előírásoknak megfelelően a készletek letárolására az úgynevezett másodlagos raktárban. Mikor az egységtől beérkezik az igénylés, az RLC alegység megállapítja, hogy rendelkezik-e a szükséges anyagokkal és eszközökkel? Amennyiben azok nem állnak rendelkezésre a saját raktárában, továbbítja az adott igénylést a hadszíntéren jelenlévő, más egység érdekében tevékenykedő másodlagos raktárakhoz. Ha azok sem képesek a szükséges anyagi eszközöket rendelkezésre bocsátani, továbbítja az igényt a hadszíntéri raktárhoz vagy azon keresztül tovább a honi bázison elhelyezkedő raktárhoz. A hadszíntéren elhelyezkedő másodlagos raktárak közötti szoros együttműködés jelentősen növeli az ellátási lánc hatékonyságát, a gazdaságos felhasználást, vala-

⁷⁵ Standard Priority Code

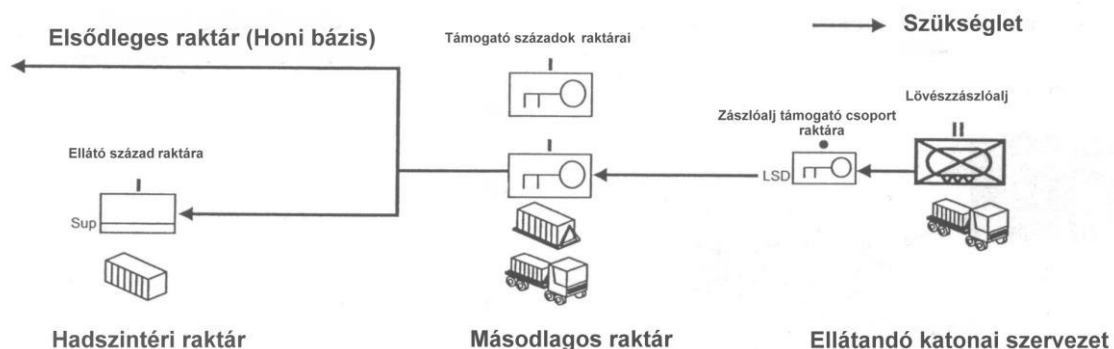
⁷⁶ Required Delivery Date

⁷⁷ Royal Air Force

mint csökkenti a szállítási feladatokat a honi bázis és a hadszíntér között, ezáltal megakadályozza az anyagok és eszközök indokolatlan felhalmozását.

A műveleti területen működő RLC logisztikai dandár szervezetszerű egységei és alegységei közöttük a támogató ezred, a harmadik lépcsőben helyezkedik el és feladata a hadszíntéri tartalékok tárolása és kezelése a hadszíntéri raktárban. A logisztikai csapatok jelenlegi struktúrája nem teszi lehetővé az összes anyagosztályból megalakított készletek tárolását a harmadik lépcsőben. Amennyiben a szükséglet nem elégíthető ki a hadszíntéri raktárban tárolt készletekből, továbbításra kerül a honi bázison elhelyezkedő Védelmi Logisztikai Szervezethez (DLO).⁷⁸

Összefoglalva az ellátási lánc kulcsfolyamatait megállapítható, hogy az ellátás a feladatra biztosított készletek biztosításával (Push) illetve az igényelt szükségletek biztosításával (Pull) történik. Szükséges azonban megjegyezni, hogy a műveletek kezdeti fázisában (kiteleplés), illetve a magas intenzitású műveletek végrehajtása során a harctevékenységhez szükséges készletek (CSups)⁷⁹ biztosítása a „Push” – elvnek megfelelően történik.

12. ábra A szükséglet alapján történő ellátás
(Forrás: Forrás Ref. 71. – p. 3-12. Fordította: A szerző)

Irányítás tekintetében az összhaderőnemi körzetben települő Összhaderőnemi Logisztikai Komponens (JFLogC)⁸⁰ az Összhaderőnemi Műveletek Főnökének (CJO)⁸¹ van alárendelve és fő feladata a szárazföldi-, haditengerészeti- és a légierő komponensek logisztikai támogatásának koordinálása, irányítja a tengeri- és légi kirakó pontokon tevékenykedő logisztikai

⁷⁸ Defence Logistic Organisation

⁷⁹ Combat Supplies

⁸⁰ Joint Force Logistic Component

⁸¹ Chief of Joint Operations

kai szervezetek munkáját. Bár a szárazföldi komponens körzetben⁸² tevékenykedő logisztikai dandár nem tartozik a közvetlen alárendeltségébe, a művelet különböző fázisaiban átcsoportosíthatja a rendelkezésre álló logisztikai erőforrásokat a logisztikai támogatás hatékonyságának növelése érdekében. A logisztikai dandár felel a szárazföldi komponens körzetében tevékenykedő csapatok közvetlen logisztikai támogatásáért a művelet fenntartási fázisában és a szárazföldi komponens parancsnokának (LCC)⁸³ van közvetlenül alárendelve.

Az Összhaderőnemi Ellátási Lánc strukturális felépítésében⁸⁴ kiemelt szerepet tölt be az úgynevezett „Bíbor kapu” (PG)⁸⁵ és az „Összekötő híd” (CB).⁸⁶ Ezeket nem szükséges minden esetben valós fizikai körzeteknek tekinteni, inkább úgy tekintenek rájuk, mint azokra a folyamatokra, melyek segítségével a készletek, a felszerelés és a személyi állomány eljut a honi bázisokról a hadszíntérre.

A „Bíbor kapu” egy olyan, a védelmi logisztikai szervezetek által irányított folyamat, mely szabályozza az anyagok belépését, és azok mindkét irányban történő áramlását az Összhaderőnemi Ellátási Láncban belül. Ezeknek a folyamatoknak a teljes felügyelete egy kifinomult, minden haderőnem logisztikai támogatási feladatait magába foglaló informatikai rendszer működtetését teszi szükségessé. Tény, hogy a műveletek fenntartásához szükséges készletek már akkor beérkeznek a hadszíntérre, mikor még tart a művelet kitelepítési fázisa. A „Bíbor kapu” pontosan meghatározza, hogy a kimenő készletek a művelet fenntartási fázisához vagy kitelepítéshez szükségesek. A „Bíbor kapu” feladatait az elsődleges és a másodlagos „Bíbor kapu” elosztó pontok működtetésével valósítja meg (13. ábra).

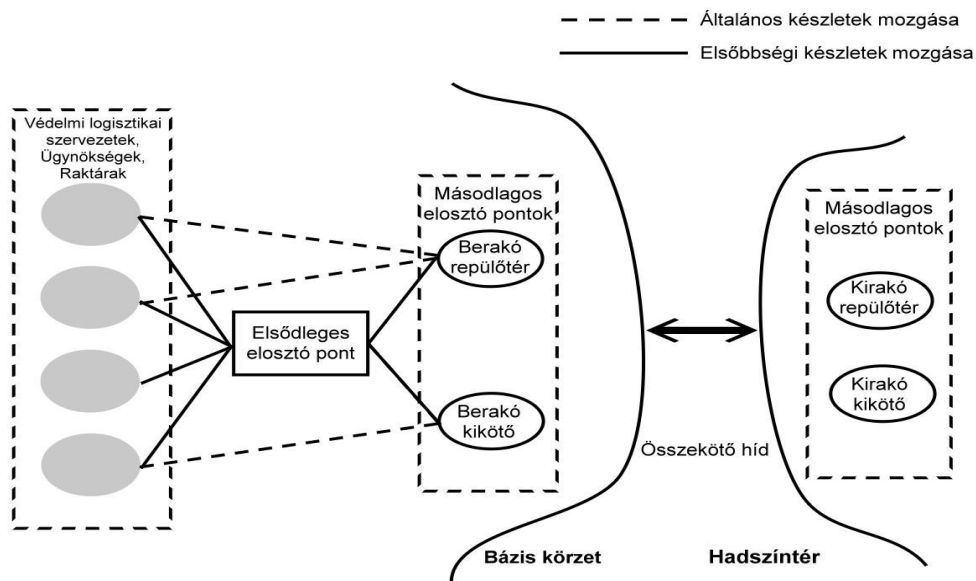
⁸² Lásd p. 38., 11. ábra

⁸³ Land Component Commander

⁸⁴ Lásd p. 38., 11. sz. ábra

⁸⁵ Purple Gate

⁸⁶ Coupling Bridge

13. ábra Elsődleges és másodlagos „Bibor Kapu” elosztó pontok
(Forrás: Forrás Ref. 71. – p. 3-17. Fordította: A szerző)

A hadfelszerelés összegyűjtése, csomagolása, egységgrakomány képzése, szállításhoz történő előkészítése a védelmi logisztikai szervezetek és ügynökségek raktáraiban történik, ahonnan átkerülnek az elsődleges elosztó pontra, a Bicesterben található Védelmi Elosztási és Raktározási Központba (DSDC).⁸⁷ Az elsődleges elosztó ponton az anyagokat előkészítik a szállítmánykövető informatikai rendszerbe történő belépéshez és az elsőbbségi kód, illetve a szállítóképesség függvényében továbbítják a megfelelő tengeri és légi berakó pontokra vagy tovább tárolják. A tengeri és légi berakó pontok körzetében található másodlagos elosztó ponton (honi bázis) az elsőbbségi kóddal rendelkező anyagokat nem tárolják, a szállítmánykövető logisztikai informatikai rendszeren történő átvezetés után átszállítják a hadszíntérre. A hadszíntéri másodlagos elosztó ponton az anyagok újregisztrálásra kerülnek a szállítmánykövető rendszerben és az adott elsőbbségi kód alapján továbbszállítják az igénylőhöz. A hadszíntéri elosztó pont tevékenységét az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens felügyeli és ellenőrzi.

Az SPC 1 elsőbbségi kóddal ellátott készletek a Védelmi Logisztikai Szervezetek raktáraiból az elsődleges elosztó pont kihagyásával is beérkezhetnek a berakó pontokra. Ebben az esetben a készletekkel kapcsolatos minden olyan művelet, melyet az elsődleges elosztó pont

⁸⁷ Defence Storage and Distribution Centre

hajtott végre, a honi bázison található másodlagos elosztó pontra hárul. Mindkét esetben a „Bíbor kapu” műveletek a készletek láthatóságára⁸⁸ helyezik a hangsúlyt.

Az „Összekötő híd” folyamat segítségével valósul meg az anyagok és a műveletben résztvevő egységek fizikai értelemben vett átszállítása a berakó pontokról a hadszíntérre. A végrehajtás nem tisztán logisztikai feladat, abban a szárazföldi-, haditengerészeti- és a légi-erő komponens kijelölt csapatai és szervezetei is részt vehetnek. Erre jó példa, mikor a szállítvány olyan hajózási útvonalon halad, amely nem biztonságos. Ebben az esetben a haditengerészeti komponens kijelölt kötelékei fogják ellátni az erők védelmét.

2.5 A honi ellátási lánc működése a missziók gyakorlatában

Magyarország Nemzeti Biztonsági,⁸⁹ illetve Katonai Stratégiája⁹⁰ alapján az országot katonai agresszió nem fenyegeti, és az egyéb hagyományos fenyegetések kockázata is minimális. Léteznek viszont olyan kihívások és veszélyforrások, fenyegetések, amelyek – részben katonai eszközökkel történő – kezelésére, illetve elhárítására az országnak fel kell készülnie.

A Nemzeti Katonai Stratégia három, Magyarország biztonságát potenciálisan fenyegető, részben, vagy egészben katonai eszközökkel kezelendő kihívástípust nevez meg az előtünk álló időszakban: nemzetközi terrorizmus, a regionális instabilitásból származó fenyegetések, illetve a tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik további elterjedésének veszélye.

Magyarország védelempolitikai célkitűzése az ország teherbíró képességével arányos katonai hozzájárulás biztosítása. A kijelölt katonai erők igénybevételére a legnagyobb valószínűséggel továbbra is az ország határain kívül, Magyarországtól jelentős távolságra kerül sor. A jövő katonai műveletei alapvetően többnemzetiek lesznek, ezért meghatározó célkitűzés a Magyar Honvédség (továbbiakban: MH) azon képességének erősítése, amelynek alapja a megfelelő szervezeti felépítés, a modern fegyver- és eszközrendszer, az anyagi készletek igény szerinti lépcsőzése, illetve a stratégiai szállítóeszközök időbeni biztosítása. Mindezt hatékony és költségtakarékos működéssel kell biztosítani. A katonai erők feladataikat bonyolult, esetenként gyorsan változó körülmények között hajtják végre. A hadműveleti terület éghajlati és terepviszonyai az esetenkénti nagytávolságú alkalmazás miatt a hazaitól jelentősen

⁸⁸ Lásd p. 31., Teljes Ellátási Forrás Láthatósága (TAV)

⁸⁹ A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról, Magyar Közlöny, 2012. évi 19. szám

⁹⁰ A Kormány 1656/2012. (XII.20.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiájának elfogadásáról, Magyar Közlöny, 2012. évi 19. szám

eltérhetnek. Az MH-nak fel kell készülnie a feladatok végrehajtására szélsőséges időjárási viszonyok között is. A műveletek többségében befogadó nemzeti támogatás korlátozottan, gyakran egyáltalán nem áll majd rendelkezésre. Számítani kell nagy létszámú, jól felkészült, a viszonyokat jól ismerő terrorista szervezetek működésére, esetenként – vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris – fegyverek alkalmazására. A feladatok jellege egyazon műveleti területen térben és időben igen változatos lehet. Intenzív katonai tevékenység, humanitárius segítségnyújtás, illetve békekikényszerítés viszonylag rövid időn belül válthatják egymást, emiatt az MH alegységeinek sokoldalú felkészítésre, rugalmas alkalmazkodó képességének fejlesztésére van szükség. A fenti feladatok végrehajtásának egyik alapfeltétele a professzionális szinten megtervezett, megszervezett és végrehajtott logisztikai támogatás.

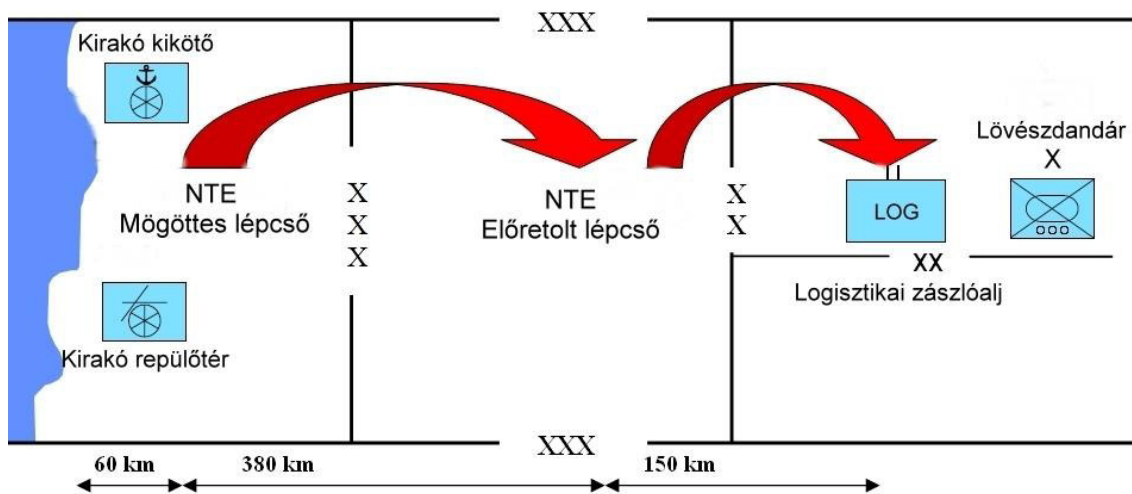
Magyarország 1999-es NATO csatlakozásának következtében megnőtt a magyar katonák külföldi szerepvállalása. A külföldi missziók területén folyamatosan újabb és újabb feladatok, kihívások jelentkeznek. Ez gyakorlatilag egy olyan terület, ahol többek között a logisztikai támogatás hazai szabályzói sok esetben a tervezés végrehajtására nem alkalmasak vagy hiányosak, ezért a tapasztalatok megszerzésével azokat folyamatosan alakítani kell. A helyzet bonyolultságát tovább fokozza, hogy a műveleti területen éles helyzetben kell helytállnia a magyar katonának.

A szövetséges műveletekben résztvevő nemzeti kontingensek logisztikai támogatásának legfontosabb szervezete a Nemzeti Támogató Elem (továbbiakban: NTE). Az NTE egy olyan ideiglenes jelleggel létrehozott logisztikai támogató szervezet, amely rendelkezik a támogatott szervezetek követő logisztikai támogatásához, valamint a feladathoz szükséges logisztikai képességekkel, javító-karbantartó szervezettel. Képes a műveleti területen megosztott településre, a Befogadó Nemzeti Támogatás és a szövetséges logisztikai erőforrások integrálására és felhasználására. Az adott katonai művelet jellegétől függően közvetlenül a műveleti területen, a fogadó nemzet területén vagy a honi bázis és az alkalmazási körlet között, közbülső területen végzi a műveletben résztvevő erők logisztikai szükségleteinek biztosítását. A NTE nemzeti alárendeltségben működik és ez a szervezet tekinthető a műveleti területen tevékenykedő legmagasabb szintű logisztikai támogató szervezetnek, mely hadműveleti szintű logisztikai támogatást nyújt a műveletekben résztvevő erők számára.

A műveleti területen tevékenykedő NTE az ellátandó kontingens nagyságrendjének függvényében települhet egy vagy két lépcsőben (14. ábra).

Az alábbi ábra azt mutatja, hogy egy lövészdandár alkalmazása esetén, annak alkalmazási körzete jelentős távolságra található a szövetséges erők által használt kikötőtől, illetve

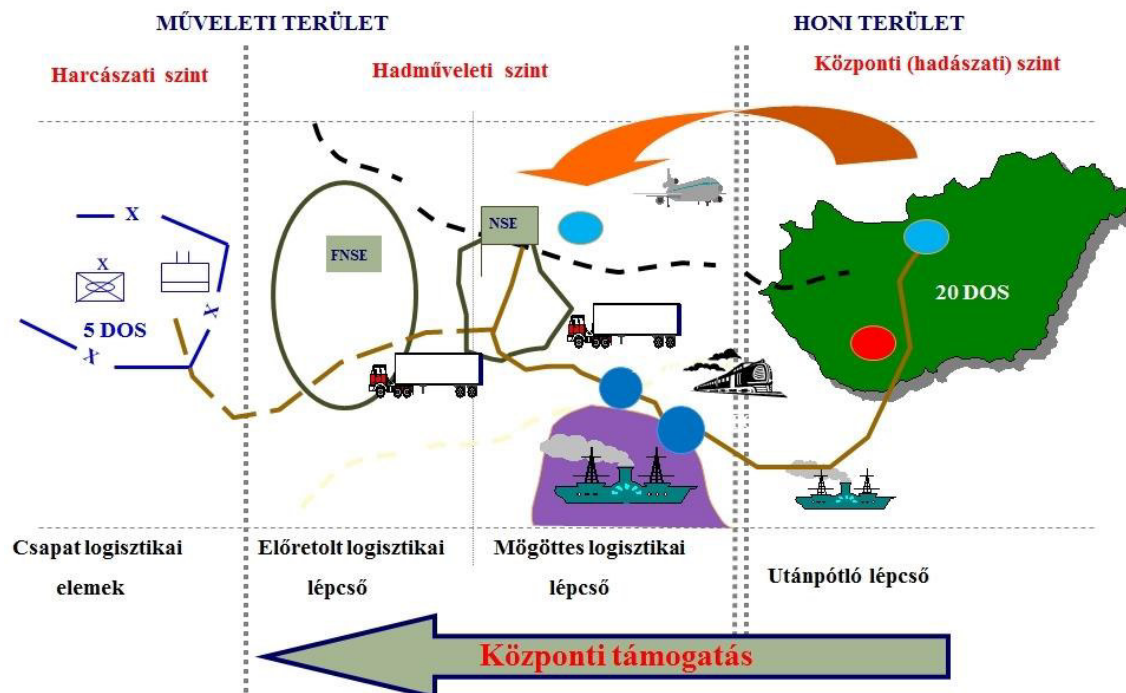
repülőtértől. Mivel a tengeri és a légi kirakó pontok a művelet zónájától nagy távolságra helyezkednek el, az NTE két lépcsőben települ. Telepíteni szükséges egy előretolt lépcsőt (mobil elem), ami a folyamatos utánszállítási feladatokat hajtja végre és egy mögöttes lépcsőt (stacioner elem), amely a kirakó körzetekben a honi területről érkező utánpótlás fogadását, raktározását és továbbszállítását hajtja végre, ezért azt nem célszerű a kirakópontoktól jelentősebb távolságra telepíteni. A mögöttes lépcső (NTE fő erői) a műveleti területtel szomszédos ország területén, míg az előretolt lépcső a szövetséges erők mögöttes területén a dandártól 150 km távolságra települ.⁹¹

14. ábra Az NTE településének egy lehetséges változata dandár alkalmazása esetén
(Forrás: Ref. 91. – p. 5.)

Természetesen az NTE nagyságát, telepítésének helyét és módját az adott művelet jellege, a fogadó nemzeti támogatás megléte és a műveleti terület jellege nagyban befolyásolhatja. A külföldi missziók logisztikai biztosításának működését és szintjeit a 15. ábra szemlélteti.

⁹¹ Lengyel Csaba: Az ambíciószinteknek megfelelő nemzeti támogató képesség vizsgálata, Elemzés, Budapest, HM Hadműveleti és Kiképzési Főosztály, 2007. p. 5.

15. ábra A külföldi missziók logisztikai biztosítása
(Forrás: Schmidt Zoltán: Missziók logisztikai támogatása, prezentáció, 2011. sl.5.)

A Nemzeti Támogató Elem honi részlege végzi az igények feldolgozását, a hadfelszerelés összegyűjtését, szállításhoz történő előkészítését, nyilvántartását, a szállítás megszervezését és a hadszíntéri szolgáltatások számláinak kiegyenlítését.

A külföldi missziók logisztikai támogatásának elemzése során összehasonlítva azt a NATO Műveleti Támogatási Lánccal és az Összhaderőnemi Ellátási Lánccal, az alábbi következtetéseket vontam le:

- mindhárom lánc esetében a hadászati szintet a honi bázison elhelyezkedő civil és katonai logisztikai szervezetek alkotják;
- míg a NATO Műveleti Támogatási Lánccal és az Összhaderőnemi Ellátási Lánccal esetében a hadműveleti szintet a hadszíntéri logisztikai szervezetek (JFLogC, Támogató Ezred), a hadszíntéri és másodlagos raktárak alkotják, addig a nemzeti ellátási lánc működtetése során a fentebb említett szervezetek munkáját az NTE előretolt és mögöttes lépcsője veszi át;
- mindhárom lánc esetében a harcászati szintet a csapat logisztikai elemek alkotják.
- míg az Összhaderőnemi Ellátási Lánccal esetében a haderőnemek logisztikai biztosítását koordináló Összhaderőnemi Logisztikai Komponens az Összhaderőnemi Művelet Főnökének van alárendelve és a biztosítási feladatokat az RLC logisztikai

támogató dandárjainak igénybevételével oldja meg, a Nemzeti Támogató Elem honi alárendeltségben marad és feladatokat saját szervezetszerű alegységeinek a segítségével kell megoldania. Fontosnak tartom azonban kiemelni, hogy az Összhaderőnemi Logisztikai Támogató Csoport (JLSG)⁹² koncepció egyik kulcseleme, hogy a műveleti területre települt Nemzeti Támogató Elemek átengedésre került képességeit a az Összhaderőnemi Logisztikai Támogató Csoport koordinálása mellett más is igénybe veheti.

2.6 A katonai ellátási lánc koncepció fejlesztésének és alkalmazásának lehetőségei az oktatás területén

A katonai ellátási lánc koncepció fejlesztésének és alkalmazási lehetőségeinek vizsgálata során először áttekintettem a FOURLOG Logisztikai Kiképzés tantervi alapjait, a végrehajtást lehetővé tévő tanulmányi előzményeket. A program 2016-ig a Katonai gazdálkodási alapképzési szakon fut, ezért először ezt a szakot néztem át. A szak 2006-ban kidolgozott tanterve a képzés általános céljaként a következőket határozta meg:

„Közgazdász tisztek képzése, akik a képzés során elsajátított korszerű közgazdasági, alkalmazott gazdaságtudományi, módszertani és hadtudományi ismeretek felhasználásával a választott szakiránynak megfelelően hazai, nemzetközi és szövetségi műveletekben képesek:

- a költségvetési szerveknél a különböző gazdasági folyamatok tervezésére, szervezésére, irányítására, elemzésére, értékelésére, szakterületükön belül tisztként a fegyveres erők, rendvédelmi szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok sajátos pénzügyi, számviteli, gazdálkodási, nyilvántartási, elemzési és ellenőrzési feladatainak önálló elvégzésére;
- az általános és specifikus katonai, katonai pénzügyi, gazdálkodási, vezetői ismeretek és gyakorlati készségek felhasználásával – rövid beilleszkedési idő után – a gazdálkodás és ellátás feladatainak tervezésére, szervezésére, elemzésére és irányítására, a szakalegységek alaprendeltetésből fakadó feladatai végrehajtásának vezetésére a békeidőszaki honvédelmi, a béketámogató, valamint háborús tevékenységekben.”⁹³

⁹² Joint Logistics Support Group

⁹³Katonai gazdálkodási alapképzési szak tanterve a nappali tagozatú, ösztöndíjas és kettős jogállású hallgatók részére, jóváhagyta a ZMNE Egyetemi Tanács 12/2006. (II.23.) számú határozata, p. 6.

A szak vezetése folyamatosan kiemelt figyelmet fordított a nemzetközi felkészítésre. A FOURLOG indításakor már körvonalazódtak azok a tendenciák, amelyek alapján előre lehetett látni, hogy a nemzetközi műveleti felkészítésnek már az alapképzésben is helye van.

A hadtáp tisztképzésben tradicionálisan nagy súlyt kapott a háborús, műveleti felkészítés és ez az új szakokon sincs másképp. A 2014-ben megjelent új képzési és kimeneti követelmények a szakra vonatkozó korábbi követelményeken nem változtattak.⁹⁴ Ebből is levonható az a következtetés, hogy a szak a megrendelői igényeknek továbbra is megfelel.

Az alapszakon a műveleti felkészítés csúcsa az utolsó félévben végrehajtott FOURLOG Logisztikai Kiképzés, melynek során az ellátási lánc harcászati tagozatán, a műveleti területen várható parancsnoki és szakbeosztásokra történő felkészítés zajlik. A korábbi tanulmányok során elsajátított szakharcászati, logisztikai támogatási ismeretek idegen nyelven, többnemzeti környezetben történő begyakorlása az előző félévek szakmai tananyagának koncentrált megjelenését és alkalmazását jelenti.

A megrendelői igényeknek megfelelően néhány éve a hadtáp szakirány mellett a pénzügyi szakirány honvéd tisztjelöltjei is szakmai feladatok kidolgozásával részt vesznek a nemzetközi felkészítésen.

Az új Katonai logisztikai alapképzési szakon a Katonai gazdálkodási szak hadtáp szakirányához hasonlóan a hadtáp, a haditechnikai és a katonai közlekedési specializáció hallgatói szintén részt fognak venni a FOURLOG Logisztikai Kiképzésen. Ezzel az új szakon valamennyi logisztikai szakterület műveleti felkészítése azonos szintre emelkedik, amit az tantervben a műveleti felkészítéssel kapcsolatos tantárgyak, gyakorlatok azonos koncepció szerinti, egységes felépítése tesz lehetővé. Az általam átdolgozott hallgatói feladatok lehetővé teszik a páncélos- és gépjármű-technikai, a fegyverzettechnikai, a katonai közlekedési és a hadtáp szakágakra felkészülő tisztjelöltek azonos mértékű bevonását a FOURLOG kiképzésbe.

A mesterképzés az alapképzés műveleti felkészítési programját folytatja, ezért annak már harcászati-hadműveleti jellege van. A felkészítés fő feladata a hadműveleti szintű felada-

⁹⁴ 30/2014.(IV.30.) KIM-rendelet a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési terület alap- és mesterképzési szakjainak képzési és kimenetei követelményeiről, Magyar Közlöny, 2014. évi 61. szám. pp. 9121-9213.

tokra való felkészítés, melyet az alapképzés során megszerzett harcászati szintű ismeretekre alapozva kell végrehajtani.

Ennek megfelelően áttekintve a képzési és kimeneti követelményeket és a szakra vonatkozó korábbi, illetve jelenleg is érvényben lévő tanterveket, arra a következtetésre jutottam, hogy figyelembe véve az ellátási láncok felépítését, a MAGLITE továbbfejlesztésre váró feladatainak illeszkedniük kell a mesterképzés hadműveleti szintű felkészítési feladatainak sorába, melyek arra irányulnak, hogy a végzett tisztek képessé váljanak mind a harcászati tagozat logisztikai vezetésével, mind pedig a hadműveleti szintű logisztikai tervezéssel kapcsolatos feladataik ellátására, honi hadműveleti szintű tervezőcsoport vagy egy többnemzeti csoportosítás többnemzeti tervezőcsoportjának állományában.

A 2012-ben alapított és 2013-ban indított Katonai műveleti logisztika mesterképzési szak képzési céljaiban, felépítésében is megfigyelhető a szak vezetésének az a törekvése, hogy a többnemzeti műveletekre való felkészítés kiemelt figyelmet kapjon. A szak képzési és kimenetei követelményei a mesterképzési szak képzési céljai és az elsajátítandó kompetenciák között a következőt határozzák meg: *„A képzés célja olyan okleveles összhaderőnemi logisztikai vezetők felkészítése a Magyar Honvédség részére, akik szilárd közszolgálati, hadtörténelmi, harcászati és hadműveleti ismeretek birtokában, a hazai és a nemzetközi katonai logisztikai elmélet és gyakorlat elemzésével, a katonai vezetői ismeretek hadműveleti szintre emelésével képesek szakalegységek és egységek vezetésére, törzskari szervező és döntés előkészítő, valamint vezetői feladatok ellátására nemzeti és többnemzeti csoportosításban egyaránt.”*⁹⁵

A fenti követelmény azt jelenti, hogy a logisztikai vezetőknek hadműveleti szintű ismeretekkel kell rendelkezniük, melyeket többnemzeti környezetben is képesnek kell lenniük alkalmazni. Ezen követelmény megfogalmazásával a megrendelő egyértelművé tette, hogy a nemzetközi, idegen nyelvű műveleti felkészítés kiemelt fontosságú. A képzést folytató intézmény számára ez azt jelenti, hogy a hadműveleti szintű többnemzeti környezetben való logisztikai tervezésnek is a képzés integráns részének kell lennie.

A MAGLITE program semmivel nem pótolható jelentősége abban rejlik, hogy a hallgatók a fenti tantárgyak tananyagát, kiegészítve a brit hadműveleti logisztikai tervezési eljárással a gyakorlatban angol nyelven, olyan szinten sajátítják el, ami alapján képessé válnak ezen feladatok nemzetközi egyéni beosztásban történő végrehajtására. Így ebben a formában a

⁹⁵ Ref. 94. – pp. 9121-9213.

logisztikai képzés olyan felkészítést tud nyújtani, ami a magyar tisztképzésnek ezen a szintjén máshol nem található meg.

2.7 Következtetések, megállapítások

A második fejezetben *áttekintettem* a logisztika, a katonai logisztika, az ellátási láncok és a katonai ellátási láncok kialakulásának főbb lépcsőfokait és azokat a hazai, valamint külföldi nézeteket, amelyek meghatározóak az ellátási láncok működése szempontjából a jelenkor viszonyai között.

A szakirodalom feldolgozása során *összehasonlítottam és elemeztem* a polgári és a katonai ellátási láncok működési sajátosságait. Elemzéseim során ugyanarra a *következtetésre* jutottam, mint Báthy Sándor,⁹⁶ miszerint az alapvető különbség a civil és a katonai (műveleti) lánc működtetése között az, hogy míg a civil ellátási láncok működtetésének célja alapvetően a haszon megszerzése, addig a műveleti ellátási (támogatási) lánc végpontján nem a vásárlók állnak, hanem a műveletek végrehajtásában résztvevő alegységek és az általuk működtetett haditechnikai eszközök illetve katonai objektumok. A lánc működtetésének célja nem a haszonszerzés, hanem minden esetben a művelet sikeres végrehajtása vagy a harc sikeres megvívása. A műveleti támogatási lánc elemeit nem a láncban található cégek, vállalatok tulajdonosai és részvényesei, hanem a láncot alkotó polgári és katonai logisztikai csomópontok és szervezetek képviselik, melyek meghatározott alá- és fölérendeltségi viszonyban illetve együttműködésben állnak egymással.

Összehasonlítva a NATO Műveleti Támogatási Lánc, a brit Összhaderőnemi Ellátási Lánc és a honi katonai ellátási lánc elemeit *arra a következtetésre jutottam*, hogy bár a láncok elemei és csomópontjai sok hasonlóságot mutatnak, a láncon belüli ellátási, biztosítási feladatok végrehajtása során a megvalósítás formái és elvei egymástól eltérhetnek. Ezek egyrészt az egymástól eltérő doktrinális, másrészt pedig a műveletekben résztvevő nemzetek logisztikai szervezeteinek felépítéséből, illetve a rendelkezésre álló erőforrások kvalitatív és kvantitatív jellegéből fakadnak.

Miután *azonosítottam* a katonai ellátási láncok csomópontjaihoz köthető logisztikai szakmai beosztásokat, az oktatás szemszögéből vizsgálva az ellátási láncot *arra a következtetésre jutottam*, hogy az ellátási láncokon belül jól elkülöníthető feladatrendszerrel rendelkező

⁹⁶ Báthy Sándor: A civil és katonai ellátási lánc (azonosságok és különbségek), Budapest, Katonai Logisztika, XV. évfolyam, 4. szám, 2007. pp. 191-203.

csomópontokat találunk, melyek illeszkednek az ellátási láncok logisztikai alap- és végrehajtói folyamataiba. A csomópontokon működő szervezetek tevékenységének részletes és alapos megismertetésére, oktatására kiemelt figyelmet kell fordítanunk. Az oktatási tevékenység végzése során az ellátási lánc működésének rendszerszemléletű megközelítését kell alkalmazni. Nem tartom elegendőnek, ha a hallgatók külön-külön ismerik meg a lánc csomópontjaiban működő gyártási, raktározási létesítmények, központi logisztikai szervezetek, elosztópontok, a közreműködő civil szervezetek, illetve a közvetlen támogatást végző logisztikai szervezetek tevékenységét, vezetésük és irányításuk specifikumait, hanem megszerzett ismereteikre támaszkodva képessé válnak összefüggésükben is értelmezni saját helyüket, szerepüket és feladataikat a lánc működésében.

A fent említett rendszerszemléletű oktatás és a logisztikai képzési programokban való részvétel eredményeként a katonai felsőoktatás alap- és mesterképzési szintjein tanulmányokat folytató honvéd tisztjelöltek és tisztek adekvát ismereteket szerezhhetnek a katonai ellátási láncok csomópontjaiban működő objektumok, szervezetek vezetésére, irányítására, működtetésére és végrehajtó szervezetek feladataira vonatkozóan.

3. A többnemzeti logisztikai képzési programok helye a Nemzeti Közszolgálati Egyetem katonai logisztikai alap- és mesterképzési szakjainak képzési programjaiban, kialakulásuk és korai fejlődésük története

A logisztikai képzési programok kiemelt helyet foglalnak el a Nemzeti Közszolgálati Egyetem alap- és mesterképzési szakjainak képzési programjaiban és több évtizedes múltat tekintenek vissza. Ez alatt az időszak alatt tartalmi felépítésük és a képzési programokban elfoglalt helyük is többször megváltozott, ezért fontosnak ítélem meg bemutatni a programok elveit és tartalmi változásait determináló okokat és tényezőket.

3.1 A többnemzeti logisztikai képzési programok helye a Nemzeti Közszolgálati Egyetem katonai logisztikai alap- és mesterképzési szakjainak képzési programjaiban

Értekezésemben a két képzési program vizsgálata és fejlesztése során abból indultam ki, hogy azok mennyire feleltek, illetve felelnek meg a logisztikai alap- és mesterképzési szakok Képzési Kimeneti Követelményeinek, továbbá, mely tantárgyak, tantárgycsoportok elsajátítását támogatják.

Mindkét kiképzés az adott szakon folyó műveleti felkészítés legfontosabb eleme, amely integrálja a korábban megszerzett ismereteket és a mesterszakon a hallgatók missziós tapasztalataira is épül.

A logisztikai tisztképzés alap- és mesterképzési szakjain tanulmányokat folytató hallgatók az ellátási lánc harcászati és hadműveleti csomópontjain történő későbbi szolgálatteljesítés érdekében adekvát gyakorlati ismereteket szerezhettek a többnemzeti képzési programok során. A két felkészítés eltérő szintje ellenére, az egymásra épülés következtében az NKE-n végző logisztikus tisztek a műveleti logisztikai támogatás harcászati és hadműveleti szintjén egyaránt képesek a vezetői és szakfeladataik többnemzeti műveleti környezetben történő végrehajtására. Ennek érdekében mind a MAGLITE, mind a FOURLOG kiképzés során elemeztem azokat a lehetőségeket, amelyekkel ezekre a várható szakfeladatokra fel lehet készülni.

A dolgozat második fejezetében elvégzett elemzést követően azt a következtetést vontam le, hogy az alapképzés harcászati szintű felkészítést tartalmaz, amelynek tartalmát a logisztikai szakalegység-parancsnoki és a szakági szaktiszti feladatokra való felkészítés jelenti. Ennek következtében itt az ellátási lánc harcászati tagozatáról beszélhetünk, azonban a valós alkalmazási lehetőségek nem engednek egy egyértelmű elhatárolást a harcászati és a hadműveleti jellegű szakmai munka között. Az alapképzés során a nemzetközi műveletekre való felkészítés (FOURLOG) tartalmazza:

- az alegység-parancsnoki feladatok (műveletek során a feladat megértése, értelmezése, az alegység elhelyezése, telepítése, a funkcionális támogatási elemek működtetése, az erők megóvása, döntések meghozatala, valamint jelentése) gyakorlását a harcászati tagozatban, a zászlóalj, dandár felelősségi körzetében;
- az erők telepítésének előkészítése érdekében végzendő logisztikai tervezésben való részvételt, a szükséges programrendszerek alkalmazását, szakági ellátási feladatok megtervezését és megszervezését a dandár vezetési szintjén vagy a hadműveleti logisztikai támogatás hadszíntéri elemében;
- a kialakított ellátási lánc egyes elemei funkcióinak és működési elveinek megértését, az együttműködés gyakorlását.

A Katonai gazdálkodási alapképzési szak záróvizsga tantárgyai között szerepelnek a Logisztikai támogatás I-VI. tantárgyak, melyek átfogták a logisztikai támogatás alapjaitól a dandár tevékenységeinek hadtápbiztosításáig bezárólag terjedő alegység-parancsnoki és szakági műveleti ellátási ismereteket. A tantárgyak logikai felépítése a 2011-es tantervi reform – gyakorlatorientált képzés erősítése – során alapvetően nem változott, azonban a tantárgyak megnevezése konkrétabbá vált. A honvéd tisztjelöltek a második félévben megtanulják a logisztikai támogatás alapjait, majd a harmadik félévben következik a kollokviummal záruló zászlóalj kurzus. A lövészászlóalj alkalmazásának és logisztikai támogatásának megismerése után egy féléven keresztül egy zászlóalj szintű harcászati teljes feladat során a válságkezeléssel és a lövészászlóalj védelmi harcával kapcsolatos témakörök kidolgozására kerül sor. A honvéd tisztjelöltek ennek keretében több egész napos terepfoglalkozáson vesznek részt, amelyek során mind az alegység-parancsnoki, mind a szaktiszti szakfeladatokat egyaránt elsajátítják.

A képzés ötödik félévében a lövészdandár alkalmazásának és műveleti logisztikai támogatásának alapjai oktatása történik. A dandár szintű ismeretek elsajátítására azért van szükség, mert a pályakezdő tisztek a valóságban a csapatoknál gyakran igen rövid időt töltenek el alegység-parancsnoki beosztásokban. Gyakori eset, hogy a feltöltetlen beosztások vagy a missziós feladatok miatt dandár szinten kell szaktisztként egy-egy szakterületet vezetniük. Ahhoz, hogy valaki a műveleti alkalmazás során ezen a szinten képes legyen ellátást szervezni, feltétlenül szükségesek az adott kötetlék alkalmazásával kapcsolatos alapismeretek. Éppen ezért az alegység-parancsnoki irányba történő elmozdulást követelő „egységes” elvárások ellenére mind a régi szakon, mind az új Katonai logisztika alapképzési szakon ragaszkodtunk a jól bevált alegység-parancsnoki és szaktiszti kettős felkészítés modelljéhez, ami teljes mértékben megfelel a Magyar Honvédség logisztikai szakmai vezetői megrendelői igényeinek. A dandár kurzus első részét lezáró kollokvium után, a hatodik szemeszterben egy gyakorlati félévre kerül sor, melynek a tematikája magában foglalja a dandár műveleti hadtápbiztosításának gyakorlati feladatait, a Marcus Szimulációs Rendszer segítségével ellátási, szállítási feladatok gyakorlását, továbbá a FOURLOG Logisztikai Kiképzésre való felkészülés keretében a LOGFAS program modul elsajátítását.

A FOURLOG Logisztikai Kiképzés célja, tartalma és gyakorlati feladatai messzemenően biztosítják a fent említett követelmények teljesülését és az alapszakon (BSc) végzetek a kiképzést követően kellő mélységű elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban (MSc) történő folytatásához.

A mesterképzés az alapképzés műveleti felkészítési programját folytatja, ezért annak harcászati-hadműveleti jellege van. A felkészítés fő feladata a hadműveleti szintű feladatokra való felkészítés, de nem elhanyagolható az egység, harcászati magasabbegység logisztikai vezetési szintje sem.

A nemzetközi felkészítés ennek megfelelően két irányra összpontosul:

- a nemzeti munkacsoportok együttműködése többnemzeti munkacsoportokkal a tervezés folyamán;
- a magyar logisztikus főtisztek felkészítése a többnemzeti parancsnokságok logisztikai vezető szerveinél végzendő munkára, a munkamódszerek megismerése és gyakorlása.

Ha az ellátási láncból indulunk ki, azt a következtetést vonom le, hogy a mesterképzésben a műveleti logisztikai támogatás felépítésében a harcászati tagozat dandár, hadosztály ellátási szakasz, valamint hadműveleti tagozat logisztikai tervezési feladataira kell a hallgatókat felkészíteni. Tekintettel arra, hogy a Magyar Honvédségben a logisztikai tervezés a hadműveleti tervezés integráns része és nem alkalmazunk önálló hadműveleti logisztikai tervezési munkamódszert, külön kihívást jelent a műveleti felkészítésnek ez a része. A hadműveleti szintű tervezés nyilvánvalóan nemzeti és többnemzeti környezetben is történhet, ezért a magyar tiszteknek meg kell tanulniuk az ehhez való alkalmazkodást, és a rendszerben történő hatékony munkavégzést. Ebből a szempontból a konkrét eljárásrend sem meghatározó, mivel a döntéshozatal logikai lépései a műveleti tervezés során hasonlóak.

Az ellátási lánc felépítése alapján tehát a mesterképzés hadműveleti felkészítése az alábbi csomópontokra irányul:

- a harcászati tagozat logisztikai vezetése;
- a hadműveleti szintű logisztikai tervezés a honi hadműveleti szintű tervezőcsoport vagy a többnemzeti csoportosítás többnemzeti tervezőcsoportja állományában.

A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzést vizsgálva megállapítható, hogy annak tartalmi változásai folyamatosan nyomon követték a biztonsági környezet változásait és a fegyveres erők előtt álló kihívásokat, amelyek természetesen a Magyar Honvédség alkalmazására is alapvető hatást gyakoroltak. Az egyetemi kiegészítő alapképzés levelező tagozat Katonai logisztikai szak részére 2004-ben Báthy Sándor szakfelelős által kidolgozott tanterv 5.3 pontjában is szerepel, hogy a szakon végzett tisztek legyenek képesek béke- és háborús tevékenységek megszervezésére és vezetésére egyaránt.

A szak ebben az időben a műveleti felkészítésre helyezte a hangsúlyt, amit a záróvizsga tantárgyak is mutatnak:

- Szárazföldi csapatok harcászata,
- Hadművelet logisztikai támogatása,
- Harc logisztikai támogatása,
- NATO-logisztika,
- Békeműveletek logisztikai támogatása.

A fenti tantárgyak közül a Békeműveletek logisztikai támogatása című tantárgy programjában szerepelt a MAGLITE gyakorlat végrehajtása, amely akkoriban a befogadó nemzeti támogatásra, a nemzeti logisztikai támogatásra és az ENSZ, EU erőkkal végrehajtott békeműveletekre fókuszált. A feladat levezetésekor mindenkor megjelenítésre került az ellátási lánc felépítése és annak nemzeti, nemzetközi struktúrája.

Az új egyéves, nappali képzési formában folyó mesterképzés tantervében két MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés szerepel a Szakmai gyakorlat I, II keretében. Mindkét alkalommal a mesterszak műveleti felkészítéssel foglalkozó tantárgyai integrált, az elsajátítás szintjének megfelelő alkalmazására kerül sor. Ezek a tantárgyak a következők:

- Logisztikai informatika,
- Szárazföldi és légi erők műveleteinek logisztikai támogatása,
- Összhaderőnemi ellátási lánc,
- Nem háborús műveletek logisztikai támogatása,
- Logisztikai törzsszolgálat és nemzetközi gyakorlat.

3.2 A FOURLOG Logisztikai Kiképzés története és korai fejlődési szakaszai

„ A kiképzés az a folyamat, amelyben az egyéneket a rendelkezésre álló erőforrások keretein belül, azok hatékony felhasználásával, kiképzési környezetbe rendezésével katonává formáljuk, a katonákat pedig harckész alegységekké, kötelékké kovácsoljuk össze. ”⁹⁷

Hazánk 1999-es NATO-hoz való csatlakozása után a Magyar Honvédségnél megkezdődött a nemzeti haderő-átalakítás (haderőreform), melynek során nyilvánvalóvá vált, hogy a nemzeti és a nemzetközi katonai logisztikai kapcsolatok rendszerét is jelentősen át kell alakítani annak érdekében, hogy az újonnan kialakított katonai logisztikai szervezetek megfeleljenek egy létszámában jelentősen kisebb, képesség alapú haderő logisztikai feladatait érintő kihívásoknak mind hazai, mind pedig nemzetközi környezetben.

Ezzel párhuzamosan ugyanezek az igények fogalmazódtak meg a hazai katonai felsőoktatási intézmények⁹⁸ katonai logisztikai képzési struktúráját, tartalmát illetően is, és ennek

⁹⁷ Magyar Honvédség Kiképzési Doktrína, A Magyar Honvédség Kiadványa, 2012. p. 2-1.

megfelelően az új tantervi követelmények megfogalmazása után új tantárgyi programok kerültek kialakításra, melyek tartalmukban folyamatosan követték a katonai logisztika elveiben, eljárásaiban bekövetkezett változásokat. Előtérbe került az úgynevezett gyakorlat-orientált képzés és felkészítés, mely új kihívások elé állította a képzésben érintett tanszékeket, de az új típusú felkészítés az 1990-es évek végéig nemzeti keretek között maradt.

Magyarország 1988-ban kapcsolódott be ismét az ENSZ békefenntartó tevékenységébe az Irak-Irán Katonai Megfigyelő Csoport tagjaként. Hazánk szerepvállalása a békefenntartás területén ezt követően fokozatosan növekedett. A Magyar Honvédség lehetőségeinek és képességeinek megfelelően az 1990-es évek közepéig megfigyelő missziókban képviseltette magát, az első fegyveres ENSZ-békefenntartók kiküldésére 1995-ben került sor Ciprusra, ahol a magyar katonák a mai napig szolgálatot teljesítenek.⁹⁹ Az 1990-es években Magyarország közvetlen szomszédságában kitört balkáni háborúk hazánk számára minden korábbinál erőteljesebben mutattak rá a békefenntartás fontosságára, amelyet országunk azóta is prioritásként kezel. Jelenleg Magyarország a Nemzeti Biztonsági Stratégia és a Nemzeti Katonai Stratégiája által meghatározott irányvonalaknak megfelelően, a mindenkori gazdasági teljesítőképességének figyelembe vételével vesz részt válságkezelő műveletekben. Részvételünk alapját Európai Unió és NATO-tagságunk, illetve az Országgyűlés által meghatározott 1000 fős műveleti ambíciószint képezik.

Magyarország az ENSZ égiszén belül történő békefenntartás iránti elkötelezettségét jól jelzi, hogy hazánk ezidáig az ENSZ 25 missziójában képviseltette magát katonai és rendvédelmi erőkkkel, valamint jelenleg is részt vesz az ENSZ Békefenntartási Műveletek Főosztálya (DPKO)¹⁰⁰ munkájában. 1995-ben a balkáni válság idején Magyarország biztosította a többnemzeti erők átvonulását a szárazföldön és a légtérben, valamint átmenetileg befogadó nemzeti támogatást nyújtott a Végrehajtó erők (Implementation Forces, továbbiakban IFOR, és a Stabilizációs Erők (Stabilisation Forces, továbbiakban SFOR) részére. A boszniai rendezésben való részvétel rendkívül fontosnak bizonyult, mert a magyar hozzájárulásnak komoly súlya volt a NATO tagsági meghívásban. 1999 óta a Magyar Honvédség valamennyi NATO szárazföldi katonai békeműveletben részt vesz.

⁹⁸ A Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának jogelőd intézményei

⁹⁹ A magyar katonák ezt megelőzően is számos helyen vettek részt a békefenntartással kapcsolatos feladatokban. Lásd p. 5.

¹⁰⁰ Department of Peacekeeping Operations

3.2.1 COOPERATIVE TRAINING Békefenntartói Logisztikai Képzési Program¹⁰¹

A FOURLOG Logisztikai Kiképzés története 2000-ig nyúlik vissza. Az akkori Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Vezetés- és Szervezéstudományi Kar, Hadtáp és Pénzügyi Tanszéke gazdálkodási szakán tanulmányokat folytató hallgatók az akkori követelményeknek megfelelő, folyamatosan korszerűsített tananyaghoz jutottak, ennek ellenére a tanszék felismerte, hogy a magas színvonalon kidolgozott magyar nyelvű harcászati feladatok mellett a tanszék hallgatói számára angol nyelvű gyakorlási lehetőséget is biztosítani kell. Az idegen nyelven végrehajtott tevékenység akkor hatékony igazán, ha a hallgatókat rákényszerítjük a külföldi résztvevőkkel való kommunikációra. Ehhez ideális partnernek bizonyultak cseh partneregyetemünk oktatói és gazdálkodási szakos hallgatói.

A Cseh Hadsereg Szárazföldi Haderőnemi Egyeteme és a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola¹⁰² között 2001-ben megkötött együttműködési megállapodásnak megvoltak a tanszéki vetületei is, így a Hadtáp és Pénzügyi Tanszék is rendelkezett a megfelelő együttműködési dokumentummal.

A közös gyakorlás ötlete már évekkel azelőtt felmerült és egyértelműen közös igény, érdeké vált, amely a két ország NATO-hoz való csatlakozásának közeledtével felerősödött, ennek megfelelően mindkét fél tudatosan fejlesztette az oktatók és a hallgatók nyelvtudását, melynek eredményeképpen 2001-re megteremtődtek a feltételei egy közös, angol nyelven történő gyakorlásnak.

Az évek során a Tudományos Diákköri Konferenciák és a kölcsönös hallgatói és oktatói tanulmányutak során alaposan megismertük egymás képzési rendszerét, így lehetőségünk nyílt arra, hogy elkezdjünk gondolkodni egy közös képzési programon.

A legelső feladat az volt, hogy megtaláljuk a felkészítésnek azon területét, amely mindkét fél számára előnyös és hasznos, illetve hiánypótló. A Hadtáp és Pénzügyi Tanszéken ugyan valamennyi harctevékenységi formára rendelkezünk az új elveknek megfelelő harcászati teljes feladattal, azonban ezek magyar nyelvűek voltak és nem foglalkoztak a béketámogató műveletekkel. Ezt megelőzően számos itthoni és külföldi rendezvényen találkoztunk

¹⁰¹ A program történeti fejlődésének bemutatását a Dr. Pohl Árpád alezredessel (gyakorlatvezető) 2014. 02. 07-én készített interjú segítségével állítottam össze.

¹⁰² 2001-ben még önálló katonai főiskola.

cseh partnereinkkel. Valamennyi megbeszélésünkön téma volt a közös képzési program vagy gyakorlat.

Maga az előkészítés akkor vette kezdetét, amikor javaslatunkra az éves együttműködési tervbe kölcsönösen beállítottuk előbb a különböző tervkonferenciákat, majd magát a feladat közös végrehajtását. 2000. december 5-7. között Vyskovban került sor az első szervezett egyeztetésre. Erre a tervkonferenciára már konkrét javaslatokkal utaztunk ki, amelyek a cseh féllel folytatott szakmai viták során öltöttek formát.¹⁰³ Az első tervkonferencián javaslatunkra a két fél megegyezett abban, hogy egy béketámogató művelet logisztikai támogatásának szakági kérdéseit dolgozzuk fel. Nagyon fontos volt a további munka szempontjából, hogy sikerült megegyezni a feldolgozandó művelet fajtájában. Abban is egyetértettünk, hogy nem gyakorlatról, hanem képzési programról van szó.

Tekintettel arra, hogy a témában mindkét tanintézet hallgatói csak elméleti ismeretekkel rendelkeztek és teljes feladat keretében még nem dolgozták fel a béketámogató műveletekkel kapcsolatos szakmai kérdéseket, a végrehajtás során nem a megszerzett tudásukat kívántuk mérni, hanem éppen azokat az ismereteket elsajátíttatni, amelyek a gyakorlati munka során szükségessé válhattak. A cseh fél elfogadta a képzési programra vonatkozó valamennyi javaslatunkat, így megállapodtunk abban, hogy:

- a feladat elnevezése COOPERATIVE TRAINING 2001 Bilaterális Békefenntartói Logisztikai Képzési Program lesz;
- a feladatot két hét időtartamban cseh és magyar területen megosztva hajtjuk végre;
- a programmal kapcsolatos valamennyi költség a fogadó felet terheli (kivéve a ki- és hazautazás, valamint a napidíj költségeit);
- a feladatot angol nyelven vezetjük le (tekintettel a hallgatók hiányos nyelvismeretére második nyelvként esetleg a német jöhetett számításba);
- a magyar fél által kidolgozott nagybani elgondolás alapján a következő tervkonferencián megtárgyaljuk a hadműveleti elgondolást;
- a mindkét intézményben meglévő ágazati képzési rendszernek megfelelően az élelmezési, a ruházati és az üzemanyag-ellátási kérdések megoldására helyezük a fő hangsúlyt.

¹⁰³ Cseh részről Dr. Rudolf Urban ezredes, a Védelemgazdasági Kar dékánja, magyar részről Dr. Pohl Árpád alezredes vezette a tárgyalásokat.

Külön problémát jelentett, hogy amíg a cseh hallgatók alapvetően zászlóaljok ellátásával kapcsolatos ismereteket tanultak, addig a mi oktatásunkban a dandár ellátási tagozatra készítettük fel a tisztjelölteket. A végrehajtás legfontosabb kérdéseiben való konszenzusos megegyezéssel elértük, hogy sikerült elkerülni az egyébként szokásos hosszadalmas egyeztetési és jóváhagyási folyamatokat.

A második tervkonferenciára 2001. január 18-19-én, Budapesten került sor. A korábbi megállapodásnak megfelelően a magyar fél elkészítette a program hadműveleti elgondolását és a Program Műveleti Intézkedés (továbbiakban PROPORD)¹⁰⁴ részletes tervezetét.

A megbeszélések folyamán teljes részletességgel betűről betűre tárgyaltuk meg a dokumentumot és a cseh fél javaslatára néhány kisebb pontosítást hajtottunk végre. A legfontosabb feladat a program képzési céljainak rögzítése és a hadműveleti elgondolás elfogadása volt.

A képzési program végrehajtásával az alábbi célokat kívántuk elérni:

- megismertetni és gyakoroltatni a szakági feladatok tervezését, szervezését és vezetését egy béketámogató művelet során;
- megtanítani a hallgatókat egy többnemzeti logisztikai munkacsoportban való tevékenység alapjaira;
- bemutatni és végrehajtatni a hadműveleti területen való tevékenységet, a helyi ellátási források értékelését;
- gyakoroltatni a szakfeladatok tábori körülmények között történő végrehajtását.

A program koncepciója szerint a feladatok egésze háromszor öt napos időtartamot ölelt fel. Az első hét a külön-külön és a saját tanintézetben való felkészülést foglalta magába. A közös végrehajtás első hete Magyarországon a logisztikai szemrevételezést, a művelet szakági biztosításának megtervezését és megszervezését tartalmazta. A végrehajtás második, csehországi hetében a különböző funkcionális ellátási elemek terepen való telepítésnek és működtetésnek gyakoroltatását terveztük.

A programot egy ENSZ felhatalmazás alapján folyó, klasszikus béketámogató műveletre építettük. A hadműveleti terület egy fiktív európai állam, EASTLAND, melynek infrastruktúrája megegyezik a mai kelet-közép-európai országokéval. Az országban kibontakozó

¹⁰⁴ Program Operational Order

nemzetiségi konfliktusok etnikai tisztogatásokhoz vezettek, melynek befejezésére csak a Szövetség ENSZ felhatalmazással végrehajtott légitámaszai tudták a kormányt rávenni. A konfliktusban érdekelt nemzetiségek végül tűzszüneti megállapodást kötöttek és beleegyeztek egy két hadosztályból álló kontingens (EASTLAND FORCES, továbbiakban EFOR) telepítésébe. A kontingens feladata a szembenálló felek szabadcsapatainak lefegyverzése, a fegyverek begyűjtése, a tűzszüneti megállapodás végrehajtásának biztosítása és bármely fél külső fegyveres támogatásának megakadályozása. A tervkonferencián megegyeztünk arról, hogy a program külföldi szakaszain cseh részről 12 hallgató és 6 oktató, magyar részről 18 hallgató és 2 oktató vesz részt.

A cseh fél teljes mértékben egyetértett a végrehajtási koncepcióval. Ennek megfelelően a COOPERATIVE TRAINING 2001 Bilaterális Békefenntartói Logisztikai Képzési Program három részből állt:

1. ütem: Előkészítés (nemzeti keretekben)

- a hallgatók konkrét felkészítése;
- a levezetés rendjének végső egyeztetése;
- a résztvevők számára egy előkészítő foglalkozás levezetése.

2. ütem: Végrehajtás (Magyarország)

- a résztvevők külföldre telepítése (cseh fél), munkahelyek elfoglalása, a készenlét elérése;
- a béketámogató műveletre való konkrét felkészítés végrehajtása (MH 25. Klapka György Gépesített Lövészdandár);
- a béketámogató művelet végrehajtására vonatkozó feladat vétele, a feladattisztázásból és a helyzetmegítélésből levont következtetések jelentése;
- a szemrevételezés előkészítése és végrehajtása;
- az ellátási számvetések jelentése;
- az 1. ütem értékelése, zárása, továbbá a Cseh Köztársaságba való átcsoportosítás előkészítése és végrehajtása.

3. ütem: Végrehajtás (Cseh Köztársaság)

- a résztvevők külföldre telepítése, munkakészenlét elérése;
- a logisztikai biztosítási elemek településének megtervezése, a települési helyek szemrevételezése, a települési vázlat és az őrzés-védelmi terv elkészítése;

- haditechnikai bemutató, technikai eszközök műszaki mentésének végrehajtása, robbantási gyakorlat;
- a harcászati helyzetnek megfelelő ellátás megszervezése, a felhasznált készletek pótlása;
- a funkcionális biztosítási elemek telepítése terepen, valós ellátási feladatok (ételkészítés, vízellátás, ruhacsere) végrehajtása;
- a menekültek fogadásának (elhelyezés, étkeztetés, egészségügyi biztosítás és szállítás) előkészítése és végrehajtása;
- a gyakorlat értékelése, zárása, hazautazás.

A program harmadik tervezői értekezletére 2001. április 17-20. között került sor Vyskovban. A találkozón pontosan rögzítettük a kidolgozás helyzetét és a végrehajtandó feladatokat, majd a Magyarországon kidolgozott alapidokumentumok és alapadatok pontosítására került sor, melynek végén elkészült a Cseh - Magyar Békefenntartó Dandár állománytáblája, számvetésre kerültek a dandár 1. ja súlyadatai,¹⁰⁵ megegyeztünk a csapatkészletek lépcsőzésében és az üzemanyag feltöltési normákban.

A jól előkészített munka eredményeképpen sikerült összehangolni és mindkét fél hallgatói számára érthetővé tenni a szükséges alapadatokat. Természetesen a teljes dokumentáció angol, cseh és magyar nyelven egyaránt rendelkezésre állt.

A program magyarországi ütemének fő mozzanata a tervezett fiktív hadműveleti terület logisztikai felderítése, a helyi ellátási források, elhelyezési és egészségügyi biztosítási lehetőségek számbavétele volt. A hallgatóknak a beállított feladatok szerint a saját csapatok ellátásán túl nagy létszámú menekült fogadását is elő kellett készíteniük. A fenti feladat végrehajtása azt kívánta, hogy a programban résztvevő hallgatók 4-5 fős csoportokban egy-egy tiszt kíséretében felderítsék azokat a településeket, amelyek a számukra kijelölt zászlóaljok felelősségi körzetében voltak találhatóak. A tervek szerint ezek közé a települések közé Ócsa, Gyál, Vecsés, Maglód, Pécel és Monor helységek tartoztak. A feladat eredményes végrehajtásához, a logisztikai felderítő csoport fogadása és tájékoztatása során, az alábbi információkra volt szükség az érintett önkormányzatoktól:

- a település fő jellemzői (lakosság, infrastruktúra, gazdaság, közbiztonság);

¹⁰⁵ Javadalmazás (ja): korábban, a NATO-hoz való csatlakozást megelőzően a Magyar Néphadseregénél, majd a rendszerváltást követően a Magyar Honvédség logisztikai rendszerében alkalmazott ellátási - számvetési mértékegység.

- a helyi ellátási források (sütőüzem, pékség, hajtóanyag tároló- és töltő kapacitás, vegytisztító, mosoda, ivóvíz-ellátás, közétkeztetési lehetőségek);
- az egészségügyi intézmények lehetőségei, kapacitása;
- szükségszállásként igénybe vehető objektumok férőhelyei (iskolák tornatermei, tantermei);
- a gépjármű-technikai eszközök javítási lehetőségei (pl. kibérelhető javító üzemek);
- a hulladékgyűjtés helyzete;
- a helyi munkaerő igénybevétele szabályai (munkajogi, pénzügyi szabályozók).

A szemrevételezési feladat sikeres előkészítése és végrehajtása érdekében levélben fordultunk Mészáros Tamás úrhoz, a Pest Megyei Védelmi Bizottság akkori elnökéhez, aki engedélyezte számunkra a feladat végrehajtását az érintett települések önkormányzatainál. Ez akkor hatalmas lépésnek számított, hiszen korábban a katonai logisztikai alapképzés során senki sem hajtott végre hasonló feladatot. Kapcsolatunk a Pest Megyei Védelmi Bizottsággal és a feladatba évről évre bevont települések önkormányzataival azóta is töretlen, folyamatosan fejlődik és az önkormányzati szervekkel való ilyen magas szintű együttműködés szerepe jelentősen felértékelődött a Nemzeti Közszolgálati Egyetem megalakulása után, amely alapvető küldetésének tekinti a közszolgálati életpályára való felkészítést.

A fentebb ismertetett hosszú egyeztetések és előkészítő munka végrehajtása után a közös angol nyelvű képzési program első végrehajtására 2001. május 27-től június 09-ig került sor Magyarországon és a Cseh Köztársaságban.

A 12 fő cseh hallgatóból és 4 fő oktatóból álló cseh delegáció a tervezett időben megérkezett Magyarországra. A rövid eligazítás során megismerték a magyarországi ütem részletes programját és a hallgatók feladatait, továbbá megtörtént a helyzetbeállítás.

A második napon megkezdődött a magyar hallgatókkal való közös tevékenység. A cseh-magyar munkacsoportok megalakítását követően a végrehajtó állomány útba indult a MH 25. Klapka György Gépesített Lövészdandárhoz Tatára, ahol a feladatnak megfelelően a béketámogató műveletre való közvetlen felkészülést hajtottuk végre. A cseh és a magyar hallgatók négy foglalkozási helyen megtanulták az alapvető tevékenységeket: az ellenőrző-áteresztő ponton való ténykedést, a személyek és a gépjárművek átvizsgálásának fogásait, valamint tüntető, agresszívan fellépő polgári csoportosulások kezelését. A foglalkozás sikeres végrehajtása után a munkacsoportok visszautaztak Budapestre, ahol elfoglalták a tanszék ta-

nári irodáiban kialakított munkahelyeiket és felkészültek a feladat vételére. A külön erre a célra létrehozott számítógépes hálózaton keresztül angol nyelven megkapták a másnapi logisztikai szemrevételezésre vonatkozó feladatot és megkezdték a végrehajtás előkészítését.

A program harmadik napján a hat munkacsoport magyar oktatók vezetésével egy-egy, a Pest Megyei Védelmi Bizottság elnöke által kijelölt településre indult, ahol az önkormányzatok segítségével végrehajtották a „hadműveleti terület” logisztikai szemrevételezését. A kijelölt városok és nagyközségek polgármesteri hivatalai rendkívül jól felkészülten és precízen segítették a hallgatók munkáját. A magyar hallgatók feladata az volt, hogy a megszerzett információkat angol nyelven továbbítsák a munkacsoport cseh tagjainak.

A szemrevételezés végrehajtása után 2 óra állt a munkacsoportok rendelkezésére az angol nyelvű, számítógépes prezentációk elkészítésére. A hallgatók igazi csoportmunkával magas színvonalon és kiváló angolsággal tettek jelentést. A jelentéseket meghallgatta a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Vezetés- és Szervezéstudományi Karának több oktatója, a Pest Megyei Védelmi Bizottság munkatársa és a HVK Logisztikai Csoportfőnökség kanadai tanácsadója.

A program következő részében a munkacsoportok az előkészítő részlegek útba indulásával, a vasúti szállítás ellátási feladatainak megtervezésével és a felelősségi körzetben történő szakági ellátás megszervezésével kapcsolatos közléseket kaptak.

A negyedik napon a koradélutáni órákig folyt a kidolgozó munka, amit rendkívül érdekes szakmai viták jellemeztek. A magyar és a cseh hallgatók szakmai felkészültsége közel azonos volt, azonban más-más módszerekkel oldották meg a feladataikat. Addigra már teljesen gördülékennyé vált a hallgatók közötti angol nyelvű kommunikáció. A munkacsoportok több szakmai feladatot oldottak meg, amelyek közül a társigazgatók által kijelölről kellett részletes jelentést tenniük. Az angol nyelven, számítógépes támogatással megtett jelentések azt igazolták, hogy a hallgatók képesek egy új feladatrendszer keretében idegen nyelven is megoldani szakmai feladataikat.

A jóváhagyott program szerint az ötödik napot kulturális napként szerveztük meg. A hatodik nap reggelén a cseh delegáció visszautazott Vyskovba.

A képzési program második, csehországi ütemére a magyar hallgatókból és oktatókból álló csoport a tervezett időpontban megérkezett Vyskovba, ahol az egyetem Védelemgazdasá-

gi Karának dékánja fogadta a delegációt. A Cooperative Training 2001 Program csehországi feladatainak ismertetése után a magyar delegáció felkészült a másnap kezdődő terepfoglalkozásokra, melyek során a béke támogató kötetek valós ellátási feladatainak gyakorlására került sor. A következő napok foglalkozásait a Védelemgazdasági Kar oktatói és PhD hallgatói angol nyelven tartották meg.

A második napon a békefenntartó zászlóalj logisztikai alegységei településének megtervezése következett. A végrehajtás során a munkacsoportok szemrevételezést hajtottak végre terepen, majd megtervezték a települési körlet őrzésvédelmét. A nap végén angolul, térkép alapján tettek jelentést a hallgatók.

A harmadik napon a tábori fürdető-mentesítő eszközök telepítésére került sor. A hallgatók terepen telepítették az eszközöket, gyakorolták azok működtetését és a munka megszervezését.

A negyedik napon az üzemanyag-töltő-pont kialakítása során a munkacsoportok gyakorolták a szaktechnikai eszközök kezelését, álcázását és a haditechnikai eszközök feltöltését.

A program ötödik napján az élelmezési ellátó pont telepítését hajtottuk végre. A feladat keretében lehetőség volt a munkaszervezési feladatok és a szaktechnikai eszközök kezelésének gyakorlására. A nap folyamán a teljes állomány éleslövészeten is részt vett.

A hatodik napon a magyar delegáció részt vett a cseh fél által szervezett kulturális programban és ezt követően a hetedik napon visszaérkezett Magyarországra.

Az első angol nyelven összeállított és levezetett képzési program végrehajtása után az alábbi következtetéseket vontuk le:

- a Cooperative Training 2001 Bilaterális Békefenntartói Logisztikai Képzési Program magyarországi ütemének sikere igazolta, hogy a szakmai képzésnek ez a módja hatékonyan szolgálja a nemzetközi feladatokra való felkészítést;
- a hallgatók saját tanintézeikben megszerzett nyelvi felkészültsége lehetővé teszi az idegen nyelven történő szakmai munkát;
- a tanszék által kidolgozott alapfeladat jól érthető a főiskolai szakon tanulók számára;

- a külföldi hallgatókkal való közös munka rendkívül gyorsan képes lebontani a nyelvi nehézségek okozta gátlásokat, amelyek megszűnése a későbbi pálya érdekében alapvető fontosságú;
- igazoltnak tekinthető, hogy a cseh partnerintézménnyel való együttműködés konkrét eredményeket hoz a tisztképzésben;
- lehetőség nyílt a funkcionális logisztikai biztosítási elemek telepítésének terepen való gyakorlására, ami jól szolgálta az első tiszti beosztásra való felkészülést;
- javult a hallgatók törzskultúrája és kreativitása;
- a program magyarországi és csehországi részének végrehajtásával a katonai szakmai felkészítés új, rendkívül hatékony módja alakult ki.

Az első sikeres végrehajtást követően, a képzés tartalma és formája a következő két év során nem változott. 2003-ban a programhoz csatlakoztak a lipótszentmiklósi Katonai Akadémia hallgatói, de ez a képzési program ütemeit és helyszíneit nem befolyásolta.

3.2.2 A FOURLOG Logisztikai Képzési Program

A képzési programot érintő jelentősebb változás 2003 nyarán következett be, amikor a Hadtáp és Pénzügyi Tanszéken látogatást tett Diether Jocham dandártábornok, a Bundesheer bécsi Ellátó Iskolájának¹⁰⁶ a parancsnoka. A tanszék már az 1990-es évek közepétől szoros kapcsolatokat ápol az osztrák társintézménnyel, hallgatóink és oktatóink több tanulmányúton vettek részt Ausztriában, ahol tanulmányozhatták a Bundesheer logisztikai szervezeteit, illetve bekapcsolódhattak az általuk szervezett szakmai tanfolyamokba.

A látogatás során a tanszék vezetése tájékoztatta Jocham tábornokot a tanszék képzési profiljáról, kapcsolatrendszeréről, és megismertette az immár évente megrendezésre kerülő angol nyelven folyó képzési program tartalmával és végrehajtási rendjével. A látogatás végén a magyar és az osztrák fél megegyezett abban, hogy a következő képzési program magyarországi ütemének végrehajtásába a bécsi Ellátó Iskola 5 fő hallgatót és egy fő oktatót delegál, illetve abban is, hogy a soron következő, 2005-ben megrendezésre kerülő képzési program első üteme, azaz a béketámogató műveletre való felkészítés már Ausztriában, az Ellátó Iskola bázisán fog lezajlani a képzési program tartalmának és feladatainak meghagyásával. 2003 decemberében a cseh, magyar és az osztrák fél munkaértekezleten vett részt Bécsben, ahol ismertetésre került a 2004-ben rendezendő program részletes levezetési terve, valamint döntés

¹⁰⁶ Ma a Bundesheer Logisztikai Iskolája.

született arról, hogy az immár négy nemzet részvételével zajló kiképzés nevét „FOURLOG Logisztikai Képzési Program”-ra változtatjuk.

A társigazgatók felelősek a képzési program levezetéséért és irányításáért. A közvetlen alárendeltségükbe tartozó irányító (nemzeti) parancsnokok a résztvevő nemzetek feladatra kijelölt oktatói állományának rangidős tisztjei, akik a kiadott szakmai feladatok végrehajtásáért, koordinációjáért felelnek, és szakmai tanácsokkal segítik az alárendeltségükbe tartozó foglalkozásvezetők munkáját. A munkacsoportokat a résztvevő intézmények hallgatói alkotják. A munkacsoportok száma a résztvevő hallgatók létszámának függvényében változik. Egy munkacsoport maximum nyolc fő hallgatóból áll. A Látogatók és Megfigyelők Irodája (LMI) tájékoztatást nyújt a látogatók és megfigyelők részére a program különböző fázisaiban zajló feladatokról és eseményekről. A Logisztikai Központba beosztott tisztek feladata a programok helyszínén a valós logisztikai biztosítással kapcsolatos feladatok ellátása.

A 2004-es program végrehajtása mérföldkőnek számított a képzési program történetében, mert ez tekinthető az első olyan közös gyakorlásnak, amely már négy nemzet részvételével, és teljes egészében angol nyelven került levezetésre. A korábbi gyakorlati foglalkozások során sok esetben kellett cseh-magyar tolmácsot alkalmazni a kiképzés biztonsága érdekében (lőgyakorlatok végrehajtása), de a képzési programban résztvevő oktatói állomány tudatos és következetes nyelvi felkészítése miatt erre már nem volt szükség. Az ellátási feladatok kidolgozása során már új ellátási-számvetési mértékegységet (DOS)¹⁰⁷ és logisztikai eljárásrendeket¹⁰⁸ alkalmaztunk, ami jelentősen segítette a munkát az osztrák partnereinkkel és a kiadott feladatok megoldásai egységes séma alapján történtek, ami megkönnyítette az oktatók számára az értékelést. Mivel az ellátási feladatok elsősorban az üzemanyag-ellátás területén jelentkeztek, azokat teljes egészében át kellett dolgoznom úgy, hogy megfeleljenek a vonatkozó NATO szabványnak. A szabványban ismertetett eljárásrend szabályainak elemzése után átdolgoztam a béketámogató műveletben résztvevő dandár 1. ja súlyadatait a hajtó-, kenő- és karbantartó anyagok tekintetében az új ellátási-számvetési mértékegység (DOS) alkalmazásával. Mivel a műveletek üzemanyaggal való ellátásának alapját ez képezi, a hallgatók számára ennek az alapadatnak a biztosítása elengedhetetlen volt, és a számvetés időigényessége miatt ezt nem lehetett a hallgatói feladatok sorába beállítani. A feladat elvégzéséhez a Microsoft Excel programját használtam fel oly módon, hogy amennyiben a dandár állománytáblás tech-

¹⁰⁷ Day of Supply – Egy napi ellátás. Ellátási-számvetési mértékegység, mennyisége anyagfajtánként eltérő és az adott szervezet egy napi szükségletét fedezi.

¹⁰⁸ Műveletek üzemanyag számvetése a NATO STANAG 2115 alapján.

nikai eszközeit változtatjuk, illetve a hőerőgépek fogyasztási alapnormái változnak, a program automatikusan átszámolja a kapott értékeket. Ezt követően elkészítettem egy multimédiás oktató anyagot a műveletek üzemanyag-számvetésére, ahol mintafeladatok bemutatásával szemléltettem a számvetés módszereit a vonatkozó NATO szabványnak megfelelően. Ezt az oktató anyagot a mai napig használjuk a szakmai tantárgyak oktatása során illetve a képzési programban résztvevő hallgatók felkészítésénél.

A 2004-ben végrehajtott képzési program legnagyobb eredményének az számított, hogy a FOURLOG Logisztikai Képzési Program évente biztosított költségvetési kerettel bekerült a Magyar Honvédség *Gyakorlatok és Kiképzési Rendezvények Programjába* és egy komplex, négy nemzet részvételével három ország területén, önkormányzati szervezetek, hazai és külföldi katonai szervezetek támogatásával végrehajtásra kerülő kiképzési rendezvényé nötte ki magát.

2005-től kezdődően a képzési program mozzanatainak helyszínei megváltoztak. A béketámogató műveletekre történő felkészítés Ausztriában, a hadműveleti terület szemrevételezése és a művelet logisztikai biztosítási feladatainak megtervezése Magyarországon, a békefenntartó dandár funkcionális biztosítási elemeinek terepen történő telepítése a Cseh Köztársaságban került végrehajtásra. Az Ausztriában zajló béketámogató műveletekre való felkészítés új elemekkel bővült. A résztvevők megismerkedtek az ideiglenes ellenőrző-áteresztő pontok (TCP)¹⁰⁹ kiépítésének és működtetésének, az ellenőrzött járművek és személyek átvizsgálásának szabályaival, elsajátították az elsősegélynyújtás szabályait és módszereit, megtanulták, hogyan kell az azonosíthatatlan robbanótesteket a terepen megjelölni, járőrözési feladatokat végrehajtani, és kiválóan képzett instruktorok segítségével elsajátították a rádióforgalmazás alapjait. A foglalkozások először a bécsi Ellátó Iskola bázisán, később a Bundesheer Zwölfaxingban állomásozó 33. Harckocsi Zászlóaljának kiképző bázisán kerültek megrendezésre a zászlóalj katonáinak és kiképzőinek bevonásával. 2010-től ennek az ütemnek a végrehajtását az osztrák fél teljes egészében áthelyezte a Grossmittelben állomásozó 35. Páncélgránátos Zászlóalj kiképző bázisára.

A program végrehajtásának szempontjából további változást jelentett az a tény, hogy a liptószentmiklósi Katonai Akadémia a későbbiekben már nem tudott hallgatókat delegálni a gyakorlatra. Ennek ellenére a képzési program megnevezését nem változtattuk, meghagyva

¹⁰⁹ Temporary Check Point

számukra a további részvétel lehetőségét. Ennek köszönhetően 2007-ben 5 fő hallgató és egy fő oktató részt vett a magyarországi ütem végrehajtásában.

2006-ban és 2007-ben a program levezetési tervében változás nem következett be.

2007-ben az akkori Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Logisztikai Tanszéke és a Hadtáp és Pénzügyi Tanszék korábban is meglévő kiváló kapcsolatai új fordulatot vettek. Tanszékünk oktatói és hallgatói számára a Logisztikai Tanszék lehetővé tette, hogy részt vegyünk a brit és magyar fél által közösen vezetett MAGLITE Logisztikai Képzési Programban. A kölcsönösség elvét figyelembe véve tanszékünk szintén biztosította a Logisztikai Tanszék oktatói számára a FOURLOG kiképzési feladataiban való részvételt, ami egy olyan hosszú távú, ma is működő együttműködést eredményezett az egyetem oktatási folyamatában, amely véleményem szerint egyedülálló a hazai katonai felsőoktatás képzési rendszerében.

2008-tól kezdődően a program jelentősen megújult,¹¹⁰ feladatait átalakítottuk és kibővítettük, azóta a kisebb változtatásokat nem tekintve, a mai napig változatlan formában zajlik.

3.3 A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés története és korai fejlődési szakaszai¹¹¹

„A kiképzés biztosítja a feladatkörök, munkakörök (beosztások) eredményes betöltéséhez szükséges technikai, eljárásbeli ismereteket és képességeket (jártasság, készség), míg az oktatás az információ ésszerű értelmezéséhez és a józan ítélőképesség gyakorlásához szükséges tudást és értelmi fejlődést biztosítja.”¹¹²

A Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának jogelőd intézménye, a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem az 1990-es évek második felétől kezdődően élenjáró szerepet vállalt a NATO tagországokkal való interoperabilitás megteremtésében. Hazánk NATO-hoz való csatlakozását megelőzően elvárásként jelentkezett az úgynevezett „kétnormás képzés” bevezetése és érvényesítése a tantervekben. Ez azt jelentette, hogy a Magyar Honvédségnél alkalmazott eljárásrendek tanítása mellett már a NATO által alkalmazottakat is oktatni kellett, ami jelentős kihívások elé állította az oktatói állományt, hiszen kevés olyan tiszt, oktató állt rendelkezésre, akik járatosak voltak a nyugati hadtudo-

¹¹⁰ Lásd 4. fejezet

¹¹¹ A MAGLITE kiképzés történeti fejlődésének összeállítását a rendelkezésre álló irodalom, illetve a Dr. Réger Béla ny. alezredessel (gyakorlatvezető) 2014. 05. 16-án készített interjú alapján készítettem el.

¹¹² Ref. 97. – p. 2-4.

mányban, és nem csak elméleti ismeretekkel rendelkeztek az akkori NATO tagországok stratégiájáról és taktikájáról, hanem azokat a gyakorlatból is ismerték. A feladat elvégzését tovább nehezítette az a tény, hogy akkoriban még nehezen lehetett hozzájutni a NATO eljárásrendjeire, az egyes technikai eszközök, fegyverrendszerek műszaki adataira- és azok alkalmazására vonatkozó szabványokhoz (STANAG).

Azon szakemberek számára, akik rendelkeznek a törzsmunka során szerzett tapasztalatokkal, ismert tény, hogy a törzs irányítása, a döntések előkészítése és az együttműködés megszervezése mind olyan feladatok, melyeket békeidőszakban szervezett törzsvezetési gyakorlatokon lehet elsajátítani. A törzsvezetési gyakorlatok lehetőséget adnak a lehetséges valós helyzetek hozzávetőlegesen pontos szimulálására, ezért kiválóan alkalmasak az elméletben megszerzett ismeretek begyakorlására és készség szintre emelésére.

A MAGLITE program gondolata 1995-ben vetődött fel először, mikor az Egyesült Királyság Magyarországra akkreditált védelmi attaséja a Honvédelmi Minisztériumon keresztül megkereste a Magyar Honvédség Parancsnokságát, hogy felajánljon egy kétoldalú programot. A megkeresés alapját a Magyar Köztársaság Honvédelmi Minisztériuma, valamint Nagy Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága Védelmi Minisztériumának közös, a védelmi együttműködésről szóló Egyetértési Nyilatkozata képezte, melyben a felek megerősítették elkötelezettségüket a védelmi együttműködés és kapcsolatok területén. Ennek az együttműködésnek az egyik lehetséges területét a katonai logisztikában jelölték meg.

Ennek egyik oka abban keresendő, hogy a Királyi Logisztikai Csapatok (RLC) megalakulásával a tisztek felkészítésére tanfolyam rendszerű képzési formát hoztak létre, melyben egy *Őrnagyi Tanfolyam* keretén belül sajátítják el a tanfolyamon résztvevő tisztek a hadászati és hadműveleti logisztikai támogatás elméletét, módszereit és azok alkalmazását a béketámogató műveletek végrehajtása során.¹¹³ A másik ok valószínűsíthetően az volt, hogy az IFOR erői a Magyar Köztársaság területén történő átvonulásának biztosítása során, illetve az IFOR feladatban a Magyar Honvédség jelentős szerepet játszott, mely nemzetközi részről pozitív visszhangot kapott.

1996-ban az IFOR műveletek tapasztalatainak hatására a brit katonai vezetés felismerte, hogy tisztjeit fel kell készíteni egy többnemzeti béketámogató művelet logisztikai támoga-

¹¹³ Később ez a képzési forma kiegészült az Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek (JLOC) tanfolyammal, amely jelenleg a legmagasabb szintű tanfolyam, ami közvetlenül megelőzi a MAGLITE program végrehajtását.

tásának sajátosságaira. A brit hadsereg berkeiben általános elfogadást nyert az a nézet, miszerint a nem háborús katonai műveletekben a békefenntartás mellett a békekikényszerítésnek is meghatározó szerep juthat. Ennek megfelelően a Királyi Logisztikai Csapatok megkezdték a felkészítés előkészítését és végrehajtását. A bevett gyakorlattól eltérően nem fiktív országok térképen modellezett feladatait oldották meg, hanem olyan IFOR/SFOR feladatokban résztvevő országot kerestek, ahol megtervezhetik a gyakorlat végrehajtását.

Mindezek alapján a brit fél benyújtotta az együttműködésre vonatkozó javaslatát, mely szerint a brit tisztek a számukra kidolgozott feladat alapján logisztikai felderítést hajtanának végre, és tervet készítenének egy hadosztály Magyar Köztársaság területére történő telepítésére, rövid időtartamú kiképzésére, felkészítésére, egy harmadik ország területére történő áttelepítésére, a feladat végrehajtását követő kivonásukra és a honi területre való visszatelepítésükre. A feladat végrehajtásába bevont magyar tisztek a fogadó nemzet összekötő tisztjeinek a szerepkörét látnák el, és lehetőséget kapnának nyelvi ismereteik továbbfejlesztésére, a NATO (brit) katonai szakmai terminológia elsajátítására és nem utolsósorban betekintést nyerhetnek a logisztikai tervezés munkafolyamataiba. Az együttműködési program a MAGLITE nevet kapta.

Magyar részről az együttműködési program elfogadásra került, és annak szervezési-, előkészítési és végrehajtási feladataira a Magyar Honvédség Anyagi-Technikai Főcsoportfőnöksége kapott megbízást.

A program előkészítése során a legfőbb problémát az jelentette, hogy a program megnevezése egyértelműen utal arra, hogy tulajdonképpen egy gyakorlat végrehajtásáról van szó, ezért annak nevét célszerűnek tűnt MAGLITE Logisztikai Információs Csereprogramra (Logistics Information Exchange) változtatni. Mivel a tervezésre rendelkezésre álló idő ennek előkészítését nem tette lehetővé, felvetődött a gondolat, hogy a programot a tanintézetek közötti képzési program keretein belül kellene végrehajtani, ami nem igényelt parlamenti hozzájárulást. Ennek az elgondolásnak megfelelően a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem oktatói állománya számára lehetőség nyílt, hogy korlátozott számban részt vegyenek a képzési program végrehajtásában. A másik problémát az jelentette, hogy brit félnek az évente két alkalommal megrendezésre tervezett gyakorlat keretében egy, a NATO Gyorsreagálású Hadtest

(ARRC)¹¹⁴ alárendeltségébe tartozó hadosztálynak a Dunántúlra történő érkezését és a fogadó nemzet részéről történő támogatási feladatait kellett megszervezni, melynek keretében valós logisztikai felderítés végrehajtását tervezték a Magyar Köztársaság területén. Ennek kivitelezéséhez a Magyar Honvédség felső vezetése nem járult hozzá. A probléma feloldására az arra jogosult szervek elkészítettek egy olyan adatszolgáltatási rendszert, amely nem sértette sem az állam, sem pedig a szolgálati titkok körét, ugyanakkor lehetőséget biztosított a végrehajtó állomány részére a szükséges információk és adatok megszerzésére.

A magyar fél részéről az információ átadása a közlekedési vonatkozó adatok kivételével fiktív információk biztosításával történt. A gyakorláshoz szükséges információk az angol nyelven is elérhető, évente kiadásra kerülő *Statisztikai Évkönyv* adataira alapozva lettek kiadva.

A program levezetését tovább bonyolította az a tény, hogy a brit fél (mint a program alapvető költségviselője) a magyar részvételt 1-2 fős gyakorlatvezetőségre és munkacsoportonként 1-1 fő összekötő tiszt közreműködésére korlátozta. A program szervezése során azt is figyelembe kellett venni, hogy a két ország között nem került sor SOFA¹¹⁵ Egyezmény ratifikálására, ezért a résztvevő országok között *Együtműködési Megállapodást* kellett kötni, ami tartalmazta a felek konkrét jogait és kötelezettségeit a végrehajtás során. Az előkészítési és szervezési feladatok végrehajtása után, az első MAGLITE program végrehajtását két ütemben valósították meg a Magyar Köztársaság területén.

A program első ütemének levezetésére 1996. október 15-20-áig került sor Lovasbényben, mely elé mindkét fél nagy várakozással tekintett. Brit részről két tiszti munkacsoport lett kialakítva. A gyakorlatvezetőség és a kidolgozó csoportok munkájában a magyar fél részéről 2-2 fő vett részt. A feladatban résztvevő tisztek elméleti felkészítése honi bázison történt, ezt követte a Magyarországon végrehajtott gyakorlati tevékenység, mely a brit védelmi attasé katonaföldrajzi és geopolitikai tájékoztatójával kezdődött meg, és jó alapot szolgáltatott a brit tisztek számára a magyar viszonyok általános megítéléséhez. A kidolgozó munka hatékonyságának növelése érdekében a magyar fél részéről előadás hangzott el a külföldi IFOR erők felvonultatásában, átvonulásában, ideiglenes magyarországi állomásoztatásában, felkészítésében, logisztikai biztosításukban való magyar nemzeti erőforrások részvételéről és azok

¹¹⁴ Allied Rapid Reaction Corps - Parancsnoksága Innsworth-ben (Egyesült Királyság) található. Többnemzeti hadtest-szintű csoportosítás, melynek előretolt elemei 14 napon belül telepíthetőek.

¹¹⁵ Status of Forces Agreement – Megállapodás a NATO részes államai és a „Békepartnerség” más résztvevő államai között fegyveres erők jogállásáról.

részletes tapasztalatairól. Mivel a kidolgozó csoportok számára nem engedélyezték a logisztikai felderítés végrehajtását, minden szükséges információt csak az összekötő tisztéken keresztül szerezhettek be, és ezeknek az információknak a felhasználásával kellett jelenteniük a hadosztály átcsoportosítására, állomásoztatására és továbbmozgatására vonatkozó javaslataikat.

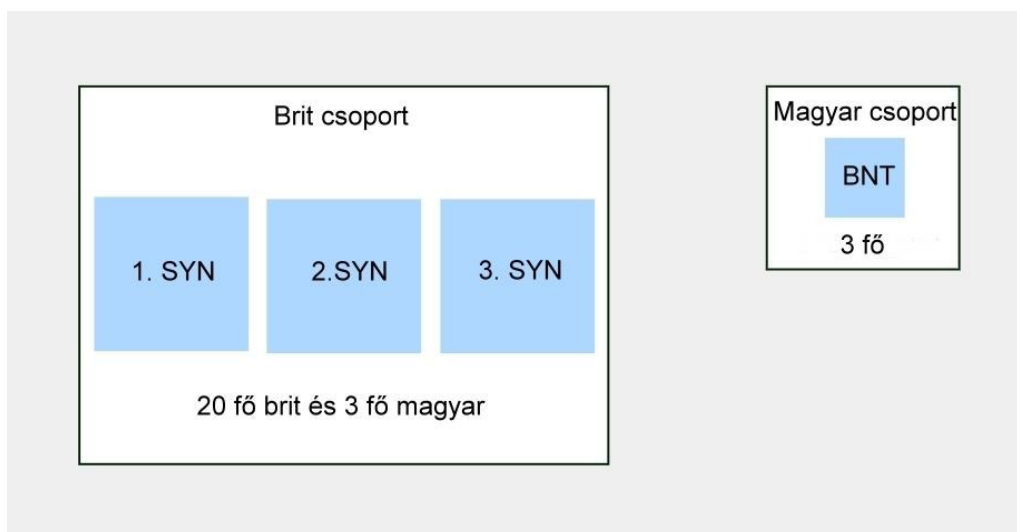
A MAGLITE Logisztikai Információs Csereprogram második ütemét az 1996-ban megtartott első sikeres végrehajtás tapasztalataira támaszkodva vezették le 1997. április 01-06-áig Balatonkenesén. Tartalmi felépítését tekintve nem sokban különbözött az elsőtől, leszámítva, hogy a résztvevők látogatást tettek Kaposváron, a 64. Boconádi Szabó József Logisztikai Ezred állományából szervezett ideiglenes Nemzeti Támogató Századnál, illetve az amerikai IFOR erők taszári logisztikai bázisán szerzett információk révén értékes tapasztalatokat szereztek.

Az előző program végrehajtásához képest az általános különbségek a következőkben foglalhatók össze:

- a képzési program csaknem teljes egészében a tanintézetek közötti együttműködés keretében valósult meg;
- a megalakított munkacsoportok szám és létszám tekintetében kibővültek, a végrehajtásban az RLC tisztjei mellett az egyetem kiegészítő-másoddiplomás képzésében résztvevő magyar hallgatók is részt vettek;
- a munkacsoportokba beosztott összekötő tiszték közül egy fő részt vehetett az Egyesült Királyságban szervezett felkészítésen;
- a feladat végrehajtás során széles körben kerültek alkalmazásra korszerű számítástechnikai eszközök;
- a MAGLITE program a végrehajtásra biztosított költségvetési kerettel bekerült a ***Gyakorlatok és Kiképzési Rendezvények Programjába.***

Összefoglalva az első két MAGLITE program tapasztalatait elmondható, hogy azok fontos szerepet játszottak a brit és magyar logisztikai tiszték együttműködésének megalapozásában és a kétoldalú katonai programok megvalósításában.¹¹⁶

¹¹⁶ Zsiborás János: Az 1996-ban és az 1997. év első felében megtartott MAGLITE programok tapasztalatai, Első Magyar - Angol Logisztikai Oktatási Program, Budapest, ZMNE kiadvány, 1997. pp. 7-15.

16. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (1996-97)¹¹⁷

(Forrás: Báthy Sándor – Réger Béla: A MAGLITE logisztikai oktatási program fejlődési útja, Budapest, Katonai Logisztika, XII. évfolyam, 2. szám, 2004. p. 198.)

1997-ben, a második sikeres program végrehajtását követően a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (ZMNE) Logisztikai Tanszékének vezetése elfogadta a lehetőséget, hogy az Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökségtől átvegyék és teljes egészében az egyetem bázisára helyezték át a Brit Királyi Logisztikai Iskolával közösen szervezett MAGLITE – Szent Margit Logisztikai Információs Csereprogramot. Ez a gyakorlat már nevében is szimbolizálja a résztvevők közös gyökereit, ami a magyar származású Szent Margit¹¹⁸ személyiségén keresztül jut kifejezésre. 1997-ben Magyarország NATO-hoz való csatlakozása már kézzelfogható közelségbe került. A nyilvánvaló diplomáciai sikerek mellett egyre sürgetőbbé vált a változó követelményekhez igazodó szakemberek felkészítése. Világos volt, hogy speciális helyzeténél fogva az egyetemnek a csatlakozási folyamatban betöltött szerepe folyamatosan növekedni fog, hiszen egyfelől fokozottabban részt kell vállalnia a NATO biztonság- és katonapolitikai, hadműveleti, harcászati elveinek további feldolgozásában, másfelől a graduális, illetve posztgraduális oktatásban meg kell jeleníteni a már feldolgozott elveket. Emiatt a NATO kapcsolatok rendszeréből hiba lett volna kihagyni a katonai felsőoktatási intézményeket.

Mindezek alapján a harmadik MAGLITE program már teljes egészében a Logisztikai Tanszék szervezésében került megrendezésre, az előzőekhez képest tartalmi változtatások nélkül, de új elemek közbeiktatásával. Ennek megfelelően a brit fél lehetővé tette egy fő ma-

¹¹⁷ Báthy Sándor – Réger Béla: A MAGLITE logisztikai oktatási program fejlődési útja, Budapest, Katonai Logisztika, XII. évfolyam, 2. szám, 2004. p. 198.

¹¹⁸ Skóciai Szent Margit (Nádasd, 1047 – Edinburgh, 1093) magyar származású skót királyné, III. (Véres) Malcolm skót király második felesége. Megismertette Skóciát a római katolikus liturgián alapuló kereszténységgel. (Forrás: Wikipédia, <http://hu.wikipedia.org/wiki/SkóciaiSzentMargit> Letöltés: 2014. 03. 25.)

gyar tiszttel részvételét az angliai felkészítő szakasz kurzusán, illetve a program magyarországi szakaszát a szervezők két részre bontották:

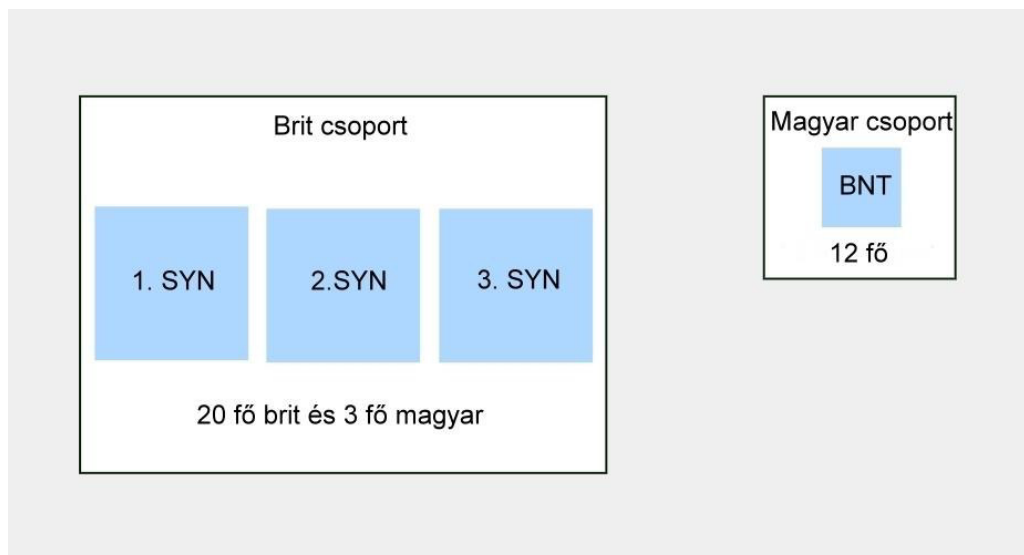
1. a program előzetes elgondolásának pontosítása és a biztosítás elemeinek valós szemrevételezése;
2. a feladat kidolgozása és az elhatározás jelentése.

A résztvevők száma jelentősen bővült, mivel az összekötő tisztek mellett a nappali logisztikai szakos alaposztály hallgatói is részt vehettek a programban, ellátva a befogadó nemzeti támogatást biztosító csoport feladatait. A program megszervezésének során a tanszék kiemelt figyelmet fordított arra, hogy az illeszkedjen az egyetem oktatási tematikájába és tervezhető legyen mind az oktatói, mind pedig a hallgatói állomány részére. A végrehajtási szakasz feltárta azokat a nehézségeket, melyekkel a magyar félnek szembesülnie kellett a munkavégzés során. Ezek közül a legmeghatározóbb a megfelelő nyelvi felkészültség hiánya volt. A NATO-ban alkalmazott katonai szaknyelvi terminológia teljes egészében ismeretlen volt a magyar résztvevők számára, a szemrevételezés során az előadók csak tolmács igénybevételével tudták előadásukat megtartani. Tovább nehezítette a közös munkát, hogy a NATO tagországok a volt Varsói Szerződés tagállamaitól eltérő egyezményes jeleket használtak a térképi munka során, a törzsek felépítése és összetétele is különbözött a nálunk megszokottól.

A programban résztvevő magyar fél a gyakorlat végrehajtása során levont tapasztalatait az alábbiakban összegezte:

- a NATO-val való együttműködés megteremtése érdekében törekedni kell a nyelvi, metodológiai, doktrinális és alkalmazási hiányosságok megszüntetésére;
- a technikai kompatibilitás elérése érdekében meg kell ismerkedni a NATO-ban alkalmazott vezetési, kommunikációs és informatikai, valamint a logisztikai támogató rendszerekkel és azok alkalmazásával;
- a NATO hadműveleti feladatok kidolgozása során a törzsek szerkezeti kialakításának (G1-G6, J1-J6) és a törzsmunka tartalmi összetevőinek megismerésével igyekezni kell a gyakorlat tervezési folyamatában való teljes körű részvételre;
- a felkészülés során törekedni kell a feladatra vonatkozó STANAG¹¹⁹-ek tartalmának megismerésére és értelmezésére.¹²⁰

¹¹⁹ Írásos egyezmény, az egyforma vagy hasonló katonai eszközök, lőszer, ellátási anyagok és készletek, továbbá hadműveleti, logisztikai és adminisztratív eljárások elfogadására. (Forrás: Ref. 25.)

17. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (1997-98)
(Forrás: Ref. 117. – p. 198.)

A képzési program tekintetében az első komolyabb változás 1999-ben következett be, mikor a ZMNE Logisztikai Tanszéke a NATO csatlakozás előkészítése érdekében beindította a *NATO Logisztikai Törzsisztvi Tanfolyamot*, melynek tartalmát összehangolta a brit logisztikai tanfolyam szakmai anyagával és megkezdte a NATO logisztikai ismeretek tantárgyként való oktatását. Ennek hatására a MAGLITE 1999-2000-es végrehajtása során a tanszék kísérletet tett egy Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Központ (MJLC)¹²¹ felállítására és működtetésére. A Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Központ a Többnemzeti Alkalmi Harci Kötelék (CJTF),¹²² azon belül a Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Törzs (CJ 4) részeként, többnemzeti vezetési és irányítási (C2) képességet kínál a hadszíntéri logisztikai kérdések Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Törzs irányította koordinálására. Alapvető feladata, hogy a hadműveleti parancsnok támogatása érdekében koordinálja és irányítsa a kijelölt szervezetek logisztikai tevékenységeit az alábbi területeken:

- a támogatás koordinálása a Polgári-Katonai Együtműködési központokkal (CIMIC) kapcsolatot tartó haderőnemi komponensek, a Nemzeti Támogató Ele-

¹²⁰ Dr. Báthy Sándor – Fleischhacker Ferenc: A MAGLITE program elgondolása, lefolyása, illeszkedése az egyetem képzési rendszerébe, Első Magyar- Angol Logisztikai Oktatási Program, Budapest, ZMNE kiadvány, 1997. pp. 16-25.

¹²¹ Multinational Joint Logistic Center

¹²² Combined Joint Task Force

mek (NSE),¹²³ a Befogadó Nemzetek (HN) és a nem kormányzati szervezetek (NGO) között.

- a Befogadó Nemzeti Támogatási (HNS)¹²⁴ egyezmények vagy megállapodások végrehajtásának koordinálása a Befogadó Nemzettel.
- a közös anyagi készletek és szolgáltatások biztosításának koordinálása és intézése a Hozzájáruló Nemzetek felhatalmazása szerint.
- feladatszabás a vezetési jogkör nevében a Többnemzeti Integrált Logisztikai Támogató Egységeknek (MILU),¹²⁵ ha arra megbízást kap.
- a nemzeti, a nem kormányzati szervezetek és a befogadó nemzeti összekötő törzsek koordinálása és adminisztratív támogatása.¹²⁶

A gyakorlat végrehajtása során azonban bebizonyosodott, hogy a felvonulási feladat akkori stádiumában a Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Központ még nem tud megfelelően működni, ezért működtetése a későbbiekben megszüntetésre került.

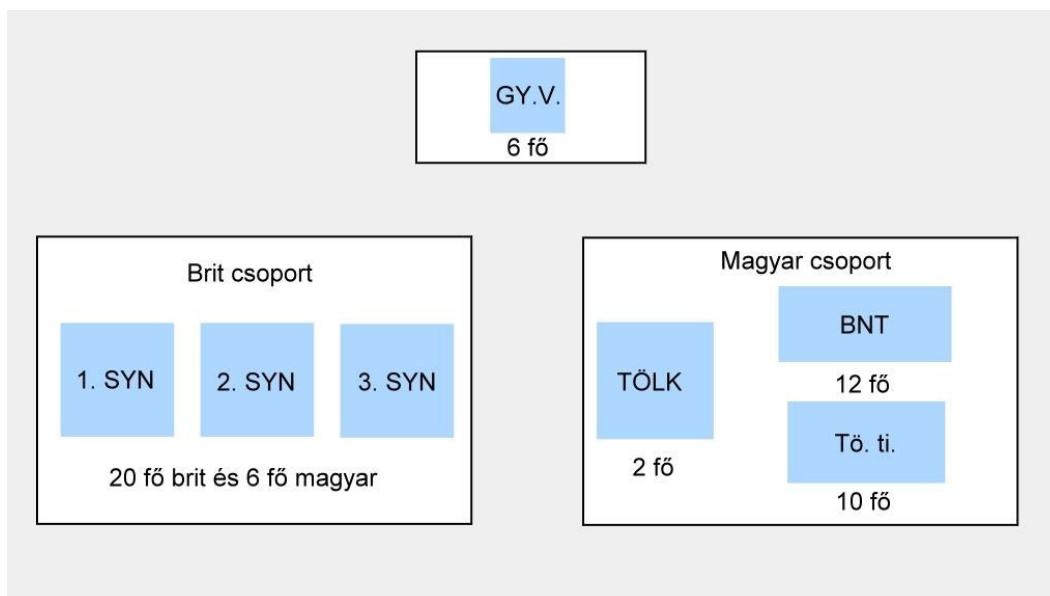
A MAGLITE gyakorlatra való konkrét felkészítés keretén belül a **NATO Logisztikai Törzstiszti Tanfolyam** hallgatói számára a tanszék bevezette a két nyelven (angol, magyar) történő képzést. Az angol nyelven folyó képzés feladatainak ellátására a tanszék az akkori Logisztikai Csoportfőnökségen összekötő tiszti beosztásban dolgozó, magyar nyelvterületről származó kanadai tisztet kérte fel. A felkészítést egy, korábban a ZMNE-en végzett francia tiszt is segítette. A nyelvi felkészítés sikere érdekében a brit fél lehetővé tette, hogy munkacsoportjaikban az egy fő logisztikai szakos tiszti hallgató mellett egy fő törzstiszti tanfolyamon tanulmányokat folytató tiszt is összekötő tisztként tevékenykedjen. A gyakorlat végrehajtása során a logisztikai szakos hallgatók a befogadó nemzeti támogatási feladatokat látták el, a törzstiszti tanfolyam résztvevői pedig önálló törzsként a brit munkacsoportok számára kiadott feladatot dolgozták ki. A gyakorlat vezetésében már a magyar programvezető helyettese is képviselhette a magyar oktatási érdekeket.

¹²³ National Support Element

¹²⁴ Host Nation Support

¹²⁵ Multinational Integrated Logistic Unit

¹²⁶ AJP-4 Szövetséges Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína, Budapest, A HVK Logisztikai Főcsoportfőnökség kiadványa, 1999. pp. 81-89.

18. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (1999-2000)
(Forrás: Ref. 117.– p. 199.)

A MAGLITE program során következő fejlődési szakaszában a tanszék kiszélesítette a gyakorlaton való részvételt az egyetem más tanszékeinek az irányába is. A NATO törzstiszti felkészítés jellegéből adódóan először az Összefegyvernemi Tanszék delegált mozgás- és nyugvász biztosító csoportot, majd a Határőr Tanszék biztosított szakembert a felmerülő határrendészeti feladatok ellátásához. A program történetében első alkalommal a főiskolai szint hallgatói is részt vehettek a képzési programban. A Hadtáp és Pénzügyi Tanszék, valamint a Közlekedésmérnöki Tanszék főiskolai hallgatói tervező-szervező tiszti szerepkörben segítettek a befogadó nemzeti támogatást tervező munkacsoport munkáját. A munkacsoport feladatai ellátásának további támogatása érdekében létrehozásra került egy ún. Minisztériumi Tárcaközi Bizottság.¹²⁷ A bizottságban több olyan, a Magyar Honvédség szakmai vezetői szintjét képviselő szakember dolgozott, akiknek kiemelkedő szerepük volt a későbbi Befogadó Nemzeti Támogatás Központi Adatbázis, és az arra épített Képesség Tervező Katalógus kidolgozásában.

Mivel a tanszéken már korábban megkezdődött a Szövetséges Felvonulási és Mozgató Rendszer (ADAMS)¹²⁸ oktatása, kísérleti jelleggel bevezették a Szövetséges Mozgató Koordinációs Központ alkalmazását a felvonultatási tervek kidolgozása során. 2001-ben első

¹²⁷ BNT Tárcaközi Tervező Bizottság, feladatait a 176/2003. (X. 28.) kormányrendelet szabályozta.

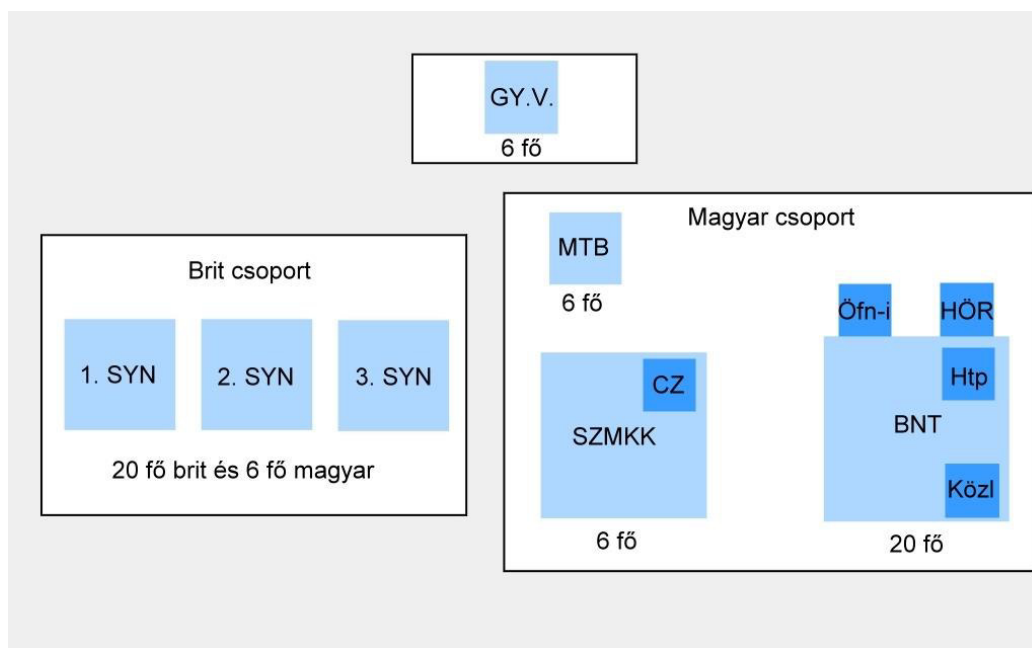
¹²⁸ Allied Deployment and Movement System

alkalommal kaptak meghívást a gyakorlatra a Cseh Hadsereg vyskovi Szárazföldi Haderőne-mi Egyetemének tisztjei, segítve a Szövetséges Mozgatási Koordinációs Központ munkáját.

2001-ben a brit védelmi attasé és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem rektora megállapodást¹²⁹ kötött a MAGLITE program végrehajtására, melynek célja az volt, hogy a gyakorló felek által jóváhagyott feladatterv alapján biztosítsa a Szent Margit Logisztikai In-formációs Csereprogram magyarországi szakaszára a programban résztvevők részére nyújtan-dó anyagi-technikai, pénzügyi és jogi feltételrendszert. A megállapodás hatálya a 2001 és 2003 között megrendezésre kerülő gyakorlások végrehajtására terjedt ki. A két fél között létre-jött megállapodás véleményem szerint azért számított kiemelkedő jelentőségűnek a MAGLITE történetében, mert tételesen leszabályozta a brit és a magyar félnek a programra vonatkozó általános kötelezettségeit, a gyakorlat során betartandó szabályokat, és részletesen taglalta a végrehajtás pénzügyi feltételeit, melyeket fizetési megállapodásban rögzítettek.¹³⁰ Kutatásaim során bebizonyosodott, hogy ez az egyetlen olyan fellelhető dokumentum, amely részletesen szabályozta a felek jogait és kötelezettségeit a képzési program vonatkozásában.

¹²⁹ Agreement Between the Defence Attaché of the United Kingdom and the Rector of the National Defence University about the execution of the „St. Margaret” Logistics Information Training Program, Budapest, ZMNE, 2001.

¹³⁰ A megállapodás egyes elemei megegyeznek a mai *Egyetértési Nyilatkozatok* főbb elemeivel. (a szerző)

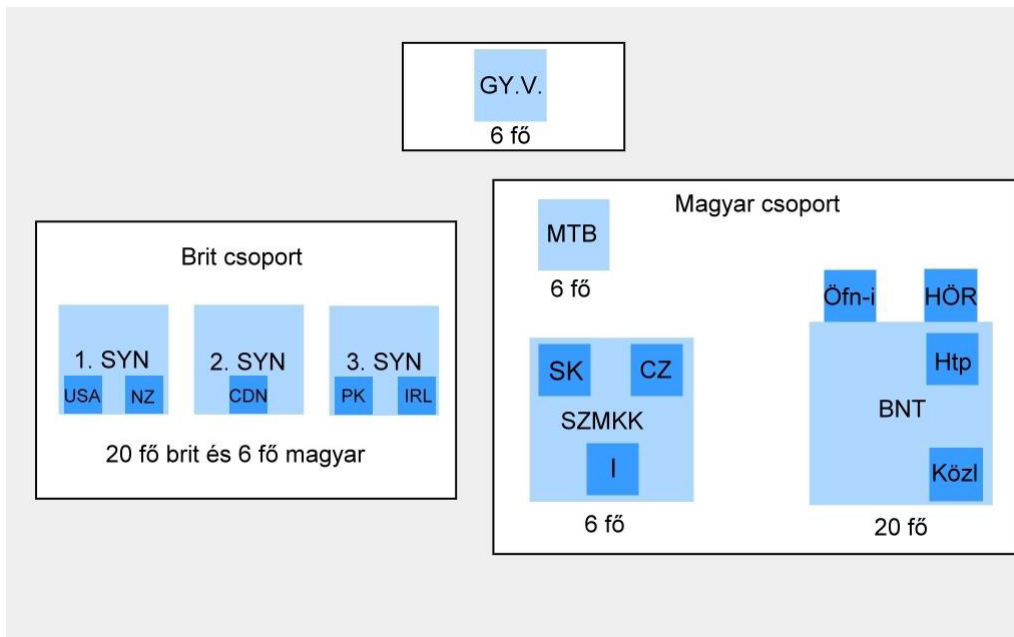

19. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2001-2002)
(Forrás: Ref. 117. – p. 200.)

2002-től kezdődően a MAGLITE igazi multinacionális programmá fejlődött. A brit munkacsoportok a Védelmi Logisztikai Iskola amerikai cseretisztje mellett kiegészültek a Nemzetközösség¹³¹ jelenlegi és volt tagállamainak¹³² tisztjeivel (Új-Zéland, Kanada, Pakisztán és Írország), a magyar fél által működtetett Szövetséges Mozgatósi Koordinációs Központ pedig kiegészült a cseh Szárazföldi Haderőnemi Egyetem, a szlovák és az olasz Katonai Akadémia hallgatóival. A képzési program magyarországi végrehajtását megszemléltette a Londonba akkreditált amerikai katonai attasé.

¹³¹ Angolul „Commonwealth of Nations”, olyan nemzetközi szervezet, amelyet a Brit Birodalomból kialakult független államok hoztak létre. Ezen a néven 1948 óta működik, 54 szuverén állam a tagja. (Forrás: Wikipédia, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzetközösség>) Letöltés: 2014. 03. 25

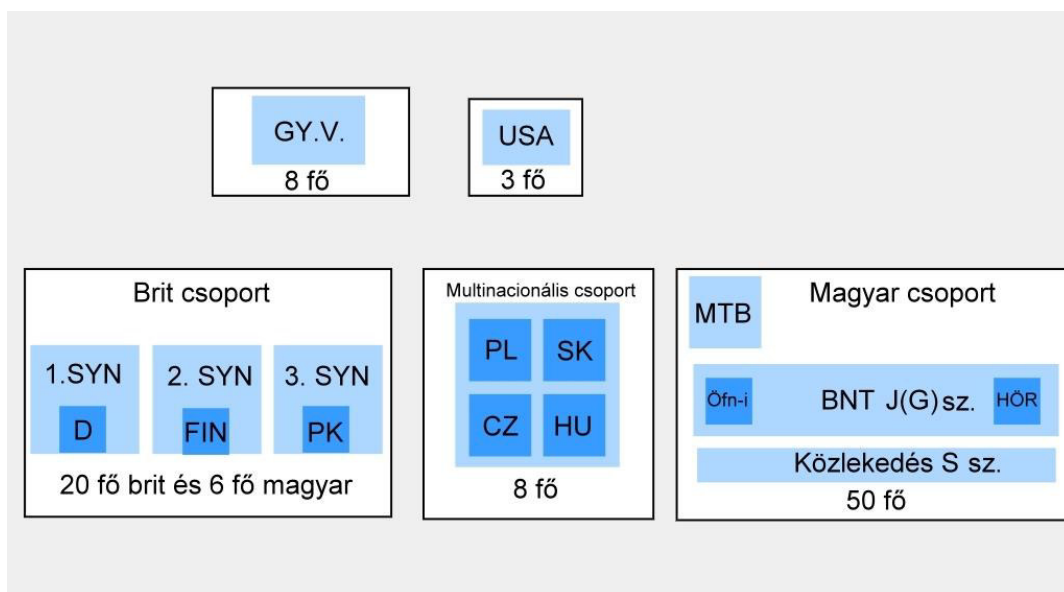
¹³² Írország 1949-ben kilépett, Pakisztán tagságát több alkalommal is felfüggesztették, utoljára 2008-ban vették fel ismét. A 2002-es végrehajtás időpontjában tagsága fel volt függesztve.

20. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2002-2003)
(Forrás: Ref. 117. – p. 201.)

2004-ben a program fejlődése a multinacionális képzés területén tovább erősödött. A brit fél nyitotta tette tanfolyamát a Nemzetközösség tagállamain kívüli országok irányába is. Ennek megfelelően már Németország és Finnország is képviseltette magát a brit munkacsoportokban. Ezen felül meghívták az Egyesült Államokban szervezett társlogisztikai tanfolyam tisztjeit is, akik megfigyelői státuszban vettek részt a gyakorlaton. A magyar fél a feladat szempontjából két újítást is bevezetett. A brit hadosztály alárendeltségébe bekapcsolásra került egy cseh gépesített dandár, ennek eredményeként a három brit munkacsoport mellett egy cseh, szlovák, lengyel és magyar tisztekből álló többnemzeti munkacsoport is részt vett a hadműveleti feladat kidolgozásában. Ez tökéletes összhangban állt avval a törekvéssel, amely a program 1997-es végrehajtása után, a gyakorlat értékelése során fogalmazódott meg.¹³³ A másik meghatározó változásnak az tekinthető, hogy a gyakorlat egyfokozatúból átlépett kétfokozatúba. Az „S” tervezési szint bevezetésével a Közlekedésmérnöki Tanszék főiskolai hallgatói a számukra létrehozott feladat végrehajtásában „Zárógyakorlat” jelleggel vettek részt. Ez a feladat magába foglalta egy ideiglenes helikopter leszállóhely NATO-szabályok szerinti kijelölését és berendezését, illetve a tervezés időszakában egy brit zászlóalj Hajmás-kéren történő berakását és vasúti szállítását tervezték meg a befogadó nemzeti támogató csoport közlekedési részlegének irányítása alatt.

¹³³ Lásd p. 75.

21. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2004-2005 tavasz)
(Forrás: Ref. 117. – p. 202.)

2005-ben újabb változás következett be a MAGLITE történetében. A Brit Hadsereg logisztikai támogatási rendszere részint a Telic Hadművelet (Op. TELIC)¹³⁴ végrehajtása során levont következtetések és tanulságok miatt jelentős változásokon ment át. Megszüntették a haderőnemi logisztikai szervezeteket és létrehozták az összhaderőnemi logisztikai szervezeteket. Kidolgozták az Összhaderőnemi Ellátási Lánc Konceptiót,¹³⁵ mely egyesítve a haderőnemek tervezési mechanizmusait teljesen új szemléletmódot honosított meg. Az új koncepciónak megfelelően a katonai műveletek hadműveleti szintű tervezése során az újonnan felállított Összhaderőnemi Logisztikai Komponens Parancsnokság (JFLogCHQ)¹³⁶ művelettervező csoportjában már együtt dolgoztak mindhárom haderőnem törzstisztjei.

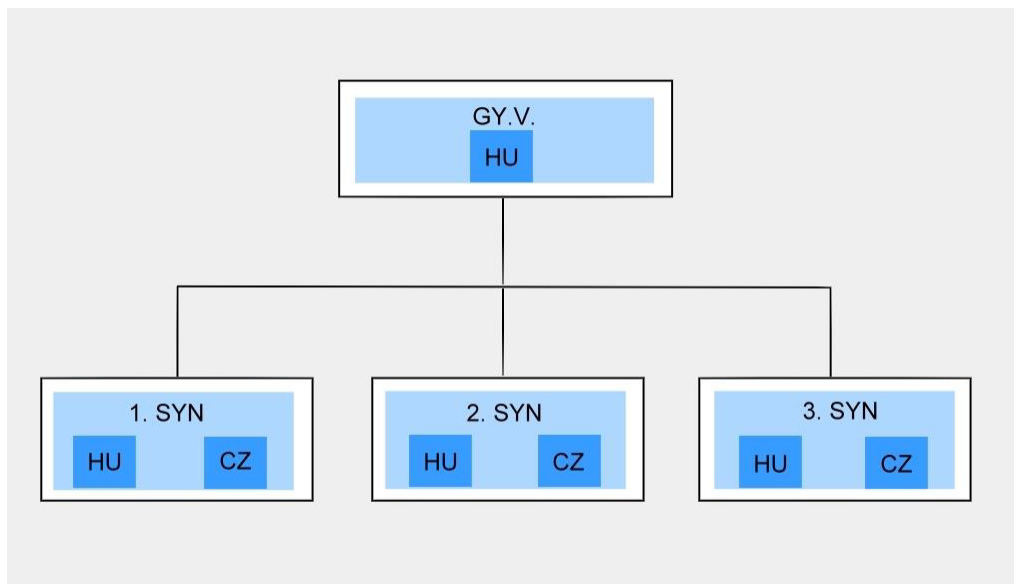
A műveletek logisztikai tervezésében beállt jelentős változások miatt a brit félnek időre volt szüksége ahhoz, hogy az új koncepciónak megfelelő tervezési elméleteket átültesse a gyakorlatba. Tovább nehezítette brit partnereink helyzetét, hogy az újonnan létrehozott Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek Tanfolyam (JLOC) levezetését a Védelmi Logisztikai Iskola bázisáról át kívánták helyezni a Brit Hadsereg Összhaderőnemi Kiképző Központjába. Ez a terv később ugyan meghiúsult, ennek ellenére az új kurzus megszervezése és tartalommal való feltöltése olyan jelentős többletvevékenységet rótt brit partnereinkre, hogy 2005

¹³⁴ A Brit Hadsereg iraki hadműveletének kódneve. A művelet 2003. március 19-én kezdődött és 2011. május 22-én ért véget. A hadműveletben 46000 brit katona vett részt, összköltsége meghaladta a 9 milliárd fontot. (Forrás: Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Telic) Letöltés: 2014. 03. 25.

¹³⁵ Lásd p. 36.

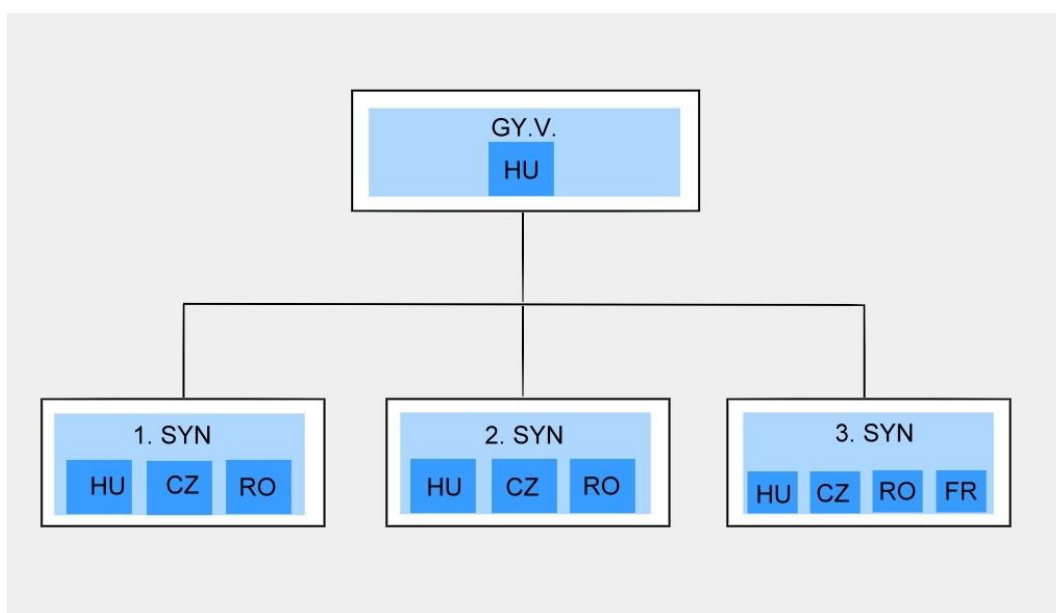
¹³⁶ Joint Force Logistic Component Headquarter

őszén és a 2006-os évben lemondták a programban való részvételt. A MAGLITE magyar gyakorlat vezetősége a lehetőségek figyelembevételével úgy döntött, hogy a felmerülő problémák ellenére is folytatja a gyakorlatot. A meghozott döntésnek megfelelően 2005 őszén a gyakorlatot a magyar résztvevő állományt a cseh partnerintézmény tisztjeivel kiegészítve tartották meg, az eredeti hadműveleti feladat változatlanul hagyásával, de annak csak egyes részelemei kidolgozásával az MH Bakony Harckiképző Központban (MH BHK). A megvalósítás során a három többnemzeti munkacsoport az MH BHK Szimulációs és Gyakorló Kiképző Központ operátorainak segítségével végrehajtotta a hadműveleti átcsoportosítás és az ellátás feladatait.

22. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2005 ősz)
(Forrás: Saját szerkesztés)

2006-ban a program Balatonbogláron került megrendezésre, ahol a többnemzeti munkacsoportok a magyar és a cseh résztvevők mellett kiegészültek a román katonai akadémia tisztjeivel és egy fő francia tiszttel. A munkacsoportok feladatait itt is a hadműveleti átcsoportosítás és az ellátási feladatok megtervezése képezték.

23. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2006)
(Forrás: Saját szerkesztés)

A képzési program 2006 őszi végrehajtását követően a brit fél kifejezte szándékát, hogy 2007-től ismét részt kíván venni a MAGLITE végrehajtásában. A brit hadsereg ekkor már negyedik éve folytatta a „Herrick”¹³⁷ kódnevű hadműveletet Afganisztánban a NATO vezetése alatt álló ISAF¹³⁸ misszió keretében, illetve támogatta az amerikaiak által vezetett „Enduring Freedom Afghanistan”¹³⁹ hadműveletet is. A „Herrick” hadműveletben résztvevő brit erők létszáma 2003-tól az ISAF beavatkozás fokozódó mértékének megfelelően folyamatosan nőtt. A „Herrick” hadművelet a britek által Afganisztánban folytatott két korábbi műveletet váltotta fel. Ezek közül az első a „Veritas” kódnevű művelet volt, melyre 2001 októberében került sor. A művelet végrehajtása során 1700 brit tengerészgyalogos települt Afganisztán keleti részén. Ez a művelet közvetlenül a „Herrick” hadművelet megkezdése előtt ért véget. A második, „Fingal” kódnevű művelet az újonnan formálódó ISAF misszióhoz való 2000-fős brit hozzájárulást jelentette. Minden 2001 után végrehajtott tevékenység már a „Herrick” keretében folyt.

A „Herrick” hadműveletben való brit részvétel óhatatlanul meghatározta a MAGLITE gyakorlat további alakulását. 2006 végén a brit Védelmi Logisztikai Iskola és a MAGLITE gyakorlat magyar vezetősége új hadműveleti feladat kidolgozásáról és a gyakorlatba való be-

¹³⁷ Operation „Herrick” – „Herrick” hadművelet, 2002. június 20- (Forrás: Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Herrick Letöltés: 2014. 03. 25.)

¹³⁸ International Security Assistance Force – Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő

¹³⁹ Operation „Enduring Freedom OEF-A” – „Tartós szabadság” afganisztáni hadművelet 2001. október 7-

állításáról döntött. Ez a feladat már nem a brit erők RSOM¹⁴⁰ feladataira koncentrált, hiszen a balkáni és az afganisztáni műveletek végrehajtása során ezen a téren már jelentős tapasztalatokra tettek szert. Az új feladat egy olyan válságreagáló művelet végrehajtásának logisztikai tervezési feladatait foglalta magába, amely ENSZ felhatalmazás alapján, a honi bázisoktól több ezer kilométer távolságra többnemzeti koalíciós erők részvételével zajlik. Ennek érdekében a művelet térségét 6.000 km-re a honi bázisoktól egy, az Atlanti-óceán által körülvevő szigeten jelölték ki két fiktív állam, Slovary és Balkania létrehozásával. Mivel a műveleti területre vonatkozóan valós térképi adatbázissal egyik fél sem rendelkezett, azt először létre kellett hozni. Ezt a feladatot a MAGLITE magyar gyakorlatvezetősége hajtotta végre. Ennek során a sziget alaprajzára felvitték a jelenlegi Magyarország, Olaszország és Szlovénia egy részét, ez képezte a „Slovary”- nevű fiktív államot, illetve Horvátország, Szerbia és Románia területeinek egyes részeit, így alakítva ki a másik fiktív állam, „Balkania” területét. A műveleti területet „Slovary” teljes területe alkotta, melynek infrastruktúráját egy közép-európai országhoz hasonló infrastruktúrában határozták meg. A sziget, melyen a két fiktív állam osztozott, a „Centrica”-nevet kapta. A térkép létrehozása során segítségért fordultak az akkori Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Térképészeti és Geoinformációs Tanszékéhez, akik segítettek a térkép összeállításában és nagy méretben való sokszorosításában.

A válságreagáló művelet részleteinek kidolgozását a brit Védelmi Logisztikai Iskola instruktoraival végezték el, a MAGLITE feladatba bevont magyar oktatók közreműködésével. Az új hadműveleti feladat kidolgozásával kapcsolatos munkálatok 2007 tavaszára készültek el és ezt követően 2007 júniusában került sor a feladat főpróbájára a Védelmi Logisztikai Iskola székhelyén, Deepcut-ban.

¹⁴⁰ Reception Staging and Onward Movement – Erők fogadása, állomásoztatása és továbbmozgatása

24. ábra *Centrica fiktív térképe*

(Forrás: Réger Béla, Venekei József: *The Joint Supply Chain, Support Chain and MAGLITE 2008/2*, Budapest, AARMS, Vol. 8, No.2, 2009. p. 368. Fordította: A szerző.)

A feladat szerint Slovary és Balkania régebben egy állam volt, majd a XIX. század végén a folyamatos etnikai ellentétek miatt az ország két részre szakadt és megalakult a két, már egymástól független állam. A sziget északi részében elhelyezkedő Slovary egy viszonylag fejlett ország, amely igyekszik jó kapcsolatokat kialakítani az európai közösség tagállamaival és az alapvetően turizmusból eredő bevétele jelentősen fellendítette az ország fejlődését. A sziget déli részén elhelyezkedő Balkania nem volt képes lépést tartani Slovary fejlődési ütemével, amihez hozzájárult az is, hogy a sziget fejletlen északi-, keleti- és déli partvidéke nem rendelkezik jelentős kikötőkkel, a legfejlettebb kikötő pedig Slovary nyugati partvidékén található. A part menti vizek hovatarozása mindig is vita tárgyát képezte a két ország között, többször is előfordult, hogy a balkániai hadiflotta blokád alá vonta Slovary tengeri kikötőjét. A Slovary nyugati partvidékén feltárt olajmező tovább erősítette az igazságtalanság és a sérelem érzetét Balkaniában.

Az ENSZ Biztonsági Tanácsa határozatok sorával próbálta csökkenteni Balkania befolyását a területi vitában, ennek ellenére bizonyíthatóvá vált, hogy a Zagrosi Felszabadítási Hadsereg által Slovary területén végrehajtott akciók Balkania támogatásával zajlottak.

Az ENSZ békefenntartó erőket vezényelt a zagrosi régióba, de az elhúzódó ellenséges tevékenység mind nagyobb tartalékokat emésztett fel, a vita politikai úton történő rendezésének lehetősége egyre távolibbá vált és végül az ENSZ erők kivonásra kerültek a térségből.¹⁴¹

A későbbi ENSZ mandátum alapján a Slovary területén végrehajtandó koalíciós művelet céljai a következők voltak:

1. a brit légierő és a flotta kijelölt erőinek gyors hadműveleti átcsoportosítása a műveleti területre és a műveleti szabadság biztosítása Slovary légterében és felségvizein;
2. a brit erők első lépcsőjének gyors átcsoportosítása a műveleti területre, korai erődemonstráció végrehajtása a Slovary-Balkániai határ mentén;
3. a Balkánia felőli agresszió megelőzése további egységek, harcászati magasabb-egységek átcsoportosításával, míg a jelenlévő erők képessé nem válnak legalább egy közepes intenzitású művelet végrehajtására, amennyiben szükséges;
4. Slovary szuverenitásának és területi integritásának védelme;
5. a koalíciós erők részét képező többnemzeti békefenntartó dandár hadműveleti átcsoportosítása a műveleti területre Slovary hatóságainak a zagrosi helyzet rendezésére irányuló tevékenységeinek támogatására;
6. a helyzet rendezését követően a brit és a többnemzeti erők biztonságos kivonása a műveleti területről és visszatelepítése a honi bázisokra.

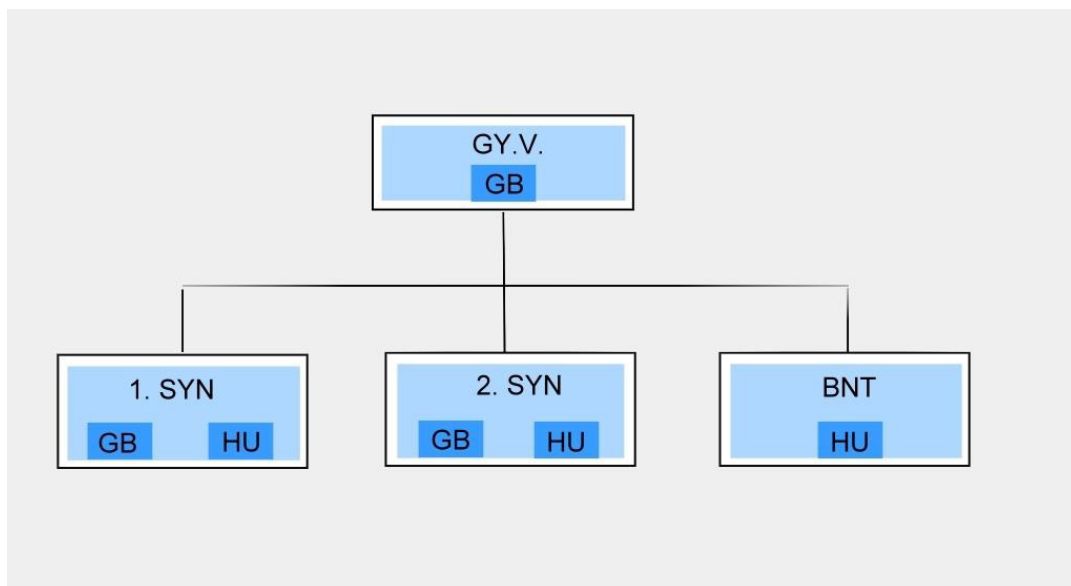
A MAGLITE gyakorlat későbbi éles megrendezése során a brit-magyar gyakorlatvezetőség a következő gyakorlati tevékenységek végrehajtását állította be a feladatba:

1. a műveleti terület logisztikai felderítése, ideértve a lehetséges tengeri és légi kirakópontok konkrét szemrevételezését, a befogadó nemzeti támogatási képességek és a logisztikai infrastruktúra felmérését;
2. hadműveleti szintű művelet- és logisztikai tervezés végrehajtása;
3. a hadműveleti szintű logisztikai tervezés eredményeinek, cselekvési változatainak nyilvános jelentése.

A főpróba végrehajtására 6 fő magyar tiszt utazott ki Deepcutba. Mivel 2007 júniusában a Védelmi Logisztikai Iskola által meghirdetett JLOC tanfolyam a kevés számú jelentke-

¹⁴¹ Bela Reger – Jozsef Venekei: The Joint Supply Chain, Support Chain and MAGLITE 2008/2, Budapest, AARMS, Volume 8, Number 2, 2009. pp. 368-369.

zó miatt elmaradt, a brit gyakorlatvezető meghívására 6 fő tervező tiszt érkezett Deepcutba a brit Állandó Összhaderőnemi Parancsnokság (PJHQ)¹⁴² és az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens JFLogC) állományából. A logisztikai felderítési feladatot objektív okból nem lehetett végrehajtani, ezért a főpróba kizárólag a második és a harmadik feladat elvégzésére korlátozódott. A brit tervezőtisztekből két munkacsoport alakult, az ő feladatuk volt a hadműveleti szintű művelet- és logisztikai tervezés végrehajtása. Mindkét csoportba 1-1 fő magyar tiszt került beosztásra, akik a többnemzeti békefenntartó dandár összekötő tiszti feladatait látták el. A Slovary BNT munkacsoportot 2 fő magyar tiszt képviselte.

25. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2007. június)
(Forrás: Saját szerkesztés)

A főpróba végrehajtása után a brit és a magyar gyakorlatvezető megegyezett abban, hogy a megújult MAGLITE gyakorlat során a magyar munkacsoport fogja végrehajtani az RSOM feladatainak megtervezését ideértve az RSOM lehetséges körzetének valós szemrevételezését Szlovénia Portoroz kirakó repülőtér (APOD),¹⁴³ Koper kirakó kikötő (SPOD),¹⁴⁴ illetve Olaszország (Ronchi APOD, Triest SPOD) területén, és a gyakorlat magyarországi szakaszában a Befogadó Nemzeti Támogatás tervezési és koordinációs feladatait. A magyar munkacsoport, megerősítve a cseh partnerintézményből érkező tisztekkel, a továbbiakban a gyakorlat magyarországi szakaszában végrehajtja a többnemzeti dandár hadműveleti átcsoportosításának megtervezését. A brit résztvevők logisztikai felderítő csoportja végrehajtja a

¹⁴² Permanent Joint Headquarter

¹⁴³ Air Port of Disembarkation

¹⁴⁴ Sea Port of Disembarkation

hadműveleti terület (Magyarország) kijelölt logisztikai infrastruktúrájának szemrevételezését, majd ezt követően csatlakozva a brit munkacsoportokhoz, megkezdik a művelettervezési feladatok végrehajtását.

A gyakorlat főpróbájáról való hazaérkezés után szembesültünk azzal a ténnyel, hogy a feladatra felajánlott többnemzeti békefenntartó dandár kidolgozott állománytáblájával a Logisztikai Tanszék nem rendelkezik. A Logisztikai Tanszék és a Hadtáp és Pénzügyi Tanszék ebben az időszakban kezdte meg szorosabbra fűzni a két szervezet közötti együttműködést,¹⁴⁵ ezért felvettem, hogy a FOURLOG Logisztikai Képzési Program végrehajtása során alkalmazott dandár szervezete képezze az európai közösség által felajánlott erőket. Javaslatomat a MAGLITE magyar gyakorlatvezetője elfogadta és így megkezdődhetett az őszi gyakorlat feladatainak hazai előkészítése. Szeretném kiemelni, hogy ez a döntés kulcsfontosságú jelentőséggel bírt a képzési programok későbbi egymásra épülésében.

2008 júniusában a MAGLITE 2008/1 gyakorlat keretében megkezdődött az újonnan kidolgozott hadműveleti feladat gyakorlati tevékenységeinek végrehajtása. A gyakorlat első ütemében a magyar szemrevételező csoport kiutazott Szlovéniába, ahol végrehajtották az RSOM lehetséges körzetének felderítését. A szemrevételezés keretében látogatást tettek a koperi tengeri kikötőben (SPOD), ahol a kikötői igazgatóság előadást tartott a szemrevételező csoportnak a kikötő rendeltetéséről és feladatairól. Ezt követően az igazgatóság képviselőjének jelenlétében bejárták a kikötő objektumait és a gyakorlatban tanulmányozhatták az eszközök be- és kirakásával kapcsolatos gyakorlati tevékenységet, különös tekintettel a Ro-Ro¹⁴⁶ rendszerű közúti-vízi kombinált szállítás végrehajtására. Ezt követően a szemrevételező csoport továbbutazott Portorozba, ahol azt vizsgálták, vajon képes lenne-e a város repülőtere a légi úton műveleti területre érkező szállítmányok fogadására és kirakására (APOD). A szemrevételezés az RSOM körzetének bejárásával és további felderítésével végződött. A szemrevételezést követően a csoport visszaérkezett Magyarországra.

A gyakorlat második ütemében került sor a szükséges munkafeltételek kialakítására és a gyakorlatra érkező brit állomány magyarországi fogadására. A következő napon a brit és a magyar munkacsoportok különváltak, egy részük végrehajtotta a logisztikai infrastruktúra szemrevételezését a műveleti területen, a helyben maradó brit résztvevők azonnal megkezdték

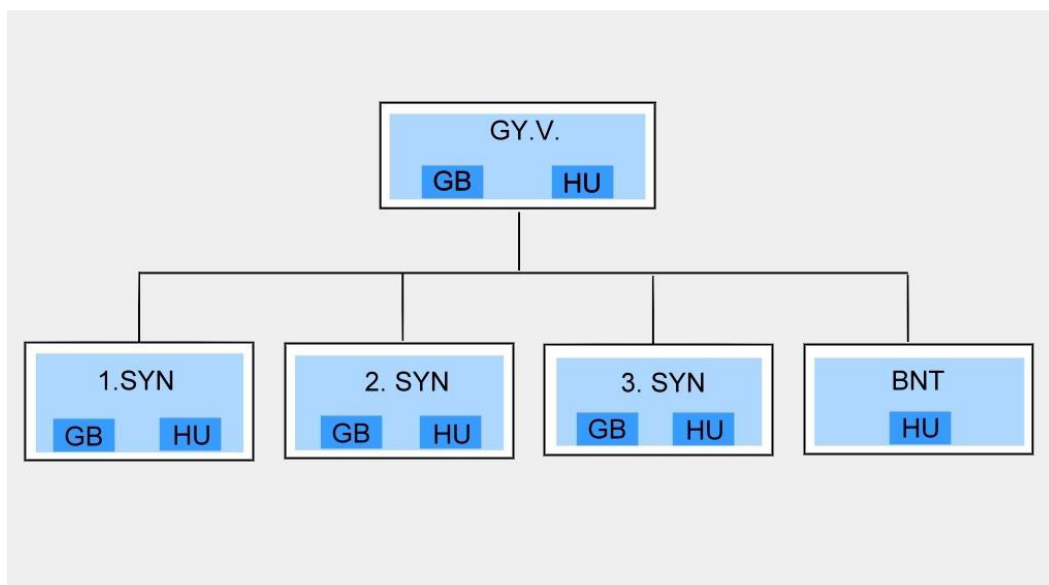
¹⁴⁵ Lásd p. 69.

¹⁴⁶ A Ro-Ro (Roll on - Roll off) rendszerű közúti-vízi kombinált szállítás, amelynek lényege, hogy a közúti járművek megfelelően kiépített rakodókon át saját kerekeiken felgördülnek a vízi járművek (kompok, uszályok, hajók) rakfelületére, illetve a vízi szállítási út végpontján hasonló módon legördülnek azokról.

a művelettervezés feladatainak kidolgozását, a magyar résztvevők pedig az RSOM feladatainak és a többnemzeti dandár hadműveleti átcsoportosításának megtervezését. A magyar oktatók, a gyakorlatra meghívott külső szakemberek és a magyar hallgatók állományából megalakították a BNT munkacsoportot. A brit csoportokat megerősítették cseh és magyar összekötő tisztekkel, ők képviselték a többnemzeti dandárt a brit törzsekben. A szemrevételező csoport időközben látogatást tett Kecskeméten, Táborfalván és Szolnokon, ahol tájékoztatást kaptak a repülőtér, a lőszerraktár és az ipari park logisztikai infrastruktúráinak működési sajátosságairól, kapacitásadatairól. A logisztikai felderítés során szerzett információkat és adatokat később felhasználták a művelettervezés során.

A gyakorlat harmadik ütemében került sor, többnemzeti dandár hadműveleti átcsoportosítása feladatainak jelentésére, illetve a brit munkacsoportok által kidolgozott logisztikai cselekvési változatok nyilvános értékelésére. A BNT hallgatói munkacsoportja az általuk szerzett tapasztalatokról később tett jelentést.

A gyakorlat lefolytatásának rendjében 2008 októberétől 2010 októberéig további változások nem következtek be. A résztvevők létszáma az egyetem levelező rendszerű képzésére, illetve a Védelmi Logisztikai Iskola JLOC tanfolyamaira beiratkozó tisztek létszáma alapján változott, általában elérte az 50-60 főt.

26. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2008-2010)
(Forrás: Saját szerkesztés)

A 2008 októberében végrehajtott MAGLITE 2008/2 gyakorlat kiemelkedett a 2008-2010 között megrendezett gyakorlatok sorából. A program történetében először került sor a

ZMNE Bolyai János Katonai Műszaki Főiskolai Kar Informatikai és Hírközlési Intézetének bevonására a gyakorlat híradó biztosítása céljából. A Híradó Biztosító Csoport személyi állománya kilenc főben lett meghatározva, vezetője a Híradó Tanszék állományából, tagjai pedig a Híradó-, Informatikai-, az Információs Műveletek- és az Elektronikai Hadviselés Tanszékek hallgatói állományából kerültek ki.

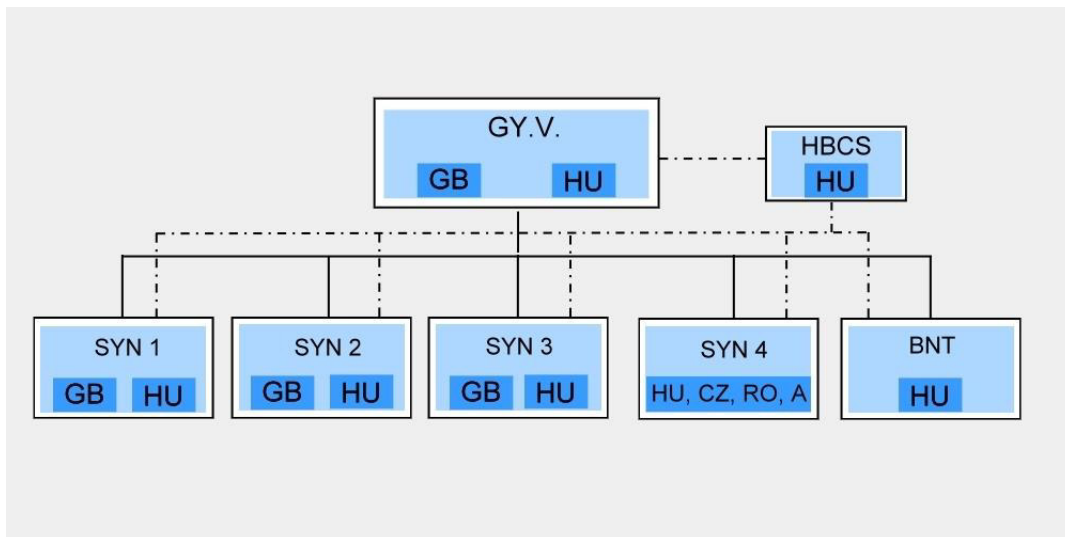
A csoport a gyakorlat magyarországi ütemének végrehajtása során hat napon keresztül biztosította a rádió híradást a két helyszínen települt négy munkacsoport, a BNT munkacsoport és a gyakorlatvezetőség között. A híradást biztosító állomány felkészítésére a gyakorlatot megelőzően a Híradó Tanszék erre a célra kijelölt szakkabinetjében került sor. Itt ismerkedtek meg, és sajátították el a hallgatók a biztonsági rendszabályokat, az angol és magyar nyelvű rádió forgalmazás szabályait és felkészültek az új generációs Kongsberg¹⁴⁷ digitális URH rádiók kezelésére. A híradás biztosítása mellett a csoport híradó- és adatkommunikációs gyakorlatot is végrehajtott, melynek során az MRR¹⁴⁸ rádiók soros aszinkron kommunikációs képességeire optimalizált, eredetileg a TOPCIS harcvezetési rendszerhez készített hierarchikus adatátviteli szoftvert is tesztelték. Mindezekon felül a csoport tagjainak biztosítaniuk kellett a munkacsoportokban az Egyetemi Informatikai Szolgáltató Központ munkatársai által telepített informatikai hálózatok zavartalan üzemét is. A gyakorlat híradó szakmai szempontból maximálisan eredményesnek volt tekinthető, mert a munkacsoportok közötti kommunikáció megvalósítása mellett számos olyan új alkalmazási és üzemeltetési eljárást is eredményesen tesztelt, amivel bizonyította a rádiók létjogosultságát az MH tábori hírrendszerében.¹⁴⁹

A MAGLITE 2008/2 másik sajátossága az volt, hogy a cseh delegáltak mellett 2 fő román és 1 fő osztrák tiszt erősítette a magyar munkacsoportot.

¹⁴⁷ Norvég cégcsoport, mely csúcstechnológiát képviselő termékeket gyárt az olajipar, a kereskedelmi célú hajózás és a védelmi szféra számára.

¹⁴⁸ Multi-Role Radio – Többfunkciós rádió

¹⁴⁹ Németh András: A „MAGLITE-2008/2” többnemzeti logisztikai gyakorlat híradó- és informatikai biztosításának tapasztalatai, Budapest, Bolyai Szemle, XVIII. évfolyam, 2. szám, 2009. pp. 83-94.

27. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2008 ősz)
(Forrás: Saját szerkesztés)

2008-tól, mint a gyakorlatvezető nemzetközi helyettese segítettem a MAGLITE gyakorlat sikeres végrehajtását. Az ezalatt a három év alatt szerzett tapasztalataimat az alábbiakban foglalom össze:

1. a gyakorlat helyszínének megválasztása az informatikai biztosítás szempontjából nem bizonyult sikeresnek;
2. a munkacsoportok két helyszínen történő elhelyezése sok esetben hátráltatta az információáramlás hatékonyságát;
3. a magyarországi helyszíneken lefolytatott szemrevételezés ugyan színesítette, de nem tette hatékonyabbá a brit csoport számára a tervezéshez szükséges információk megszerzését;
4. az általános nyelvi felkészültség és az angol nyelvű szakmai terminológia hiányos ismerete sok esetben megnehezítette a zökkenőmentes munkavégzést.

2008-tól a MAGLITE gyakorlaton résztvevők száma jelentős mértékben megnövekedett. A létszámnövekedés több szervezési problémát is felvetett. Az egyetem a változó hallgatói létszámok miatt sok esetben nem volt képes ilyen nagyszámú résztvevő elhelyezésére, emiatt a gyakorlat vezetősége úgy döntött, hogy a gyakorlat magyarországi szakaszának helyszínéül a gödi csapatpihenőt jelöli ki. Ennek megfelelően a munkahelyek berendezéséhez szükséges oktatástechnikai anyagokat a gyakorlat helyszínére kellett szállítani. A gyakorlat informatikai biztosításának megszervezése igen komoly kihívást jelentett az egyetem informatikusai számára, mivel a csapatpihenő nem bizonyult alkalmasnak egy minden igényt kielégí-

tő informatikai hálózat kiépítésére. Mindössze egy közepes sebességű csatlakozási ponttal rendelkezett, erre a pontra építették ki a teljes hálózatot. Emiatt a telepített munkaállomások adatátviteli sebessége tovább csökkent, sok esetben ellehetetlenítve a hálózaton történő munkavégzést, ami folyamatos karbantartást igényelt és hátráltatta a szakmai munkát.

A 2008 őszi megtartott gyakorlat résztvevőinek száma olyan mértékben megnövekedett, hogy az állomány pihentetését, a munkahelyek kialakítását egy objektumban már nem lehetett megoldani. Hosszas tervezést követően a problémát egy másik gödi objektum kibérlésével sikerült orvosolni. Ennek megfelelően a brit és a magyar munkacsoport a gyakorlat vezetőséggel a csapatpihenőben, míg a BNT csoport a Híradó Biztosító Csoporttal a kibérelt objektumban lett elhelyezve. A gyakorlatban ez tovább nehezítette az informatikai biztosítás feladatait, sok esetben a BNT munkacsoportban dolgozókat csak a két objektumban telepített MRR rádiók segítségével lehetett elérni. Ez rendkívül hasznosnak bizonyult a híradó biztosítás működtetése szempontjából, de kedvezőtlenül befolyásolta a munkacsoportok közötti zökkenőmentes kapcsolattartást. A kommunikációs, pihentetési és étkeztetési problémák feloldására folyamatosan egy gépjármű állt készenlétben, amely biztosította a másik objektumban elhelyezett állomány szállítását, de sok esetben a szükséges információk átadásánál is igénybe vették.

A gyakorlat magyarországi szakaszában a brit munkacsoportok számára több objektum szemrevételezése került megszervezésre és lebonyolításra. Ezek az objektumok képezték a Slovary hadműveleti területen elhelyezkedő logisztikai infrastruktúra egy részét. A szemrevételezés magába foglalta egy katonai repülőtér, egy lőszerraktár és egy civil logisztikai központ (Ipari Park) megtekintését. Igaz, hogy a szemrevételezés magyar oldalról kifogástalanul lett megszervezve, a brit résztvevők korábban hasonló feladatban nem vettek részt, a logisztikai felderítés végrehajtásához pedig semmilyen segédanyaggal nem rendelkeztek. Sok esetben az sem volt számukra világos, hogy mi a szemrevételezés tárgya és célja, vagyis lehetséges légi és vasúti kirakópontra, RSOM körletre vagy egy feladatra igénybe vehető objektumot vizsgálnak. Ez több alkalommal is azt eredményezte, hogy az általuk megszerzett információk egy része teljesen irrelevánsnak bizonyult a feladat megtervezése szempontjából. Mint gyakorlatvezető helyettes jelen lehettem azon a gyakorlat utáni értékelésen (AAR),¹⁵⁰ ahol a britek hangot adtak a feladattal kapcsolatos aggályaiknak. Később a brit gyakorlatvezető elkészített egy repülőtér szemrevételezésére vonatkozó ellenőrző listát (Airfield/Airhead

¹⁵⁰ After Action Review – Feladatot követő értékelés

Reconnaissance Report), de az egyéb objektumokra vonatkozóan nem készült más anyag. Erre a tapasztalatra építve kezdtem kutatni azok után a NATO-által már kidolgozott anyagok után, melyek segítségével később, a FOURLOG képzési programba beállított logisztikai felderítés feladatait a hallgatók már viszonylag zökkenőmentesen végre tudják hajtani.¹⁵¹

A nyelvi felkészültség hiányosságai folyamatosan rányomták bélyegüket a feladatok végrehajtására. 2010 előtt, az egyetem levelező rendszerű képzésére beiskolázott tisztok jelentős hányada nem rendelkezett még középfokú angol nyelvismerettel sem. Ne felejtjük el, hogy abban az időben, amikor a résztvevő tisztok még főiskolára jártak, az angol nyelvből tett nyelvvizsga még nem volt követelmény, szabadon választhatták meg, mely nyelvből kívánnak vizsgát tenni. Sajnálatos módon ez rendkívüli mértékben megnehezítette a feladat pontos megértését, a brit gyakorlatvezető által tartott helyzetbeállítás, törzstájékoztatók lényegét magyarul kellett összefoglalni és átadni a résztvevőknek. A gyakorlat dokumentumai sok esetben a magyar résztvevők számára értelmezhetetlenek voltak, az abban alkalmazott rövidítések megfejtéséhez folyamatosan a brit gyakorlatvezetőhöz kellett fordulnunk. Az eltérő törzskultúrából eredő feladatszabás szintén nehezítette a munkavégzést. Több esetben előfordult, hogy a szemrevételezés során a kijelölt magyar tiszt nem tudta angol nyelven átadni a vonatkozó anyagot, más esetben polgári hallgató segítségét kellett kérni az objektum feladatainak ismeretetéséhez. 2010 után a helyzet nyelvi téren jelentősen javult, a fiatalabb generáció már rendelkezett angol nyelvből nyelvvizsgával, illetve az idősebb, missziókat megjáró tisztok nyelvtudása pedig lehetővé tette a szakmai feladatok megértését. Kihhasználva azt a jó kapcsolatot, amit abban az időben a Védelmi Logisztikai Iskolával ápoltunk, sikerült elérnünk, hogy a tanfolyam történetében először, külföldiként másodmagammal részt vegyünk az iskola JLOC tanfolyamán, ami nagymértékben hozzájárult angol nyelvű katonai szakmai ismereteink bővítéséhez és a gyakorlatba beállított feladatok jobb megértéséhez.

Mai szemmel visszatekintve a 2008-2010 között végrehajtott gyakorlatok időszakára, a hallgatók számára meghatározott és kidolgozandó feladatokat a BNT munkacsoport feladatait kivéve, valószínűleg átdolgoznánk. Ha abból a tényből indulok ki, hogy a gyakorlat fő célja volt a tisztok felkészítése többnemzeti munkacsoportokban történő feladataik ellátására, akkor ezt a célt az akkoriban beállított feladatok segítségével csak korlátozottan lehetett megvalósítani. Áttekintve az akkori gyakorlatok szervezési sajátosságait és a fentebb ismertetett objektív okokat, a magyar hallgatók csak külön munkacsoportban, megerősítve egy-egy part-

¹⁵¹ Lásd p. 117.

nerintézményből delegált tiszttel voltak képesek megoldani a számukra meghatározott feladatokat. A nyelvet beszélő tisztek közül minden brit munkacsoportba delegáltak egy-egy fő összekötő tiszteket, de ők érdemben nem kapcsolódtak be a hadműveleti szintű tervezőmunkába, tevékenységük mindössze a britek által a többnemzeti dandárra vonatkozó kérdések továbbítására korlátozódott. Ma már tudom, hogy az erre vonatkozó kérdéseiket az információ igény iktatásával közvetlenül a gyakorlatvezetőnek teszik fel. Kutatásaim során áttekinttem a magyar munkacsoportok által akkoriban készített prezentációkat és jelentéseket, és arra a megállapításra jutottam, hogy azok többnyire harcászati szintű számvetéseket tartalmaznak, melyek alapvetően egy feladat hadműveleti szinten történt megtervezése után többnyire a végrehajtó szint feladatait képezik. Sok esetben a prezentáció a szállításra igénybe vett különböző vasúti kocsik bemutatását is tartalmazta. A brit prezentációkat áttekintve ugyanazon feladat szintbeli tervezési különbsége nyilvánvaló. Hadműveleti szinten az átcsoportosítás mindössze annak vázlatán, a be- és kirakópontok, a szállítási alágazat feltüntetésével, illetve a szinkronizációs mátrix-ban a hadrendi elemek hadműveleti területre történő beérkezési határidejével lettek bemutatva. Nem az üzemanyag- és élelmezési ellátás gyakorlati megvalósítására koncentráltak, hanem elemezve a műveletek várható idejét és azok tartalmát, megbecsülték a főbb ellátási anyagok felhasználási ütemének nagyságát és jellemzőjét a művelet kronológiájának megfelelően vagy a művelet különböző fázisaiban (Manőver vázlat). Később a központi logisztikai szervezetek és logisztikai alegységek a végrehajtás időszakában ezeknek a sajátosságoknak megfelelően fogják a támogatás és biztosítás feladatait megszervezni. Ma már az átcsoportosítás feladatait a berakó kikötőig a tiszti hallgatók a MAGLITE kiképzést közvetlenül megelőzően hajtják végre a felkészülés időszakában. Itt a LOGFAS ADAMS moduljával tervezik az átcsoportosítás feladatait, hogy jártasságot szerezzenek a program használatában. A gyakorlatok egyik kiemelkedően teljesítő csoportja a BNT munkacsoport volt. Az itt tevékenykedő oktatók vezetése mellett a tiszti hallgatók egy jól definiált és már bejártott tevékenységet folytattak, hatékonyan segítve a csoportok tervező munkáját.

Áttanulmányozva a brit gyakorlatvezető által a gyakorlatra kidolgozott segédanyagokat megállapítható, hogy az meg sem közelítette annak a részletes irodalmi adatbázisnak, kidolgozott tervezési útmutatóknak és térképi adatbázisnak a színvonalát, melyek később, 2011-től kerültek kiadásra a résztvevők számára egy teljesen új hadműveleti feladat kidolgozásához.

A fentebb említett hiányosságok ellenére elmondható, hogy minden ebben az időszakban lebonyolított gyakorlat sikeresen lezajlott, a beállított feladatokat sikeresen végrehajtották, és ebben az akkori magyar gyakorlatvezetőnek, illetve a beosztott oktatói állománynak az érdemei elvülhetetlenek. Az esetlegesen elkövetett tervezési, metodikai hibák mind hozzájárultak ahhoz, hogy a gyakorlaton folyó tevékenységek színvonalát később tovább tudjuk fejleszteni.

2011 tavaszán a MAGLITE akkori gyakorlatvezetőjével kiutaztunk a gyakorlat során következő koordinációs értekezletére Deepcutba, ahol a brit gyakorlatvezető tájékoztatott minket a program várható változásairól. A képzési program hadműveleti feladata akkor már négy éve ugyanaz volt, ezért a brit gyakorlatvezetés a brit Állandó Összhaderőnemi Parancsnokság iránymutatása és követelményei alapján, a JLOC tanfolyam megújításával összhangban egy teljesen új hadműveleti feladat beállítását tervezte a programba. A során következő tanfolyam és ezzel egy időben a MAGLITE gyakorlat levezetéséig fennmaradó idő rövidege miatt egy, a PJHQ által kidolgozott teljes hadműveleti feladat és annak minden dokumentációja átadásra került a Védelmi Logisztikai Iskola instruktorainak. A kidolgozott hadműveleti feladat színvonala messze meghaladta a 2007-ben az instruktorok által kidolgozott feladat színvonalát, annak terjedelme a részletes állománytáblákkal, a Műveleti Összekötő és Felderítő Csoport (OLRT)¹⁵² jelentésekkel, országleírásokkal, infrastruktúra-elemzésekkel, a műveleti területen működő ENSZ és nem kormányzati szervezetek feladatainak elemzésével együtt, több ezer oldalt tett ki.

A PJHQ tervező tisztjeinek figyelme az afganisztáni műveletek tervezése mellett az afrikai kontinensen zajló események és ezen belül is a humanitárius műveletek végrehajtásának irányába fordult. A feladat kidolgozása során valószínűsíthetően a Nemzetközösséghez tartozó Kanadának az ENSZ UNMEE¹⁵³ missziójában való részvételének a humanitárius segítségnyújtási feladatokra vonatkozó tapasztalatait is feldolgozták. Ezt az a tény is erősíti, hogy 2011-től több kanadai tervező tiszt is részt vett a JLOC tanfolyamon, illetve a MAGLITE gyakorlatokon.

¹⁵² Operational Liaison and Reconnaissance Team

¹⁵³ United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea – Az ENSZ etiópai és eritreai missziója, 2000. július-2008. augusztus 1.

A humanitárius műveletek vagy a konfliktus megelőzésének és a béketámogató műveletek részeit képezik, vagy teljesen önálló műveletek formájában futnak. A humanitárius műveleteknek három főbb típusát lehet elkülöníteni:¹⁵⁴

1. Katasztrófa elhárítás;
2. Menekültek/lakóhelyüket ideiglenesen elhagyni kényszerülők támogatása;
3. Humanitárius segélyezés.

A humanitárius műveletek az esetek többségében nagyfokú szervezettséget, nagy mennyiségű és különleges felszerelést igényelnek. Az ENSZ és más civil szervezetek rendszerint nem rendelkeznek ezekkel és az ezeket alkalmazni tudó személyzettel. Ezért van sokszor szükség a katonai erők és eszközök bevonására.

A brit és magyar gyakorlatvezető megegyezett abban, hogy a feladat kidolgozása során a műveletben résztvevő brit erők mellett a nemzetközi erőket ugyanaz a többnemzeti békefenntartó (FOURLOG) dandár képviselje, melyet az előző válságreagáló művelet során ajánlottunk fel. Később, a gyakorlat végrehajtása során derült ki, hogy ez elhibázott lépés volt, de ez a hiba vezetett később a gyakorlat végrehajtásának új szintre emelkedéséhez. Egyetértünk abban, hogy legelső lépésként az Összhaderőnemi Műveletek Főnökének (CJO) előzetes hadműveleti intézkedését kell értelmeznünk. Mivel a feladat során fel sem merülhetett a hallgatók BNT munkacsoportban történő gyakoroltatása, a magyar gyakorlatvezető azt a döntést hozta, hogy a tiszti hallgatóknak az átcsoportosítás megtervezése mellett a gyakorlat végrehajtása során meg kell tervezniük az RSOM körzetének és a feladat szempontjából kritikus logisztikai infrastruktúrák védelmét, valamint saját erőik logisztikai támogatását.

A feladatba beállított hadművelet hátterének megértését szolgálja a brit székhelyű Care International weboldalán 2008. július 8-án közzétett jelentés, az Afrika Szarvában kialakult humanitárius vészhelyzetről.¹⁵⁵ A jelentés részletesen beszámol a régióban kialakult krízishelyzetről, az ott elhelyezkedő államok kapcsolatáról, a szárazság következtében kialakult élelmiszerhiányról és az egyre súlyosbodó járványügyi helyzetről.

¹⁵⁴ Allied Joint Publication 3.4.1 Peace Support Operations, Brussels, NATO Joint Doctrine and Concepts Centre, 2011. p. 2-8.

¹⁵⁵ Crises in Africa's Horn Reach Emergency Levels, <http://www.careinternational.org.uk/news-and-press/press-release-archive-2008/1182-crises-in-africas-horn-reach-emergency-levels> Letöltés: 2014. 04. 20.

A MAGLITE kiképzés e szakasza későbbi fejlődésének jobb megértése céljából röviden összefoglalom a hadművelleti feladat lényegi elemeit, a hadművelleti helyzetet, a művelet stratégiai és hadművelleti céljait.¹⁵⁶

1. Hadművelleti terület

A hadművelleti terület egy fiktív névvel jelölt állam, Nejeru (Eritrea) területén található. Az ország infrastruktúrája megegyezik a valós állam infrastruktúrájával.

28. ábra Nejeru hadművelleti terület
(Forrás: Saját szerkesztés)

2. A művelet háttere

A diplomáciai kapcsolat Nejeru Kormánya, az ENSZ és a Nemzetközi Közösség között javuló tendenciát mutat. Az ENSZ és a nem kormányzati szervezetek törekvése annak érdekében, hogy bejussanak az országba és megállítsák a növekvő humanitárius krízist, elvileg elfogadásra került, habár a Nejeru hadseregétől kért segítség, miszerint tevékenyen vegyenek részt a segélyek szétosztásában, mindezidáig nem talált meghallgatásra. A nagyköveti

¹⁵⁶ Venekei József: MAGLITE 2012/1 Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés Program Művelési Intézkedése, Budapest, NKE, 2012. pp. 29-37.

jelentés szerint Nejeru kormánya kész biztosítani, hogy az ENSZ eljusson az ország valamennyi régiójába, habár korlátozott számú jármű és logisztikai eszköz áll rendelkezésükre, és a bizonytalanságot okozó muszlim lázadók fenyegetésével is számolniuk kell. A területen működő ENSZ és nem kormányzati szervezetek kijelentették, hogy készek lennének más nemzetek katonai erői mellett dolgozni annak érdekében, hogy mielőbb megállítsák a növekvő humanitárius krízist. A Nejerui Kormány és az ENSZ közös kérést fogalmazott meg az Egyesült Királyság Kormánya felé, hogy biztosítson katonai eszközöket a segélyek elosztásának támogatására Nejeru-ban. Az Egyesült Királyság Kormánya később felkérte Magyarországot és a Cseh Köztársaságot a humanitárius segítségnyújtásban való részvételre. A magyar és cseh fél is elfogadta a felkérést.

A Vezérkari Főnök (CDS)¹⁵⁷ utasítására egy brit Műveleti Összekötő és Felderítő Csoport (OLRT) utazott Nejeru-ba, hogy feltérképezze a humanitárius helyzetet és meghatározza azokat a kockázati tényezőket, melyekkel a muszlim lázadók tevékenysége miatt számolni kell. További feladatuk, hogy tárgyaljanak Nejeru kormányának, hadseregének vezetőivel, az ENSZ szervezetek képviselőivel és a nem kormányzati szervezetek vezetőivel annak megállapítására, hogy konkrétan milyen támogató erőket és eszközöket igényelnek feladataik végrehajtásához.

Nejeru kapcsolatai a szomszédos országokkal rendkívül összetettek. Nyugati szomszédja, Ghannamah nyíltan támogatja az ország északi részét (28. ábra, vörös színnel jelölt terület) megszállva tartó Muszlim Felszabadítási Ligát (MLF),¹⁵⁸ mely lázadó tevékenységének célja minél több engedmény kiharcolása az ország területén élő muszlim közösség számára. Déli szomszédja, Butajira folyamatos területi követelésekkel áll elő Nejeru irányába és csapatösszevonásokat hajt végre Nejeru déli határa mentén. Az ország keleti tengeri szomszédja, Yarim felől érkező folyamatos kalóz és csempész tevékenység egyre növekvő fenyegetést jelent a Vörös-tenger déli részén.

Nejeru szárazföldi hadserege két fronton folytat műveleteket. Az északi hadosztály Ghannamahtól a Vörös-tengerig megerősített állásokkal rendelkezik, feladatuk az MLF tevékenységének folyamatos szemmel tartása. A déli hadosztály feladata a Butajirával szomszédos határszakasz védelme. A hadsereg nem akadályozza az ENSZ segélyszállítmányok eljut-

¹⁵⁷ Chief of Defence Staff

¹⁵⁸ Muslim League of Freedom

tatását az ország területén kialakított menekülttáborokba, de nem is segíti az ENSZ segélyezési tevékenységét sem szállítóeszközök, sem pedig őrzésvédelmi feladatok felajánlásával.

A Nejeru humanitárius és fejlesztési helyzetére vonatkozó vizsgálat középpontba állított olyan kérdéseket, mint a háború következtében kitelepített lakosok helyzete, a vízhiány, éhínség és a HIV vírus elterjedése. Az előző vezetéssel ellentétben (amelyik visszautasította a külföldi ügynökségek beengedését az országba) a jelenlegi vezetés sokkal nyitottabb, amely a diplomáciai nyomásgyakorlással kiegészülve lehetőséget teremt a humanitárius segítségnyújtásra. Az ENSZ menekültügyi koordinátora megkezdte a munkafolyamatok összehangolását. A közös fellépés elkezdődött, és egy humanitárius akciótervet dolgoztak ki. Mindemellett, az ENSZ és szervezetei számára az ország bizonyos részei nem elérhetőek, különösen igaz ez az északi országrészre. Az ezen a területen található menekülttáborokban az életfeltételek gyorsan romlanak.

3. A humanitárius segítségnyújtásban résztvevő erők stratégiai céljai

A résztvevő nemzetek stratégiájukat a műveletek tervezésének kormányközi megközelítésére alapozzák. A nemzetközi partnerekkel olyan körülményeket teremteni, amelyben a szomszédos erők többé nem fenyegetik Nejerut. Az ENSZ és a nem kormányzati szervek részére a jelenlegi humanitárius krízis enyhítése érdekében logisztikai támogatást kell nyújtani. A politikai folyamatok célja a stabilitás növelése, valamint hosszú távú szociális és gazdasági haladás megalapozása állandó regionális katonai jelenlét igénye nélkül.

4. Katonai stratégiai átmeneti állapot (MSTP)¹⁵⁹

Katonai stratégiai szempontból az átmeneti állapot akkor tekinthető elértnek, amikor az ENSZ és NEJERU kormánya külső katonai segítség nélkül is képes a humanitárius krízis kezelésére és feloldására, lehetővé téve az UK erők és partnerei számára a műveleti terület átadását a követő erőknek.

5. Véghelyzet (OE)¹⁶⁰

A katonai műveletek véghelyzete (végállapota) akkor tekinthető elértnek, amikor a romló humanitárius helyzet elfogadható állapotot ér el, a Nejeru-ban működő ENSZ és nem

¹⁵⁹ Military Strategic Transition Point

¹⁶⁰ Operational Endstate

kormányzati szervezetek képesek a humanitárius krízis kezelésére külső katonai segítség nélkül.

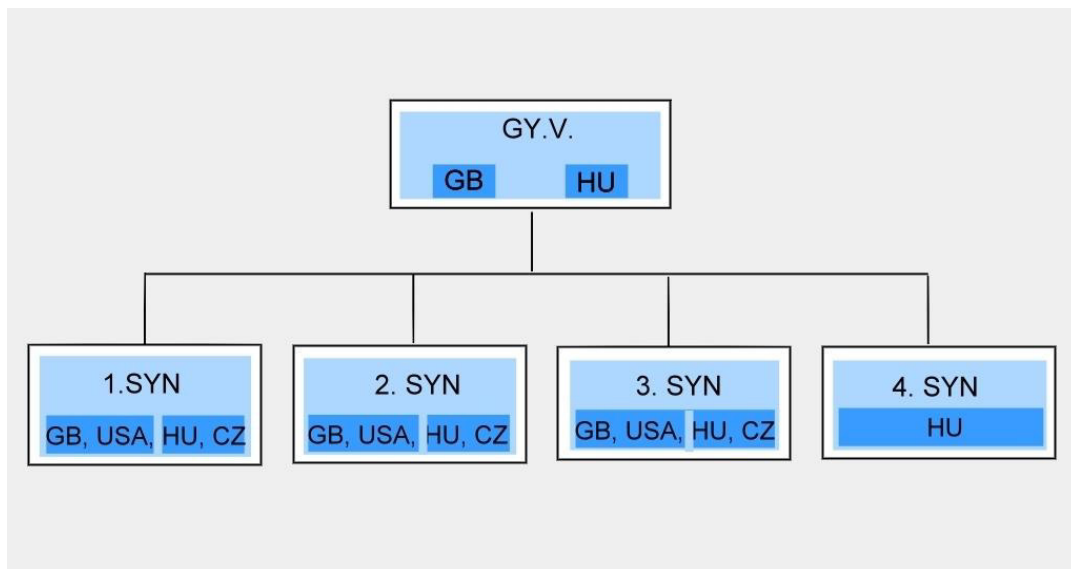
6. Hadműveleti célok

A végállapot (véghelyzet) elérése érdekében a következő hadműveleti célokat kell megvalósítani:

- a humanitárius krízis elhárítására tett ENSZ és nem kormányzati szervezetek által végrehajtott tevékenységek támogatásához szükséges katonai képességek biztosítása;
- a biztonság fenntartása a kormányzati, az ENSZ és a nem kormányzati szervezetek újjáépítési és segélyezési tevékenységeinek biztosítása érdekében;
- a nejerui után- és hátraszállítási útvonalak és a kulcsfontosságú infrastruktúra védelme, ami biztosítja a humanitárius segélyek kiszállítását és a gazdaság működtetését;
- a UK és nemzetközi erők biztonságos kivonása a műveleti területről azután, hogy a segélyszállítmányok eljuttatásának felelősségét átadták az ENSZ-nek vagy egy nemzetközileg kijelölt követő erőnek.

Az új hadműveleti feladat első kidolgozására 2011 júniusában került sor a MAGLITE 2011/1 gyakorlat keretében Szentendrén. A gyakorlat valós logisztikai biztosítása a magyar oldalról jelentős igénybevételt követelt a közreműködőktől, de 2011 júniusában minden késszen állt a brit résztvevők fogadására és a munka megkezdésére.

A gyakorlat során három brit és egy magyar munkacsoport kezdte meg a feladat kidolgozását. A brit munkacsoportok kiegészültek az amerikai partnerkurzusuk cseretisztjeivel, illetve minden munkacsoportban egy fő magyar vagy cseh tiszt képviselte a többnemzeti békefenntartó dandárt, mint összekötő tiszt. A magyar munkacsoport külföldi résztvevők nélkül kezdte meg a részükre megszabott feladatok kidolgozását. A munkanyelv itt a magyar volt.

29. ábra A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2011-2013)
(Forrás: Saját szerkesztés)

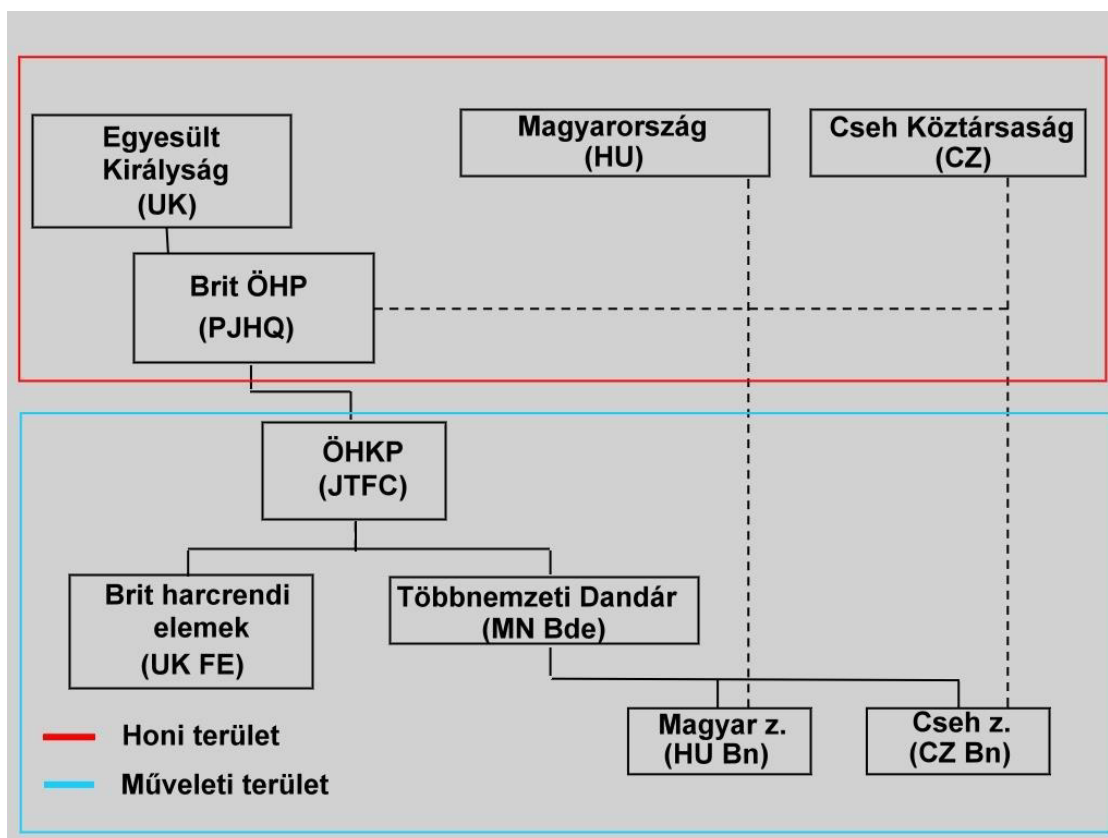
A feladat szerint, a hadműveleti területen folyó logisztikai műveletek végrehajtását a brit fél, mint vezető nemzet a 104. Logisztikai Támogató Dandár (104 Log Sp Bde),¹⁶¹ a 9. Szállító Ezred (9 Regt RLC),¹⁶² a légierő és a flotta kijelölt logisztikai erőinek és eszközeinek segítségével tervezte megvalósítani. A műveleti területen elhelyezkedő kritikus logisztikai infrastruktúra védelmét a 3. Kommandó Dandár (3 Cdo Bde),¹⁶³ illetve a légierő és a flotta harci kötelékei biztosították. A műszaki biztosítás feladatait a 8. Műszaki dandár (8 Engr Bde)¹⁶⁴ két ezrede látta el. A művelet végrehajtására kijelölt Összhaderőnemi Harci Kötelék (továbbiakban ÖHK) létszáma beleszámítva a Többnemzeti Békefenntartó Dandár létszámát is elérte a 10.000 főt.

¹⁶¹ 104 Logistic Support Brigade

¹⁶² 9 Regiment RLC - A Királyi Logisztikai Csapatok 9. (Szállító) Ezrede

¹⁶³ 3 Commando Brigade – A Királyi Tengerészgyalogság kötelékébe tartozó speciális rendeltetésű harcászati magasabb egység, mely műszaki és tüzér alegységekkel, valamint flotta légierő (Naval Air Force) kötelékkel van megerősítve.

¹⁶⁴ 8 Engineer Brigade

30. ábra A hadművelet vezetési és irányítási rendszerének sémája¹⁶⁵
(Forrás: Brit C2 elképzelés. Fordította: A szerző)

A művelet korai szakaszában a 8. Műszaki Dandár szervezetszerű alegységeinek feladata az volt, hogy azonnali hatást fejtsenek ki a műveleti területen (Early Effect Package),¹⁶⁶ biztosítsák az után- és hátraszállítási útvonalak járhatóságát, illetve a műveleti területen nagy számban elhelyezkedő menekülttáborokban fűrt kutak segítségével tegyék lehetővé az azonnali vízellátást.

A hadműveleti területen települő JFLogC alárendeltségébe tartozó 9. Szállító Ezred a művelet korai szakaszában a részleges készenlét elérése után azonnal megkezdte az ENSZ segítség szállítványok, palackozott ivóvíz kirakását, átvételét és azok kiszállítását a menekülttáborokba, ahol az ENSZ szervezetek megbízottjai irányítják azok szétosztását. A művelet későbbi szakaszában a Harci Logisztikai Járőrök (Combat Logistics Patrol) alkalmazásával folyamatosan végzi a szállítással kapcsolatos feladatokat. A Harci Logisztikai Járőr alkalmazása nem számít újkeletű koncepciónak a briteknél, mivel az az iraki és afganisztáni tapasztalatok-

¹⁶⁵ Az ábrán azért szerepel a dandárnak csak két zászlóalja, mert osztrák és szlovák résztvevők hiányában a csoportok csak saját nemzeti zászlóaljaik vonatkozásában végezték el a tervezést.

¹⁶⁶ Hadrendi elemek csoportja, melyet a művelet korai szakaszában alkalmaznak egy bizonyos támogató hatás azonnali kifejtése érdekében.

ra épülve került kialakításra. A koncepció alapját az képezi, hogy a szállítási feladatokat végrehajtó konvojok többé már nem támaszkodnak az oszlop védelmét biztosító külső alegységekre, hanem a szükséges eszközök biztosítása mellett, saját szervezetszerű alegységeiket képzik ki a védelemmel kapcsolatos feladatok biztosítására és a konvojt ért támadás elhárítására tett különböző harcászati manőverek végrehajtására. A megnevezés is ebből eredeztethető, hiszen a szállítás végrehajtása adott esetben már nem pusztán logisztikai, hanem egyben harci tevékenység is. A koncepció egyik előnye, hogy az nem igényel külön erre a célra kijelölt lövészalegységet, a lövészalegység folytathatja az eredetileg számára meghatározott tevékenységet. A koncepció elemeinek alkalmazása ma már a Magyar Honvédségnél is meglévő képességnek számít.

A műveleti területre átcsoportosított 104. Logisztikai Támogató Dandár feladata a hadszíntéren tevékenységet folytató brit hadrendi elemek és az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens (JFLogC) logisztikai támogatásának végrehajtása. Felelősségi körébe tartozik továbbá a posta- és futárszolgálat, a mozgáskoordináció, a kegyeleti ügyek, a kikötői műveletek végrehajtása, valamint jelentős üzemanyag tároló- és elosztó képességekkel is rendelkezik. A haditengerészet és a légierő logisztikai egységei és alegységei mellett a 104. Logisztikai Támogató Dandár és 9. Szállító Ezred képezték a hadművelet végrehajtása során, a műveleti területen tevékenykedő logisztikai csapatok fő erőit.

A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés a fentebb ismertetett feladat beállítását követően érte el jelenlegi formáját, és 2011-től változatlan tartalommal hajtjuk végre. Az új hadműveleti feladat beállítása egyben azt is jelentette, hogy a többnemzeti munkacsoportokban tevékenykedő magyar tisztek feladatai megváltoznak, új kihívásoknak kell megfelelniük, és a megváltozott feladatokra való felkészítés alapfeltétele a képzési program ennek megfelelő irányba történő továbbfejlesztése.¹⁶⁷

3.4 Következtetések, megállapítások

A harmadik fejezetben *áttekintettem* a többnemzeti logisztikai képzési programok korai fejlődéstörténetét, a programok helyét és szerepét a hazai katonai felsőoktatás többciklusú lineáris képzési rendszerében.

¹⁶⁷ Lásd 5. fejezet

A pontos kronológiai áttekintés érdekében *interjúkat készítettem* azokkal a személyekkel, akik meghatározó szerepet tölthettek be a képzési programok létrehozásában, illetve szakirányú ismereteik átadásával hozzájárultak a programok folyamatos megújulásához és sikeres végrehajtásához.

Rámutattam azokra a meghatározó jelentőségű eseményekre, melyek a Magyar Honvédség, ezen belül a logisztikai támogatás rendszerének teljes reformjához vezettek, determinálták annak irányait, előtérbe helyezve egy létszámában kisebb, képesség alapú haderő alkalmazását, amely képes mind hazai, mind pedig nemzetközi környezetben, feladatainak sikeres végrehajtására.

A rendelkezésre álló dokumentumok, háttéranyagok és információk, valamint a korábbi és jelenleg is érvényben lévő tantárgyi programok, képzési követelmények részletes tanulmányozása után *bemutattam*, hogy Magyarország nemzetközi szerepvállalásának erősödése és a Magyar Honvédség missziós szerepvállalása hogyan befolyásolta azok változását.

A képzési programok fejlődéstörténetének feldolgozása során azt a *következtetést vontam le*, hogy a programok, tematikájukat tekintve nem lehetnek statikusak, hanem követniük kell a katonai műveletek, illetve a logisztikai támogatás végrehajtásának új irányait és változó tendenciáit, tehát a képzési programok tartalmának rugalmasan igazodniuk kell azok változásához. Feltártam és igazoltam a logisztikai alap- és mesterképzés többnemzeti műveleti felkészítésének összefüggéseit, az egymásra épülés indokoltságát.

A másik fontos *következtetés*, hogy a képzési programokban való részvétel alapfeltétele egy olyan szakanyaggal bővített nyelvismeret megléte, amely lehetővé teszi az angol nyelven folyó szakmai munkában való részvételt. Ennek megfelelően a honvéd tisztjelöltek, illetve tisztek angol nyelvtudását folyamatosan fejleszteni kell, a nyelvi képzést a NATO STANAG 2.2.2.2 szint teljesítését követően is folytatni kell. A többnemzeti képzés alapfeltételének a NATO STANAG 3.3.3.3 szintet tekintem, ami a kiképzések végrehajtása során beigazolódott.

4. A FOURLOG Logisztikai Kiképzés gyakorlati munkamódszereinek továbbfejlesztése

A korszerű NATO informatikai programok, illetve a logisztikai támogatási lánc menedzsment megjelenése és alkalmazása új irányt mutatott a FOURLOG Logisztikai Kiképzés tartalmi összetevőinek átalakítására vonatkozóan. Mivel szeretnénk volna lépést tartani a kor új kihívásaival, illetve a folyamatosan változó követelményekkel, meg kellett vizsgálni annak a lehetőségét, hogy miképp tudjuk ezeket, az akkor még újnak számító elemeket beépíteni a képzési program szakmai feladatainak sorába.

4.1 A kiképzés gyakorlati munkamódszereinek fejlesztése az ellátási lánc menedzsment komponenseinek figyelembevételével

A FOURLOG 2007 végrehajtása fordulópontot jelentett a képzési program megújítása terén, hiszen a program akkor már hét éves múltat tekintett vissza, a kiadott feladatok tartalma jelentősen nem változott, és mindannyian éreztük, ha lépést kívánunk tartani a katonai logisztika területén megjelenő új kihívásokkal, akkor jelentős változtatásokra van szükség. A korábban ismertetett, az egyetem Logisztikai Tanszékével való együttműködés keretében felkértük a tanszék egy előadás megtartására a FOURLOG 2007 ausztriai ütemén, ahol ismertetésre kerültek a LOGFAS rendszer által felkínált lehetőségek a hadműveleti és harcászati-szintű logisztikai tervezés területén.¹⁶⁸

A NATO elsődleges fontosságú automatizált logisztikai rendszereit az Automatizált Vezetési és Irányítási Információs Rendszer (ACCIS)¹⁶⁹ alárendeltségében egy Logisztikai Funkcionális Területi Rendszerként (LOGFAS) összegezték.¹⁷⁰ A LOGFAS főbb alkotóelemei az előadás időpontjában a következők voltak:¹⁷¹

- a Logisztikai Adatbázis (LOGBASE);¹⁷²
- a Szövetséges Felvonulási és Mozgatási Rendszer (ADAMS);

¹⁶⁸ Dr. Réger Béla: A NATO LOGFAS rendszer alkalmazásának lehetőségei a műveletek tervezése során. Előadás, Bécs, 2007.

¹⁶⁹ Automated Command and Control Information System

¹⁷⁰ AJP-4 (A) Allied Joint Logistic Doctrine, NATO Standardization Agency, 2003. pp. 19-20.

¹⁷¹ A jelenleg használatban lévő rendszer kiegészült egy Fogadás, Állomásoztatás, Előre mozgatás (RSOM) tervező modullal is.

¹⁷² Logistic Database

- az Európai Szövetséges Főparancsnokság Erőforrás Optimalizáló Szoftver Rendszere (ACROSS);¹⁷³
- Logisztikai Jelentés Rendszer (LOGREP);¹⁷⁴
- Földrajzi Szervező modul (GEO MANAGER).¹⁷⁵

A **Logisztikai Adatbázist** a logisztikai tevékenységeknek a napi működéstől az erők tervezéséig terjedő széles skálán való alkalmazásra tervezték. Támogatja a rendszer többi alkotóelemét és megőrzi az általunk a rendszerbe felvitt adatokat, melyeket a rendszer más moduljaival való feladatvégzés során előhívhatunk és használhatunk.

A **Szövetséges Felvonulási és Mozzgatási Rendszert** a NATO küldetéseket támogató hadműveleti mozzgatás és szállítás megtervezésére, kiértékelésére és szimulációjára (DDM)¹⁷⁶ alkalmazzák. A rendszer segíti a szállítástervezőket a felvonultatási tervek kidolgozásában, a tervezők emellett a végrehajtás során a Szövetséges Felvonulási és Mozzgatási Rendszer támogatásával, figyelemmel tudják kísérni a tervezett tevékenységek végrehajtását, és a terveket módosítani tudják a hadműveleti célkitűzések elérése érdekében.

Az **Európai Szövetséges Főparancsnokság Erőforrás Optimalizáló Szoftver Rendszere támogatja** a szárazföldi és a légi hadműveletek területén a Hadászati Parancsnokságok (SC)¹⁷⁷ készletképzéssel kapcsolatos tervező munkáját. Ez az automatizált rendszer a fenyegetettségrel kapcsolatos módszert alkalmazza. A fenyegetettség oldalán jelentkező képességeket a Szövetség harci képességeivel szemben lemodellezi és kialakítja a fenyegetésnek a hagyományos eszközökkel való megsemmisítéséhez szükséges lőszerkészletek nagyságát.

A **Logisztikai Jelentés Rendszer** a hadműveletekhez kapcsolódó logisztikai adatfrissítések, valamint a logisztika összes funkcionális területére vonatkozó feladathoz igazított információ biztosításának az eszköze. A NATO és az illetékes parancsnokságok nemzeti parancsnokai áttekinthetik a békeidőszakban folytatott előzetes felmérést és tervezést, illetve a hadművelet logisztikai támogatását. Segítségével bármely katonai szervezet elektronikus állománytáblája létrehozható, a felvitt adatok alapján elkészíthető a szervezet anyagi-technikai harcérték jelentése is. Támogatja a LOGFAS többi modulját.

¹⁷³ ACE Resource Optimisation Software System

¹⁷⁴ Logistic Reporting System

¹⁷⁵ Geographic Manager

¹⁷⁶ Deployment Display Modul

¹⁷⁷ Strategic Command

A **Földrajzi Szervező Modul** segítségével létre tudjuk hozni azt a térképi adatbázist, amelyet a hadműveletek tervezési és végrehajtási fázisaiban kívánunk használni. A modul lehetővé teszi, hogy saját térképi adatbázisán kívül bármilyen térképet beimportáljunk. Ezek lehetnek NATO térképek digitális változatai vagy műholdképek. A modul képes a Logisztikai Adatbázisban megtalálható vagy az általunk bevitt érdekes pontok megjelenítésére és azok részletes adatokkal történő feltöltésére. Segítségével megtervezhetők az erők felvonultatásának útvonalai (közút-, vasút-, légi- és tengeri), a szállítási útvonalak, de alkalmazási felülete lehetővé teszi a hadműveleti mozgás valószerű szimulációját is. Ez utóbbi különösen hasznos, mert a műveletet irányító parancsnok térben és időben folyamatosan nyomon tudja követni az alárendeltségében tevékenykedő szervezetek mozgását és meg tudja becsülni egy-egy feladat végrehajtásának időtartamát és befejezésének várható időpontját.

Összegezve a fentiekkel elmondható, hogy a LOGFAS egy sokrétűen alkalmazható tervező és információs rendszer, melynek kiemelkedő szerepe van a műveletek tervezése és végrehajtása során. Használata nagyfokú interoperabilitást biztosít, egységes kódrendszere szükségtelessé teszi a nemzeti kódrendszerek használatát és mindig pontos képet ad a műveletirányító parancsnok számára a műveletben résztvevő nemzetek személyi állományáról, eszközeiről és készleteiről, ami elengedhetetlen a műveleti támogatási lánc hatékony működtetése szempontjából.¹⁷⁸ Mivel a rendszer használatának alapjai oktatásra kerülnek a missziós felkészítés keretein belül, azt a következtetést vontam le, hogy a FOURLOG program továbbfejlesztésének ez lehet a következő állomása.

A 2007-es végrehajtást követően konzultációt folytattam az egyetem Logisztikai Tanszékének és a MH Katonai Közlekedési Központjának szakembereivel, akik részletesen megismertettek a program használatának előnyeivel és rendelkezéseimre bocsátották a NATO LOGFAS számítógépre telepíthető programját. A következő két hónap során részletesen tanulmányoztam a program által a művelettervezés és végrehajtás során kínált lehetőségeket, és ezt követően fölvázoltam azokat a területeket, ahol az hatékonyan képes segíteni a képzési program modernizálását. Ennek alapján 2007 szeptemberében megkezdtem a képzési programba beállított feladatok részletes átdolgozását. A kidolgozásra részletes ütemtervet készítettem, melyben a feladatok nagybani elkészítésének határidejét 2007. november végében határoztam meg. Ez azért volt fontos, mert a beállított feladatok átdolgozott változatát és a végrehajtásra vonatkozó részletes javaslataimat 2007. december elején, a soron következő

¹⁷⁸ Lásd p. 27., NATO LOGFAS.

FOURLOG első tervezői értekezletén jelentenem kellett a képzési programban résztvevő nemzetek társigazgatóinak és a feladatba bevont oktatói állományának.

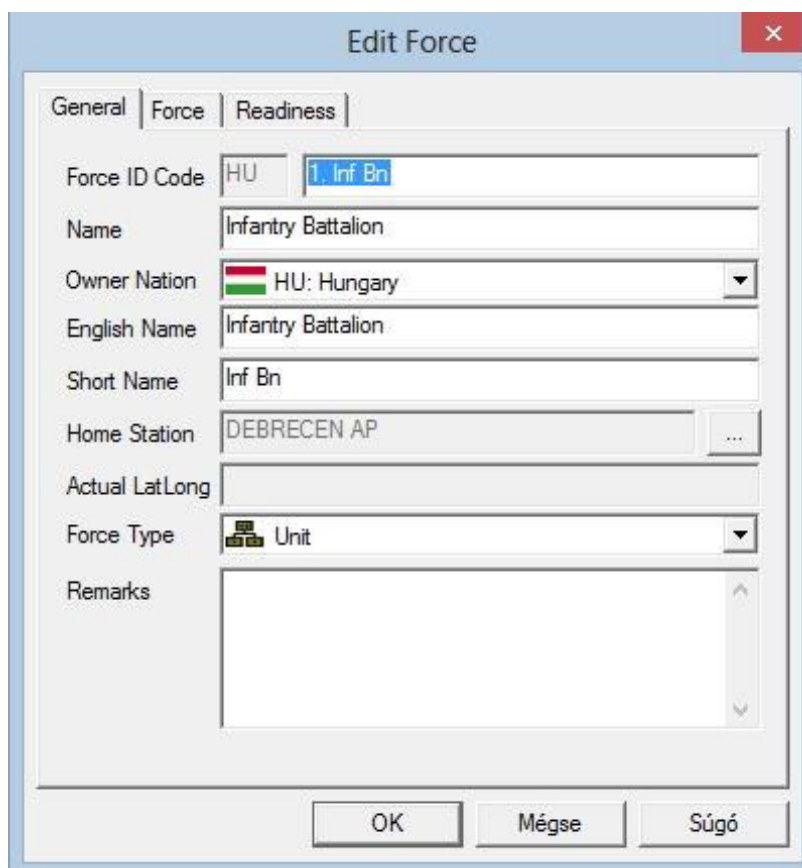
Az átdolgozás első lépéseként be kellett azonosítanom azokat a feladatokat, melyek a program magyarországi ütemének végrehajtása során kerülnek kiadásra és a LOGFAS moduljainak segítségével hatékonyan és látványosan megvalósíthatók. A programba beállított feladatok elemzése során azt a következtetést vontam le, hogy átdolgozás és fejlesztés szempontjából a következő feladatok vehetők figyelembe:

- a békefenntartó dandár állománytáblája és technikai eszközei;
- a béketámogató műveletben résztvevő dandár készleteinek részletes számvetése;
- a dandár különböző nemzetiségű zászlóaljainak támogatására létrehozott Nemzeti Támogató Elemek készleteinek számvetése (későbbi feladat);
- a műveleti terület logisztikai felderítése és a helyi ellátási erőforrások számbavétele;
- a küldetést támogató hadműveleti mozgás szállítási útvonalainak, valamint az után- és hátraszállítási útvonalak kijelölése digitális térképeken a későbbi ellátási számvetések kidolgozásához;
- a résztvevő nemzetek erőinek átcsoportosítása honi területről a hadműveleti területre, és az átszállításukhoz szükséges légi- és vasúti szállítóeszközök számvetése.

A fent leírt feladatok átdolgozásának első lépéseként a dandár grafikus állománytáblája és technikai eszközei alapján a LOGFAS Logisztikai Jelentés Rendszer modul használatával el kellett készítenem a Békefenntartó Dandár erő- és eszközlistáját. Miután létrehoztam a dandárhoz tartozó profilt, el kellett döntenem, hogy mennyire legyen részletes a létrehozandó digitális állománytábla. Mivel a régebben kiadott papír alapú grafikus állománytábla szakasz szintig ábrázolta a dandár erőit, illetve a feladatok egy része a kiadott közlések¹⁷⁹ alapján szakasz kötetlenségben is megoldható, úgy döntöttem, a létrehozandó digitális állománytábla is szakasz szintig fogja mutatni a dandár alegységeit. Ezt követően a dandár erőit alegységenkénti bontásban fel kellett vinnem a Logisztikai Jelentés Rendszerébe, hogy elkészítsem a műveletben résztvevő **Erők Listáját** (Force List). Ennek során minden egyes alegységet elláttam egy **Erő Azonosító Kóddal** (Force ID Code), névvel, meghatároztam, hogy az adott alegység me-

¹⁷⁹ A feladatok végrehajtása során a bekövetkező katonai események és a kapcsolódó feladatok leírását tartalmazza, melyek helyszínben és időben egymástól eltérhetnek. Hasonló a NATO-ban alkalmazott ún. MEL (Main Event List – Főbb események jegyzéke) listához.

lyik nemzethez tartozik és a tervezés időpontjában hol állomásozik,¹⁸⁰ illetve fegyvernemi vagy szakalegységről van-e szó. Az alegységek neve megadható magyarul és angolul is, de mivel a képzési program angol nyelven kerül levezetésre, célszerűnek láttam mindenhol az angol nyelv használatát, hogy a többi nemzet számára azonnal beazonosítható legyen, milyen alegységről van szó (31. ábra).

Field	Value
Force ID Code	HU 1. Inf Bn
Name	Infantry Battalion
Owner Nation	HU: Hungary
English Name	Infantry Battalion
Short Name	Inf Bn
Home Station	DEBRECEN AP
Actual LatLong	
Force Type	Unit
Remarks	

31. ábra Erők tervezése
(Forrás: Saját szerkesztés)

A továbbiakban megadtam, hogy az adott alegység melyik haderőnemhez tartozik, köztükben lévő alegységről vagy önálló alegységről van-e szó, milyen készenléti idejű, kiképzettségi fokú az adott alegység, illetve milyen készletszinttel rendelkezik a tervezés pillanatában (az utóbbi adatok később módosíthatók). Az erők listájának létrehozása során több problémát is meg kellett oldanom. Eredetileg a dandár állománytáblája négy teljesen azonos felépítésű és többnyire a volt Varsói Szerződés tagállamaira jellemző technikai eszközökből álló zászlóaljot foglalt magába, ami mind a készletképzés, mind pedig az eszközök jellemzői és alkalmazhatósága terén rendkívüli mértékben megnehezítette az osztrák partnerek feladatát. A lehetőségek elemzése során legjobb megoldásnak azt találtam, ha megkérem az osztrák

¹⁸⁰ Lásd 31. ábra

féltől az általuk, a műveletben résztvevő harccsoport állománytábláját és az alkalmazásra kerülő technikai eszközök jellemzőit. A másik problémát a Logisztikai Adatbázis hiányos adatai jelentették. Bár az adatbázist időről-időre frissítik, az sok esetben nem tartalmazta a tervezéshez szükséges adatokat, például állomáshelyeket, helyszíneket, így ezeket a feladat átdolgozása során én hoztam létre a Földrajzi Szervező Modulban és feltöltöttem az adatbázisba, hogy a későbbiekben az erők tervezése során használhatóak legyenek. Ez rendkívüli mértékben bonyolította a munkavégzést, hiszen azt jelentette, hogy párhuzamosan több modullal dolgoztam, illetve a Logisztikai Adatbázisba való feltöltés előtt az adott hely jellemzőit, adatait meg kellett szerezni és fel kellett tölteni a rendszerbe. Ugyanez a helyzet állt elő a dandár ***Eszközlistájának*** (Item List) készítése során, hiszen az állománytáblás technikai eszközökről csak hiányos információk álltak rendelkezésemre, így az eszközök jellemzőinek, pontos szállítási paramétereinek megszerzése érdekében felvettem a kapcsolatot az egyetem más tanszékeivel és több katonai szervezettel, melyek rendelkeztek az adott eszközökkel. Ez folyamatos kapcsolattartást igényelt az adott szervezetekkel és több hétre volt szükség ahhoz, hogy a szükséges információk a rendelkezésemre álljanak.¹⁸¹ Az általam így elkészített erők listája végül 110 alegység jellemzőit tartalmazza (32. ábra).

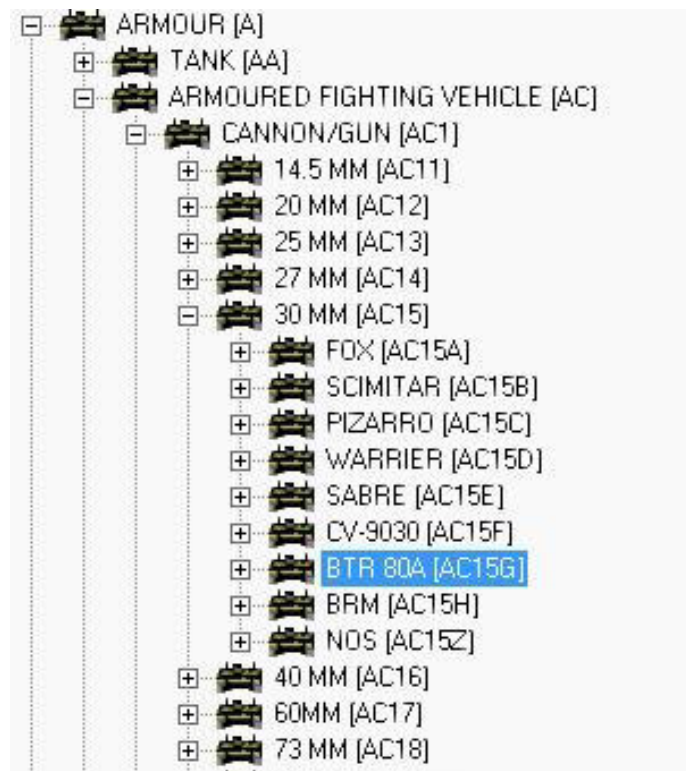
¹⁸¹ 2010. szeptember 22-én az MH Összhaderőnemi Parancsnokság kiadásában megjelent egy fényképes adattár, mely tartalmazza a Magyar Honvédség által alkalmazott összes technikai eszköz harcászati-technikai adatait és paramétereit.

Force ID	Owner Nation	Short Name	English name	Service	Level	Home Station
XU1 Inf Coy	United Nat...	1 Inf Coy	1ST Coy	Army	Company	ZAPRESIC ...
XU1.AAR Pln	United Nat...	1.AAR Pln	1.A AR Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU1.Med Pln	United Nat...	1.Med Pln	1.Med Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU1.Mnt Pln	United Nat...	1.Mnt Pln	1.Mnt Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU1.Sup Pln	United Nat...	1.Sup Pln	1.Supp Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2 Inf Coy	United Nat...	2 Inf Coy	2ND Coy	Army	Company	ZAPRESIC ...
XU2.AAR Pln	United Nat...	2.AAR Pln	2.AAR Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU2.ATR Bty	United Nat...	2.ATR Bty	2.ATR Battery	Army	Company	NYRANY RH
XU2.Inf Bn	United Nat...	2.Inf Bn	2.Inf Battalion	Army	Battalion	NYRANY RH
XU2.Med Pln	United Nat...	2.Med Pln	2.Med Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2.Mnt Pln	United Nat...	2.Mnt Pln	2.Mnt Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU2.Sgn Pln	United Nat...	2.Sgn Pln	2.Sgn Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2.Sup Coy	United Nat...	2.Sup Coy	2.Sup Company	Army	Company	NYRANY RH
XU2.Sup Pln	United Nat...	2.Sup Pln	2.Supp Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/1/1Pln	United Nat...	2/1/1.Inf Pln	2/1/1.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/1/2Pln	United Nat...	2/1/2.Inf Pln	2/1/2.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/1/3Pln	United Nat...	2/1/3.Inf Pln	2/1/3.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/1ATR Sct	United Nat...	2/1.ATR Sct	2/1.ATR Section	Army	Section	NYRANY RH
XU2/1Inf Coy	United Nat...	2/1.Inf Coy	2/1.Inf Company	Army	Company	NYRANY RH
XU2/1Med ...	United Nat...	2/1. Med Ctr	2/1. Med Center	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/1Mnt Pln	United Nat...	2/1. Mnt Pln	2/1.Mnt Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/1Sup Pln	United Nat...	2/1. Sup Pln	2/1. Sup Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/2/1Pln	United Nat...	2/2/1.Inf Pln	2/2/1.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/2/2Pln	United Nat...	2/2/2.Inf Pln	2/2/2.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/2/3Pln	United Nat...	2/2/3.Inf Pln	2/2/3.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/2ATR Sct	United Nat...	2/2.ATR Sct	2/2.ATR Section	Army	Section	NYRANY RH
XU2/2Inf Coy	United Nat...	2/2.Inf Coy	2/2.Inf Company	Army	Company	NYRANY RH
XU2/3/1Pln	United Nat...	2/3/1.Inf Pln	2/3/1.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/3/2Pln	United Nat...	2/3/2.Inf Pln	2/3/2.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/3/3Pln	United Nat...	2/3/3.Inf Pln	2/3/3.Inf Platoon	Army	Platoon	NYRANY RH
XU2/3ATR Sct	United Nat...	2/3.ATR Sct	2/3.ATR Section	Army	Section	NYRANY RH
XU2/3Inf Coy	United Nat...	2/3.Inf Coy	2/3.Inf Company	Army	Company	NYRANY RH
XU2/4ATR Sct	United Nat...	2/4.ATR Sct	2/4.ATR Section	Army	Section	NYRANY RH
XU2Bn HQ	United Nat...	2.Inf Bn HQ	2.Inf Bn Headquarters	Army	Battalion	NYRANY RH

32. ábra Erők Listája
(Forrás: Saját szerkesztés)

A Békefenntartó Dandár *Eszközlistájának* (34. ábra) elkészítése során különös figyelmet fordítottam a LOGREP által alkalmazott anyag- és eszköz kódok (RIC)¹⁸² minél pontosabb használatára, mivel azoknak a legteljesebb információt kell biztosítaniuk a parancsnokok számára a műveletekben résztvevő különböző nemzetiségű erők személyi állományáról, anyagairól és eszközeiről, illetve az egyes eszközök alkalmazási lehetőségeiről (33. ábra). Ennek előnye akkor mutatkozik meg, mikor az eszköz kódjára kattintva pontosan beazonosíthatjuk az adott nemzethez tartozó anyagok és eszközök pontos jellemzőit angol nyelven.

¹⁸² Lásd p. 27.

33. ábra A RIC kód kiválasztása
(Forrás: Saját szerkesztés)

Az **Eszközlistára** felvitt minden egyes elemnek a következő fontosabb adatokat kell tartalmaznia:

- kód;
- NATO raktári szám (ha rendelkezik vele);
- megnevezés, típus (felszerelés, anyag, csomag vagy rakomány, személyi állomány);
- melyik haderőnemnél áll alkalmazásban;
- eszközök esetében a mobilitásra vonatkozó adatok;
- az eszköz szállítása során alkalmazható módszerek (közúti, légi, folyami, tengeri, vasúti szállítás);
- az eszköz vagy rakomány méretei, illetve szállítási méretei.

Amennyiben rendelkezésünkre állnak fényképek az adott eszköztől, úgy azokat hozzárendelhetjük az eszközlista egyes elemeihez. Ennek a lehetőségnek a mérlegelése után arra a megállapításra jutottam, hogy az alkalmazott technikai eszközök fényképei szükségesek az eszközök vizuális azonosításához, hiszen a résztvevő nemzetek által használt eszközök típusai egymástól eltérőek.

A listának a műveletben résztvevő katonai szervezet technikai eszközei mellett a készleteket is tartalmaznia kell. A hallgatói feladatok egyszerűsítése érdekében az eszközlíst úgy készítettem el, hogy azon csak az ellátás szempontjából legfontosabb anyagosztályokhoz tartozó anyagok és az azokból megalakított készletek szerepeljenek.

NIC	RIC	NATO Stock Nr	Name	English Name	Service	Nation	Type
XU0001	YMLZZZ		Officer	Officer	Army	XU	Personnel
XU0002	YMLZZZ		NCO	NCO	Army	XU	Personnel
XU0003	YMLZZZ		Soldier	Soldier	Army	XU	Personnel
XU0004	BA25ZZ		Sub-Machine Gun	SMG-7.62	Army	XU	Equipment
XU0005	BA16CA		9 mm Pistol	PST-9X19P	Army	XU	Equipment
XU0006	BA54CZ		7.62 mm Machine Gun	MMG-7.62X51-NOS	Army	XU	Equipment
XU0007	BB11DZ		RPG-7 Non Guided Rocket...	RLN-RPG-7-NOS	Army	XU	Equipment
XU0008	BB22GA		Fagot Guided Anti Tank R...	ATGW-FAGOT	Army	XU	Equipment
XU0009	DB11CZ		Mistral SAM Launcher	SAM-L-MIST-NOS	Army	XU	Equipment
XU0010	AC15GZ		Armoured Fighting Vehicl...	AFV-BTR-80A	Army	XU	Equipment
XU0011	LA41AA		Opel Astra Classic II.	AUT-SEDAN-4X2	Army	XU	Equipment
XU0012	LA41BB		UAZ-469B	AUT-ESTATE-4X4	Army	XU	Equipment
XU0013	LA21AC		UNIMOG 2t Truck carryin...	TRK-CGO-2.5T-HM	Army	XU	Equipment
XU0014	LA21AC		UNIMOG Truck	TRK-CGO-2.5T-HM	Army	XU	Equipment
XU0015	LA21BC		5t Truck ZIL-131	TRK-CGO-5T-HM	Army	XU	Equipment
XU0016	LA25BC		5t Water Truck DAC-665	TRK-TNK-W-5H	Army	XU	Equipment
XU0017	LD22ZZ		5t Truck Refrigerator ZIL-1...	CTR-REF-NOS	Army	XU	Equipment
XU0018	LA29BB		Fuel Tanker URAL-375	TRK-REFUEL-O-M	Army	XU	Equipment
XU0019	LE14BZ		5t Recovery Vehicle URAL-...	ERV-REPV-MED	Army	XU	Equipment
XU0020	LB22CZ		5t Crane Vehicle URAL-43...	CRN-RT-5T	Army	XU	Equipment
XU0021	LA43CB		Staff Vehicle IKARUS-255	BUS-55P-5T+	Army	XU	Equipment
XU0022	LA26AB		Rest Car 2t Truck Csepel D...	TRK-FOC-FP-MM	Army	XU	Equipment
XU0023	LA42AB		Medevac Vehicle Luaz-967	AMB-2STR-RT	Army	XU	Equipment
XU0024	LA42CB		3t Ambulance Truck ZIL-1...	AMB-4+STR-RT	Army	XU	Equipment
XU0025	LA42DB		3t Bandage Truck ZIL-130	AMB-BUS-RT	Army	XU	Equipment
XU0026	LA42DB		3t Dental Service Truck ZIL...	AMB-BUS-RT	Army	XU	Equipment
XU0027	LE63AZ		Generator AB-8T/230	ESE-GEN-NOS	Army	XU	Equipment
XU0028	LE24BZ		Wheeled Bulldozer PKT	ECF-BDOZ-WHEEL	Army	XU	Equipment
XU0029	LE26ZZ		Excavator PZM-2	ECF-EXCAV-NOS	Army	XU	Equipment
XU0030	LE26ZZ		Excavator UN-050	ECF-EXCAV-NOS	Army	XU	Equipment
XU0031	LG6ZZZ		Water Purification System ...	WPS AVIA A30	Army	XU	Equipment
XU0032	LA56ZZ		ABC Reconnaissance Vehi...	TRK-NBC-NOS	Army	XU	Equipment
XU0033	LE61AZ		Bathing and Decontamina...	ESE-SAN-SP	Army	XU	Equipment
XU0034	LA21AZ		R-142/G Radio Station (GA...	TRK-CGO-2.5T	Army	XU	Equipment

34. ábra A Békefenntartó Dandár eszközlístája
(Forrás: Saját szerkesztés)

Az elkészült **Eszközlísta** a dandár viszonylatában végül 84 különböző anyagot és eszközt tartalmaz.

Az erő- és eszközlísta elkészítése után első lépésben az alá- és fölérendeltségi viszonyoknak megfelelően hozzárendeltem a dandár profiljához az erők listájában szereplő alegységeket, majd a második lépésben minden egyes alegységhez hozzáadtam a vonatkozó személyi állományt, technikai eszközöket és a készleteibe tartozó anyagokat létszám, darabszám és mennyiség alapján. Utolsó lépésben elkészítettem a dandár harcérték táblázatát (35. ábra). Az elkészítés során a dandár 100%-os feltöltöttségét vettem alapul, bár a hallgatói feladatot úgy állítottam össze, hogy az a dandárnak a feladat vételét követő, a műveletre történő felkészülés időszakában meglévő 70%-os feltöltöttségét vegye alapul. Ezzel az volt a célom, hogy a kép-

zési programban résztvevő magyar és külföldi hallgatókkal megértessem a táblázat vezetésének és folyamatos frissítésének fontosságát, hiszen az anyagi-technikai harcérték jelentések elkészítése során ez kiemelkedő fontossággal bír. Ennek megfelelően a dandár teljes műveleti képességének (FOC)¹⁸³ elérése után a hallgatóknak már önállóan kell a harcértékben beállt változásokat átvezetniük. A táblázatban különböző színek jelzik az alegység feltöltöttségének a mértékét, amit a program (LOGREP) beállításainál adhatunk meg. Ennek alapján a parancsnok azonnali képet kaphat a rendelkezésére álló erők helyzetéről anélkül, hogy hosszabban kellene a táblázat adatait tanulmányoznia.

NIC	RIC	Name	English Name	Req. Onhand	Act. Onhand	Ops Onhand	Dues In	Dues Out	Req. Total	Act. Total
HU001	BA16CA	9mm pistol	PST-9X19P	170	170	170			170	170
HU002	BA25ZZ	AK63	SMG-7.62	397	397	397			397	397
HU003	BA54ZZ	PKM	MMG-7.62-NOS	32	32	32			32	32
HU004	BB11DZ	RPG-7	RLN-RPG-7-NOS	32	32	32			32	32
HU005	BB22GA	FAGOT	ATGW-FAGOT	16	16	16			16	16
HU006	AC15GZ	BTR-80A	AFV-BTR-80A	32	32	32			32	32
HU007	LA41BB	UAZ	AUT-ESTATE-4X4	1	1	1			1	1
HU008	LA21AC	UNIMOG	TRK-CGO-2.5T-HM	18	18	18			18	18
HU009	LA21BC	ZIL	TRK-CGO-5T-HM	25	25	25			25	25
HU010	LA25BC	Water track	TRK-TNK-W-5H	1	1	1			1	1
HU011	LD22ZZ	refridgerator truckZIL130	CTR-REF-NOS	1	1	1			1	1
HU012	LA29BB	fuel tanker 5m3 URAL375	TRK-REFUEL-O-M	4	4	4			4	4
HU013	LE14BZ	recovery vehicle URAL4320	ERV-REPV-MED	4	4	4			4	4
HU014	LA23BB	ural4320 with crane	TRK-CWE-5T-MM	1	1	1			1	1
HU015	LA42AB	luaz967	AMB-2STR-RT	2	2	2			2	2
HU016	LA42AB	ambulancetruck ZIL130	AMB-2STR-RT	1	1	1			1	1
HU017	LA42DB	bandage truck ZIL130	AMB-BUS-RT	4	4	4			4	4
HU018	LD15BZ	fieldkitchen	SLT-SRV-FKICHN	4	4	4			4	4
HU019	LD15AZ	bread truck ZIL 130	SLT-SRV-FOODSR	1	1	1			1	1
HU020	YML2ZZ	officer	NOS	15	15	15			15	15
HU021	YML4ZZ	nco	NOS	68	68	68			68	68
HU022	YMLZZZ	soldier	NOS	403	403	403			403	403

35. ábra A dandár magyar zászlóaljának harcértéke

(Forrás: Saját szerkesztés)

A feladatban szereplő dandár teljes szervezetének elkészítése végül két hónapot vett igénybe. Az elkészült állománytábla tartalmazza a dandár összes alegységét, technikai eszközeit és készleteit a főbb anyagosztályokba tartozó anyagfajtákról. Természetesen az évek során a tábla adatait többször módosítottam és korrigáltam a feladatban bekövetkező változások függvényében. 2008-tól ezt az állománytáblát használják a hadműveleti szintű MAGLITE Többnemzeti Logisztikai Képzési Program végrehajtása során is. Később ezt az állománytáblát kiegészítettem más, a MAGLITE program végrehajtása során alkalmazásra kerülő egyéb alegységek (Nemzeti Támogató Elem, Szállító Zászlóalj, Műszaki Század) állománytábláival.

¹⁸³ Full Operational Capability. A magyar szaknyelvi terminológiában a „Kötélék műveleti képesség” szintjének megfelelő képesség.

Az elkészült állománytábla (36. ábra) további előnyöket is biztosít a tervezők és a felhasználók számára. A szállításszervezés során nem szükséges manuálisan számvetni a szállításra tervezett alegységek hosszát, mert a rendszer az eszközökhöz megadott szállítási méretek¹⁸⁴ alapján automatikusan kiszámolja és megadja azt folyóméterben. A másik előny, hogy az ún. műveleti **Logisztikai Pontosító** (LOG Update) elkészítése jelentősen leegyszerűsödik, mert csak a harcértékben beállt változásokat kell átvezetni a táblázatban és a rendszer automatikusan elkészíti azt.

Act. Onhand	NIC	RIC	Name	English Name	LIMS (6178.54)
133	XU0001	YMLZZZ	Officer	Officer	
380	XU0002	YMLZZZ	NCO	NCO	
2291	XU0003	YMLZZZ	Soldier	Soldier	
2638	XU0004	BA25ZZ	Sub-Machine Gun	SMG-7.62	
662	XU0005	BA16CA	9 mm Pistol	PST-9X19P	
157	XU0006	BA54CZ	7.62 mm Machine Gun	MMG-7.62X51-NOS	
138	XU0007	BB11DZ	RPG-7 Non Guided Rock...	RLN-RPG-7-NOS	
64	XU0008	BB22GA	Fagot Guided Anti Tank ...	ATGW-FAGOT	
16	XU0009	DB11CZ	Mistral SAM Launcher	SAM-L-MIST-NOS	
140	YU0010	ΔC15G7	Armoured Fighting Vehi	ΔEV-RTR-90Δ	2127 00

Force ID	Owner Nation	Short Name	English name	Service	Level	Home Station
XU1 Inf Coy	United Nat...	1 Inf Coy	1ST Coy	Army	Company	ZAPRESIC ...
XU1.AAR Pln	United Nat...	1.AAR Pln	1.A AR Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU1.Med Pln	United Nat...	1.Med Pln	1.Med Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU1.Mnt Pln	United Nat...	1.Mnt Pln	1.Mnt Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU1.Sup Pln	United Nat...	1.Sup Pln	1.Supp Platoon	Army	Platoon	NVRANY RH
XU2 Inf Coy	United Nat...	2 Inf Coy	2ND Coy	Army	Company	ZAPRESIC ...
XU2.AAR Pln	United Nat...	2.AAR Pln	2.AAR Platoon	Army	Platoon	ZAPRESIC ...
XU2.ATR Bty	United Nat...	2.ATR Bty	2.ATR Battery	Army	Company	NVRANY RH
XU2.Inf Bn	United Nat...	2.Inf Bn	2.Inf Battalion	Army	Battalion	NVRANY RH

NIC	RIC	NATO Stock Nr	Name	English Name	Service	Nation	Type
XU0001	YMLZZZ		Officer	Officer	Army	XU	Personnel
XU0002	YMLZZZ		NCO	NCO	Army	XU	Personnel
XU0003	YMLZZZ		Soldier	Soldier	Army	XU	Personnel
XU0004	BA25ZZ		Sub-Machine Gun	SMG-7.62	Army	XU	Equipment
XU0005	BA16CA		9 mm Pistol	PST-9X19P	Army	XU	Equipment
XU0006	BA54CZ		7.62 mm Machine Gun	MMG-7.62X51-NOS	Army	XU	Equipment
XU0007	BB11DZ		RPG-7 Non Guided Rocket...	RLN-RPG-7-NOS	Army	XU	Equipment
XU0008	BB22GA		Fagot Guided Anti Tank R...	ATGW-FAGOT	Army	XU	Equipment

36.ábra A dandár állománytáblája a LOGREP modulban
(Forrás: Saját szerkesztés)

Az állománytábla elkészítése után megkezdtem a soron következő feladat átdolgozását, a hadműveleti terület logisztikai szemrevételezése és a helyi ellátási erőforrások számbavétele területén. A feladat gyakorlatban történő végrehajtását az alábbiak szerint terveztem meg:

- a hadműveleti terület digitális térképi adatbázisának létrehozása;

¹⁸⁴ Lásd p. 113.

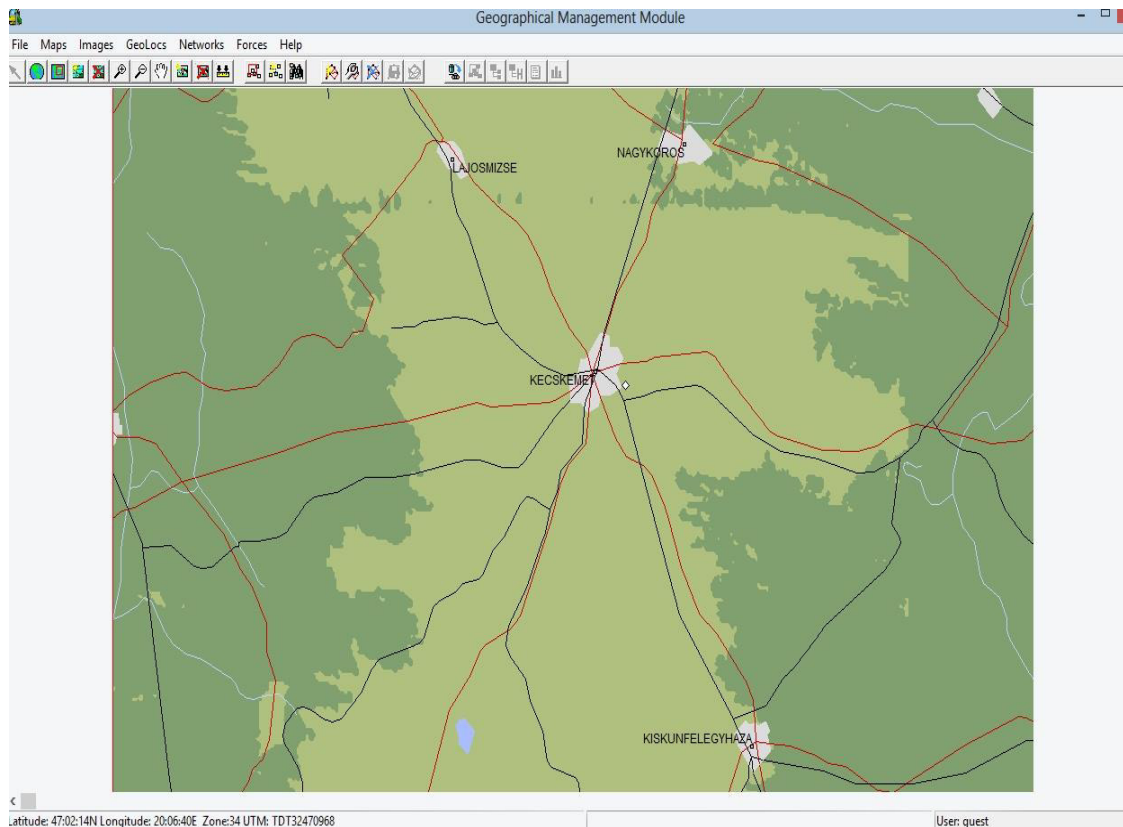
- a szemrevételezés objektumai, helyszínei földrajzi elhelyezkedésének (GeoLoc)¹⁸⁵ nagybani felvitele a digitális térképekre;
- a szemrevételezés objektumai, helyszínei koordinátáinak pontosítása GPS eszközök segítségével a helyszínen, majd a szemrevételezés végrehajtása után a pontosítások átvezetése a digitális térképeken;
- a szemrevételezés során szerzett információk, adatok feltöltése a Logisztikai Adatbázisba a megszerzett adatok későbbi kiértékelése érdekében.

A korábbi szemrevételezések végrehajtása során a hallgatók a feladatra kiadott közlésben leírt, az ellátási forrásokra és a településekre vonatkozó kérdésekre keresték a választ, ami véleményem szerint nem nyújtott elég átfogó képet a hadműveleti területen található objektumok, közlekedési hálózatok és ellátási források részletes értékeléséhez. A szemrevételezési feladat pontosabb végrehajtása érdekében a vonatkozó közlésben a hallgatói szemrevételező csoport számára előírtam az Általános Logisztikai Felderítési Ellenőrző Lista¹⁸⁶ használatát a szemrevételezésre való felkészülés és a konkrét végrehajtás során. Ez jelentősen megkönnyítette számukra a szemrevételezésre történő felkészülést és annak végrehajtását, mivel a dokumentum a logisztikai felderítés minden területére átfogóan, táblázatos formában tartalmazza azokat a kérdéseket, amelyekre meg kell találniuk a választ a konkrét végrehajtás során.

Első lépésben létrehoztam a feladat projektjét a Földrajzi Szervező modulban. Ez azért fontos, mert a program lehetővé teszi, hogy egyidejűleg több térképi adatbázissal is dolgozzunk és emiatt később, az egyes projektek kiválasztása során csak az ahhoz tartozó adatbázist fogja a program megjeleníteni. A szemrevételezési feladat átalakításánál a legfőbb problémát az jelentette, hogy a LOGFAS Földrajzi Szervező modulja csak általános térképi adatbázissal (37. ábra) van ellátva és ugyan képes az általános térképi információk különböző részletességgel történő megjelenítésére, de a települések részletes térképeit nem tartalmazza, ami a feladat végrehajtásának szempontjából kedvezőtlen, mivel a felderítés során főképpen az egyes települések területén elérhető ellátási erőforrásokat kell számba venni és értékelni.

¹⁸⁵ Geographical Location

¹⁸⁶ Common Record of Logistics Reconnaissance for Coalition Partners, Multinational Interoperability Working Group (Log MIWG) of the Multinational Interoperability Council (MIC), 2007.

37. ábra A Földrajzi Szervező modul (GEO MANAGER) által használt térképi adatbázis
(Forrás: Saját szerkesztés)

A feladat részletes vizsgálata során arra a következtetésre jutottam, hogy a későbbi feladatok végrehajtása során (erők kitelepítése, ellátási útvonalak kijelölése, ellátási feladatok) a részletes térképek használata nélkülözhetetlen, mert az általuk megjeleníthető kiegészítő adatok (pl. magassági pontok, hidak stb.) nagyban befolyásolják a menetvonalak hosszának megállapítását vagy az ellátási számvetések pontosságát, és mindezekon felül a műveletek tervezése szempontjából is fontosak.

Mivel a Földrajzi Szervező modul lehetővé teszi saját térképi adatbázis használatát, a legmegfelelőbb megoldásnak az tűnt, ha a vonatkozó NATO szabványnak¹⁸⁷ megfelelő WGS 84¹⁸⁸ ellipszoidot, UTM¹⁸⁹ koordinátákat és MGRS¹⁹⁰ jelentőrendszert alkalmazó, különböző léptékű digitális térképeknek a modulba történő beillesztésével oldom meg a feladatot. A fe-

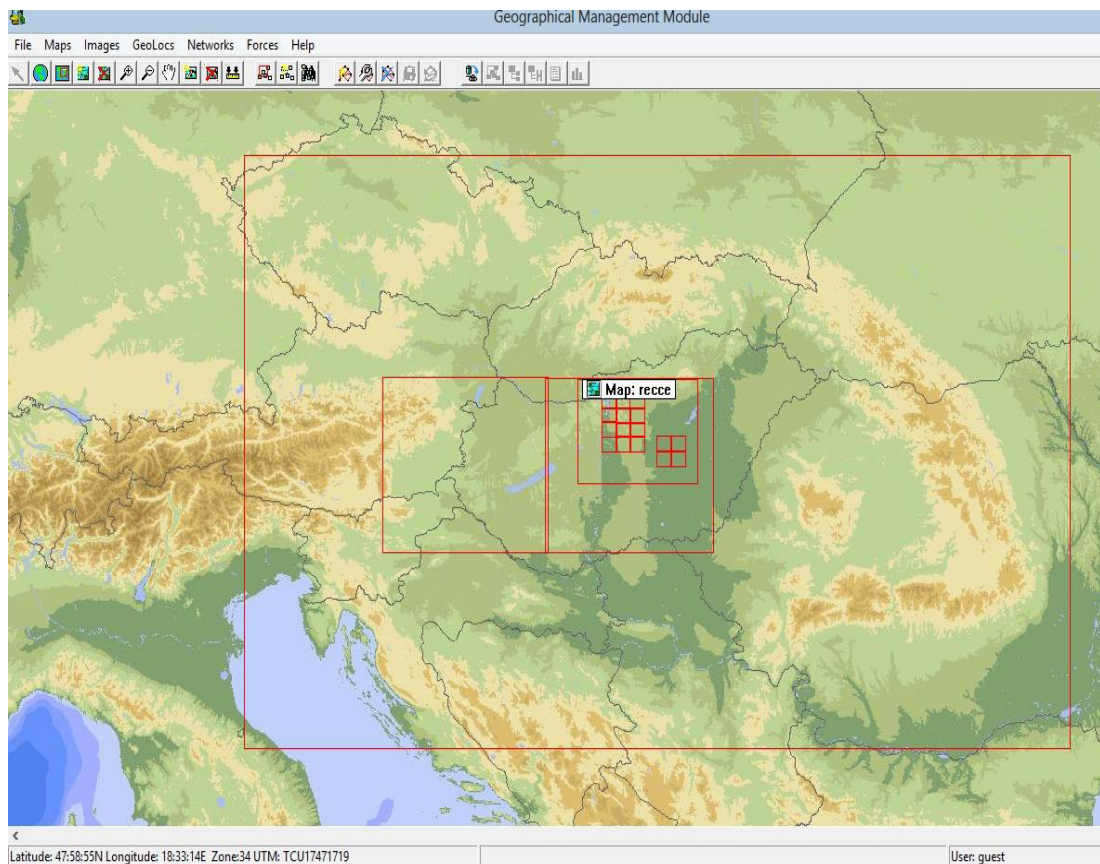
¹⁸⁷ NATO STANAG 2211 Geodetic Datums, Ellipsoids, Grids and Grid References, NATO Standardization Agreement, 2001. (Geodéziai vonatkozási rendszerek és vetületi síkkoordináta-rendszerek)

¹⁸⁸ World Geodetic Systems betűszó jelentése: A világ földmérési rendszerei

¹⁸⁹ Universal Transverse Mercator - Egyenlítői helyzetű metsző hengervetület

¹⁹⁰ Military Grid Reference System – Katonai térképhálózat jelentő rendszer

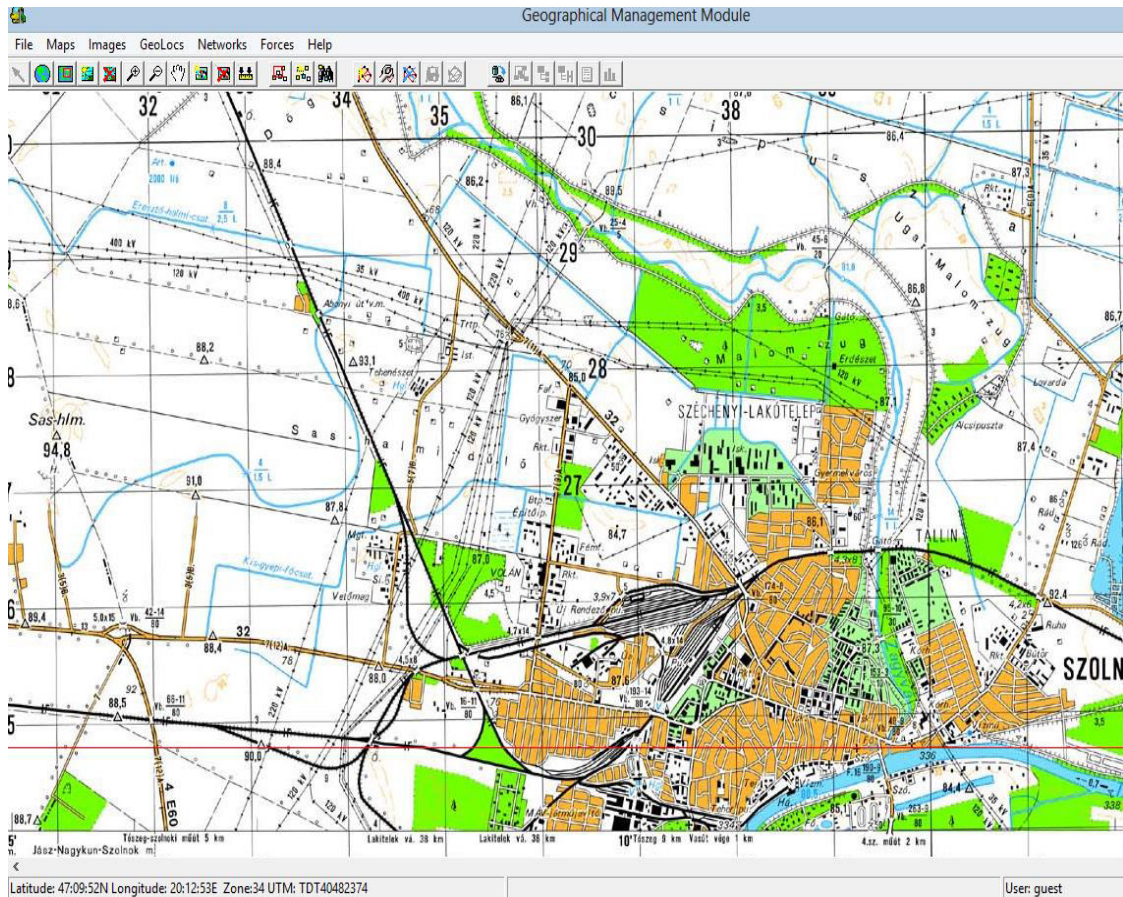
ladat vonatkozó digitális térképeit az egyetem Katonaföldrajzi és Tereptan Szakcsoportja¹⁹¹ bocsátotta rendelkezésemre. A térképeknek a LOGFAS Földrajzi Szervező moduljába történő beillesztése során minden egyes térkép esetében ki kellett választanom két referencia pontot, melynek koordinátái pontosan megegyeztek a modul alaptérképén szereplő koordinátákkal. A feladat végeztével sikerült egy húsz önálló szelvényből álló digitális térképi adatbázist létrehoznom a FOURLOG szakmai feladatainak térképi támogatásához. A modulba illesztett térképek piros téglalapként jelennek meg a modul által használt alaptérképen. A beillesztett térképet azonosítás céljából névvel láttam el és azok a meghatározott feladat végrehajtása során a téglalap bal felső sarkára való kattintással előhívhatók (38. ábra).

38. ábra Beillesztett térképi adatbázis
(Forrás: Saját szerkesztés)

Ezek a térképek már teljes egészében alkalmassá váltak a térképet igénylő szakmai feladatok végrehajtására (39. ábra).

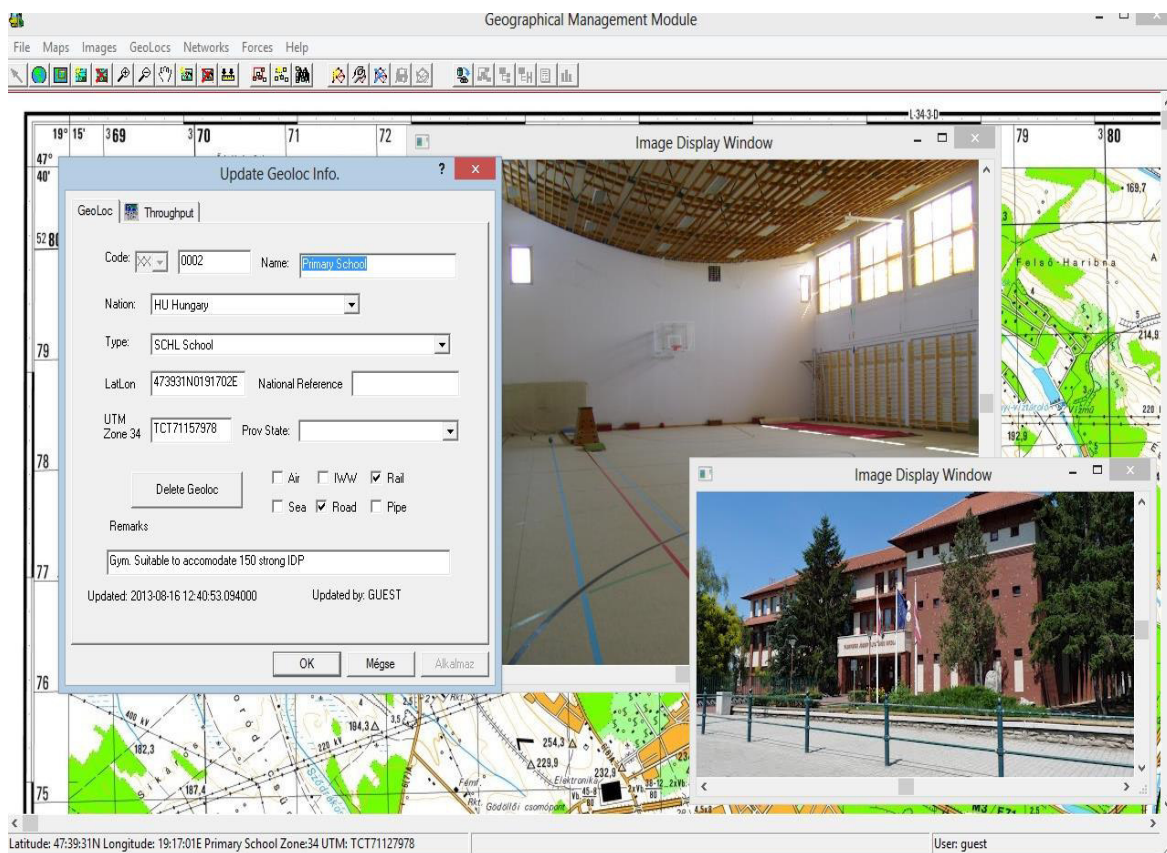
¹⁹¹ 2007-ben még önálló tanszékként működött, a Nemzeti Közszerződési Egyetem létrejöttével szakcsoporthá alakult a Műveleti Támogató Tanszék alárendeltségében.

39. ábra Beillesztett részletes településtérkép
(Forrás: Saját szerkesztés)

A logisztikai felderítés végrehajtása során a hallgatók az átdolgozott közlés alapján felkészülnek a szemrevételezés végrehajtására. Kinyomtatják a rendelkezésükre bocsátott ellenőrző lista releváns táblázatait, melyek segítik őket abban, hogy a helyi ellátási erőforrásokra, objektumokra, közlekedési hálózatokra vonatkozó megszerzett információk közül ki tudják választani azokat, melyek a későbbi feladatok végrehajtása során kiemelt fontossággal bírnak, és figyelmen kívül hagyják a feladat szempontjából mellékes, vagy használhatatlan adatokat. A felkészülés során a Földrajzi Szervező modulban típus szerint lekérdezhetik és tanulmányozhatják azokat az objektumokat, amelyek megtalálhatók a Logisztikai Adatbázisban. Az objektumok típusainak (repülőtér, vasútállomás, település stb.) megkülönböztetésére a program különböző színeket használ, ami akkor lehet hasznos, ha a lekérdezett terület nagyszámú objektumot tartalmaz. Az így megjelenített objektumok bármelyikére kattintva az objektumra vonatkozó legfontosabb információk (kifutópályák, oldal- és homlokrakodó rámpák méretei, település lélekszám, koordináták stb.) elérhetővé válnak. Az adatbázisnak az objektumokra vonatkozó adatait a felderítés végrehajtása során pontosíthatják, és így nincs szükség

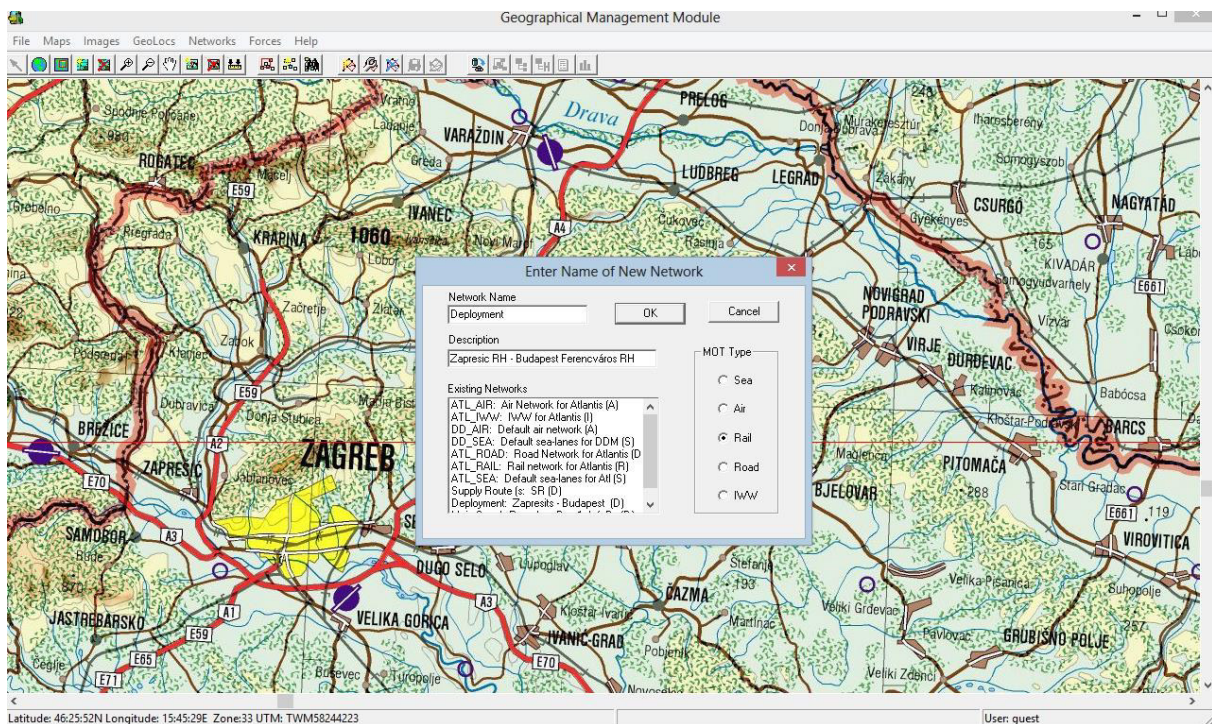
az adatok újbóli megszerzésére. A szemrevételezés terepen történő végrehajtása során a szemrevételező csoport hallgatóinak GPS eszközök segítségével rögzíteniük kell a felderített objektumok pontos koordinátáit és ki kell tölteniük a Logisztikai Felderítési Ellenőrző Lista táblázatát. A feladat befejeztével a Földrajzi Szervező modulban a pontos koordináták használatával létre kell hozniuk az objektumokat és a megszerzett információk alapján fel kell tölteniük a megszerzett adatokkal. Ily módon minden egyes objektum és annak adatai bekerülnek a Logisztikai Adatbázisba és a későbbi lekérdezések során előhívhatók. A rendszer előnye, hogy a felvitt objektumokhoz a helyszínen készített, az objektumra vonatkozó fotók is csatolhatók, illetve a hozzá tartozó adatok bármikor, szükség szerint módosíthatók (40. ábra).

40. ábra Objektum létrehozása a Földrajzi Szervező modulban
(Forrás: Saját szerkesztés)

A FOURLOG magyarországi ütemének utolsó napján a hallgatóknak nyilvános jelentés keretében össze kell foglalniuk a logisztikai felderítés eredményeit. A kidolgozott feladat egyik előnye, hogy általa a hallgatók könnyebben megértik a logisztikai szemrevételezések végrehajtásának célját, és annak eredményeit egy könnyen átlátható rendszerben tudják kezelni. A másik előny, hogy a rendszer használata leegyszerűsíti a későbbi művelettervezés vonatkozó feladatainak végrehajtását.

A küldetést támogató szállítási útvonalak létrehozása során (41. ábra) a feladatra kiadott közlések információi segítettek a munkámat, melyek pontosan meghatározták a hallgatók számára a Békefenntartó Dandár alegységei honi bázisainak, majd később az alegységek felelősségi körzeteinek, valamint a Nemzeti Támogató Elemek településének helyét. Ennek alapján a Földrajzi Szervező modulban létrehoztam az alegységek műveleti területre vasúton és közúton történő kitelepítésének menetvonalait, és az így létrehozott menetvonalakat hozzárendeltem a feladat projektjéhez. Az után- és hátraszállítási útvonalak kijelölése során hasonlóan jártam el. Minden egyes menetvonalat a rá jellemző névvel láttam el és meghatároztam a típusát (vasúti, közúti, légi). Az általam kijelölt útvonalak csak mintaként szolgáltak a hallgatói kidolgozó csoportok számára, a tervezés során ettől eltérő menetvonalakat is kijelölhettek. A menetvonalak előzetes kijelölésével az volt a célom, hogy amennyiben a feladat kidolgozása során a hallgatók időzavarba kerülnek, a számukra átadott és a rendszerbe beimportált kész menetvonalak segítségével gyorsítsam a munkavégzést.

41. ábra Vasúton történő átcsoportosítás menetvonalának létrehozása
(Forrás: Saját szerkesztés)

A menetvonalak előzetes kijelölése alapfeltétele az ADAMS későbbi használatának, mert meglétük segítséget nyújt a szállítástervezés során a felvonultatási tervek kidolgozásához és a hadműveleti mozgás szimulációjához.¹⁹²

¹⁹² Lásd p. 107.

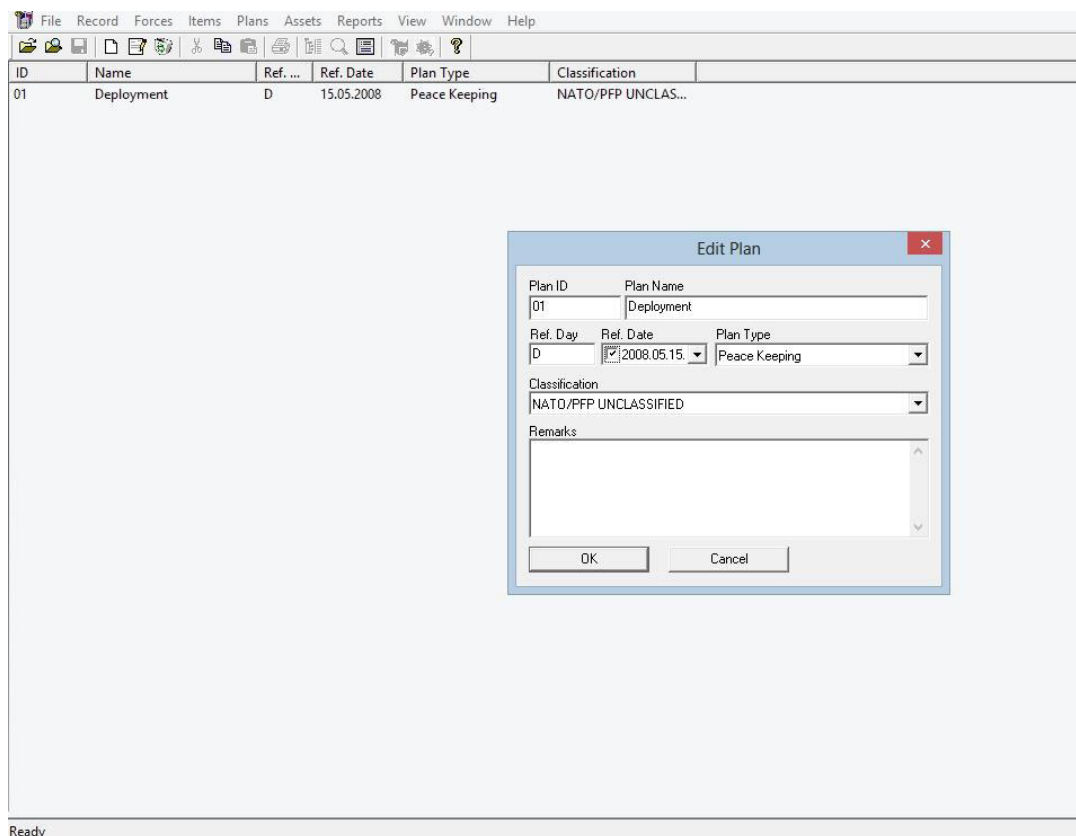
A FOURLOG Logisztikai Képzési Program magyarországi üteme feladatainak sorában fontos szerepet kapott a résztvevő nemzetek erőinek átcsoportosítása honi területéről a műveleti területre, és az átszállításukhoz szükséges légi- és vasúti szállítóeszközök számvetése.

A feladat hallgatók által történő gyakorlati végrehajtását az alábbiak szerint terveztem meg:

1. *Terv* létrehozása a feladatra.
2. *Szükségletek jegyzékének* elkészítése.
3. *Szövetséges Elosztási Rendelkezési Jegyzék* elkészítése.
4. *Részletes Felvonultatási Terv* elkészítése.
5. Szállítóeszköz-szükséglet meghatározása.

Az átcsoportosításra vonatkozó közlés által tartalmazott feladatot úgy állítottam össze, hogy minden hallgatói kidolgozó csoport csak a számukra korábban kijelölt alegységek vonatkozásában tervezi meg az átcsoportosítás feladatait. A későbbi ellátási feladatok végrehajtásánál a kidolgozó csoportoknak szintén ezekkel az alegységekkel kell dolgozniuk, ami lerövidíti a feladatok kidolgozására fordított időt. Ez azért volt fontos, mert az általam továbbfejlesztett feladatok hallgatók általi végrehajtásának időszükségletére vonatkozóan még nem rendelkeztem tapasztalatokkal. Később, a gyakorlati tapasztalatok függvényében a szükséges korrekciókat elvégeztem.

Első lépésként, visszatérve a Logisztikai Jelentés Rendszerébe (LOGREP) elkészítettem az alegységek átcsoportosítására vonatkozó terveket (42. ábra). Ezek tulajdonképpen ún. kapocs (Link) fájlok a LOGREP modulban, melyek az általunk alkalmazott szervezetek különböző feladataira vonatkoznak. A művelet tervezése folyamán több terv-fájlt is létrehoztunk.

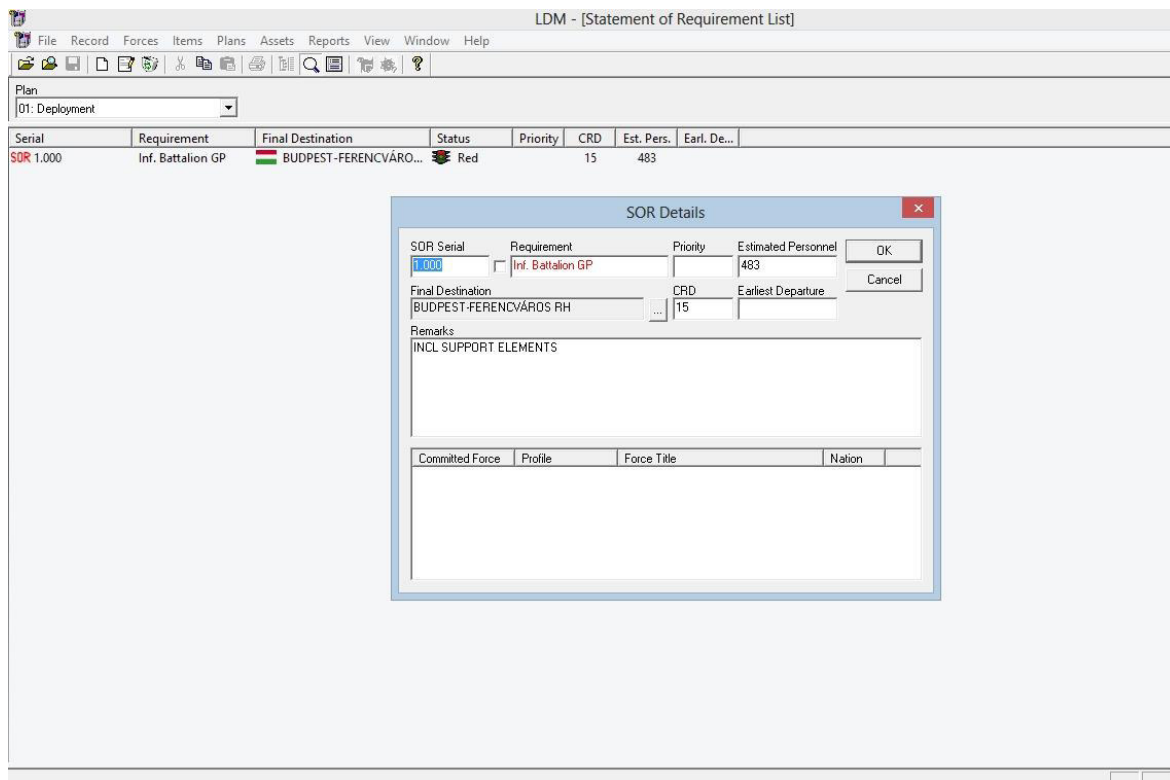

42. ábra Terv létrehozása a LOGREP modulban
(Forrás: Saját szerkesztés)

Ezt követően kidolgoztam az átcsoportosítandó erők **Szükségletek Jegyzékét** (SOR),¹⁹³ amely felsorolja a NATO parancsnok által a feladathoz igényelt erőket. A jegyzék létrehozása során az átcsoportosításra vonatkozó, az előző lépésben létrehozott terveket vettem alapul, elláttam sorszámmal, megneveztem az alegységeket (nem alkalmaztam hadrendi elnevezést), megadtam a résztvevő erők létszámát, az úti célt és a feladatra kiadott közlésnek megfelelően a Parancsnok Által Megkövetelt Időpontot (CRD,¹⁹⁴ 43. ábra).

¹⁹³ Statement of Requirement

¹⁹⁴ Commander's Required Date

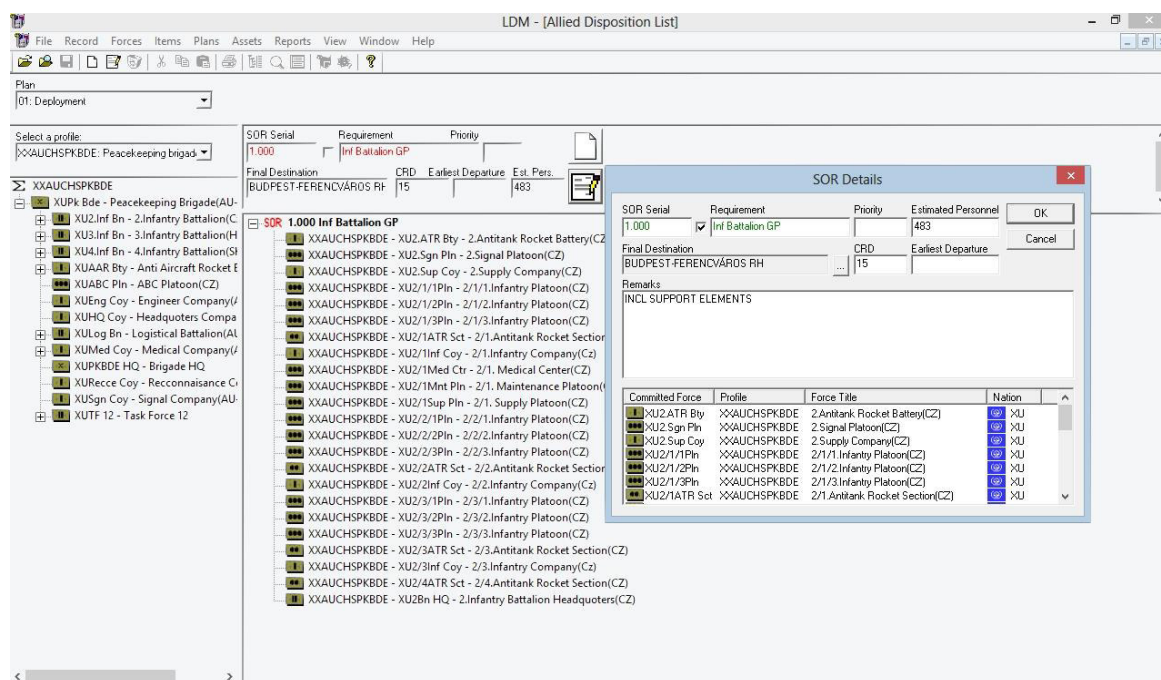
43. ábra SOR létrehozása a LOGREP modulban
(Forrás: Saját szerkesztés)

Miután minden átsortosítandó alegység vonatkozásában elkészültem a **Szükségletek Jegyzékével**, hozzákezdtem a **Szövetséges Elosztási Rendelkezési Jegyzékek (ADL)**¹⁹⁵ kidolgozásához, amely a felvonuló egységek idő szerint ütemezett követelményeinek a kifejezése. Ez határozza meg a NATO parancsnok hadműveleti igényeit, a NATO Parancsnok Által Megkövetelt Időpontok (CRD), az elsőbbségi sorrend (Priority),¹⁹⁶ a Kirakó repülőtér (APOD), a Kirakó Tengeri Kikötő (SPOD), a Kirakó Vasútállomás (RPOD)¹⁹⁷ és az egyes egységek végső rendeltetésének felsorolásával (44. ábra).

¹⁹⁵ Allied Disposition List

¹⁹⁶ Egy feladatra vonatkozó több Szükségleti Jegyzék esetén elsőbbségi sorrendet állíthatunk fel.

¹⁹⁷ Rail Port of Disembarkation

44. ábra Szövetséges Elosztási Rendelkezési Jegyzék
(Forrás: Saját szerkesztés)

Az átcsoportosítás megtervezésének utolsó lépéseként a Szövetséges Felvonulási és Mozgató Rendszer (ADAMS) modul használatával létrehoztam az átcsoportosításra tervezett alegységek *Részletes Felvonulási Terveit* (DDP)¹⁹⁸ minden egyes hallgatói munkacsoport részére, a számukra kiadott közléseknek megfelelően.

A gyakorlatban az egyes országok a *Szövetséges Elosztási Rendelkezési Jegyzékre* (ADL) alapozva, a következők figyelembevételével alakítják ki a saját nemzeti *Részletes Felvonulási Tervüket* (DDP):¹⁹⁹

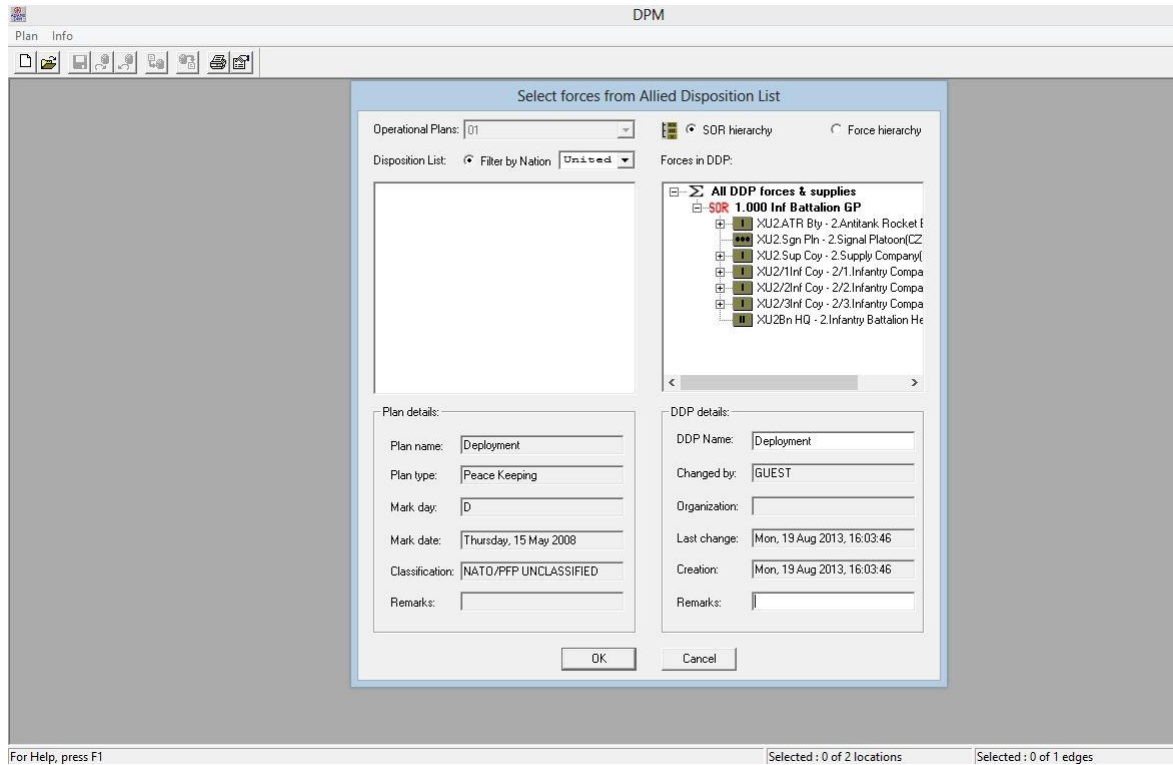
- haderő-összeállítás;
- ütemterv;
- utánpótlási vonalak (LOC);
- szállítási módok (MOT);²⁰⁰
- a szállító eszközök kijelölése;
- az erők fogadása és a hadműveleti terület felé történő mozgatása.

¹⁹⁸ Detailed Deployment Plan

¹⁹⁹ Ref. 126. – p. 139.

²⁰⁰ Modes of Transportation

A nemzeti Részletes Felvonultatási Tervekből (DDP) ezután a Szövetséges Mozgatósi Koordinációs Központ (AMCC)²⁰¹ állítja össze a többnemzeti **Részletes Felvonultatási Tervet**, melynek összehangolását szükség szerint, a kijelölt NATO parancsnok a Csapatokat Küldő Országokkal (TCN)²⁰² és a Befogadó Nemzettel (HN)²⁰³ együttesen hajtják végre (45. ábra).

45. ábra Részletes Felvonultatási Terv létrehozása
(Forrás: Saját szerkesztés)

Az ADAMS rendszer lehetővé teszi, hogy a **Részletes Felvonultatási Terv** alapján szállítási módok szerint tervezhessük a felvonultatást. A hallgatói munkacsoportoknak a különböző vasúti- és légi szállítóeszközök típusainak tetszőleges kiválasztásával meg kell határozniuk a szükséges szállítóeszközök mennyiségét. Az adatok pontossága attól függ, hogy mennyire pontosan vitték fel az eszközök, illetve a Békefenntartó Dandár készleteinek szállításához szükséges tárolóeszközök (konténerek) szállítási paramétereit a dandár eszközlístájának létrehozása során a Logisztikai Jelentés Rendszer moduljában.²⁰⁴

A FOURLOG Logisztikai Képzési Program magyarországi üteme szakmai feladatainak átdolgozásával és a referenciának használt mintafeladatok kidolgozásával 2007. december

²⁰¹ Allied Movement Coordination Center

²⁰² Troop Contributing Nation

²⁰³ Host Nation

²⁰⁴ Lásd p. 113.

elején készültem el és az azok végrehajtására vonatkozó javaslataimat jelentettem a FOURLOG 2008 első tervezői értekezletén Ausztriában, a képzési program társigazgatóinak és a program végrehajtásába bevont osztrák és cseh oktatóknak. A jelenlévők egyetértettek a program fejlesztésének szükségességével és az általam kidolgozott feladatok végrehajtásával, ugyanakkor megfogalmazták kétségeiket is, mivel az oktatói állomány nem rendelkezett tapasztalatokkal a LOGFAS kezelését illetően. Végül megegyeztünk abban, hogy a képzési program magyarországi ütemének végrehajtása során egy fő osztrák oktató fogja segíteni a munkámat. Ennek megfelelően a képzési program végrehajtását megelőző utolsó tervezői értekezleten, melyre 2008 márciusában került sor Magyarországon, az osztrák oktató kollégámmal részletesen áttekintettük az átdolgozott feladatokat és a végrehajtás részleteit. Egyetértettünk abban, hogy a hallgatói kidolgozó csoportok számára nem lesz egyszerű a feladatok kidolgozása, hiszen a LOGFAS oktatása nem szerepelt a résztvevő intézmények tantárgyi programjaiban, de úgy gondoltuk, hogy a FOURLOG tulajdonképpen egy képzési program, ami lehetőséget biztosít számunkra, az új ismeretek hallgatók számára történő átadására.

A magyarországi ütem végrehajtása során első alkalommal terveztem számítástechnikai belső hálózat alkalmazását a közlések továbbítására, illetve a hallgatók által elkészített feladatok fogadására. Ennek megfelelően a hálózatot úgy terveztem meg, hogy a hallgatói munkacsoportok számítógépei és a feladatok végrehajtásáért felelős nemzeti parancsnok számítógépe közötti kommunikációt biztosítsa. A hallgatói munkacsoportok számítógépei nem tették lehetővé az egymással való kapcsolattartást, így elkerülhetővé vált az egyes munkacsoportok által már kidolgozott feladatok átadása a többi munkacsoport számára.

A FOURLOG 2008 Logisztikai Képzési Program végrehajtására 2008. április 13-tól 26-ig került sor három ország, Ausztria, Magyarország és a Cseh Köztársaság oktatási intézményei által kijelölt hallgatók és oktatók bevonásával. A program végrehajtása az ausztriai és a csehországi ütemek vonatkozásában nem hozott változásokat, a magyarországi ütem során több új elem bevezetésére és gyakorlására került sor.

A képzési program végrehajtása után, a soron következő tervezői értekezleten elvégeztük a program értékelését, melynek a magyarországi ütemre vonatkozó megállapításait az alábbiakban foglaltuk össze:

- a korszerű informatikai hálózat alkalmazása hatalmas előrelépést jelentett a program végrehajtása során, mert jelentősen csökkentette a feladatok előtti eligazítá-

sokra fordított időt, megkönnyítette és átláthatóbbá tette a többenemzeti hallgatói munkacsoportok számára a kiadott feladatok értelmezését, a nemzeti parancsnokok számára pedig a kiadott feladatok végrehajtásának nyomon követését és azonnali értékelését;

- a GPS eszközök alkalmazása hatékonyan segítette a logisztikai szemrevételezés és az átcsoportosítás menetvonalai felderítésének feladatait, és nagymértékben hozzájárult a hallgatói állomány felkészültségéhez a korszerű navigációs eszközök készség szintű alkalmazása területén;
- a hallgatói munkacsoportok az oktatók iránymutatásai alapján és hatékony közreműködésüknek köszönhetően sikeresen megoldották a kiadott feladatokat a LOGFAS moduljainak használatával;
- a rendszer használata nagymértékben hozzájárult az angol nyelvű szakmai terminológia helyes használatához.

A képzési program 2008-as végrehajtása kiemelkedő eredményének tekinthető, hogy a korábbi kutatásaim alapján kidolgozott új feladatok a gyakorlatban is bizonyították létjogosultságukat és jóval hatékonyabb munkavégzést tettek lehetővé. A feladatok sikeres gyakorlati próbájának köszönhetően a NATO LOGFAS rendszerének oktatása bekerült mindhárom oktatási intézmény képzési programjába. Egyetemünkön 2009-től a Katonai gazdálkodási alapképzési szak tantervében, a Logisztikai támogatás V. és a Logisztikai támogatás VI. tantárgyak keretében 20, illetve 24 órát fordítunk a hallgatók felkészítésére a LOGFAS használatának készség szintű elsajátítása érdekében, ami egyrészt növeli a képzési program végrehajtása során a hatékony és önálló munkavégzést, másrészt jelentősen hozzájárul a hallgatók missziós feladatokra történő felkészítéséhez.

Az átdolgozott feladatok másik eredményének tekinthető, hogy ez által azonos szintre kerül a szakági műveleti felkészítés minden specializáción és ennek alapjait a FOURLOG program teremtette meg. A MAGLITE Logisztikai Képzési Program feladatait állománytábla vonatkozásában illesztettük a FOURLOG programhoz, ennek megfelelően a MAGLITE hadműveleti feladatában az általam kidolgozott dandár állománytábla került felhasználásra, jelentősen csökkentve a tervezésre fordított időt. Ugyan a MAGLITE hadműveleti feladata 2008 óta többször változott, az állománytábla elemeit a mai napig alkalmazzák a tervezési feladatok végrehajtása során.

A LOGFAS alkalmazásával átdolgozott feladat további előnyei még nem voltak láthatóak a kidolgozás évében. 2012-ben a tisztképzés követelményeinek megváltozásával a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Katonai Logisztikai Intézetének tanszékei új tantervet dolgoztak ki. A 2013-ban beiskolázott honvéd tisztjelöltek képzése már az új tantervnek megfelelően különböző specializációkon fog zajlani. Ennek alapján a FOURLOG Logisztikai Képzési Program kilép a jelenlegi tanszéki keretek közül és intézeti szinten folytatódik. Ennek megfelelően a Katonai Logisztikai Intézet tanszékeihez tartozó, különböző specializációkon tanulmányokat folytató honvéd tisztjelöltek csatlakoznak a képzési programhoz. Az átdolgozott feladat előnyei itt mutatkoznak meg, mert lehetővé teszik, hogy a különböző specializációkon tanuló, és a feladat végrehajtásába bevont honvéd tisztjelöltek a specializációjuknak megfelelő LOGFAS modulokkal dolgozzanak a képzési program végrehajtása során, így az egyes szakterületek által a LOGFAS rendszerben elvégzett feladatok állnának össze egységes egészé.

A képzési programot érintő újabb változás 2009-ben következett be, mikor az osztrák fél jelezte, további részvételük a végrehajtásban csak akkor lehetséges, ha a három résztvevő ország *Egyetértési Nyilatkozatot*²⁰⁵ (Memorandum of Understanding) ír alá, melyben jogi úton rögzítik a résztvevő felekre vonatkozó feladatokat és köteleességeket. Az egyeztetéseket 2009 őszén kezdtük meg, a kész anyagot minden résztvevő fél megküldte saját minisztériumának szerveihez a további jogi egyeztetések végrehajtására. Az egyeztetések több hónapos munka után eredményesen zárultak és 2010 márciusára megszületett a FOURLOG Logisztikai Képzési Program végrehajtását szabályozó dokumentum. 2010-től kezdődően az Egyetértési Nyilatkozat minden évben megújításra kerül.

Több éves múltra visszatekintő kiváló kapcsolatainkat felhasználva felkértük az akkori HM Közgazdasági és Pénzügyi Hivatal szakembereit a missziók pénzügyi biztosítási tevékenységeit magába foglaló feladatsor kidolgozására. Az általuk kidolgozott feladatokat beillesztettük a FOURLOG magyarországi szakaszán kiadott feladatok sorába, ezáltal a pénzügyi szakirányon tanulmányokat folytató honvéd tisztjelöltek önálló munkacsoportot alkotva gyakorolhatták szakfeladataikat. A 2009-ben első alkalommal felállított csoporthoz ezáltal csatlakozhattak a cseh partnerintézmény pénzügyi szakos hallgatói, akik együttműködve a magyar honvéd tisztjelöltekkel saját szabályozó rendszerük figyelembevételével oldották meg a ki-

²⁰⁵ Bilaterális vagy multilaterális egyezmény, mely két vagy több fél között jön létre kifejezve közös akaratukat egy adott feladat későbbi végrehajtására vonatkozóan.

adott feladatokat. Ez egy újabb mérföldkönek tekinthető a képzési program tekintetében, mert kutatásaim azt bizonyítják, hogy a jogelőd oktatási intézmények történetében soha nem szerveztek olyan gyakorlatot, melynek keretében a pénzügy szakos hallgatók saját kidolgozott pénzügyi szakfeladatot oldottak volna meg. A pénzügyi szakirányon tanulmányokat folytató honvéd tisztjelöltek önálló gyakoroltatása a szakemberek egybehangzó véleménye alapján hatékonyan támogatja a későbbi missziós feladatok ellátását.

2010-ben az osztrák fél felkérésére a program hadműveleti helyzetének alapján elkészítettem a Békefenntartó Dandár parancsnokának előzetes műveleti részintézkedését, melyet a következő években a program osztrák ütemének végrehajtása során, közvetlenül a helyzetbeállítás után adunk ki a hallgatói munkacsoportoknak a helyzetértékelés és helyzetmegítélés feladatainak megkönnyítése érdekében.

A 2010-es év egyéb újdonságokat is hozott a képzési program magyarországi, illetve csehországi szakaszainak feladataiban. Beállítottam egy lehetséges kirakó repülőter (APOD) és Kirakó Vasúti Állomás (RPOD) szemrevételezésére vonatkozó feladatot, mely a MH 86. Szolnok Helikopter Bázison, illetve a Szolnoki Ipari Park (Logisztikai Központ) konténer terminálján hajtottak végre. A magyarországi ütem második felében megterveztem egy navigációs eszközökkel és URH rádiókkal az egyetem ócsai kiképzőbázisán²⁰⁶ végrehajtott éjszakai menetgyakorlat, melynek megszervezésére és levezetésére az egyetem Katonaföldrajzi és Tereptan Szakcsoportját kértem fel. A menetgyakorlat végrehajtásával az volt a célom, hogy egyrészt több gyakorlati elemmel bővüljön a képzési program magyarországi szakaszán kiadott feladatsor, másrészt a hallgatóknak legyen lehetőségük a rádió forgalmazás elméleti alapjainak²⁰⁷ elsajátítása után azokat a gyakorlatban is hasznosítani.

A cseh féllel általam és osztrák kollégáimmal folytatott előzetes konzultáció után a Cseh Köztársaságban végrehajtott gyakorlati feladatok sora kibővült a Nemzeti Támogató Elem terepen történő telepítésével, technikai eszközei alkalmazásának lehetőségeivel, ami hozzájárult a Nemzeti Támogató Elemek rendeltetésének és feladatainak jobb megértéséhez.

A FOURLOG Logisztikai Képzési Program megnevezése 2013-ban „FOURLOG Logisztikai Kiképzés”-re változott, de tartalmilag nem módosult.

²⁰⁶ A Nemzeti Közszerződés Egyetem létrejötte után átkerült az MH Ludovika Zászlóalj alárendeltségébe.

²⁰⁷ Lásd p. 68.

2011-ben a MAGLITE Logisztikai Képzési Programmal kapcsolatos oktatói feladataim során kezdtem el behatóbban tanulmányozni a brit fél művelettervezéssel kapcsolatos feladatait. Ezeknek a feladatoknak a részletes megismerése során merült fel bennem a gondolat, hogy a FOURLOG ausztriai ütemének végrehajtása során célszerű lenne a helyzetismeret kialakítása, a helyzetértékelés és helyzetmegítélés feladatainak egy egységes forgatókönyv alapján történő megismertetése és gyakoroltatása a végrehajtó állománnyal. Elképzelésem több ténnyel is alátámasztható.

1. A kiképzésben résztvevő hallgatói állomány összetétele heterogén.
2. A résztvevő hallgatók semmilyen gyakorlati tapasztalattal nem rendelkeznek a (többnemzeti) törzsekben való munkavégzést illetően.
3. A magyarországi ütem végrehajtása során elkövetett hibák megmutatták, hogy azok az általános, a részletes helyzet és a parancsnok szándékának hibás vagy félreértelmezett felfogásából adódtak.

A FOURLOG képzési programban résztvevő hallgatók összetétele minden évben változó képet mutat. Míg a magyar résztvevők minden esetben a negyedévfolyamos hadtáp szakirányon tanulmányokat folytató honvéd tisztjelöltek közül kerülnek ki, addig a cseh fél által delegált hallgatók között sok esetben találunk alsóbb évfolyamos hallgatókat. Ez a probléma abból fakad, hogy a megfelelő szakirányon tanulmányokat folytató felsőbb évfolyamos hallgatók száma évről évre változik. Ennek vitathatatlan hátránya az, hogy az alsóbb évfolyamokról érkezők ugyan rendelkeznek általános katonai ismeretekkel, azonban speciális katonai szakmai ismereteik még hiányosak. Bár ez a probléma a képzés egységes struktúrája miatt nem érinti az osztrák résztvevő állományt, a képzés jellegéből fakadóan a résztvevők sok esetben más (technikai) szakirányról érkeznek a kiképzésre. Ez minden esetben nehezíti a munkavégzést, hiszen a hallgatók eltérő tudásbázissal és szemlélettel a birtokukban kezdik meg a kiadott feladatok végrehajtását. A hallgatók nyelvi felkészültsége is igen változó képet mutat. Míg a hallgatók többsége NATO STANAG 2.2.2.2 vagy annál magasabb szintű nyelvismerettel rendelkezik, sok esetben találkozunk olyan hallgatókkal, akiknek a nyelvi felkészültsége nem éri el a kiképzésben való részvételhez szükséges minimális szintet²⁰⁸ sem. Ennek oka abban keresendő, hogy a résztvevő oktatási intézményeknek a nyelvtudás megszerz-

²⁰⁸ Hasonló helyzettel találkozunk a MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés végrehajtása során is, ahol a probléma hatványozottan jelentkezik, mivel a brit résztvevőkkel való közös munka, a rendelkezésre bocsátott munkaanyagok megértése a meglévően (akár NATO STANAG 3.3.3.3) jóval túlmutató nyelvismeretet igényelne.

sére vonatkozó követelményei eltérőek. A kiképzések vezetése során szerzett tapasztalataim azt mutatják, hogy bár a NATO STANAG 2.2.2.2 szintű nyelvismeret elegendőnek bizonyul az általános nyelvi kommunikációhoz, addig a katonai szaknyelvi terminológia és a speciális szaknyelvi anyagok megértése során komoly problémák mutatkoznak. Ez nehezíti a kiképzés-vezetők munkáját és jelentős mennyiségű időt von el a feladatok kidolgozására fordított időből. A nyelvismeretből fakadó hiányosságok további problémákat is indukálnak. Egyrészt a munkacsoportokban jelentős többletfeladat hárul a magasabb szintű nyelvtudással rendelkező hallgatókra, másrészt a munkacsoporton belüli párhuzamosan végzendő részfeladatok kidolgozását is sok esetben ellehetetlenítik. További probléma, hogy a nyilvános jelentések során csak a magasabb nyelvi képzettséggel rendelkező hallgatók veszik ki a részüket a munkából, ami ellentétes a kiképzés céljaival. Ennek alapján több változtatást végeztem el a kiképzés magyar résztvevőinek felkészítésére vonatkozóan. Ebben jelentősen megerősített az egyetem Katonai Logisztikai Intézete vezetésének határozott álláspontja a nyelvi felkészítésre vonatkozóan, mely szerint a nyelvi követelményszint²⁰⁹ teljesítése után a honvéd tisztjelölteknek lehetőségük van nyelvtudásuk továbbfejlesztésére, és abszolút prioritásként az angol nyelvet jelölte meg. Kutatásaim²¹⁰ és a kiképzés során megszerzett tapasztalataim azt mutatják, hogy bár a honvéd tisztjelölteknek a követelmény teljesítése után van lehetőségük egy második nyelv felvételére, de az egyben azt is jelenti, hogy a már megszerzett angol nyelvtudásuk stagnál, a képzési időből fennmaradó két év során nem fejlődik tovább, nem segíti a honvéd tisztjelöltek missziós katonai feladatokra való felkészítését, a későbbi nyelvi felkészítés pedig magas költségekkel jár. A fentebb részletezett problémák megoldása érdekében 2014-ben felvettem a kapcsolatot az egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Idegennyelvi és Szaknyelvi Központjának azon tanáraival, akik a hadtáp szakirányon tanulmányokat folytató honvéd tisztjelöltek nyelvi felkészítésében érintettek és a szükséges konzultáció után megjelöltem azt az angol szaknyelvi irodalmat, melyet felhasználva a honvéd tisztjelöltekkel elsajátíthatják a későbbi szakmai kommunikációt könnyítő katonai logisztikai alapfogalmakat, elveket és az adott irodalomban használt rövidítéseket. Ez már megteremtheti a későbbi konkrét szaknyelvi felkészítés alapjait. A negyedik év első szemeszterében a LOGFAS oktatásának bevezető előadását angol nyelven állítottam össze és adom elő, ami segíti a honvéd tisztjelölteket a gyakorlati feladatokra való felkészülésre. A LOGFAS oktatása nagyban hozzájárul a

²⁰⁹ Angol NATO STANAG 2.2.2.2 típusú nyelvvizsga, melyet a képzés negyedik szemeszterének végéig kell megszerezni.

²¹⁰ Lásd később a MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés hatékonyság vizsgálatának kutatási eredményeit.

szaknyelv gyakorlásához, hiszen minden modul angol nyelvű és többségében logisztikai szaknyelvi terminológiát tartalmaz. Tapasztalataim azt mutatják, hogy már néhány, a szoftver kezelésével és használatával töltött óra után a tisztjelöltek magabiztosan használják az ott elsajátított kifejezéseket, rövidítéseket és a későbbiekben gyakran a magyar kifejezés helyett is az angol megfelelőjét használják. A képzés utolsó szemeszterében, a kiképzésre történő konkrét felkészítés során megismertetem a honvéd tisztjelölteket a kiképzés angol nyelvű alapküldetéseivel. Ezt követően a kiadott dokumentumokat önállóan kell feldolgozniuk és angol nyelven össze kell foglalniuk az abban leírtakat. Ez lehetőséget ad számomra, hogy korrigáljam az általuk használt angol szaknyelvi kifejezéseket, felmérjem, hogy meglévő nyelvi felkészültségük mennyire tette lehetővé a többnyire katonai szakmai tartalmú szöveg megértését.

Mivel a kiképzésben résztvevő hallgatók objektív okok miatt még nem rendelkeznek tapasztalatokkal a különböző törzsekben való munkavégzést illetően, a gyakorlati feladatok végrehajtása előtt szükségesnek tartom megismertetni őket azokkal a folyamatokkal és feladatokkal, amelyeket a különböző szintű törzsekben dolgozó szaktisztek végeznek a műveletek tervezése során. A résztvevő hallgatóknak tudniuk kell, hogy az általuk végrehajtandó gyakorlati feladatok nem ad hoc módon kerültek beállításra, hanem egy gondosan megtervezett és jól átgondolt tervezőmunka eredményei, melyek az ő esetükben azt jelentik, hogy a törzs által kidolgozott és a parancsnok döntésének alapján, az általa elfogadott cselekvési változatnak megfelelően kell azokat végrehajtaniuk, így biztosítva a művelet céljait. Ahhoz, hogy a későbbiekben a munkacsoportokon belül minél zökkenőmentesebb legyen a munkavégzés, a résztvevő nemzetek hallgatóinak „közös nyelvet” kell beszélniük. Ez oly módon kerülhet megvalósításra, ha biztosítunk számukra egy egyszerűen megfogalmazott, könnyen átlátható és a laikusok által is megérthető sémát. Ennek segítségével alapszinten, egyszerűen végre tudják hajtani azokat a feladatokat, melyeket valós végrehajtás során a törzsek tagjai hajtának végre, ugyanakkor hozzásegíti őket az általános, a részletes és a katonai helyzet, valamint a saját erők helyzetének könnyebb áttekintéséhez, a parancsnok szándékának pontos megértéséhez, ami a tervezés és végrehajtás során kulcsfontosságú.

A FOURLOG Logisztikai Kiképzés évenkénti levezetése során szerzett tapasztalataim azt mutatják, hogy bár a hallgatók legjobb tudásuk szerint végrehajtják a programba beállított feladatokat, a legtöbb esetben az adott feladatra vonatkozó kérdések megválaszolása során bizonytalanná válnak. A program egyik sajátossága, hogy a résztvevők több szerepkörben is gyakorolnak a különböző feladatok végrehajtása során, ami sok esetben zavart okoz. Eseten-

ként kérdések merülnek fel arra vonatkozóan, hogy miért kell az adott feladatot végrehajtani, és miért pont azzal a módszerrel? Több esetben előfordult, hogy félreértették a műveleti területen tevékenykedő vallási és etnikai csoportok szándékait, a szomszédos országok szándékait, helytelen következtetéseket vontak le a konfliktusban érintett ország geopolitikai helyzetére vonatkozóan, de előfordult olyan eset is, amikor átsiklottak olyan fontos információ felett, mint például az adott ország BNT képességei, melyek mind hibás feladat megközelítést eredményeztek.

2013-ig a helyzetismeret, helyzetértékelés és helyzetmegítélés feladatainak végrehajtásakor jobbra a „Kik vagyunk?”, „Mit csinálunk?”- és „Miért csináljuk?”- kérdéseket kellett a hallgatóknak megválaszolniuk. A munkacsoportok számára általunk kidolgozott és kiadott dokumentáció (általános helyzet, részletes helyzet, saját erők helyzete, Hadműveleti intézkedés, állománytáblák, levezetési térkép stb.) azonban ennél mélyebb analízis elvégzését is lehetővé teszik. A külföldi kollégákkal történt előzetes egyeztetés után készítettem egy prezentációt, melyben részleteztem a harcászati szintű törzsmunka „Helyzetismeret”-re és „Helyzetmegítélés”-re vonatkozó lépései során általam javasolt kidolgozandó dokumentumokat, grafikonokat és táblázatokat, melyek elkészítése jelentősen növelné a hallgatók által elvégzett feladatok minőségét, hiszen a geopolitikai helyzet elemzése, a veszélyelemzés, a művelet céljának, valamint az előjáró szándékának megértése kulcsfontosságú a művelet tervezése és végrehajtása szempontjából. Az elkészített prezentációt megküldtem az osztrák kollégák számára, akik egyetértettek az elképzeléseimmel, és felkértek egy előadás megtartására a vonatkozó témában a FOURLOG 2013 ausztriai ütemének nyitónapján. Az előadást követően sor került a „Helyzetismeret” és „Helyzetmegítélés” feladatainak az általam javasolt módszerek szerinti kidolgozására, melyet a hallgatók sikeresen végrehajtottak.

Mivel a Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása a kiképzés tervezési és végrehajtási időszakában még nem állt rendelkezésemre, a feladatsor összeállítását a brit harcászati szintű művelettervezés lépéseire alapoztam. Később, a szabályzat megjelenését követően bebizonyosodott, hogy elképzelésem helyesnek bizonyult, hiszen az abban leírt, a harcászati tervezésre vonatkozó lépések teljes egészében megegyeztek az általam használt tervezési lépésekkel. Az alapvető különbséget az jelenti, hogy míg a brit Törzstiszti Kézikönyv²¹¹ a harcászati szintű tervezés két formáját különbözteti meg, a „Harcászati szintű művelettervezést” és a „Harcfeladat megtervezését”, addig a Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása a

²¹¹ The Staff Officers' Handbook

„Harcfeladat megtervezése”- lépéseit ismerteti. Bár a két tervezési metódus lépései megegyeznek, a köztük lévő különbséget az alábbi ábra szemlélteti:

Szemponatok	Harcászati művelettervezés	Harcfeladat tervezés
Tervezési feladat jellege	Mélyreható elemzést igénylő komplex probléma megoldás.	Világosan érthető harcászati feladat, az ellenségre és a harctérre fókuszál.
A tervezés végrehajtása	Az összefüggések mélyreható elemzése szükséges. Többszöri visszatérés a művelettervezés első lépéséhez, mivel a műveleti környezetben beálló folyamatos változások befolyásolják az elgondolás kialakítását.	Az összefüggések adottak, világosan érthetőek.
Tervezésre fordított idő	Hosszabb idő szükséges. A tervezéshez szükséges idő rendelkezésre áll.	Gyors döntést igénylő harcászati problémák. Kevesebb a tervezésre fordítható idő.
Lehetséges tervezési módszer	PEST, ²¹² PMESII ²¹³ (NATO)	SWOT ²¹⁴

46. ábra A harcászati szintű tervezés fajtáinak összehasonlítása
(Forrás: Saját szerkesztés)

Véleményem szerint további fontos különbség, hogy egy konvencionális művelet vagy harcászati feladat megtervezése, főleg ha az honi területen kerül végrehajtásra, az esetek döntő többségében teljesen más tartalmi megközelítést igényel, mint például a honi területtől jelentős távolságban végrehajtandó béketámogató művelet, ahol a tervezés során számtalan egyéb körülményt is figyelembe kell venni. Ezekben a műveletekben a logisztika szerepe is jelentősen felértékelődik, ami jelentős tervezési többletfeladatokkal jár együtt. A béketámoga-

²¹² Political, Economic, Social, Technological – Politikai, Gazdasági, Szociális (Demográfiai), Technológiai elemzés.

²¹³ Political, Military, Economic, Social, Infrastructure, Information – Politikai, Katonai, Gazdasági, Szociális, Infrastrukturális, Információs elemzés. A NATO által alkalmazott fő tervezési és elemzési módszer.

²¹⁴ Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats – Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek elemzése.

tó műveletek fajtájuknak megfelelően szintén eltérő jellemzőkkel rendelkeznek, ami tartalmi szempontból szintén jelentősen befolyásolja a tervezést. Erre jó példát szolgáltatnak a FOURLOG és a MAGLITE programok beállított feladatai. Míg az előbbi egy békefenntartási feladat, addig az utóbbi egy humanitárius segítségnyújtási feladat, melynek során többnyire logisztikai műveletek zajlanak.

A feladat összeállítása során nem volt céлом átfogóan ismertetni a harcászati szintű művelettervezés teljes spektrumát, hanem inkább azokra a fontosabb elemekre koncentráltam, amelyek a kialakult helyzet megítélése, valamint a logisztikai tervezés szempontjából is fontosak, és a hallgatók is könnyen megértik. Ennek oka abban keresendő, hogy a kiképzésben résztvevő honvéd tisztjelöltek korábbi tanintézeti felkészítésük során ilyen ismeretanyaggal nem találkoznak, mert ennek szintje meghaladja mindhárom (cseh, magyar, osztrák) tanintézet jelenlegi képzési kimeneti szintjét, hiszen szakasparancsnoki és szaktiszti beosztások ellátására készítik fel. Ez viszont akaratlanul is a később felmerülő problémák lehetséges forrásává válhat, hiszen több évnek kell eltelnie ahhoz, hogy a végzett hallgató olyan beosztást lásson el, ahol ezek az ismeretek nélkülözhetetlenek. Emiatt a mesterképzésre jelentkezők között csak kis számban találunk olyanokat, akik már rendelkeznek tapasztalatokkal az adott témát illetően. A missziós tapasztalat ugyan segítheti, de semmiképpen nem pótolhatja a törzsszolgálat során szerzett tapasztalatokat.

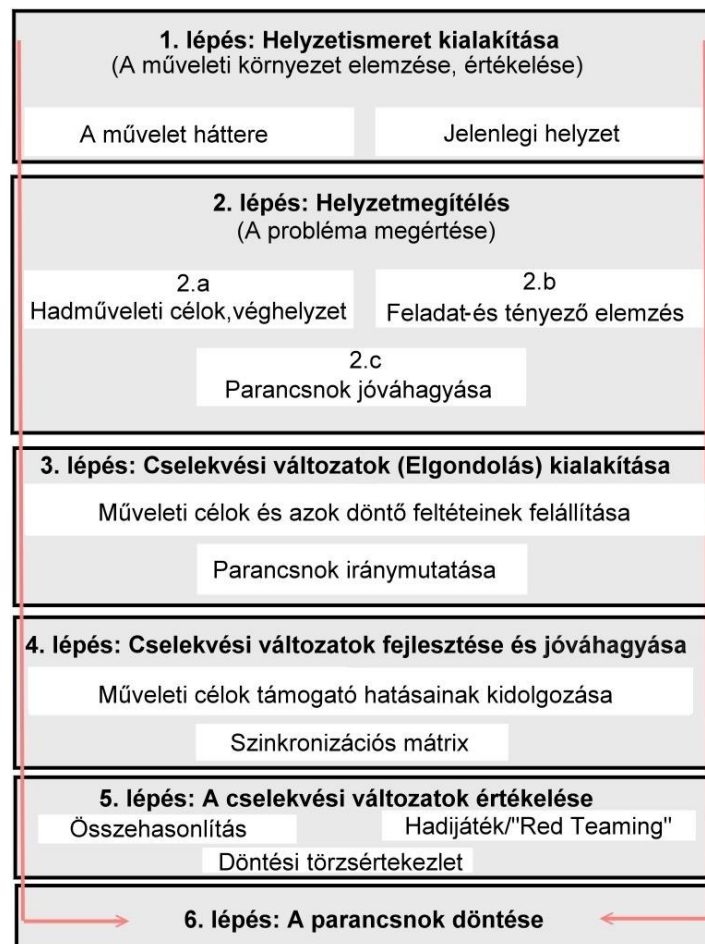
A FOURLOG feladat megkezdése előtt a résztvevő állomány részére a magyar fél egy oktatója megtartja a „Helyzetbeállítást”. Ennek során ismertetésre kerül az általános, a részletes helyzet, valamint a saját erők helyzete és feladatai, a végrehajtására vonatkozó ENSZ-határozat és az abban foglalt feladatok. Ezt követően megalakulnak a többnemzeti munkacsoportok és a tervezési feladatot végrehajtó törzs. A parancsnok szerepkörét mindig az adott munkacsoport korábban kijelölt vezetője tölti be.

A FOURLOG 2013 Logisztikai Kiképzés első ütemének végrehajtása során a hallgatók számára először egy polgári életből vett példán keresztül mutattam be a művelettervezés lépéseit. Ezzel az volt a céloom, hogy a későbbiekben jobban megértsék a tervezőmunka egyes lépései során végrehajtandó feladatokat.

Feladat:

1. lépés: A feladat azonosítása, ez esetben egy autó vásárlása.
2. lépés: A lehetőségek (lehetőségeim) áttekintése. Használt vagy új, szedán vagy kombi, kis,- közepes- vagy nagyméretű legyen. Anyagi helyzetem áttekintése, előreláthatólag milyen hatással lesz a vásárlás a családi költségvetésre? Vételi lehetőségek áttekintése, készpénzből vagy hitelre vásároljak?
3. lépés: Lehetőségeim összevetése, értékelése az árak, gyártók, hitelkonstrukciók, a megbízhatóság, a használt üzemanyag fajtája, a hatótávolság stb. alapján.
4. lépés: A (számomra) legjobb, legracionálisabb döntés meghozatala.

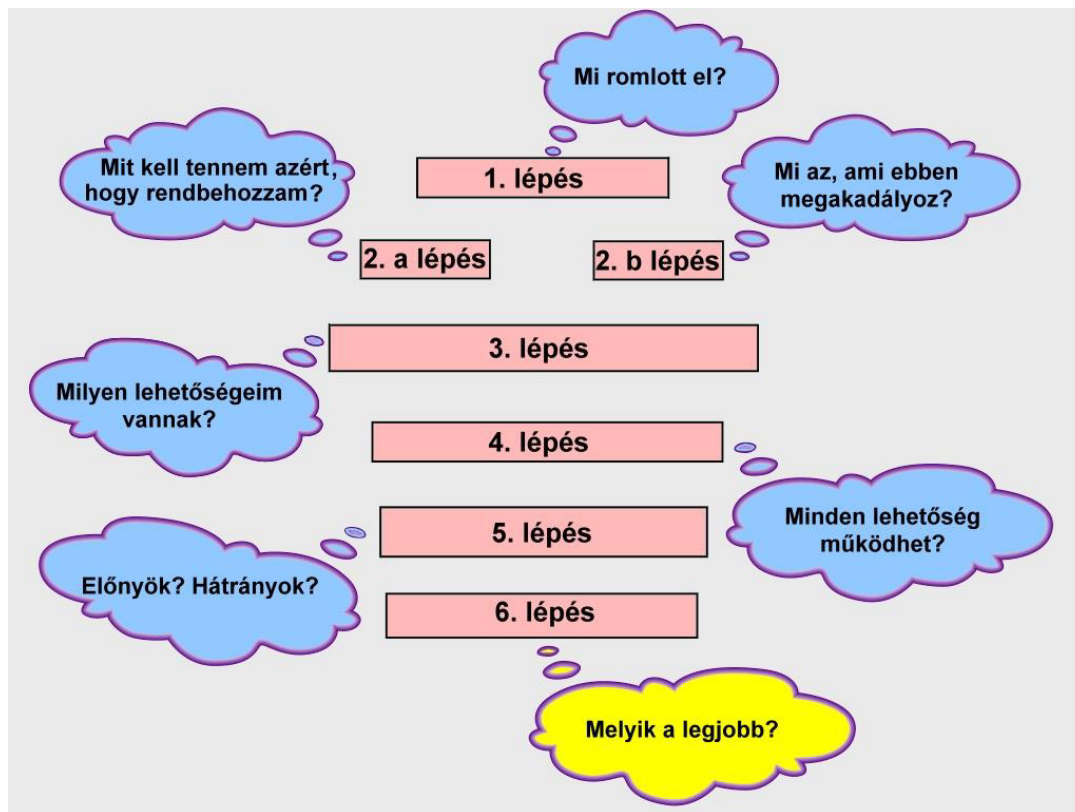
Ezt követően vázoltam a harcászati szintű művelettervezés lépéseit, amit a 47. ábra szemléltet.

47. ábra A harcászati szintű művelettervezés folyamata
(Forrás: Saját szerkesztés)

A tervezési feladatot a parancsnok és a törzs akkor kezdik meg, ha erre a magasabb szintű parancsnokságtól közvetlen utasítást kapnak, de abban az esetben is meg lehet kezdeni, ha olyan probléma, helyzet adódott, ami szükségessé teszi a tervezés azonnali megkezdését és a lehetséges válaszlépések kidolgozását a megelőzés és elhárítás érdekében.

A művelettervezés lépéseinek egyszerűsített értelmezését az alábbi ábra szemlélteti:

48. ábra A harcászati szintű művelettervezés lépéseinek egyszerűsített értelmezése²¹⁵

Hangsúlyoztam, hogy a művelettervezési folyamat úgy is felfogható, mint egyfajta szabványosított eljárásokon alapuló modell a felmerülő problémák és feladatok kezelésére és megoldására.

A művelettervezés fontossága a következő okokkal igazolható:

1. a hadsereg szervezeti struktúrája, a szervezetek állománytáblái gyakran változnak;
2. olyan közös keretet biztosít a törzsmunkában érintettek számára, ami teljes mértékben figyelembe veszi a hadsereg, a különböző szintű egységek, alegységek, harccsoportok moduláris jellemzőit (megerősíthetik, át-alárendelhetik, stb);

²¹⁵ HQ JFLogC Planning Process, SOI 12001 – Edition 11/1, 2012. p. 4. Fordította: A szerző

3. a szabványosított eljárások lehetővé teszik az új szereplők számára a művelettervezési munkába történő azonnali és zökkenőmentes bekapcsolódást.

1. Helyzetismeret kialakítása

A tervezési feladat első lépésében a munkacsoportoknak a 48. ábrának megfelelően arra a kérdésre kell választ adniuk, hogy „Mi romlott el?”, vagyis milyen okok vezettek a műveleti területen létrejött konfliktushoz. Az elemzést a következő szempontok alapján kell elvégezni:

1.1 Helyzetbe állítás (ROSB)²¹⁶

- Általános helyzet;
- Részletes helyzet;
- Feladatok.

1.2 Saját (logisztikai) erők helyzete

- Változások a szervezeti felépítésben, állománytáblákban (megerősítés stb.);
- Saját (logisztikai) erők jelenlegi helyzetének, tevékenységének áttekintése.

1.3 Szembenálló/semleges erők helyzete

- Szembenálló/semleges erők elhelyezkedése, tevékenysége.

1.4 Környezeti tényezők elemzése

- A műveleti terület infrastruktúrájának elemzése;
- Földrajzi tényezők elemzése, azok lehetséges hatása a (logisztikai) műveletre;
- Időjárási tényezők (főleg a téli és esős évszak) értékelése, lehetséges hatása a (logisztikai) műveletre;
- Egészségügyi és járványügyi helyzet értékelése, kockázati tényezők azonosítása;
- A műveleti területen élő vallási és etnikai csoportok jellemzése, a köztük lévő kapcsolatok elemzése, az esetlegesen köztük kialakult összetűzések okainak vizsgálata.

1.5 A saját műveletre vonatkozó információk áttekintése

- Műveleti területre vonatkozó általános és specifikus információk;
- A művelet végrehajtásának várható időtartama;

²¹⁶ Receiving Orders and Situation Brief – Parancs vétele és helyzetbe állítás (Törzstájékoztató).

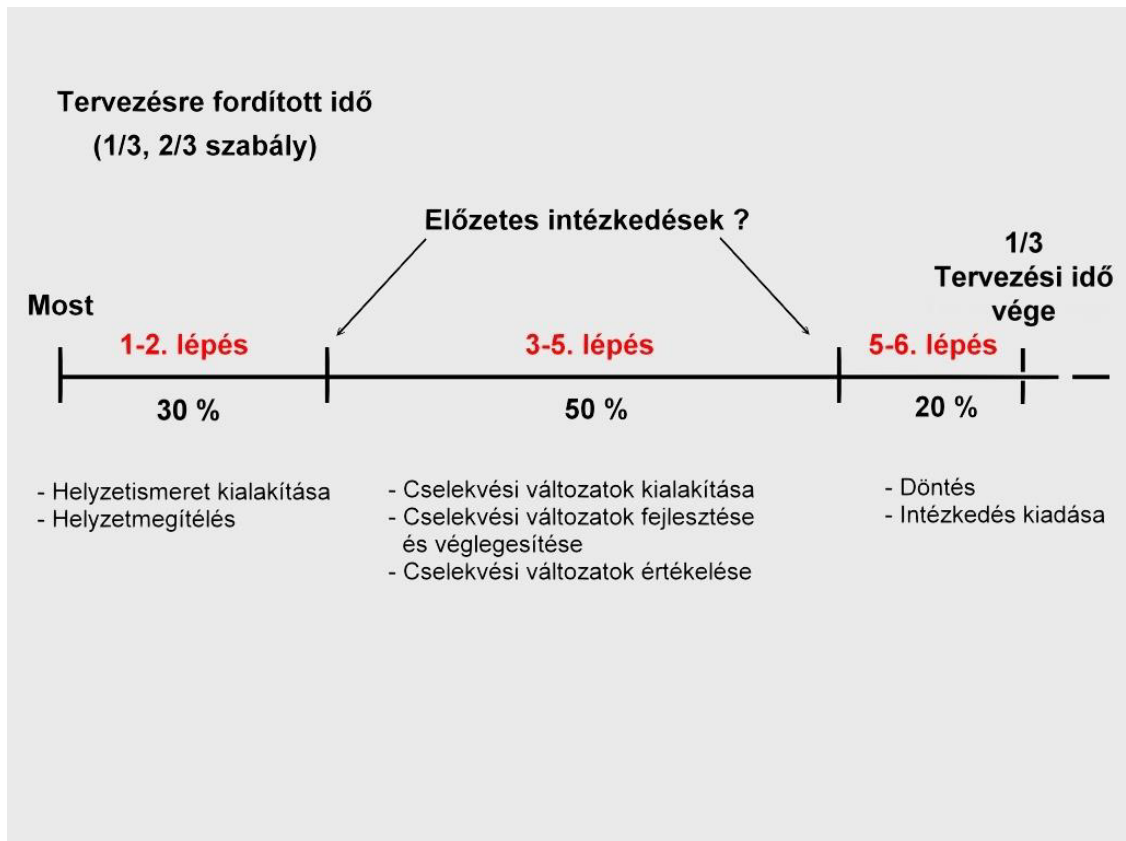
- Feladatok a művelet végrehajtása során (általános és specifikus).

1.6 A logisztikai támogatás szempontjából fontos információk áttekintése

- A műveleti terület logisztikai infrastruktúrájának áttekintése (lehetséges utánpótlási útvonalak és azok állapota, kirakó pontok elhelyezkedése, állapota, folyami és tengeri kikötők, repülőterek, raktárbázisok, logisztikai központok elhelyezkedése stb.);
- Távolságok áttekintése;
- BNT helyzete.

Feladattámogató eszközök: Tervezési időgrafikon, Kockázat (veszély) elemzés, Információigény a tervezéshez (táblázatos formában).

A tervezési időgrafikon (vonal) a parancsnok és a törzs számára meghatározza azokat az időintervallumokat, melyeken belül a tervezésre rendelkezésre álló idő függvényében a művelettervezési lépéseket feltétlenül ki kell dolgozni. A tervezésre rendelkezésre álló idő lehet egy nap, egy hét vagy akár hónapok. A törzsnek mindig tisztában kell lennie azzal, hogy az „óra ketyeg”. A tervezési időgrafikon elkészítése során célszerű a brit tervező rendszer úgynevezett „Egyharmad-kétharmad” szabályát alapul venni, ami elsősorban a hadműveleti szintű művelettervezés és a logisztikai művelettervezés során irányadó, de alkalmazható a honi területen kívül végrehajtandó béketámogató műveletek megtervezése során is. Ez a szabály tanácsot ad a parancsnoknak és a törzsnek arra vonatkozóan, hogy az alárendeltek számára biztosított tervezési időt is ideszámítva, mennyi időt célszerű a művelettervezés egyes lépéseiben meghatározott feladatok elvégzésére fordítani. Az „Egyharmad-kétharmad szabály” tehát a gyakorlatban azt jelenti, hogy a parancsnok és a törzs a teljes tervezési időszükséglet egyharmadát, míg az alárendeltek a kétharmadát használhatják fel a tervezésre. A szabály tanácsolt alkalmazását az alábbi ábra szemlélteti.

49. ábra A művelettervezésre fordítható idő javasolt beosztása
(Forrás: Ref. 215. – p. 8. Fordította: A szerző)

A kockázatelemzés feladatai kiemelt fontossággal bírnak a művelettervezés során, mert a nyilvánvaló kockázati tényezők mellett olyanokat is fel kell tárni, melyek azonosítása csak mélyebb elemzések után lehetséges. A kockázatelemzés során tehát fel kell tárni minden olyan tényezőt, ami politikai, jogi, hadművelleti és harcászati szempontból kisebb vagy nagyobb mértékben befolyásolhatja a műveletek sikerét. A lehetséges kockázati tényezők minősítése annak alapján történik, hogy mekkora az előfordulási valószínűsége százalékban kifejezve, és milyen mértékű hatást gyakorol az adott műveletre. Ennek alapján a kockázati tényezők mértéküktől függően öt csoportba sorolhatók:

1. Nagyon alacsony;
2. Alacsony;
3. Közepes;
4. Magas;
5. Nagyon magas.

A példa kedvéért, egy olyan kockázati tényező, melynek előfordulási valószínűsége nagyobb, mint 80 %, és azonnali hatást gyakorol a művelet végrehajtására a nagyon magas kockázati tényezők közé sorolandó. Egy olyan tényezőt viszont, mely korábban soha vagy csak igen ritka esetben fordult elő (előfordulási valószínűsége kevesebb, mint 5 %) és hatása a napi tevékenység végrehajtására elhanyagolható, a nagyon alacsony kockázati tényezők közé sorolják.²¹⁷ A kockázati tényezőket csoportjuknak megfelelően különböző színekkel jelölik.

50. ábra Egyszerűsített kockázatelemzés
(Forrás: Saját szerkesztés)

A FOURLOG kiképzés végrehajtása során az 50. ábrán látható egyszerűsített kockázatelemzési módszer használatát javasoltam a résztvevőknek. Ez alapvetően abban különbözik a hadműveleti tervezés során alkalmazott elemzési módszerekben taglaltaktól, hogy öt helyett mindössze három kockázati tényezőcsoportot különböztet meg, az alacsonyt, a közepes és a magas. Ennek oka, hogy a hallgatók a tervezésre fordítható idő rövidege miatt nem lennének képesek ennél mélyebb szintű elemzésre, és ezt egyébként az alapfeladat bonyolult-

²¹⁷ A kockázati tényezők mélyebb elemzését és az elemzés gyakorlati bemutatását lásd később, a hadműveleti szintű tervezés vizsgálatában.

sági foka sem igényli. Mivel eltérően a MAGLITE kiképzéstől, ahol terjedelmes országleírások, infrastruktúra (polgári és katonai repterek, vasútvonalak, közúthálózat stb.) elemzések, átfogó felderítési jelentések (OLRT) állnak a résztvevők rendelkezésére, a hallgatóknak itt mindössze azokat a nyilvánvaló kockázati tényezőket kell azonosítaniuk, melyek a rendelkezésükre bocsátott anyagokból²¹⁸ viszonylag könnyen megállapíthatók.

E módszer használata nem számít újkeletűnek, hiszen a korábbi MAGLITE kiképzések során a brit munkacsoportok is ezt használták. Az újabb, komplexebb módszerek alkalmazása, mint például a fentebb említett öt csoport elemzésén alapuló vagy az úgynevezett „Hőség mátrix” módszerek csak az utóbbi években terjedtek el a hadműveleti szintű művelettervezés során, ahol követelmény a kockázati tényezők mélyebb és jóval átfogóbb elemzése, ami sok esetben absztrakt gondolkodásmódot is megkövetel a tervezőktől.

Az általam javasolt módszer használatakor, az azonosított kockázati tényezők száma és mértéke alapján, a hallgatók folyamatosan bővíthetik az 50. ábrán látható hálót, ügyelve az adott tényező csoportjának, előfordulási valószínűségének és a várhatóan a művelet végrehajtására gyakorolt hatásának megfelelően. Alacsony számú kockázati tényező azonosítása esetén, azok rövid tartalma közvetlenül megjeleníthető az elemzési ábrán, ami a parancsnok számára azonnali információt közvetít, azonban abban az esetben, amikor nagyszámú, különböző csoportba tartozó kockázati tényezőt tártunk fel, azokat külön csoportban, sorszámokkal ellátva, táblázatos formában kell elkészíteni, és a kockázati tényezőket csak a sorszámuk jelölésével kell az elemzési ábrán megjeleníteni.

Egy adott kockázati tényező azonosítását sok dolog befolyásolhatja: a művelet fajtája; jellege; a résztvevő szervezet állománytáblája; képességei; a műveleti terület elhelyezkedése; földrajzi és éghajlati sajátosságai; a műveleti területen tevékenykedő szövetséges erők száma, elhelyezkedése vagy a logisztikai támogatás sajátosságai. Ennek szemléltetésére vegyük alapul az 50. ábrán azonosított kockázati tényezőket. Egy ellátási feladat végrehajtása során, az utánpótlást szállító konvojnak forró égővön, hegyes terepen, földúton, esős évszakban kell végrehajtania a feladatát. Ez igen magas kockázati tényező, mert az esős évszak sok esetben lehetetlenné teszi az utánpótlási vonalak használatát, illetve annak folyamatos karbantartását igényelné. Ez főleg akkor jelenthet gondot, ha a műveleti terület földrajzi vagy infrastrukturális sajátosságai miatt a célterület más módon nem közelíthető meg. Ebben az esetben ennek a

²¹⁸ Lásd p. 140., Helyzetbeállítás.

kockázati tényezőnek a műveletre gyakorolt hatása azonnali és igen nagymértékű lenne, míg száraz évszakban ugyanezt a kockázati tényezőt a körülmények függvényében csak a közepes vagy alacsony tényezők közé sorolnánk. Itt fontos megjegyezni, hogy a parancsnok az útmutatása során, a saját értékelése alapján levont következtetéseinek megfelelően a törzs számára meghatározhatja a kockázati tényezők általa **tolerált küszöbét**²¹⁹ (tolerációs küszöb), illetve egy adott tényezőt más csoportba soroltathat át. A kockázatelemzés végrehajtásánál nem elegendő, ha a törzs tevékenysége csak a tényezők azonosítására irányul, meg kell állapítani azok szervezetre gyakorolt hatását és javaslatot kell tenniük, hogy egy adott kockázat által a műveletre gyakorolt hatás milyen intézkedésekkel enyhíthető. Visszatérve az előző példához, ha a műveleti területen tevékenykedő szervezetet megerősítjük egy műszaki alegséggel, akkor az utánpótlási útvonal karbantartható, és ugyan ebben az esetben is előfordulhatnak hátráltató tényezők, de a feladat egészében végrehajthatóvá válik, valamint az adott tényező műveletre gyakorolt hatása is enyhül.

51. ábra A kockázatelemzés lépései²²⁰

A kockázatelemzés folyamatos és visszatérő tevékenység (51. ábra), ennek következtében a művelettervezés minden fázisában el kell végezni és a később felmerülő problémák, új felderítési információk alapján ki kell egészíteni, mert jelentősen befolyásolhatja a parancsnok későbbi döntését.

²¹⁹ A kockázatkezelésben az a határvonal, melyen belül a siker érdekében egy adott kockázati tényező vállalható vagy hatása hosszabb-rövidebb ideig elviselhető. (Saját definíció)

²²⁰ Joint Doctrine Publication 4-00 (JDP 4-00) (3rd Edition), 2007. p. 5C-5. Fordította: A szerző

A tervezéshez szükséges információk gyűjtése, rendezése és későbbi kiértékelése a művelettervezés minden lépésében fontos feladat, mert annak hiányában a parancsnok és a törzs legfeljebb feltételezéseket képes felállítani. A logisztikai tervezés szintén megköveteli a pontos és megbízható információkon alapuló munkavégzést, mert az ellátási lánc működtetése szempontjából kiemelt jelentőséggel bír.²²¹

A művelettervezés során felmerülő információigényeket két csoportba sorolhatjuk:

1. Az Általános Információigények (RFI);²²²
2. A Parancsnok Kritikus Információigénye (CCIR).²²³

A törzs tagjai a tervezés során felmerülő információigényeiket táblázatos formában (1. táblázat) vezetik, az egyes információkra vonatkozó kérelmüket sorszámmal ellátva küldik meg ahhoz a szervezethez, ahonnan a releváns választ várják. Ennek legegyszerűbb formája a kérelem elektronikus úton történő továbbítása. Fontos, hogy az adott információra vonatkozó igény megadásakor jelenítsék meg az iktatás hadműveleti időpontját is. A címzett az információigényre való válaszadás során, a válasz hadműveleti időpontjának feltüntetésével ellátja a törzs tagjait a szükséges információkkal, de rámutathat arra a már rendelkezésre álló dokumentumra is, amely a szükséges választ minden részletében tartalmazza. Ez felhívhatja a törzs tagjainak figyelmét arra, hogy körültekintőbben és alaposabban értékeljék ki a meglévő intézkedéseket, jelentéseket vagy javítsák a törzsön belül az információáramlás hatékonyságát. A táblázat utolsó részében a címzett az információ igényt a „Nyitott” vagy „Lezárt” záradékkal látja el. Nyitottnak az az információigény tekinthető, amelyre a címzett a kérdés felvetésének időpontjában a szükséges adatok hiányában vagy más körülmények miatt még nem tudta megadni a választ, vagy csak részinformációt közölt. Ezt később az információigény sorszáma-
ára való hivatkozással pótolhatja vagy a helyzet megváltozása miatt módosíthatja, ami a vonatkozó körülmény, helyzet újbóli elemzéséhez is vezethet.²²⁴

A Parancsnok Kritikus Információigényeinek kérelmezése hasonló módon történik. A lényegi különbség ott mutatkozik meg, hogy míg az Általános Információigények (továbbiakban II) a tervezés minden lépése során felmerülhetnek, addig a Parancsnok Kritikus Információigényének (továbbiakban PKII) megfogalmazása az esetek döntő többségében a művelet-

²²¹ Lásd p. 25.

²²² Request for Information

²²³ Commander's Critical Information Request

²²⁴ Lásd p. 147., 1. táblázat

tervezés második lépése (Helyzetmegítélés) során történik meg. A legfontosabb különbség viszont kétségkívül az, hogy PKII alapján biztosított információk közvetlen hatással lesznek a művelet sikerére vagy kudarcára, befolyásolva a parancsnokot egy döntés meghozatala vagy egy adott cselekvési változat kiválasztása során. A PKII alapján biztosított információk tartalmazzák az ellenséges/semleges erőkről szóló olyan adatokat, melyekről a parancsnok azonnal tudomást akar szerezni, illetve a saját erőink védendő adatait is.²²⁵

1. táblázat

Információigény

II/PKII Fsz.	Küldés időpontja	Küldő személy /Szervezet	Információ igény megfogalmazása	Címzett személy/Szervezet	Válasz időpontja	Információ	Záradék Nyitott/Lezárt

(Forrás: Ref. 215. – p.15. Fordította: A szerző)

A tervezési feladat második lépésében a munkacsoportoknak a 48. ábrának megfelelően arra a kérdésre kell választ adniuk, hogy mit kell annak érdekében tenniük, hogy a kialakult helyzetet rendbe hozzák, illetve meg kell állapítaniuk azokat a tényezőket, melyek ebben meggátolhatják az erőiket. Az elemzést a következő szempontok alapján kell elvégezni:

2. Helyzetmegítélés

2.1 Küldetéselemzés. A hadművelet céljának (céljainak) és az elérendő véghelyzetnek (Katonai Műveleti Végállapot) az elemzése

- A közvetlen- és az eggyel magasabb szintű előljáró szándékának, illetve az adott szervezet küldetésének megértése és elemzése;
- Saját feladataink (meghatározott, kikövetkeztetett) áttekintése;

²²⁵ Lásd bővebben a hadműveleti szintű logisztikai művelettervezés elemzésénél.

- Tiltó rendelkezések, műveleti cselekvési szabadság áttekintése;
- Tervezési feltételezések felállítása.

2.2 Feladat- és tényező elemzés

- Az ellenséges/semleges erők elemzése;
- Tervezési feltételezések kialakítása és tisztázása;
- Saját lehetőségeim felmérése;
- Parancsnok Kritikus Információigénye;
- A műveleti szempontból kritikusnak (legfontosabbnak) ítélt feladat azonosítása.

3. A helyzetmegítélés logisztikai aspektusai

- 4Q elemzés²²⁶ végrehajtása a művelettervezés 2. 1 pontja során;
- 4D elemzés²²⁷ végrehajtása a művelettervezés 2. 2 pontja során.

***Feladattámogató eszközök:** Helyzetmegítélés összesítő táblázat, Kockázat (veszély) elemzés, Információigény a tervezéshez, Műveleti idővonal, (Logisztikai) Hatás vázlat.*

A „Helyzetmegítélés” összesítő táblázata a helyzet megítélésére vonatkozó összes olyan információt megjeleníti, ami a kialakult műveleti helyzet és az abból adódó feladatok megértése szempontjából kritikusak. Olyan eszköz, melynek segítségével a FOURLOG ki-képzés során a gyakorlatvezetők, instruktorok és oktatók azonnali képet kapnak arról, hogy a munkacsoportok helyesen értékelték-e a kialakult helyzetet, világosan megértették-e az előljáró szándékát, a művelet célját, saját szerepüket a művelet végrehajtása során és az ebből adódó feladatokat. A tervezési feltételezések kialakítása során célszerű elvégezni a logisztikára vonatkozó úgynevezett „What if”- „Mi történik, ha” elemzést, melynek célja annak megállapítása, hogy a műveleti helyzetben bekövetkező változások, miként befolyásolhatják a logisztika feladatait, mi lenne a logisztikai biztosítás végrehajtását legerősebben befolyásoló körülmény, illetve egy adott helyzet bekövetkezése hogyan befolyásolná a készleteink alakulását. Az elemzés végeztével vázolni kell azokat az ellenintézkedéseket is, melyek enyhíthetik a biztosítási feladatok végrehajtását befolyásoló körülményeket.

²²⁶ 4Q- 4 Questions Analysis. Négy alapvető kérdés, melyet a törzsben tevékenykedő logisztikusnak kell elemeznie.

²²⁷ 4D- Destination, Distance, Duration, Demand - Célállomás, Távolság, Időtartam, Szükséglet.

A táblázatba beírt információknak tükrözniük kell a hallgatói munkacsoportok által elvégzett elemző tevékenység következtetéseit, eredményeit, melyekről a munkacsoportok vezetőinek nyilvános jelentést kell tenniük.

2. táblázat

Helyzetmegítélés összesítő

Saját szerepem a műveletben:		
Magasabb szintű előljáró szándéka:		
Parancsnok szándéka:		
A parancsnok által megszabott (meghatározott) feladatok:	Időzítés:	
Kikövetkeztetett feladatok:	Tiltások:	Feltételezések/Tisztázás:
A művelet szempontjából kritikusnak ítélt feladat:		
Elvárt végállapot:		

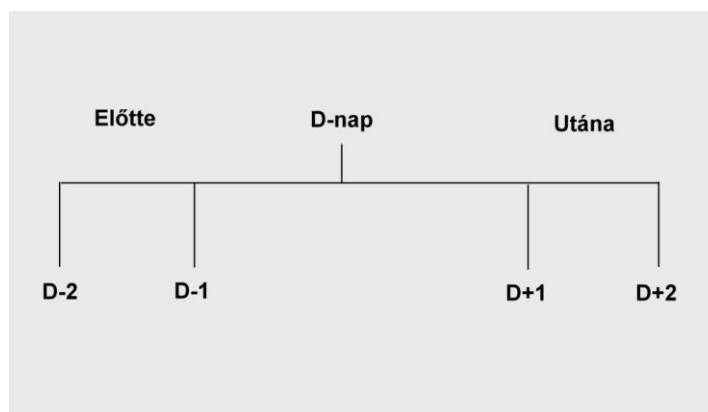
(Forrás: Saját szerkesztés)

A gyakorlatvezetők szakmai szempontból értékelik az elkészített táblázatokat, kiemelve azok helyes, esetlegesen helytelen következtetéseit, rámutatnak a hibákra és azok okaira. A jelentéseket követően a munkacsoportoknak korrigálniuk kell az elemzéseiket és új táblázatot kell készíteniük. A FOURLOG kiképzés további feladatai csak abban az esetben kezdhetők meg, ha minden munkacsoport megértette és ismeri a feladatba beállított béketámogató művelet célját, tartalmát és feladatait, ismerik saját erőik szervezetét és képességeit, tisztában vannak a műveleti terület sajátosságaival, az ott élő etnikai csoportok szándékaival, a szomszédos országok és a célszág közötti kapcsolatok jellemzőivel.

A „Helyzetmegítélés” feladatainak végrehajtását követően a kockázatok elemzését hasonló módon kell elvégezni, mint ahogyan azt az első lépés ismertetése során tettem. A koc-

kázatelemzési hálót ki kell egészíteni azokkal a kockázati tényezőkkel, melyek a művelettervezési folyamat második lépése során lettek feltárva, illetve korrigálni kell azokat a tényezőket, melyek a helyzet megváltozásából eredően megváltoztak. A művelettervezés második lépése a kockázati tényezők mélyebb elemzését teszi szükségessé. Logisztikai szempontból vizsgálva a kockázatelemzés jelentőségét, a brit Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína a következőképpen fogalmaz: „A kockázatelemzés célja, hogy még a művelet korai szakaszában feltárja azokat a kulcsfontosságú tényezőket, amelyek gátolják az Összhaderőnemi Ellátási Lánc (JSC) sikeres működtetését és a megfelelő ellenintézkedések meghozatalával csökkentse azok hatását a lánc működésére.”²²⁸

A műveleti idővonal (52. ábra) felfogható oly módon, mint a művelet különböző fázisaiban végrehajtandó feladatok és események grafikus ábrázolása. Az idővonalon referenciapontnak tekintjük azt a napot, mikor a saját erők megkezdik feladataik végrehajtását a műveleti területen. Tehát az adott események megjelenítését pozitív vagy negatív előjellel ehhez a naphoz viszonyítva kell megjeleníteni.

52. ábra Műveleti idővonal²²⁹

Az események megjelenítésének időegysége a nap. Ha az idővonalon az eseményeket más időegység használatával kívánjuk megjeleníteni, azt ki kell írni (pl. D+3 hónap). Az idővonal a tervezés negyedik lépésének végén, a cselekvési változat véglegesítésével fog végső alakot öltetni. A részleges műveleti idővonal megjeleníthető a „Helyzetmegítélés összesítő táblázat” „Időzítés”-re vonatkozó részében is, ahol a várható feladatok sorrendje kerül felsorolásra.

²²⁸ Ref. 220. – p. 5C-5.

²²⁹ NATO STANAG 2014 Edition 9, Formats for Orders and Designation of Timings, Locations and Boundaries, Military Agency for Standardization, 2000. p. 4. Fordította: A szerző)

Mivel a FOURLOG Logisztikai Kiképzés résztvevő állománya logisztikai szakirányokon tanulmányokat folytató hallgatókból tevődik össze, fontosnak ítélem megvilágítani a művelettervezés azon aspektusait, melyek a logisztikai támogatás szempontjából kiemelt fontosságúak.

A „Helyzetmegítélés” 2. 1-es pontjában a törzs logisztikai állománya a logisztika szemszögéből végzi el az elemzést. Ennek során négy kulcsfontosságú kérdésre kell választ adnia.

1. Mi a logisztika szándéka? Milyenek és hol fognak érvényesülni azok a hatások, melyek közvetítésével a logisztikai támogatás feladatai sikeresen végrehajthatók?
2. Milyen meghatározott és kikövetkeztetett feladatai vannak a logisztikai támogatást végrehajtó alegységeknek?
3. Melyek a logisztikai támogatás feladataira vonatkozó tiltások és milyen cselekvési szabadsággal rendelkezünk?
4. Van-e változás a művelet helyzetében, és vannak-e olyan, a műveletet befolyásoló kockázati tényezők, melyek rugalmasan kezelhetők a logisztikai támogatás végrehajtása során? A biztosításra vonatkozó kritikus tények és feltételezések meghatározása.

A „Helyzetmegítélés” 2. 2-es pontjában a logisztikai elemzés az alábbi tényezők vizsgálatára irányul:

1. célállomás (műveleti terület) logisztikai elemzése;
2. távolság (telepítési, utánpótlási útvonalak, kirakó pontok stb.) elemzése;
3. időtartam (mikor kezdődnek és mikor érnek véget a logisztikai biztosítás feladatai) elemzése;
4. szükséglet (kvalitatív és kvantitatív tényezők)²³⁰ elemzése.

A művelettervezésnek ebben a szakaszában az elemzési feladatok elvégzése után a törzs tájékoztatja a parancsnokot az elemzés főbb megállapításairól (Helyzetmegítélés/ Feladattisztázás törzserkezte). A FOURLOG kiképzés végrehajtása során ez az esemény a hallgatók által tett jelentések formájában valósul meg. A parancsnok további útmutatásokkal

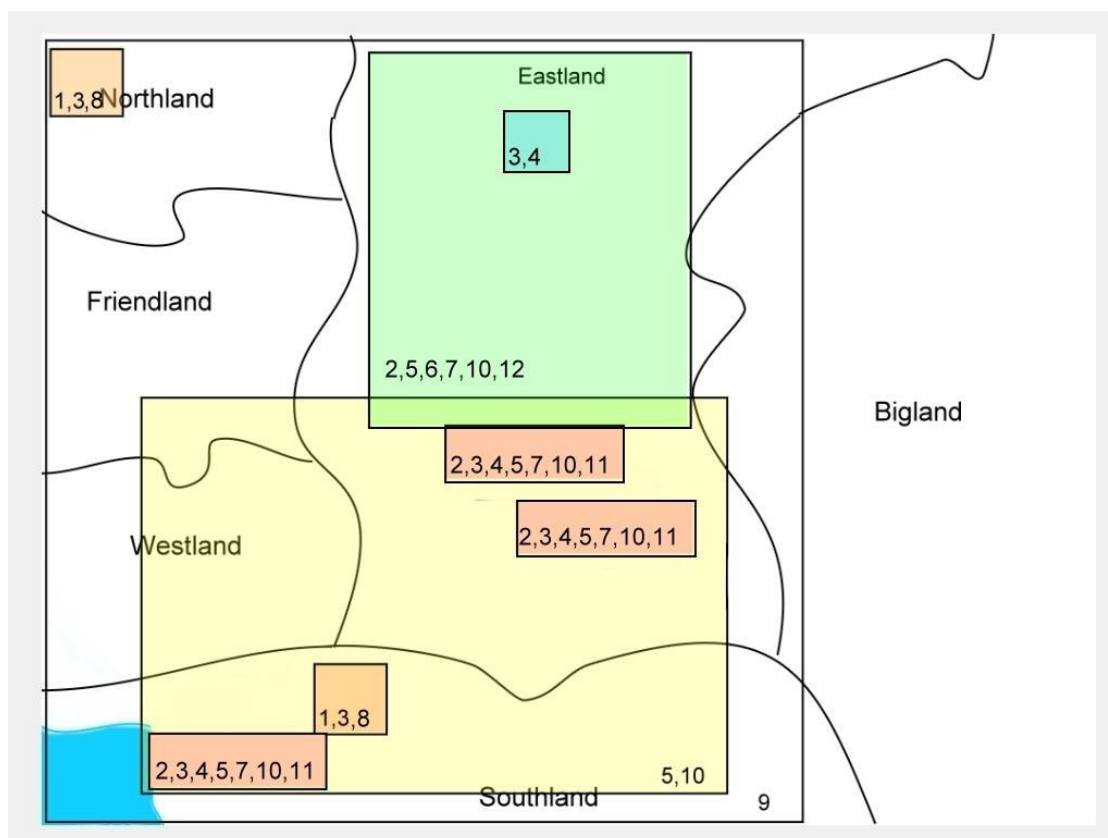
²³⁰ A kvalitatív (minőségi) és kvantitatív (mennyiségi) tényezők befolyásolják az adott feladat során felhasznált ellátási anyagok mennyiségének alakulását. Figyelmen kívül hagyásuk az ellátás zavarához vezet, súlyos esetben meghiúsítja a feladat végrehajtását.

segíti a törzs tevékenységét, meghatározza a súlypontokat, a cselekvési változatok kidolgozásának további rendjét, a betartandó alapelveket és a prioritásokat. Ugyanitt határozhat a (Logisztikai) Hatásvázlat elkészítéséről. A „(Logisztikai) Hatásvázlat” egy olyan térképen ábrázolt grafikus vázlat, mely a műveleti terület különböző részein elhelyezkedő (logisztikai) erők definiált²³¹ tevékenységéből eredő hatásokat összegzi (53. ábra).

A „Logisztikai hatásvázlat” kizárólag a harctámogató kiszolgáló tevékenységeket ábrázolja, világos képet nyújtva a logisztikai támogatás és az ellátási lánc működésének sajátosságairól, a logisztikai feladatok műveletre gyakorolt hatásairól, vagyis milyen módon fogja biztosítani a logisztika a művelet sikeres végrehajtását és végső soron a művelet céljainak megvalósítását. A vázlat ugyan önálló formában is elkészíthető, de az később bedolgozásra kerül a törzs által elkészített „Hatásvázlat”-ba és azzal egy egységben ábrázolandó, hiszen a műveleti célok elérését nem kizárólagosan a logisztikai alegységek tevékenységei biztosítják.

A „Helyzetmegítélés” feladatainak a sorába beállítottam egy egyszerűsített „Logisztikai hatásvázlat elkészítését”, melynek segítségével ellenőrizhető, hogy az elemzések elvégzése után, milyen mértékben vannak tisztában a honvéd tisztjelöltek a logisztikai támogatást végző alegységek szerepével és tevékenységével a műveleti területen. Ennek érdekében elkészítettem egy mintavázlatot, ami segítséget nyújthat a gyakorlatvezetőknek és az instruktoroknak a „Helyzetmegítélés” komplex értékelésénél.

²³¹ A tevékenységek definícióit a „The United Kingdom Glossary of Joint and Multinational Terms and Definitions, Joint Doctrine Publication 0-01.1 (JDP 0-01.1) Edition 7 June 2006.”- című szabályzat tartalmazza.

53. ábra Logisztikai hatásvázlat

(Forrás: Saját szerkesztés)

Az 53. ábra, valamint a 3. táblázat a FOURLOG feladat logisztikai alegységeinek CSS²³² specifikus tevékenységeit²³³ ábrázolja. A beállított feladatnak megfelelően a béketámogató műveletben résztvevő dandár alegységei a művelet megkezdése előtt a narancsszínű téglalapokkal jelzett körzetekben állomásoznak, itt hajtják végre az összekovácsolást és az itt található vasúti berakópontok igénybevételével tervezik a személyi állomány, a technikai eszközök és saját készleteik vasúti szállítását a műveleti területre. Ez a körzet kijelölhető az RSOM körzetének, illetve az RSOM feladatainak végrehajtására is.

A vörös színnel jelölt téglalapok jelzik azokat a körzeteket, ahol a többnemzeti dandár zászlóaljainak logisztikai támogatását végző Nemzeti Támogató Elemek mögöttes- és előretolt lépcsőiben elhelyezkedő alegységeinek tevékenységei zajlanak. Ezekben a körzetekben (SPOD, APOD, RPOD) történik a készletek fogadása, kirakása és továbbszállítása a dandár

²³² Combat Service Support – Harckiszolgáló támogató

²³³ A CSS specifikus tevékenységek alfabetikus sorrendben összeállított listáját és definícióit az 1. melléklet tartalmazza.

logisztikai zászlóaljához.²³⁴ Ezeknek a körzeteknek egy része a műveleti területen (Eastland), más része a műveleti területtel szomszédos ország (Southland) területén található. Amennyiben az NTE egy lépcsőben települ, a vázlaton a körzetek száma az ellátási sémának megfelelően csökkenthető. Feladat és helyzet függvényében az NTE a műveleti területen is települhet.

A sárga téglalappal jelzett területen található azok az után- és hátraszállítási útvonalak (közút, vasút), ahol a készletek továbbítása, a hadihasználhatatlanná vált technikai eszközök vagy a sebesültek hátraszállítása történhet. A lehetőségek függvényében, vagy ha a helyzet ezt követeli,²³⁵ a készletek továbbítása légi úton is végrehajtható.

A zöld színnel ábrázolt területen zajlanak a dandár ellátó alegységei által végrehajtott tevékenységek. Ez az a terület, ahol a dandár zászlóaljainak felelősségi körzetei találhatóak és ahol a művelet végrehajtása során a számukra meghatározott feladatok végrehajtása történik. Itt zajlik az NTE által kiszállított készletek átvétele, átrakása, átadása a zászlóaljak ellátó alegységeinek, a hadihasználhatatlanná vált eszközök javítása, a sebesültek és a sérült technika hátraszállítása.

A dandár személyi állományának, technikai eszközeinek, készleteinek kirakása a műveleti területen és azok továbbítása az alegységek felelősségi körzeteibe a kék színnel megjelölt körzetben zajlik. Ez történhet légi (APOD), vasúti (RPOD) kirakópontok vagy mindkettő igénybevételével.

²³⁴ Lásd pp. 44-45.

²³⁵ Lásd p. 39.

Logisztikai hatásvázlat definiált tevékenységei

Sorszám	Tevékenység	Cél
1.	Berakás	<i>A dandár személyi állományának, az anyagainak és eszközeinek összegyűjtése, szállításhoz történő előkészítése és csoportosítása, majd berakása vasúti kocsik rakterébe.</i>
2.	Fogadás	<i>A dandár személyi állományának, technikai eszközeinek, felszerelésének és készleteinek fogadása.</i>
3.	Előreszállítás	<i>A dandár eszközeinek és anyagainak továbbítása a műveleti területre.</i>
4.	Kirakás	<i>A dandár személyi állományának, járműveinek, készleteinek és technikai eszközeinek vasúti kocsik rakteréből történő kirakása, aállítás célja szerinti csoportosítása, tárolása, megőrzése és továbbszállításra történő előkészítése.</i>
5.	Szállítás	<i>A dandár személyi állományának, járműveinek, készleteinek és technikai eszközeinek szállítása.</i>
6.	Javítás	<i>Dandár meghibásodott eszközeinek javítása.</i>
7.	Utánpótlás	<i>A dandár készleteinek meghatározott szinten tartása a szükséges ellátási anyagok beszerzésével vagy biztosításával.</i>
8.	Állomásoztatás	<i>A dandár hadrendi elemeinek elhelyezése, pihentetése, csoportosításának felvétele.</i>
9.	Fenntartás	<i>A dandár harcképességének megfelelő szinten tartása a művelet céljainak elérése. EFOR erők műveleti képességének szükséges mértékű fenntartása.</i>
10.	Hátraszállítás	<i>A dandár anyagainak, eszközeinek, felszerelésének és sebesültjeinek hátraszállítása.</i>
11.	Támogatás	<i>A dandár számára egységes rendszerben nyújtott ellátás, szállítás, helyreállítás, melynek célja a dandár képességének fenntartása, készleteinek kiegészítése, technikai eszközeinek üzemeltetése, illetve helyreállítása.</i>
12.	Átrakás	<i>Dandár alegységeinek kiszállított készletek átrakása.</i>

(Forrás: Saját szerkesztés)

A FOURLOG Logisztikai Kiképzés első (ausztriai) üteme során végrehajtandó kiképzési feladatok nem foglalják magukba a békefenntartó dandár teljes művelettervezési feladata-

it, hanem a „Helyzetmegítélés” elvégzése után azonnal a béketámogató művelet gyakorlati feladataira való felkészítésre irányul.

A hallgatók által a „Helyzetmegítélés” feladatainak jelentését a későbbiekben az alábbi tartalmi összetevőkkel és formában javaslom végrehajtatni:

1. általános és részletes helyzet rövid összefoglalása (térkép);
2. a békefenntartó dandár általános és specifikus feladatai;
3. tiltások, műveleti szabadság;
4. „Helyzetmegítélés” összesítő táblázata;
5. a logisztika általános és specifikus feladatai, a támogatásban érintett szervezetek;
6. elrendelt készletek;
7. logisztikai hatásvázlat;
8. kockázatelemzési táblázat, kiemelve a logisztikai támogatás feladatait érintő tényezőket.

A 2014-es év újabb változást hozott a FOURLOG Logisztikai Kiképzés történetében. Fennállása során első ízben vettek részt a kiképzés végrehajtásában a belgrádi Katonai Akadémia negyedévfolyamos hallgatói. A 2014-es évet megelőző két évben a cseh partner meghívására már vettek részt szerb hallgatók a kiképzés harmadik (csehországi) ütemén, ahol megfigyelhették az ott zajló gyakorlati feladatok végrehajtását. Az ott látottak alapján jelezték a cseh partner irányába, hogy a későbbiek során szívesen részt vennének a kiképzés mindhárom ütemében. Ezt követően megkezdődtek az egyeztető tárgyalások a három partnerintézmény között, melynek eredményeképpen az intézmények megküldték meghívóikat a belgrádi Katonai Akadémiának, lehetővé téve ezzel öt fő hallgató és egy fő oktató részvételét a kiképzés mindhárom ütemén. A kiképzés magyar, cseh és osztrák oktatói várakozással tekintettek az új résztvevők tevékenységére, hiszen azok korábban csak a terepen végrehajtott gyakorlati feladatokban vettek részt és nem tudtuk, hogy az eltérő előképzettségéből adódó feladat megközelítés hogyan fogja befolyásolni a többnemzeti munkacsoport tevékenységét. Az általam kidolgozott feladatsor azonban lehetővé tette a szerb hallgatók azonnali beintegrálódását a munkacsoportokba és biztosította az egységes munkavégzést. A szerb akadémia által kiválasztott hallgatók magas szintű angol nyelvtudással rendelkeztek, hamar megtalálták helyüket a munkacsoportokban és tevékenységüket a feladatokhoz való kiemelkedő hozzáállás jellemezte. A kísérő oktató tevékenysége szintén példaértékű volt, rövid idő alatt kiváló munka-

kapcsolatot alakított ki az osztrák, cseh és magyar oktatói állománnyal. A szerb hallgatók részvételével ismét négyre egészült ki a kiképzésben résztvevő országok száma.

4.2 Következtetések, megállapítások

Disszertációm negyedik fejezetében bemutattam a FOURLOG Logisztikai Kiképzés feladatai átdolgozásának eredményeit.

Az átdolgozás során, az ellátási lánc menedzsment fizikai és műszaki komponenseinek elemzését követően azt a **következtetést** vontam le, hogy a katonai ellátási láncok működtetése folyamatos információáramlást igényel, mert ez alapfeltételét jelenti a vevő, jelen esetben a lánc végpontján elhelyezkedő felhasználóknak, azaz folyamatosan figyelemmel kell kísérni a felhasználó oldalán jelentkező igényeket. Ennek megfelelően a NATO LOGFAS rendszerére úgy kell tekinteni, mint a katonai ellátási lánc kommunikációs és információ áramlási szerkezetének a részére.²³⁶

Az információs rendszer alkalmazása akkor bizonyul hatékonynak, ha az ahhoz tartozó adatbázist is létrehozuk.

A fent leírtak figyelembevételével **kidolgoztam** a feladatban alkalmazott Békefenntartó Dandár teljes digitális állománytábláját és felszerelési jegyzékét szakasz szintig lebontva.

A készletképzési előírásoknak megfelelően szintenként **meghatároztam** a dandár által megalkotandó készletek nagyságát és felvittem a LOGFAS logisztikai adatbázisába, majd elkészítettem a dandár harcérték táblázatát, ami a Logisztikai Pontosító jelentés (Log Update Report) összeállításának alapfeltétele.

Létrehoztam a műveleti terület teljes térképi adatbázisát, melyet a logisztikai felderítés és a dandár átcsoportosítása során a honvéd tisztjelöltek hatékonyan alkalmazhatnak a feladatok tervezésénél és az információk továbbításánál.

A kiképzés ausztriai üteme részfeladatainak sikeres végrehajtása érdekében a honvéd tisztjelöltek számára **összeállítottam** egy olyan feladatsort, melynek segítségével magas színvonalon képesek a harcászati szintű művelettervezés „Helyzetismerettel” és „Helyzetmegíté-

²³⁶ Lásd 6. ábra

léssel” kapcsolatos értékelési és elemzési feladatait elvégezni, ami hozzájárul az ellátási lánc másik menedzsment összetevője, a „Tervezés és ellenőrzés”- szerepének megértéséhez.

Összeállítottam a logisztikai hatásvázlat elkészítéséhez szükséges harckiszolgáló támogató tevékenységek listáját és elvégeztem azok tartalmi meghatározását.

Meghatároztam a tolerációs küszöb fogalmát a műveleti tervezés kockázatelemzési feladatainak sorában.

A FOURLOG Logisztikai Kiképzés elemzésével és továbbfejlesztésével létrehoztam annak lehetőségét, hogy a honvéd tisztjelöltek a katonai ellátási lánc harcászati szintű feladataira többnemzeti környezetben készülhessenek fel.

5. A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés gyakorlati munkamódszereinek továbbfejlesztése

A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés hadműveleti feladatai az 1996-os program indítása óta folyamatos változásokon mentek keresztül. A 2011-ig terjedő időszakot követően az addig alapvetően harcászati szintű logisztikai tervezőmunkát a hadműveleti szintű tervezőmunka váltotta fel. A korai tapasztalatok azt mutatják, hogy a tervezőmunka sikeres végrehajtásának alapfeltétele egy olyan tervezési séma összeállítása, melynek segítségével a magyar végrehajtó állomány képessé válik a hadműveleti szintű logisztikai tervezés feladatainak készségi szintű elsajátítására. A kiképzést vezető oktatói állomány akkor tudja korrigálni a beállított feladatok esetleges hiányosságait, ha folyamatos visszacsatolást kap a tervezést végrehajtó állománytól és a képzési programot a feldolgozott információk kiértékelése után folyamatosan fejleszti.

5.1 A kiképzés gyakorlati munkamódszereinek fejlesztése az ellátási lánc menedzsment komponenseinek és a hálózati struktúra figyelembevételével

A 2011 tavaszi MAGLITE gyakorlat kezdetén, a brit törzstájékoztató megtartása után számomra azonnal világossá vált, hogy az általunk felajánlott erők sem méretükben, sem összetételükben nem alkalmasak a számukra betervezett feladatok végrehajtására, hiszen a feladat szerint a 3. Kommandó Dandár látná el a kritikus logisztikai infrastruktúra védelmét. Ez a gyakorlatban azt eredményezte, hogy a Többnemzeti Békefenntartó Dandár alkalmazása feleslegessé vált. A dandárt nem lehetett felhasználni a humanitárius művelet során végrehajtandó szállítási feladatokra sem, hiszen a dandár szervezetszerű ellátó alegységei kizárólag a dandár érdekében tevékenykednek, a Nemzeti Támogató Elemek rendeltetése pedig a műveleti területen települt saját erők támogatása. A problémát jeleztem a brit és magyar gyakorlatvezetőknek. Megjegyzem, hogy sok esetben okozott problémát a brit féllel való kommunikáció, ez a probléma is megelőzhető lett volna, ha a tervező értekezleten a brit gyakorlatvezető részleteiben is tájékoztatott volna minket a brit hadrendi elemek várható feladatairól. A probléma feloldása érdekében a magyar gyakorlatvezető a brit partnerével történt egyeztetés után azt a döntést hozta, hogy a felajánlott dandár szervezetében található műszaki századot megerősíti egy víztisztító szakasszal, melynek az lenne a feladata, hogy egy előre kijelölt menekülttábor

számára biztosítson tisztított vizet. A brit gyakorlatvezető utasítása értelmében a dandár egy zászlóalját pedig kijelölték az RSOM körzetének védelmére. A fentebb részletezett tervezési hiba komolyan rányomta bélyegét az elemzőmunka további alakulására, mert menet közben már nem lehetett megváltoztatni a felajánlott erők szervezetét, a rögtönzött változtatás pedig komoly zavarokat okozott mind a brit, mind pedig a magyar munkacsoportban.

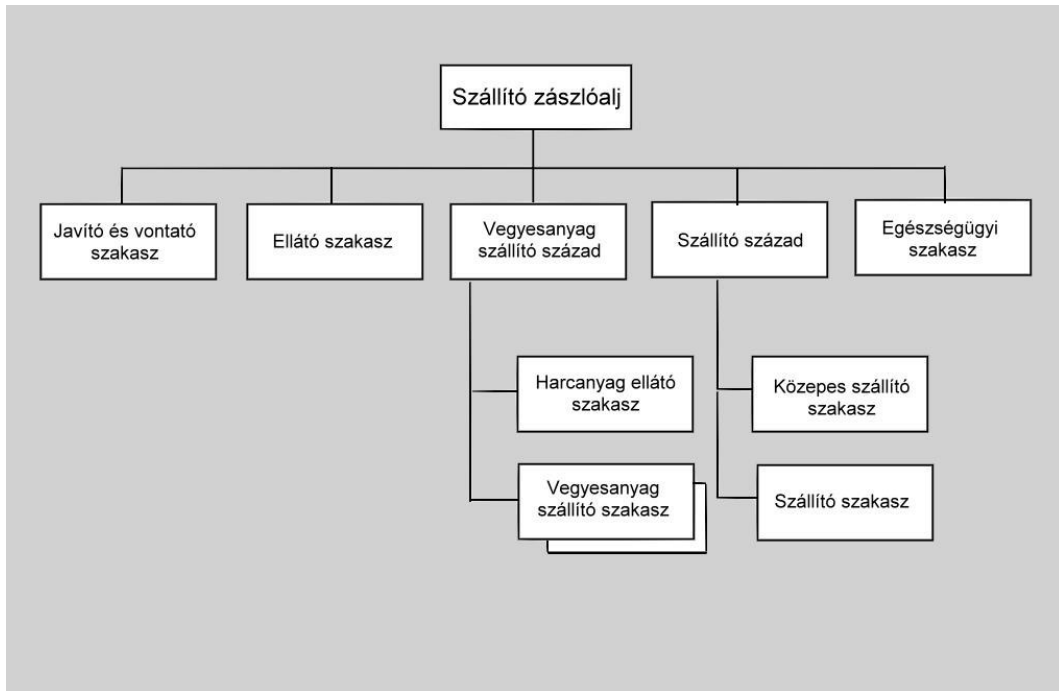
2011 őszén a MAGLITE akkori gyakorlatvezetőjének távozása után, magyar oldalról én vettem át a gyakorlatvezetéssel járó teendőket. Mivel akkor már negyedik éve segítettem a gyakorlatvezető tevékenységét, sok olyan tapasztalatra tettem szert, ami később meghatározta a gyakorlat továbbfejlesztésének irányait. Áttekintve a korábbi években végrehajtott feladatokat és a gyakorlat fő céljait arra a következtetésre jutottam, hogy a kitűzött célokat csak akkor tudjuk megvalósítani, ha a FOURLOG kiképzéshez hasonlóan erősítjük a brit partnerekkel való közös munkavégzést. A brit fél több alkalommal is jelezte, hogy a későbbiekben szeretnék előtérbe helyezni a többnemzeti keretek között végrehajtott műveletekben való részvételt. A brit hadseregben végbemenő változások, elsősorban a létszámcsökkentés és a rendelkezésre álló anyagi erőforrások csökkenésének hatásai is ebbe az irányba mutattak. Ennek megfelelően a JLOC tanfolyam tartalmi felépítése is jelentősen megváltozott, és lehetővé tették a koalíciós partnerek országaiból érkező tisztek számára is a tanfolyamon való részvételt. Hangsúlyozták, hogy a gyakorlat fő célja a többnemzeti törzsekben való munkavégzés gyakorlása. A brit partner ezirányú törekvése találkozott a mi elképzeléseinkkel is, hiszen ez lehetett az a közös pont, ami alapján a képzési programokat közelíteni tudjuk egymáshoz és megteremthetjük azok egymásra épülésének feltételeit. Ennek megfelelően a gyakorlat fejlesztésének feladatait a következőkben határoztam meg:

1. Program Műveleti Intézkedés (PROPORD) kidolgozása;
2. A felajánlott erők összetételének és állománytáblájának teljes átdolgozása;
3. Gyakorlati útmutató kidolgozása a művelettervezés és a logisztikai tervezés feladatainak végrehajtásához;
4. A magyar résztvevő állomány részleges, illetve teljes integrálása a munkacsoportokba;
5. A gyakorlat értékelési szempontjainak kidolgozása és az értékelés végrehajtása;
6. A hallgatói elégedettség felméréséhez szükséges kérdőív kidolgozása, majd később azok adatainak feldolgozása.

Miután áttekintettem a fentebb említett feladatokat, első lépésként el kellett készítenem a gyakorlat Program Művelési Intézkedését. A FOURLOG kiképzés végrehajtását is ez a dokumentum szabályozza a kezdetektől fogva, később ezt a résztvevő országok a kiképzés jogi hátterét biztosító „Egyetértési Nyilatkozat” létrehozásával és aláírásával egészítették ki.²³⁷ A gyakorlat végrehajtását szabályozó első PROPORD-ot 2011 szeptemberében sikerült teljesen kidolgoznom. A PROPORD tartalmazta a képzési program végrehajtásának teljes és átfogó szabályozását, a kiképzés forgatókönyvét, a hadművelési helyzet és az ÖHK parancsnok előzetes hadművelési intézkedésének magyar fordítását kivonatosan. Ez jelentősen megkönnyítette a gyakorlatra készülők magyar hallgatói állomány munkáját, mert még a gyakorlat megkezdése előtt tanulmányozhatták az előttük álló feladatok egy részét, jelentős időmegtakarítást eredményezve a gyakorlat éles végrehajtása során. 2011 óta a PROPORD minden évben két alkalommal aktualizálásra kerül, a dékáni jóváhagyást követően pedig a MAGLITE képzési programok lebonyolításának alapidokumentuma.

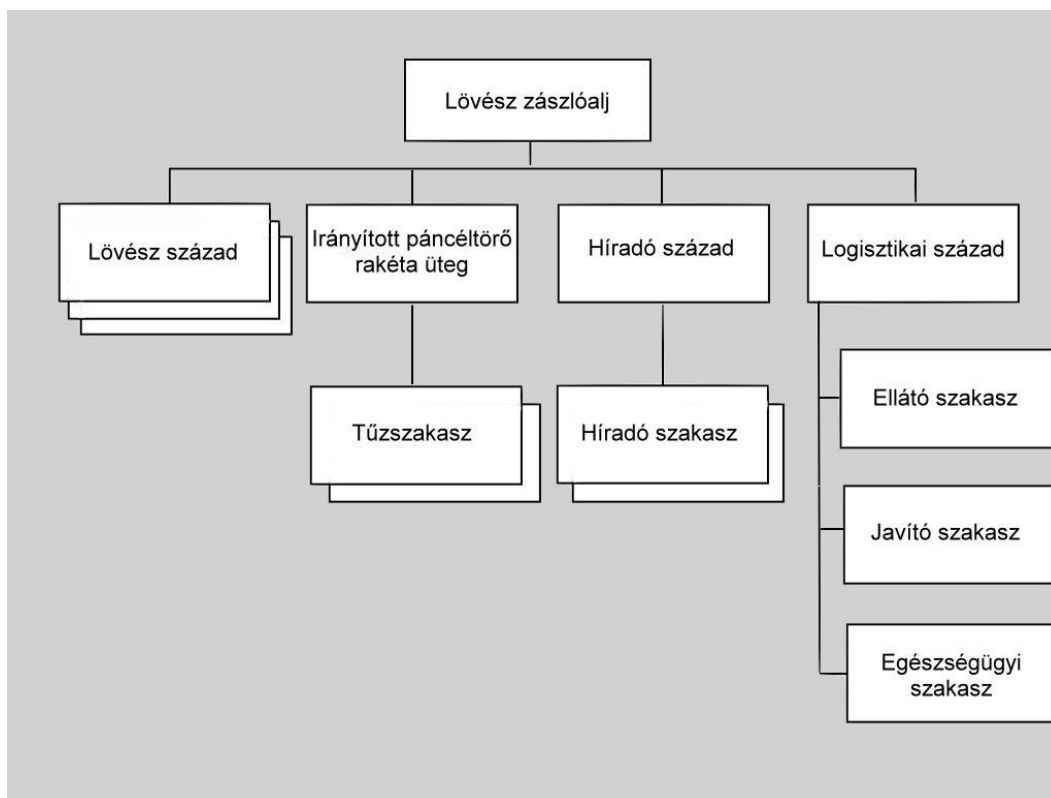
A felajánlott erők összetételének és állománytáblájának megváltoztatása során azt tartottam szem előtt, hogy annak teljes mértékben alkalmazkodnia kell a hadművelés jellegéhez és a várható feladatokhoz. Az új hadművelési feladat első kidolgozása után nyilvánvalóvá vált, hogy a korábban lövészsorozatokból álló Többnemzeti Dandár az alapvetően logisztikai tevékenységekre alapozott műveletek végrehajtására teljességgel alkalmatlan. Ezért a felajánlott erők részeként egy szállító zászlóaljzat állítottam be a feladatba (54. ábra).

²³⁷ Lásd p. 130.

54. ábra A szállító zászlóalj szervezete
(Forrás: Saját szerkesztés)

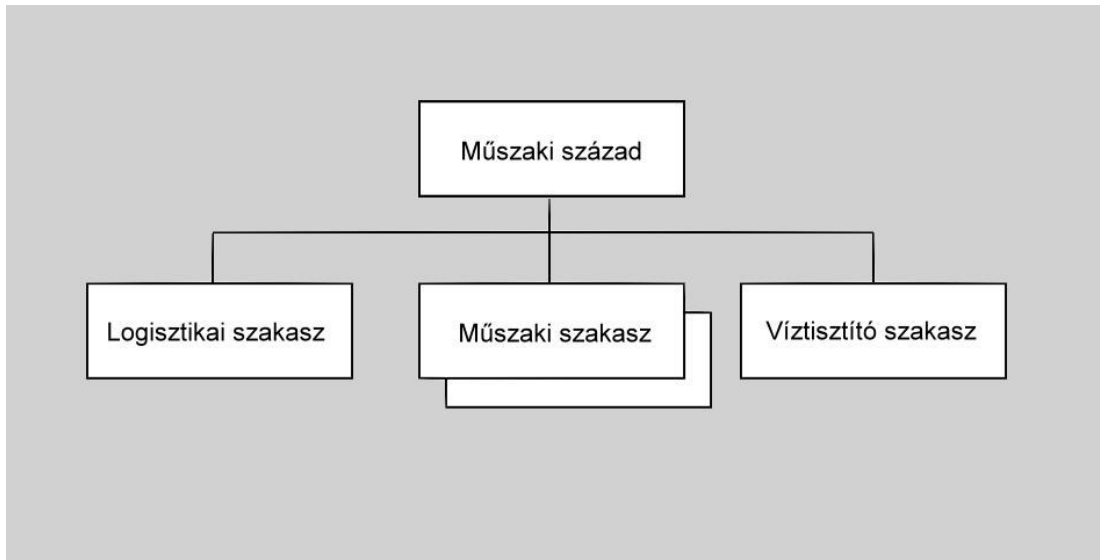
A szállító oszlopok, a tábor és a kritikus logisztikai infrastruktúra védelmére a FOURLOG feladatban alkalmazott többnemzeti dandár magyar és cseh lövészzászlóaljait terveztem beemelni a felajánlott erők szervezetébe (55. ábra).

55. ábra A lövészzászlóalj szervezete
(Forrás: Saját szerkesztés)

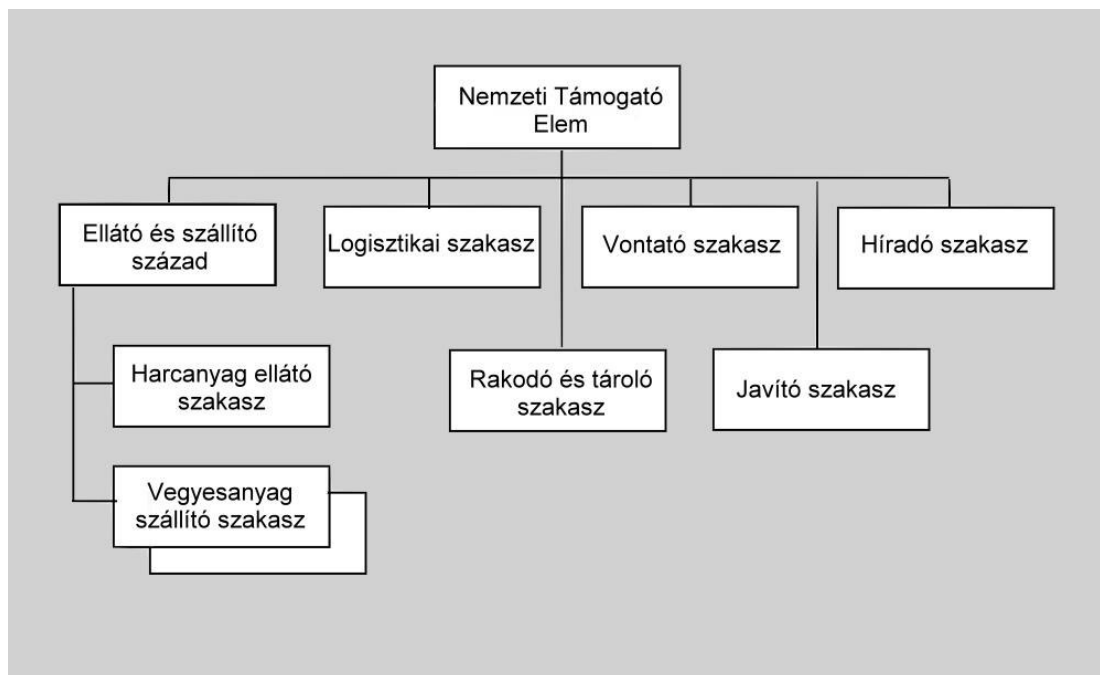
Az után- és hátraszállítási útvonalak karbantartására a kontingens megerősítésre került egy műszaki századdal (56. ábra). Brit kérésre a század szervezetébe beintegráltam a víztisztító szakaszt, bár a későbbi számítások nem igazolták alkalmazásának előnyeit.

A 2011-ben végrehajtott gyakorlat során a víztisztító szakasz az akkori gyakorlatvezető döntésének megfelelően került be a Többnemzeti Dandár állománytáblájába és ez az akkor kialakult helyzetben jó döntésnek tűnt. A későbbi számvetések során azonban bebizonyosodott, hogy az alkalmazott víztisztító berendezés által előállítható víz mennyisége jóval alulmúlja az ellátásra kijelölt menekülttáborban élők napi szükségletét és az legfeljebb kiegészítheti az ENSZ által biztosított mennyiséget. A brit fél velünk teljesen ellentétes koncepció alapján, a táborok területén ásott fúrt kutak segítségével tervezte a vízhiány miatt kialakult helyzet enyhítését.

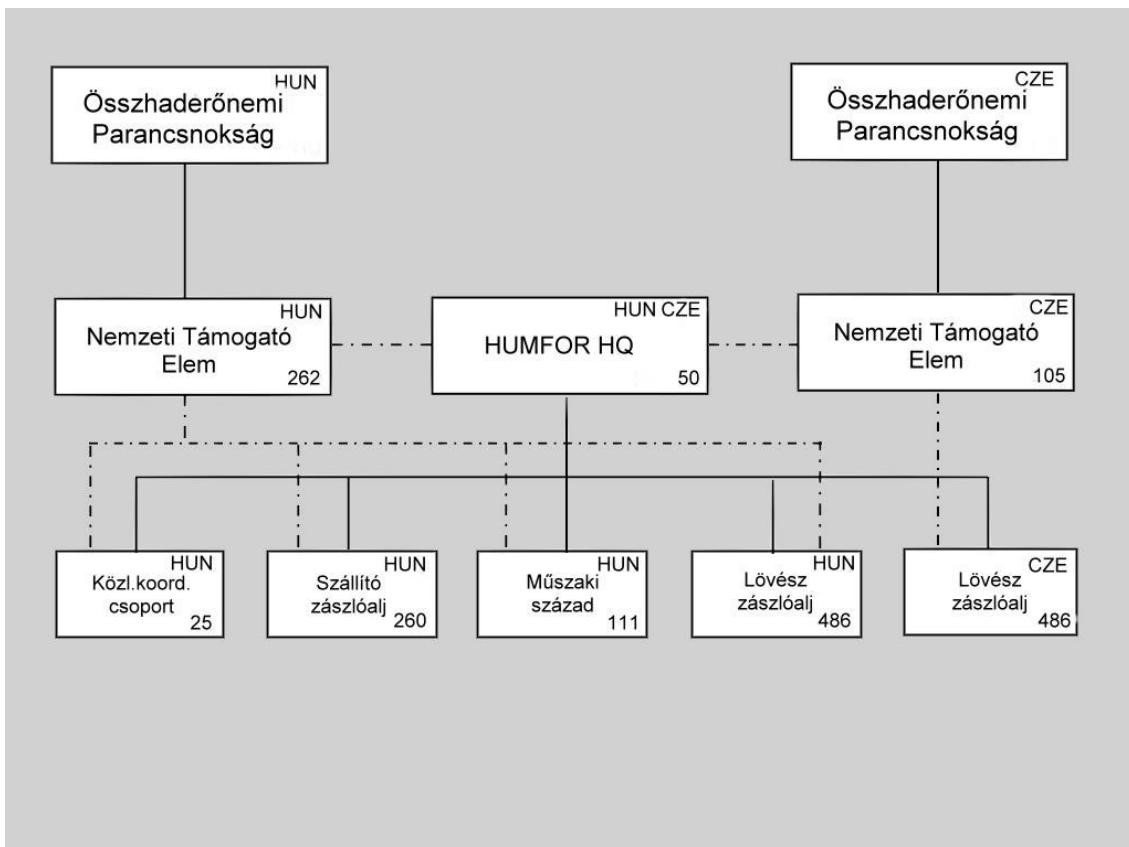
56. ábra A műszaki század szervezete
(Forrás: Saját szerkesztés)

A kontingens logisztikai támogatásának érdekében vezetésemmel megterveztük a Nemzeti Támogató Elem szervezeti felépítését és állománytábláját (57. ábra).

57. ábra A Nemzeti Támogató Elem szervezete
(Forrás: Saját szerkesztés)

A hadművelet végrehajtásában közreműködő többnemzeti erők szervezeti felépítésének és állománytáblájának (TOE)²³⁸ teljes kidolgozásával 2012 elejére végeztem. A felajánlott kontingensnek a „HUMFOR²³⁹” elnevezést adtam, ami világosan utal a végrehajtandó műveletek jellegére. A felajánlott erők tervezett létszáma figyelembe véve a Nemzeti Támogató Elemek létszámát is elérte az 1785 főt (58. ábra). A műveleti területre átcsoportosított technikai eszközök nagyságrendje pedig az ezer darabot.

58. ábra A HUMFOR szervezete

(Forrás: Saját szerkesztés)

Az elkészült szervezet adatait 2012 márciusában bocsátottam a brit partner rendelkezésére, amelyet az instruktorok a 2012. júniusi gyakorlat dokumentumaiba azonnal beépítettek. Az állománytáblás eszközök típusainak és rendeltetésének pontosítását az angol partnerrel végeztem el, melynek során azok angol megnevezését hozzáigazítottuk a britek által használt hasonló rendeltetésű eszközök angol megnevezéséhez.

²³⁸ Table of Organization and Equipment

²³⁹ Akroníma. Humanitarian Forces – Humanitárius Erők

Fontos megjegyezni, hogy a létrehozott kontingens állománytáblája nem tekintendő állandónak, az erők összetétele, nagyságrendje és így a technikai eszközök darabszáma mindig a kiadott feladatnak megfelelően változik, illetve kerül átervezésre, a tervezőmunkának a cselekvési változatok kidolgozására vonatkozó részében. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy amennyiben a kialakuló helyzet szerint korlátoznák a katonai jelenlét nagyságát a műveleti területen, a törzsek azonnal az engedélyezett nagyságrendhez igazítják és tervezik át az erők összetételét és feladatait.

Az elkészült új állománytábla kipróbálására első alkalommal 2012 júniusában került sor. A művelettervezés végrehajtása során be kellett bizonyítanunk, hogy a HUMFOR kontingens állománytáblájába beállított alegységek képesek a hadműveleti célok megvalósítása érdekében meghatározott feladatok végrehajtására. A „Helyzetmegítélés” feladatainak elvégzése után, a parancsnok iránymutatása szerint a törzsek az elgondolás kialakításához és a cselekvési változatok kidolgozásához a következő kiinduló adatokat kapják.

1. CSV²⁴⁰1 – Maximális katonai jelenlét a műveleti területen, a hadműveletben résztvevő erők és eszközök száma nincs limitálva, a művelet tervezett időtartama IOC²⁴¹+180 nap, szárazföldi, tengeri és légi logisztikai támogató műveletek végrehajtásának megtervezése és az elgondolás kialakítása.
2. CSV2 – Minimális katonai jelenlét a műveleti területen, a hadműveletben résztvevő erők száma maximum 3000 fő, a művelet tervezett időtartama IOC+180 nap, szárazföldi és légi logisztikai támogató műveletek végrehajtásának megtervezése, igénybe véve a szerződéskötésen alapuló logisztikai támogatás lehetőségét is, és az elgondolás kialakítása.
3. CSV3 – A támogatási feladatok kizárólag szerződéskötéseken alapuló megtervezése minimális katonai jelenlét mellett, a művelet tervezett időtartama IOC+60 nap, a meglévő civil infrastruktúra által biztosított objektumok és lehetőségek maximális kihasználásának megtervezése és az elgondolás kialakítása.

A gyakorlat végrehajtása során, minden többnemzeti munkacsoport egy cselekvési változatot dolgozott ki, a fentebb említettek közül. Az első cselekvési változat kidolgozása

²⁴⁰ Cselekvési változat

²⁴¹ Initial Operational Capability – Részleges műveleti képesség. A magyar szaknyelvi terminológiában a „Kötél alkalmazási képesség” szintjének megfelelő képesség.

során az alkalmazott erővel kapcsolatosan nem merült fel probléma, mivel a katonai jelenlét nagyságrendjére vonatkozóan korlátozás nem volt.

A második cselekvési változat kidolgozásánál az erők összetételét teljes mértékben át kellett tervezni, hiszen a műveleti területen tevékenykedő erők számát maximum 3000 főben határozták meg. Itt meggyőződhettem arról, hogy helyesen döntöttem, mikor a HUMFOR kontingens szervezetét modulrendszerűen alakítottam ki, és egyidejűleg több képességgel (szállító, műszaki, víztisztító, őrzésvédelmi) ruháztam fel, mert így csak a feladat jellegének megfelelő képességgel bíró alegységet kellett kiemelni a HUMFOR szervezetéből és át- alárendelni az újonnan megtervezett szervezethez.

A harmadik cselekvési változat kidolgozása jelenti a gyakorlati tervezés legbonyolultabbnak tekintett változatát. Itt a brit partner az elgondolás kialakítása során támaszkodhat az OLRT-hez beosztott állományra, illetve a CONDO²⁴² csoport tevékenységére. Mivel ennél a cselekvési változatnál nem tudunk kijelölt alegységeket biztosítani a feladatok ellátására, a magyar résztvevők a HUMFOR kontingens előkészítő csoportja tisztjeinek a szerepkörében tervezik a feladatot.

A gyakorlat tapasztalatai azt is megmutatták, hogy az őrzésvédelmi feladatok ellátásához tervezett két zászlóaljnyi erő soknak bizonyult. Emiatt a későbbiekben egy magyar-cseh közös zászlóalj beállítását tervezem a feladatba. Brit részről érkezett olyan vélemény, hogy főleg egy cseh lövész alegység (zászlóalj) szerepeltetése az állománytáblában, de mivel az utóbbi években a cseh Védelmi Egyetem folyamatosan delegál tiszteket a gyakorlatra, indokoltnak láttuk legalább egy olyan alegység szerepeltetését, amellyel a cseh partnerek dolgozni tudnak. Az állománytábla másik előnye, hogy cseh résztvevők hiányában a HUMFOR kontingens szervezetéből a cseh lövész alegység és az azt támogató logisztikai elem egyszerűen elhagyható, de az őrzésvédelmi képesség megmarad (magyar lövésszászlóalj). Az elmúlt két év tapasztalatai alapján elmondható, hogy a feladatra kidolgozott új szervezet támogatja a hadműveleti célok megvalósítása érdekében megtervezett feladatok végrehajtását.

2011 őszén, a MAGLITE gyakorlatvezetői teendőinek átvétele után úgy láttam, hogy a magyar hallgatói munkacsoport tevékenységének teljesen új irányt kell kijelölni. A brit JLOC tanfolyam a képzés célját a következőképpen határozza meg: *„Az Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek Tanfolyam, mint a Védelmi Logisztikai Iskola legmagasabb szintű szakmai tanfo-*

²⁴² Contractors on Deployed Operations – Műveleti területen tevékenykedő szerződészekötők

lyamának legfontosabb célja az, hogy egyesítve a haderőnemek és a multinacionális ügynökségek által a tanfolyamra delegált logisztikai tiszteket és civil szakembereket, felkészítse azokat az összhaderőnemi műveletek során, a hadműveleti szintű törzsekben végzendő logisztikai tervezőmunka ellátására.”²⁴³ Az idézetből levonhatjuk azt a következtetést, hogy a brit fél MAGLITE-gyakorlaton való részvételének alapvető célja, hogy az instruktorok felmérjék, hogyan képesek a résztvevők a megszerzett elméleti ismereteiket átültetni a gyakorlatba, illetve a többnemzeti törzsekben történő munkavégzést illetően is tapasztalatokat szerezzenek. Mivel a gyakorlat magyar résztvevői a 2011-es évet megelőzően többnyire részfeladatok nemzeti keretek közötti kidolgozását végezték, elérkezettnek láttam az időt egy teljes művelettervezési feladat kidolgozására. A brit és magyar kollégákkal folytatott megbeszélések során arra a következtetésre jutottam, hogy a magyar résztvevők csak abban az esetben válhatnak egy brit-magyar többnemzeti munkacsoport teljes értékű tagjaivá, ha elsajátítják mindazokat az ismereteket, amelyek lehetővé teszik a különböző szintű törzsekben való munkavégzést. Ez ugyanakkor azt is jelenti, hogy a magyar résztvevőknek a legmagasabb szintű angol nyelvtudással is rendelkezniük kell, ami feltétlenül magába foglalja a katonai logisztikai szaknyelv ismeretét is.

A kijánlott erők akkori állománytábláját figyelembe véve összeállítottam egy harcászati szintű művelettervezési útmutatót. Az útmutató tartalmazta a művelettervezés lépéseit és az egyes lépések során kidolgozandó dokumentumokat. A későbbiekben ez az útmutató szolgált az alapjául annak a feladatsornak, melyet a FOURLOG kiképzés első üteme során, a hallgatók számára összeállítottam.²⁴⁴ Ennek a megoldásnak voltak előnyei és hátrányai is. Az előnyök között érdemes megemlíteni, hogy a gyakorlaton résztvevő magyar tiszti állomány nagy többsége a törzsmunkára vonatkozóan egyáltalán nem rendelkezett tapasztalatokkal, tehát úgy fogalmaznék, hogy a felkészítést valahol el kellett kezdeni. A feladatsor vitathatatlán hátránya az volt, hogy a brit és a magyar munkacsoportok között tervezési szintkülönbség jelentkezett. Amíg a brit munkacsoportok hadműveleti szinten tervezték meg a feladatot, addig a magyar csoport a már hadműveleti szinten megtervezett feladatok végrehajtói-szintű tevékenységeinek tervezésével foglalkoztak.²⁴⁵ Az akkori, feladatra vonatkozó elképzelésemet talán az a tény támaszthatja alá, hogy nem lehetett azonnal hadműveleti szintű tervezési feladatokat végrehajtani anélkül, hogy ismernénk az alacsonyabb szint tevékenységét.

²⁴³ JLOC, Course Objectives, Deepcut, Defence Logistic School, June, 2011. (Saját fordítás.)

²⁴⁴ Lásd pp. 138-156.

²⁴⁵ Lásd p. 138., 47. ábra.

2011 novemberében a gyakorlat sikeresen lebonyolításra került, a magyar munkacsoport ugyan nemzeti keretek között, de a kiadott útmutató alapján, átgondolt, szisztematikus és sikeres tervezést hajtott végre, mely megfelelt a 138. oldalon található, 47. ábra által bemutatott harcászati szintű művelettervezés jellemzőinek.

2012-ben két esemény is befolyással volt a MAGLITE gyakorlatok további alakulására.

2012. január 1-jén megalakult a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, a bázisán létrehozott új Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, a korábban közvetlen kari alárendeltségben működő tanszékeket intézeti szinten egyesítette. A Katonai Logisztikai Intézet alárendeltségébe kerülő szervezetek közötti összefogás felgyorsult, javult a tanszékek közötti kommunikáció, a feladatokat pedig ezt követően egymással szorosan együttműködve hajtották és hajtják végre ma is.

A következő esemény szintén meghatározónak tekinthető a gyakorlat végrehajtásának tekintetében, hiszen minőségi ugrást jelentett a brit-magyar közös munkacsoportok tevékenységében. 2012 tavaszán egy igazi J4 SO²⁴⁶ tervezőtiszt vette át a Védelmi Logisztikai Iskola főinstruktori beosztását. Kinevezését megelőzően a brit Állandó Összhaderőnemi Parancsnokság Logisztikai Tervező Csoportjában (PJHQ LPT)²⁴⁷ teljesített szolgálatot, mint tervező tiszt, nevéhez fűződik a MAGLITE gyakorlat jelenlegi hadműveleti feladatának teljes körű kidolgozása,²⁴⁸ illetve ő készítette el azt a tervezési útmutatót, melyet jelenleg is használnak a műveleti területen települő Összhaderőnemi Logisztikai Komponens törzseiben (JFLogC HQ Staff) a műveletek logisztikai tervezése során.

Az elmúlt két év során számtalan konzultációt folytattam a vezető oktatóval, melyek célja részben az volt, hogy segítsen számomra eligazodni a brit logisztikai támogatási rendszer működésében, másrészt, hogy kiderítsük, melyek azok a feltételek, amelyek teljesülése esetén a magyar MSc képzésben résztvevő tisztek gond nélkül beintegrálhatók a munkacsoportokba. Az mindkettőnk számára világos volt, hogy a gyakorlat végrehajtásával az a célunk, hogy a résztvevők tapasztalatokat szerezzenek a többnemzeti törzsekben való munkavégzés területén. Ez a korábbi években nem valósulhatott meg, de ma is csak részben érhető el. Ennek az az alapvető oka, hogy a brit résztvevők már rendelkeznek gyakorlattal a törzsekben

²⁴⁶ Hadműveleti szintű logisztikai törzstiszt, örnagyai rendszeresített rendfokozattal. (SO – Staff Officer)

²⁴⁷ Permanent Joint Headquarters Logistics Planning Team

²⁴⁸ Lásd p. 96.

folytatott munkavégzést illetően, míg a magyar résztvevők egy-két kivételtől eltekintve, nem. A törzsmunkában alkalmazott eljárásrendek a két ország hadseregében teljesen eltérőek. A logisztikai támogatás rendszerében, a hasonlóságok mellett szintén eltérések figyelhetők meg. A másik ok, ami miatt sok esetben képtelenek vagyunk többnemzeti munkacsoportokat kiállítani, az a nyelvi felkészültség. Az angolul nem vagy csak alacsonyabb szinten beszélő tiszteket külön nemzeti munkacsoportban vagyunk kénytelenek gyakoroltatni, ami gátolja a gyakorlat alapvető céljának megvalósulását.

A gyakorlaton beszélt „közös nyelv” kialakításához nagyban hozzájárult az előzőekben ismertetett állománytábla létrehozása, mivel az már pontosan igazodott a tervezett művelet jellegéhez.

Következő lépésként kidolgoztam egy olyan útmutatót, melynek segítségével a többnemzeti munkacsoportokban tevékenykedő tisztek ugyan jártasság szintjén, de már képessé válnak a rájuk bízott feladatok zökkenőmentes megtervezésére. Az útmutató kidolgozása során nem volt könnyű a feladatom, mert a magyar gyakorlatvezetői állomány azt a döntést hozta, hogy a tervezési feladatok végrehajtását a már kiadott új Törzsszolgálati Szakutasítás²⁴⁹ alapján kell elvégezni. A szakutasítás viszonylag részletes képet ad az összhaderőnemi tervezés folyamatáról, ismerteti a tervezőmunka lépéseinek felsorolását, azonban a gyakorlati megvalósítást magyarázó leírásokat nem tartalmaz. Feladatomat tovább bonyolította, hogy a gyakorlat végrehajtása során a kidolgozó csoportoknak a hadművelet logisztikai tervezését kellett végrehajtaniuk a hadműveleti szintű művelettervezés rendszerében. A logisztikai tervezés folyamatára vonatkozó leírást a Törzsszolgálati Szakutasítás szintén nem tartalmazott. A problémát úgy sikerült megoldanom, hogy a szakutasítás tervezési lépéseit alapul véve, a tervezés gyakorlati megvalósítása során a brit tervezési útmutató által javasolt gyakorlati módszerek használatát javasoltam a végrehajtó állománynak. Az útmutató elkészítésével 2013 tavaszán végeztem, a májusi végrehajtás során a munkacsoportok magyar tagjai már ennek a dokumentumnak az alapján végezték a tervezőmunkát. Ez jelenleg is csak egy ideiglenes megoldásnak tekinthető, a problémát csak egy magyar nyelven kidolgozott, részletes tervezési útmutató oldaná meg. Ugyanez vonatkozik a logisztikai tervezés folyamatára is, jelenleg a logisztikai tervezésre vonatkozó részletes útmutatóval szintén nem rendelkezünk. Mivel a MAGLITE végrehajtása továbbra is a logisztikai tisztképzés kiemelt feladata, a gyakorlati

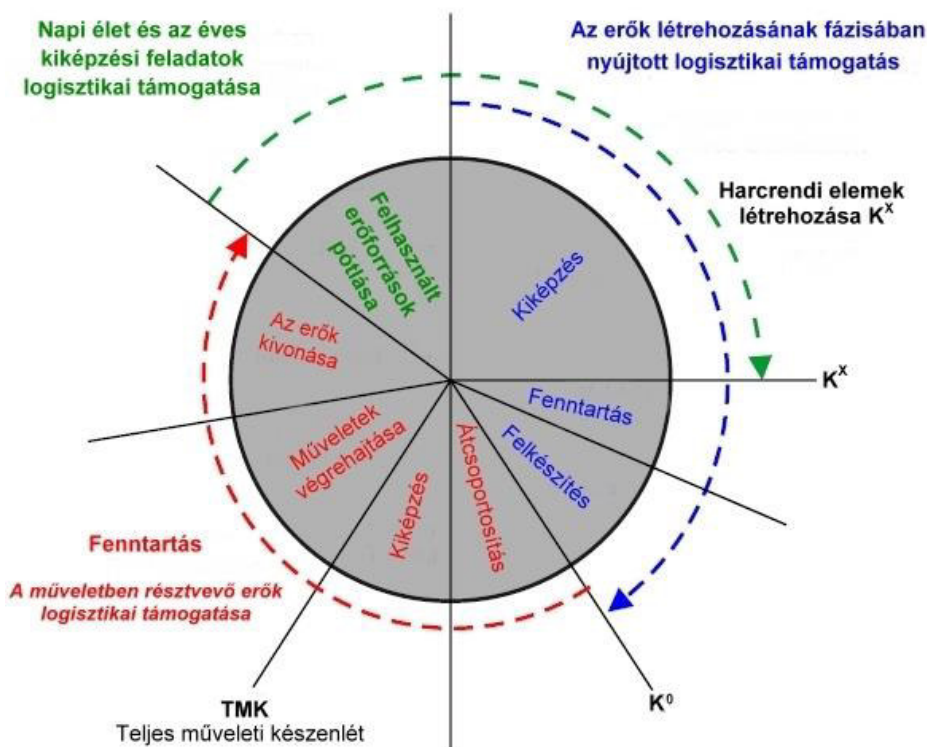
²⁴⁹ A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása, Budapest, A Honvéd Vezérkar Hadműveleti Csoportfőnökség Kiadványa, Nyt. szám: Ált-4/457, 2013.

feladatok kidolgozása sikerének érdekében ki kellett dolgoznom egy olyan útmutatót, ami megkönnyíti a brit-magyar munkacsoportokba delegált magyar tisztek tervezéssel kapcsolatos feladatait. 2013-ban, hasonlóan a FOURLOG-hoz, a MAGLITE megnevezése „Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés-re” változott, de tartalmában változatlan maradt. Ez kedvezően befolyásolta az általam végzett tevékenység irányát, mivel a már kidolgozott gyakorlati módszerek oktatását be tudtam építeni a magyar résztvevők felkészítési feladatai közé.

Mivel nem volt célom, hogy a jelenleg is érvényben lévő Törzsszolgálati Szakutasítás által már leírt feladatokat ismertessem, értekezésemben inkább azokra a gyakorlati módszerekre koncentrálok, melyek érthetőbbé teszik a MAGLITE kiképzésben résztvevők számára a művelettervezés, azon belül is a logisztikai tervezés folyamatát, illetve hasznos tanácsokkal látja el őket arra vonatkozóan, hogy miként végezzenek el egy-egy elemzési vagy más gyakorlati jellegű feladatot.

Első lépésként, a kiképzésre történő felkészítés során, a magyar résztvevők számára rá kellett világítanom azokra az alapvető különbségekre és sajátosságokra, melyek befolyásolhatják a tervezőmunka végrehajtását és érthetőbbé teszik a brit partnereink által végzett tervezőmunka főbb elemeit. A brit és magyar katonai ellátási láncok működése közötti különbségek ismertetése során a dolgozatom 35-46 oldalain részletezett jellemzőket vettem alapul.

A kiképzések végrehajtása során azt a következtetést vontam le, hogy a brit résztvevő állománnyal ellentétben, a magyar tisztek sok esetben nem tudják elhelyezni a műveletek logisztikai támogatásának helyét és szerepét a hadműveleti szintű művelettervezés rendszerében. A végrehajtás során minden esetben kizárólag egy adott művelet fenntartási szakaszának konkrét logisztikai támogatási feladataival foglalkoztak, pedig egy hadművelet tervezése során a logisztikai támogatás ennél jóval szélesebb spektrumot ölel fel. Emiatt számos esetben nem értették, hogy a brit résztvevők által végzett, a logisztikai támogatás tervezésére irányuló tevékenység az övékéhez viszonyítva miért mutat olyan nagymértékű eltérést. Ezt jól szemlélteti az alábbi ábra:

59. ábra A logisztikai támogatás szerepe a művelettervezés teljes ciklusában

(Forrás: Ref. 220. – p. 1-4. Fordította: A szerző.)

A 59. ábra szerint az erők létrehozásának (megalakításának) fázisában (kék színnel jelölve) nyújtott logisztikai támogatásnak két formája van. Az elsőben azokat az erőforrásokat kell biztosítani, amelyek az erők kiképzéséhez és a számukra meghatározott készenléti fokozat fenntartásához elengedhetetlenek. A másodikban már azokat az erőforrásokat, melyek ahhoz szükségesek, hogy az adott készenlét szintjét az átcsoportosítás végrehajtásához szükséges szintre emeljék. K^x -el jelöljük a készenlétnek azt a fokozatát (szintjét), amellyel egy adott hadrendi elem aktuálisan rendelkezik. Az K^x - K^0 -ig terjedő időszak jelenti azt az átmenti állapotot, melynek során egy adott hadrendi elem eléri az átcsoportosítás végrehajtásához szükséges készenlét szintjét. K^0 -val jelöljük az átcsoportosítás végrehajtásához szükséges készenlétet. Az adott művelet logisztikai támogatása, illetve az alkalmazott erők harcképességének megfelelő szinten tartása (piros színnel jelölve) annak az időszaknak a támogatási feladatait öleli fel, mely egyrészt az átcsoportosítás megkezdésétől az erők teljes műveleti készenlétének eléréséig tart (K^0 -TMK),²⁵⁰ és a továbbiakban magába foglalja a műveletek végrehajtásának, valamint az erők műveleti területről történő kivonásának logisztikai támogatásával kapcsolatos tevékenységeit is. Mindezen tevékenységek logisztikai biztosítása során jelentke-

²⁵⁰ Teljes műveleti készenlét

ző szükségletek képezik a hadművelet teljes logisztikai szükségletét (TLR).²⁵¹ A zöld színnel jelzett időszakban történik meg az erők által a művelet végrehajtása során felhasznált erőforrások pótlása.

A fent leírtak alapján, míg a magyar résztvevők mindössze az átcsoportosítás és az adott művelet logisztikai támogatásának tervezésével foglalkoznak, addig a brit résztvevők a teljes műveleti ciklus támogatási feladatait tervezik meg.

Az 59. ábrán található információkat összehasonlítva a magyar rendszerrel elmondható, hogy a hadműveleti szintű művelettervezés sok hasonlóságot mutat a brit rendszerrel. A magyar katonai szakmai terminológiában a képességszintek jellemzőit alapul véve, az ábrán a K^x szint a „Kötélék alapképességnek”, K^0 szint a „Kötélék alkalmazási képességnek”, a TMK pedig a „Kötélék műveleti képességnek” feleltethető meg. Bár az ábra alapvetően készenléti szinteket taglal, alapvető összefüggés van a készenléti szintek és a képességszintek között. A RAND²⁵² és az amerikai Nemzetvédelmi Kutatóintézet (NDRI)²⁵³ által a kutatóintézet Védelmi Tanácsadó Testülete számára megjelentetett közös tanulmány szerint: *„A katonai képesség négy alappillére: az erők összetétele, a modernizáció, a készenlét és a fenntarthatóság.”*²⁵⁴

A MAGLITE kiképzés tervezési feladatainak megkezdése előtt a tervező munkacsoportnak a rendelkezésre álló idő függvényében ki kell választani a tervezés során felmerülő kérdések és problémák elemzésének helyes módszerét. Ez azért fontos lépés, mert a helytelen elemzési módszer kiválasztása adott esetben megnövelheti a tervezési feladatok időszükségletét, más esetben viszont nem kellően átfogó elemzéshez vezethet, ami az esetek többségében helytelen következtetések levonását vonja maga után.

²⁵¹ Total Logistic Requirement

²⁵² Kutatásokkal foglalkozó kaliforniai székhelyű társaság.

²⁵³ NDRI – National Defence Research Institute, a RAND társaság Nemzetbiztonsági Kutató Osztályának szervezte.

²⁵⁴ S. Craig Moore, J. A. Stockfish, Matthew S. Goldberg, Suzanne M. Holroyd, Gregory G. Hildebrandt: *Measuring Military Readiness and Sustainability*, Santa Monica, RAND, 1991. p. V.

DME	SWOT	PEST	PMESII	PESTL
Diplomáciai Katonai Gazdasági	Erősségek Gyengeségek Lehetőségek Veszélyek	Politikai Gazdasági Szociális Technológiai	Politikai Katonai Gazdasági Szociális Infrastruktúra Információ	Politikai Gazdasági Szociális Technológiai Jogi
Rövid tervezési idő Tervezési hibák elkövetésének esélye csekély	Rövid tervezési idő Könnyen azonosítható kockázatok és lehetőségek Tervezési hibák elkövetésének esélye nagy	Tervezési középút	Hosszú tervezési idő A legátfogóbb elemzési módszer, rendkívül időigényes	

60. ábra Az elemzési módszerek összehasonlítása

(Forrás: Ref. 215. – p. 5. Fordította: A szerző)

A 60. ábra a jelenleg használatos elemzési módszerek karakterisztikáját, valamint előnyeit és hátrányait látjuk. Fontosnak ítélem megjegyezni, hogy az adott elemzési módszer (DME,²⁵⁵ SWOT,²⁵⁶ PEST,²⁵⁷ PMESII,²⁵⁸ PESTL²⁵⁹) megválasztásánál a tervezésre rendelkezésre álló időkeret mellett fontos szempont, hogy azt a művelet jellegének megfelelően válasszuk meg. Egy harcfelelet során, ha a tervezésre rendelkezésre álló idő viszonylag rövid, célszerű a SWOT elemzést alkalmazni, ami alapvetően a szembenálló felek erősségeire, gyengeségeire, stb. koncentrál, de egy bonyolult koalíciós művelet esetében, és amikor az adott térségről csak minimális információval rendelkezünk, valamint elegendő idő van a tervezésre, akkor a NATO által alkalmazott PMESII²⁶⁰ elemzést célszerű előnyben részesíteni.

A hadműveleti tervezést megelőzően, az adott ország, régió leírása érdekében más, alternatív elemzési módszer használata is szóba jöhet, ilyen például az úgynevezett „Közvetlen összetevős elemzés” (Constituent Analysis). Az elemzés részletesen vizsgálja egy adott nem-

²⁵⁵ Diplomatic, Military, Economic

²⁵⁶ Ref. – 212.

²⁵⁷ Ref. – 213.

²⁵⁸ Ref. – 214.

²⁵⁹ Political, Economic, Social, Technological, Legal

²⁶⁰ A Magyar Honvédségnél stratégiai és műveleti szinten, minden műveleti fajtánál jelenleg ezt a tervezési formát használják.

zet, társadalom összetevőit, amiből több, a későbbi műveleti tervezést segítő dokumentum, tanulmány, országleírás, térképi adatbázisok születhetnek (61. ábra).

61. ábra Az elemzés alternatív megközelítése
(Forrás: Saját szerkesztés)

Mielőtt rátérnék a hadműveleti szintű logisztikai tervezés rendszerére a MAGLITE ki-képzés során, szeretnék képet adni azokról a szervezetekről, melyek a tervezésben érintettek, illetve rávilágítani azokra a különbségekre, melyek eltérő tervezési megközelítést igényelnek a brit és a magyar munkacsoportoktól.

A hadműveleti szintű művelettervezés végrehajtása az Egyesült Királyság viszonylatában az Állandó Összhaderőnemi Parancsnokság feladata. Az ÁÖHP rendelkezik azokkal a tervező csoportokkal, melyek képesek a teljes művelettervezési ciklus tervezési feladatainak²⁶¹ végrehajtására, azaz mind kontingenstervező (CPT),²⁶² mind pedig művelettervező csoporttal (OPT)²⁶³ is rendelkezik. A CPT magyar megfelelőjének az MH ÖHP Haderőtervezési Főnökség tekinthető, az OPT pedig tevékenységét tekintve nagyjából az ÖMTCS²⁶⁴-nek feleltethető meg. Az ÁÖHP parancsnoka (altábornagy) az Összhaderőnemi

²⁶¹ Lásd 59. ábra

²⁶² Contingency Planning Team

²⁶³ Operational Planning Team

²⁶⁴ Összhaderőnemi Művelet Tervező Csoport

Műveletek Főnöke (CJO).²⁶⁵ A brit szervezet sajátossága, hogy állandó (helyben marad), de rendelkezik olyan elemekkel, melyek a műveleti területen települnek a végrehajtás időszakában. Ez a szervezet az Összhaderőnemi Harci Kötelék Parancsnokság (JTFHQ),^{266, 267} vezetője az Összhaderőnemi Harci Kötelék Parancsnoka, akit a Vezérkarfőnök jelöl ki a hadművelet irányítására (koalíciós művelet esetében NCC²⁶⁸). A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az ÖHP parancsnoka felelős a műveletek megtervezéséért, megszervezéséért és irányításáért, a műveleti területen végrehajtott feladatokat azonban az Összhaderőnemi Harci Kötelék parancsnoka vezeti, felügyeli és irányítja az ÖHP parancsnok (CJO) alárendeltségében.

A logisztika vonatkozásában, a brit ÖHP egyik sajátossága, hogy rendelkezik egy Logisztikai Tervezőcsoporttal (LPT),²⁶⁹ melynek feladata, hogy biztosítsa mindazokat a logisztikai csapatokra, műveletekre vonatkozó adatokat, elemzéseket, számvetéseket, melyek a stratégiai szintű tervezéshez elengedhetetlenek. A stratégiai szintű Logisztikai Tervezést (Logistic Estimate) a Vezérkarfőnök Logisztikai Műveletekért Felelős Tanácsadója (dandártábornok) koordinálja (ACDS LogOPS)²⁷⁰ a Logisztikai Tervező Csoport közreműködésével. Ez kvázi azt is jelenti, hogy a hadműveleti szintű ÖHP közvetlenül és közvetve, részt vesz a stratégiai szintű tervezés logisztikai műveletekkel kapcsolatos aspektusainak kidolgozásában.

A hadműveleti szintű logisztikai vezetési és irányítási rendszert a 62. ábra szemlélteti.

²⁶⁵ Lásd p. 40

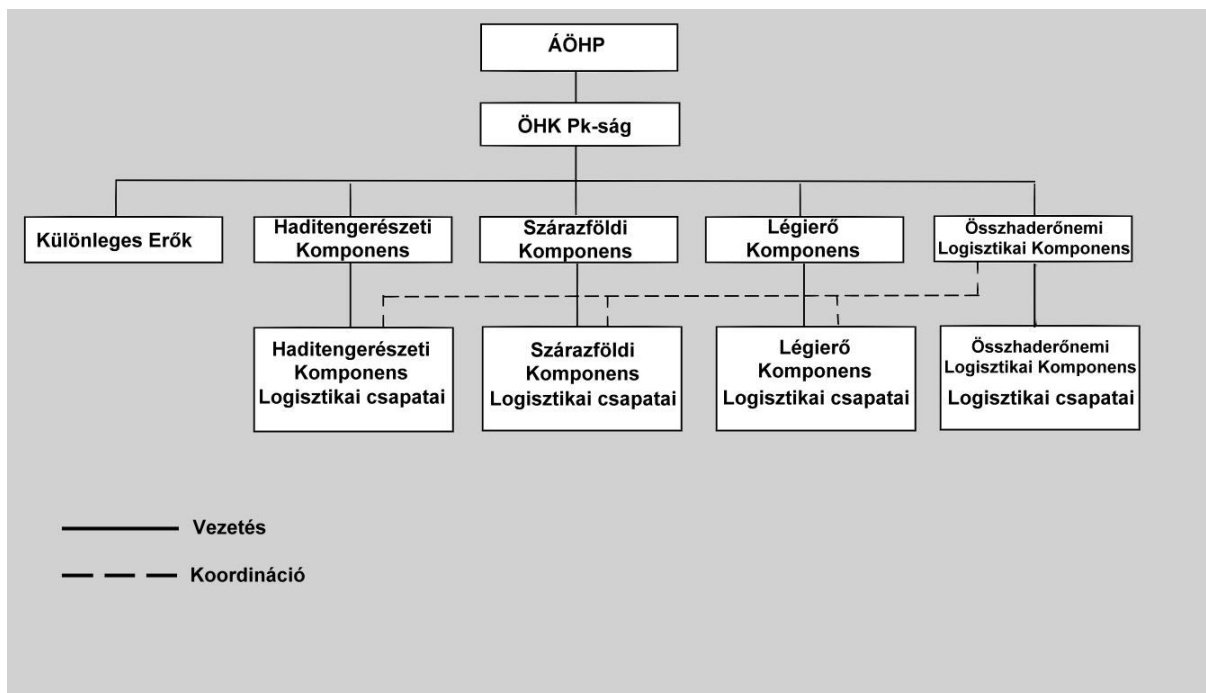
²⁶⁶ Joint Task Force Headquarters

²⁶⁷ Lásd 62. ábra

²⁶⁸ National Contingent Commander

²⁶⁹ Logistic Planning Team

²⁷⁰ Assistant Chief of Defence Staff Logistic Operations

62. ábra A brit ÁÖHP hadműveleti szintű logisztikai C2 kapcsolatrendszer
(Forrás: Ref. 220. – p. 2-6. Fordította: A szerző)

A hadműveleti szintű logisztikai tervezés az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens (ÖLK) feladata. Tevékenység- és feladatkörét illetően az MH ÖHP Logisztikai Műveleti, illetve Ellátási és Üzemeltetési Főnökségének felel meg. Sajátossága, hogy állandó (Standing JFLogC) és műveleti területre települő szervezettel (Deploying JFLogC) is rendelkezik. Parancsnoka (JFLogCC)²⁷¹ a műveletek végrehajtásának időszakában az Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek Parancsnoka (CJFLogO).²⁷² Magyar viszonylatban az ÖHP Logisztikai Erők Főnökének felel meg. Az ÖLK a stratégiai szintű tervezés idejére képviselőket küld a Logisztikai Tervező Csoportba, ők képviselik a saját (közvetlen) és a szakmai irányítása alá tartozó logisztikai csapatokat.

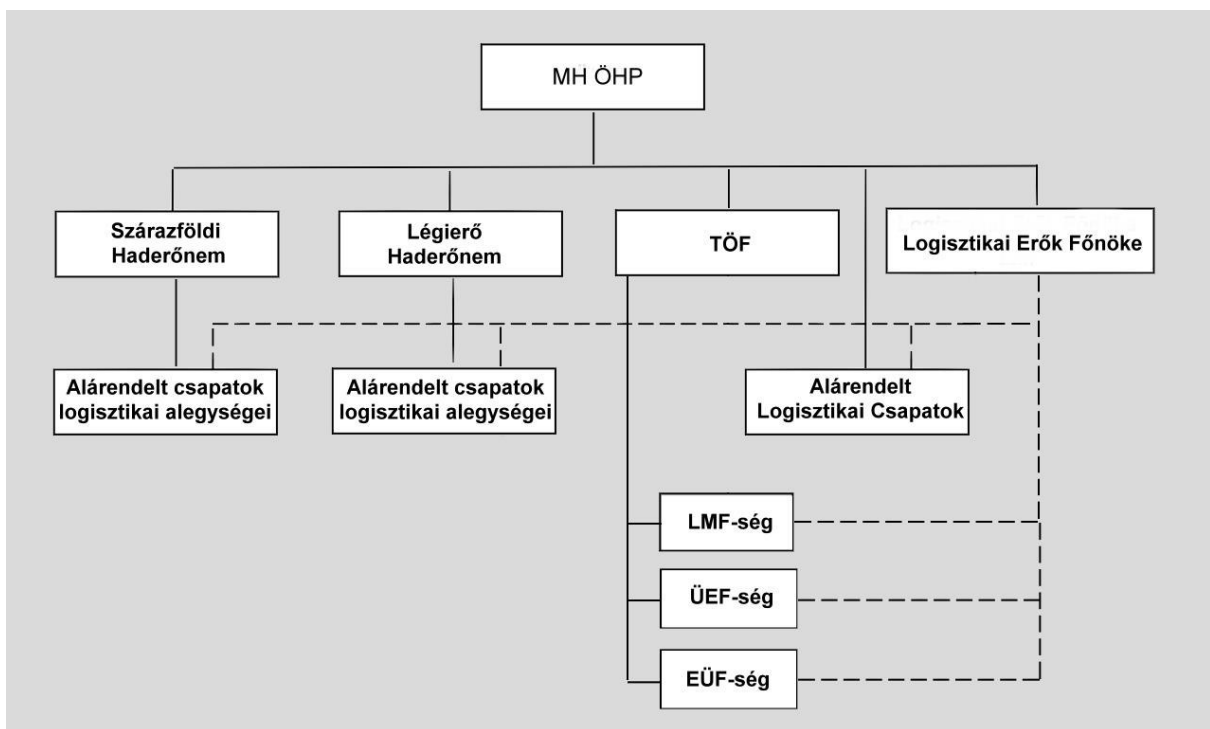
Az ÖLK közvetlen előjárója az alárendeltségébe tartozó logisztikai csapatoknak és szakmai előjárója a haderőnemek alárendelt logisztikai csapatainak. A települő ÖLK (Deploying JFLogC) felel a műveleti területen tevékenykedő erők logisztikai támogatásáért, valamint az ellátási lánc működtetéséért attól fogva, hogy a szállítandó készletek, hadfelszerelés stb. elhagyta a honi bázist (Coupling Bridge Operations).²⁷³ Ezeket a feladatokat az ÖLK a saját logisztikai csapatain keresztül valósítja meg. Tevékenységi körét tekintve nagyjából a

²⁷¹ Joint Force Logistic Component Commander

²⁷² Commander of the Joint Force Logistic Operations

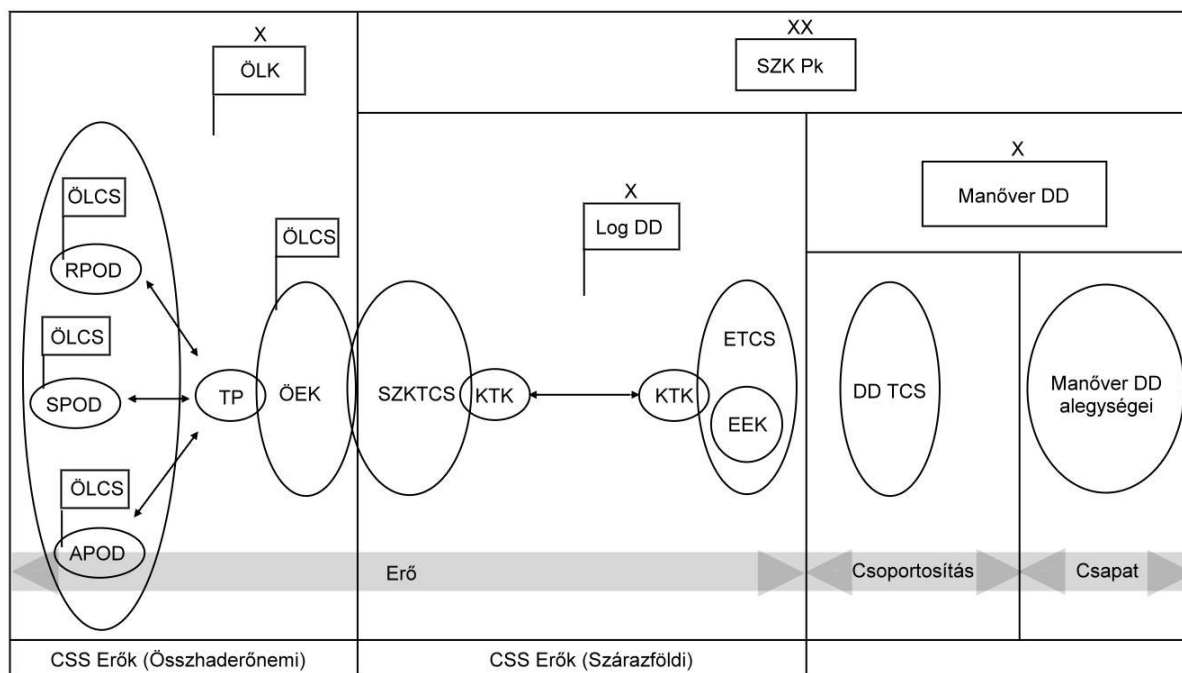
²⁷³ Összekötő híd műveletek

Nemzeti Támogató Elemnek, csapatait illetően pedig az MH 64. BSZJ Logisztikai Ezrednek felel meg. A haderőnemek logisztikai csapatai az ÖLK szakmai alárendeltségébe tartoznak. Ennek megfelelően például a Szárazföldi Haderőnem logisztikai csapatai (Logisztikai dandárok, ezredek) a Szárazföldi Komponens Parancsnok (LCC) közvetlen alárendeltségében tevékenykednek, de szakmai munkájukat a műveleti területen az Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek Parancsnoka (ÖLM Pk) irányítja. Ha a fent leírtakat összehasonlítjuk a magyar ÖHP szervezetével és logisztikai rendszerével, a vezetés- és irányítás vonatkozásában a hasonlóság megdöbbentően nagy, leszámítva azt a tényt, hogy a logisztikai csapatok az ÖHP parancsnokának közvetlen alárendeltségébe tartoznak és a Logisztikai Erők Főnöke csak szakmai irányítást gyakorol felettük, melyet a 63. ábra szemléltet.

63. ábra A magyar ÖHP hadműveleti szintű logisztikai C2 kapcsolatrendszer
(Forrás: Saját szerkesztés)

Ha egy művelet logisztikai támogatási rendszerét vesszük alapul, egy közepes nagyságú művelet esetében a brit logisztikai erők támogató tevékenységét az alábbi ábra szemlélteti:

ÖLK	Összhaderőnemi Logisztikai Komponens	SZKTCS	Szárazföldi Komponens Támogató Csoport
ÖLCS	Összhaderőnemi Logisztikai Csapatok	KTK	Konvoj Támogató Központ
TP	Találkozási pont	ETCS	Előretolt Támogató Csoport
ÖEK	Összhaderőnemi Ellátási Körzet	EEK	Előretolt Ellátási Körzet
SZK Pk	Szárazföldi Komponens parancsnok	DD TCS	Dandár Támogató Csoport

64. ábra Közepes nagyságú művelet (Medium Scale Operation) szárazföldi logisztikai támogatásának sémája

(Forrás: Ref. 220. – p. 1B-2. Fordította: A szerző)

Ha a fenti ábrát összehasonlítom a disszertációm 15. ábrájával (Schmidt Zoltán: A külföldi missziók logisztikai biztosítása, 2011.), a hasonlóságok a támogatási rendszerek között

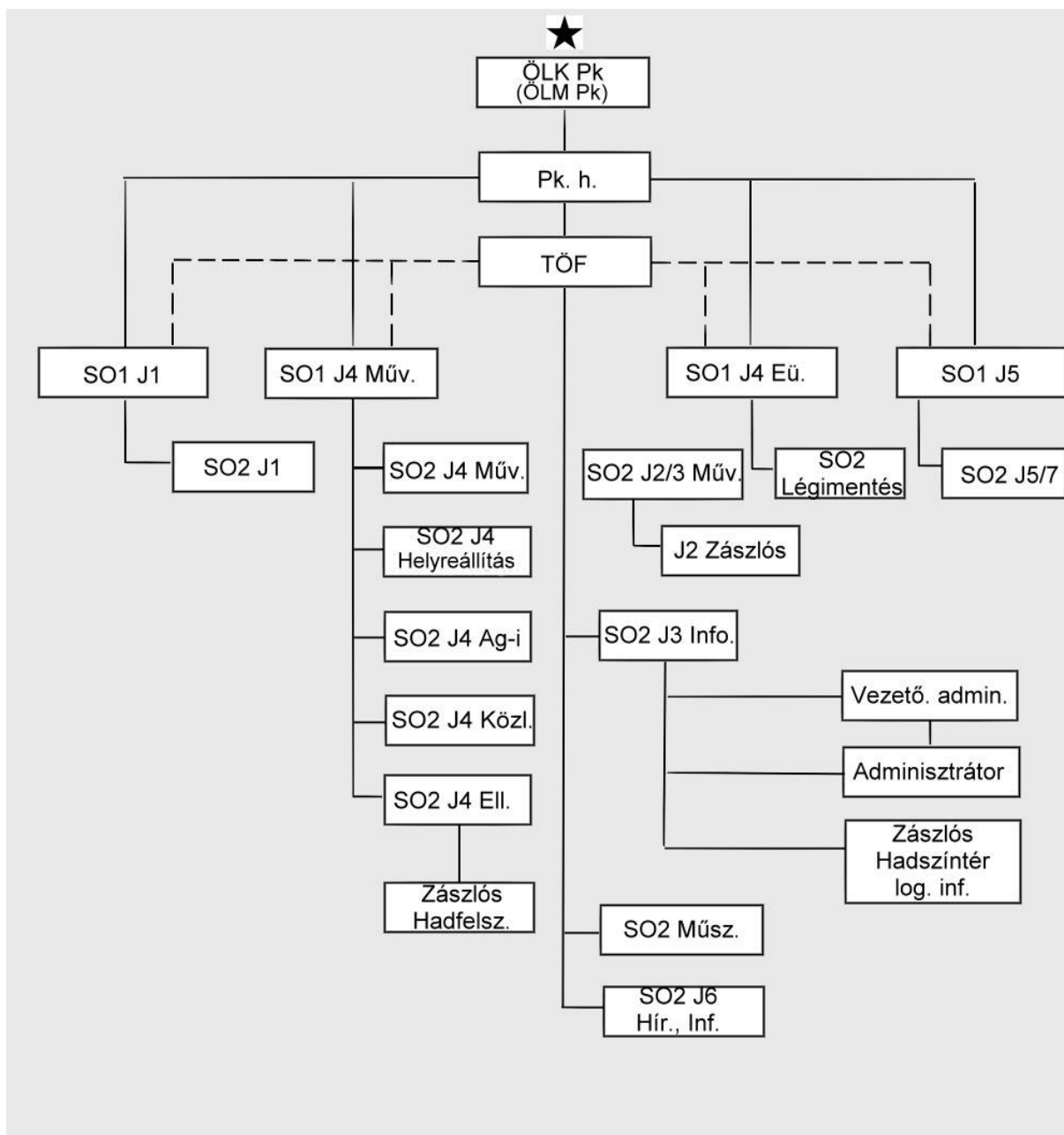
ismételten szembeötlőek. A különbség abban mutatkozik meg, hogy az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens tevékenysége nagyjából a mögöttes logisztikai lépcső feladatait fedik le, míg az előretolt logisztikai lépcső feladatait egy másik szervezet, a Szárazföldi Komponens parancsnok közvetlen alárendeltségébe tartozó Logisztikai dandár végzi. Ez a két szervezet képviseli a biztosítás hadműveleti szintjét. A magyar rendszerben a Nemzeti Támogató Elem látja el mind az előretolt, mind pedig a mögöttes logisztikai lépcső feladatait. Harcászati szinten a dandár logisztikai támogatásáért egy külön erre a célra létrehozott csoportosítás, a Dandár Támogató Csoport felel. A Dandár Támogató Csoport tevékenysége magyar viszonylatban megegyezik a dandár logisztikai zászlóaljának feladataival.²⁷⁴ A két rendszer közötti hasonlóság mellett érdemes megfigyelni a nagyságrendben rejlő különbséget is. A brit logisztikai támogatás rendszerében dandár támogat dandárt, ami a Királyi Logisztikai Csapatok (RLC) nagyságrendjét kiválóan szemlélteti.

Ha a hadműveleti szinten végrehajtásra kerülő logisztikai tervezés feladataiba bevont állományt vizsgáljuk (ÁÖHP, ÖLK, MH ÖHP LMF-ség,²⁷⁵ ÜEF-ség²⁷⁶), a nagyságrendi különbség ismét szembeötlő. Ezt jól szemlélteti az alábbi ábra:

²⁷⁴ Vagy az ambíciósintnek megfelelő logisztikai alegység feladataival.

²⁷⁵ Logisztikai Műveleti Főnökség

²⁷⁶ Az ÖMTCS logisztikai tervezéssel kapcsolatos feladatait a Logisztikai Műveleti Főnökség és az Üzembentartási és Ellátási Főnökség tisztjei végzik. Az Egészségügyi Főnökség tagot delegál az ÖMTCS-be.

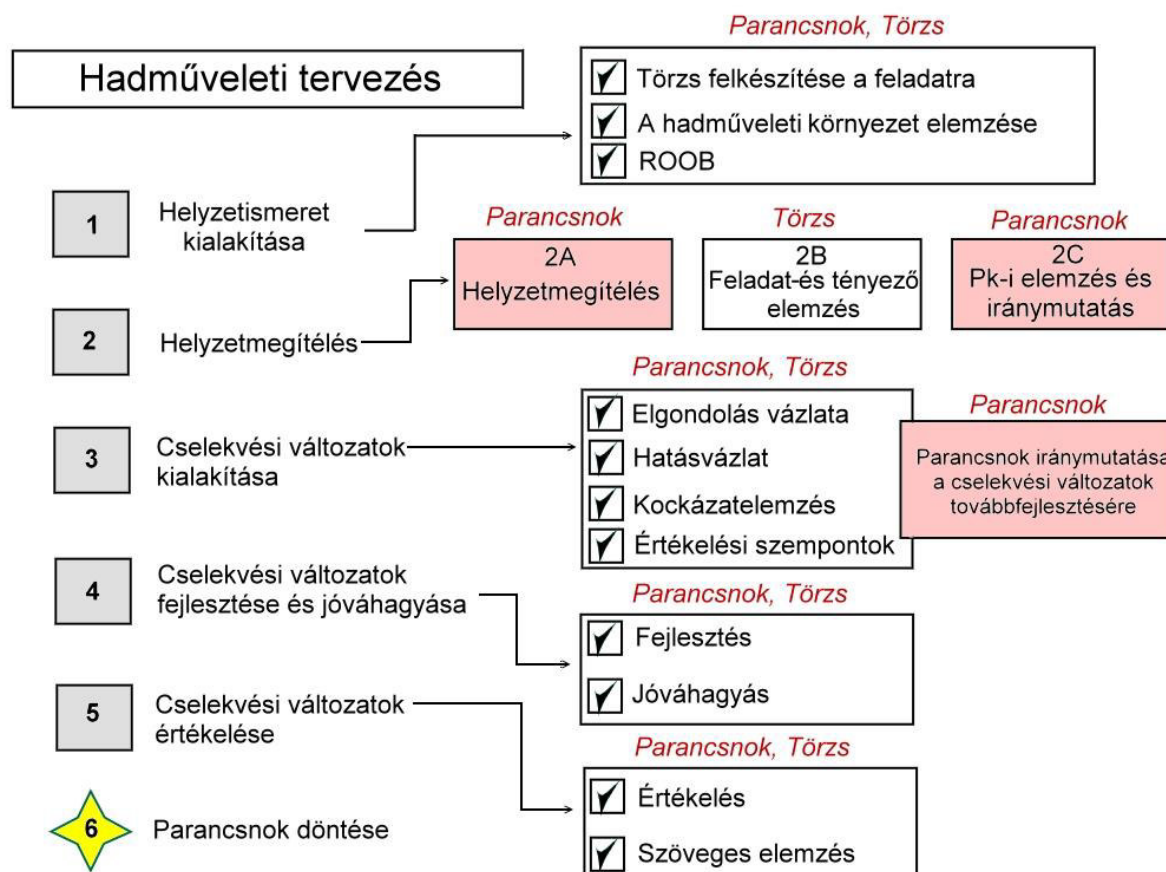
65. ábra Az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens (JFLogC) szervezete²⁷⁷
 (Forrás: Ref. 220. – p. 2A-1. Fordította: A szerző)

Mindenképpen indokoltnak tartom a MAGLITE kiképzés magyar résztvevőit még a felkészülés időszakában megismertetni a fentebb részletezett hasonlóságokkal és különbségekkel, mert segít megérteni a tervezés végrehajtásának elvi és funkcionális megközelítését. A JLOC tanfolyam keretében a brit résztvevők is megismerkednek a támogatásban érintett magyar szervezetekkel és a biztosítás elveivel.²⁷⁸

²⁷⁷ SO – Staff Officer (Törzstiszt). 1 – alezredes; 2 – őrnagy; 3 – százados.

²⁷⁸ A kurzusra delegált magyar résztvevők hajtják végre.

A MAGLITE kiképzés első lépésében a brit irányító parancsnok megtartja a hadműveleti helyzetbe állítást (ROOB).²⁷⁹ Ezt követően a többnemzeti munkacsoportoknak meg kell kezdeniük a művelet tervezését az alábbi ábra szerint:

66. ábra A hadműveleti tervezés folyamata²⁸⁰

Minden munkacsoportot egy, a brit irányító parancsnok által kijelölt, törzsfőnöki beosztásban tevékenykedő parancsnok vezet, aki már korábbról rendelkezik vezetési, tervezési és irányítási tapasztalatokkal. Az ő irányításával kezdi meg a többnemzeti munkacsoport a „Helyzetismeret kialakítása” (Feladattisztázás) során meghatározott részfeladatok kidolgozását. Ebben az ütemben a munkacsoport tagjai még az Összhaderőnemi Parancsnokság Művelettervező Csoportjának (Operational Planning Team)²⁸¹ szerepkörében tevékenykednek, a munkacsoport parancsok által meghatározott szerepkörökben (J2, J3, J4). A művelettervező

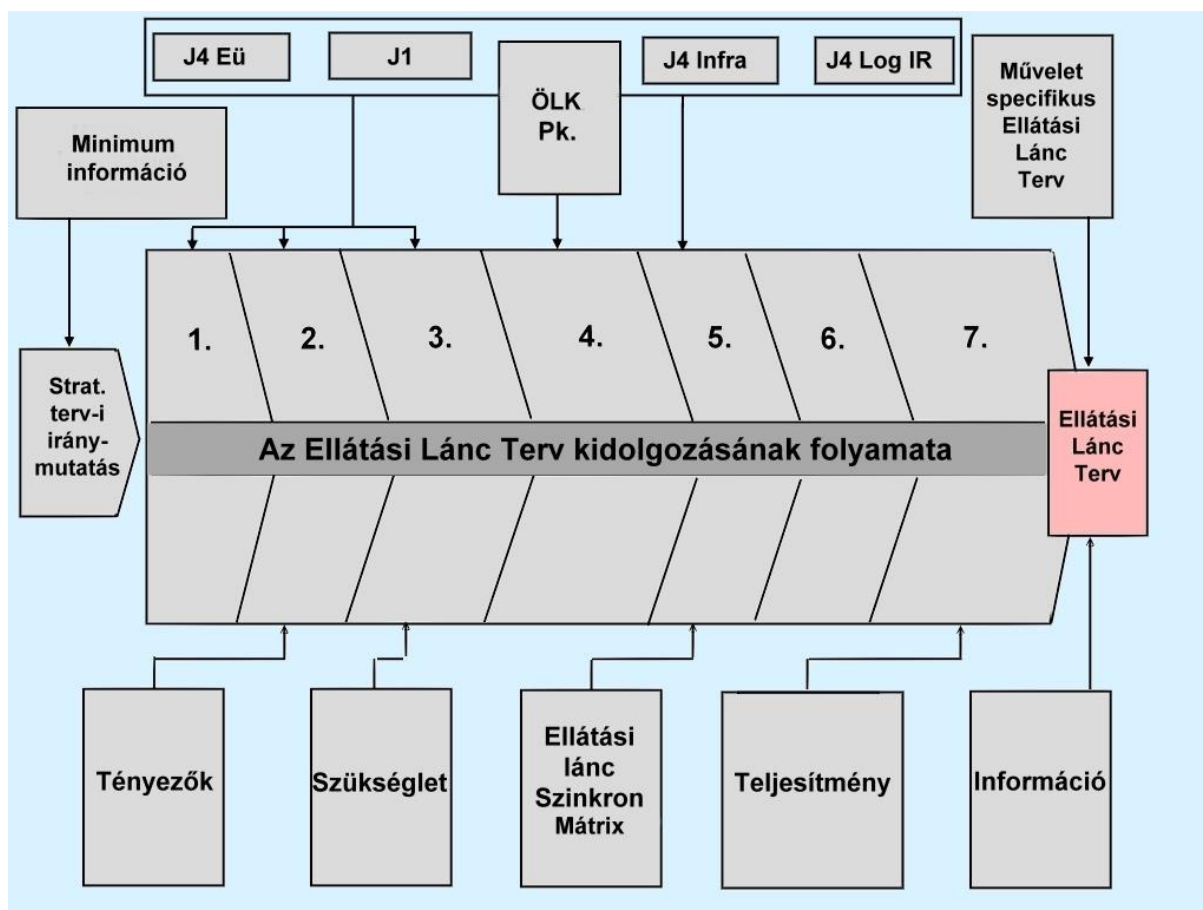
²⁷⁹ Receiving Order and Operational Brief – Parancsok vétele és hadműveleti helyzetbe állítás

²⁸⁰ Campaign Planning Joint Doctrine Publication 5-00 Second Edition, MOD, 2008. p. 2-24. Fordította: A szerző

²⁸¹ Magyar viszonylatban az MH ÖHP Összhaderőnemi Művelet Tervező Csoportjának feleltethető meg.

csoportok összetétele országonként eltérő képet mutat, de abban azonosak, hogy egy adott részterületre vonatkozó feladatot mindig az adott területet képviselő tervező tiszt végzi.

A hadműveleti szinten végrehajtásra kerülő logisztikai tervezés a brit hadseregben különleges jelentőséggel bír, és ellátási lánc specifikus. Ez azt jelenti, hogy a tervezés eredményei alapján készítik el az adott műveletre vonatkozó Összhaderőnemi Ellátási Lánc Tervet (JSC Plan), illetve ez képezi majd az Összhaderőnemi Harci Kötelék Parancsnoka (JTFC) hadműveleti intézkedésének logisztikai mellékletét. Az Ellátási Lánc Terv elkészítésének alapja, hogy a törzs egy hét lépésből álló logisztikai tervezést hajtson végre, mert a tervezés egyes részei képezik majd a terv összetevőit. Az ellátási lánc azért jelenik meg ilyen súllyal, mert a különböző típusú és nagyságú műveletek, illetve a műveletek végrehajtásának körülményei befolyásolhatják a lánc felépítését, részeit, illetve azok működését, tehát az ellátási lánc felépítése és működése az egyes műveletek során egymástól eltérhet, ezért a logisztikai tervezés alappillérenek tekinthető. Minden művelet tervezése során meg kell vizsgálni, hogy az logisztikai szempontból támogatható-e. Emiatt a logisztikai tervezés nem futhat párhuzamosan a művelettervezéssel, hanem annak integráns részét kell, hogy képezze. A logisztikai tervezés rendszerét az alábbi ábra szemlélteti:

1.	Helyzetismeret kialakítása (Feladattisztázás)	5.	Cselekvési változatok kidolgozása
2.	Logisztikai Helyzetmegítélés	6.	Cselekvési változatok értékelése
3.	Tényezők vizsgálata, szükségleti számvetés	7.	A logisztikai parancsnok döntése
4.	Parancsnoki iránymutatás		

67. ábra Az (Összhaderőnemi) Ellátási Láncterv kidolgozásának folyamata

(Forrás: Ref. 220. – p. 5-12. Fordította: A szerző)

A művelet logisztikai tervezéséhez a törzsnek szüksége van azokra az alapvető, műveletet érintő információkra (MIS),²⁸² melyek nélkül a tervezést nem lehet megkezdeni. A tervezéshez szükséges minimális információkat a Stratégiai Tervező Csoport (SPG)²⁸³ állítja össze a vezérkarfőnök Logisztikai Műveletekért Felelős Tanácsadójának a közreműködésével. A minimum információk az Ellátási Láncterv szerves részét is képezik.

²⁸² Minimum Information Set – Minimum információ

²⁸³ Strategic Planning Group

A minimum információs készlet (68. ábra) a brit Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína alapján négy kulcsfontosságú elemből áll és biztosítja a tervezés megkezdéséhez szükséges információkat:²⁸⁴

1. Helyszín (Logisztikai első-, második- és harmadik lépcső²⁸⁵ várható elhelyezkedése, esetleges tiltások, korlátozások a stratégiai szállítási útvonalak, légi és tengeri kirakópontok használatára vonatkozóan);²⁸⁶
2. A művelet várható intenzitása (A harci cselekmények intenzitásának profilja);
3. A művelet várható nagysága (Átcsoportosítandó hadrendi elemek, első lépcső, követő lépcső és a tartalék hadrendi elemei);
4. A művelet várható időtartama (Átcsoportosítás időszükséglete, beérkező hadrendi elemek sorrendje, a művelet tervezett időtartama).

A művelet logisztikai tervezését amint lehet, meg kell kezdeni. A tervezés bonyolultságát az adja, hogy a művelettervezés korai időszakában előfordulhat, hogy több kulcsfontosságú politikai döntés még várat magára és emiatt a minimum információk meghatározása is bonyolulttá válhat, illetve akár a tervezés megkezdése után is változhatnak.

²⁸⁴ Ref. 220. – pp. 5-10.; 13.

²⁸⁵ Magyar viszonylatban nagyjából a közvetlen (szervezetszerű), a követő (hadműveleti) és a központi (stratégiai) támogatásnak felel meg.

²⁸⁶ Nem konvencionális művelet esetében az ellátandó elemek elhelyezkedése (lásd MAGLITE feladat).

Minimum információk	Cél
Helyszín	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Stratégiai szállítási útvonalak és a szállítóeszközök meghatározása;</i> - <i>BNT képességek, helyi erőforrások értékelése;</i> - <i>APOD, SPOD kiválasztása;</i> - <i>Stratégiai szállítási útvonalak, logisztikai csomópontok értékelése.</i>
Művelet intenzitása (Kronológia)	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Az anyagok felhasználása várható mértékének meghatározása.</i>
Művelet nagysága	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Ellátandó elemek számának meghatározása;</i> - <i>Az átcsoportosításhoz szükséges szállítási képességek áttekintése és a szállítási szükséglet meghatározása;</i> - <i>Aktív harctevékenységet folytató hadrendi elemek számának meghatározása.</i>
Művelet időtartama	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Az átcsoportosítás szállítóeszközei típusainak és számának meghatározása;</i> - <i>Az átcsoportosítás megkezdése időpontjának meghatározása;</i> - <i>Az ellátási lánc fenntartásának várható szükséglete;</i> - <i>Honi bázisra való visszatelepítés várható szükségletének meghatározása.</i>

68. ábra *Minimum információk felhasználásának célja a tervezés korai időszakában*
(Forrás: Ref. 220. – p. 5-13. Fordította: A szerző)

Az (Összhaderónemi) Ellátási Lánc Terv tartalmi felépítése a következő:

1. Minimum információk

Az Ellátási Lánc Terv kvantitatív (mennyiségi) elemzéseinek elkészítéséhez szükségessé, összeállításra megelőzi a logisztikai tervezést. A Stratégiai Tervező Csoport állítja össze, a Logisztikai Tervező Csoport közreműködésével, a vezérkarfőnök útmutatása vagy a Stratégiai Tervező Csoport által felállított tervezési feltételezések alapján.

2. Szinkronizációs Mátrix

Az Összhaderőnemi Ellátási Lánc tervezési idővonala, ami összegzi a tervezést segítő kritikus időpontokat, eseményeket, sorrendeket és összefüggéseket.

3. Tervezési feltételezések táblázatos összesítője

Az Ellátási Lánc Terv összeállításában közreműködő tervező csoportok (J3/4/5) által felállított tervezési feltételezések összesített táblázata az egységes tervezést biztosítja.

4. Kockázatok

Az ellátási láncnak a felmerülő kockázatokra rugalmasan kell reagálnia. A kockázatokról az összhaderőnemi parancsnok ad tájékoztatást, illetve a tervezés során kerülnek azonosításra.

5. Hiányzó képességek

Az Összhaderőnemi Ellátási Lánc konfigurálását követően össze kell állítani a hiányzó képességek jegyzékét, melynek elkészítése a tervezési feltételezések összesítő táblázatában közölteknek megfelelően történik. A hiányzó képességekről minden esetben tájékoztatni kell az összhaderőnemi parancsnokot a szükséges döntések meghozatalának érdekében.

Összefoglalva a fentebb leírtakat, a hadműveleti szintű logisztikai tervezés végrehajtásának megkezdéséhez szükségünk van alapvető információkra, melyek nélkül lehetetlen a logisztikai támogatás feladatainak megtervezése. A tervezés során felállított feltételezések, illetve a menetközben rendelkezésünkre bocsátott információk alapján azok megerősítése, a feltárt kockázati tényezők és azok lehetséges következményeinek, hatásainak csökkentése, a logisztikai képesség hiányzó elemeinek feltárása együttesen járulnak hozzá a logisztikai támogatás feladatainak sikeres végrehajtásához és az ellátási lánc sikeres működéséhez.

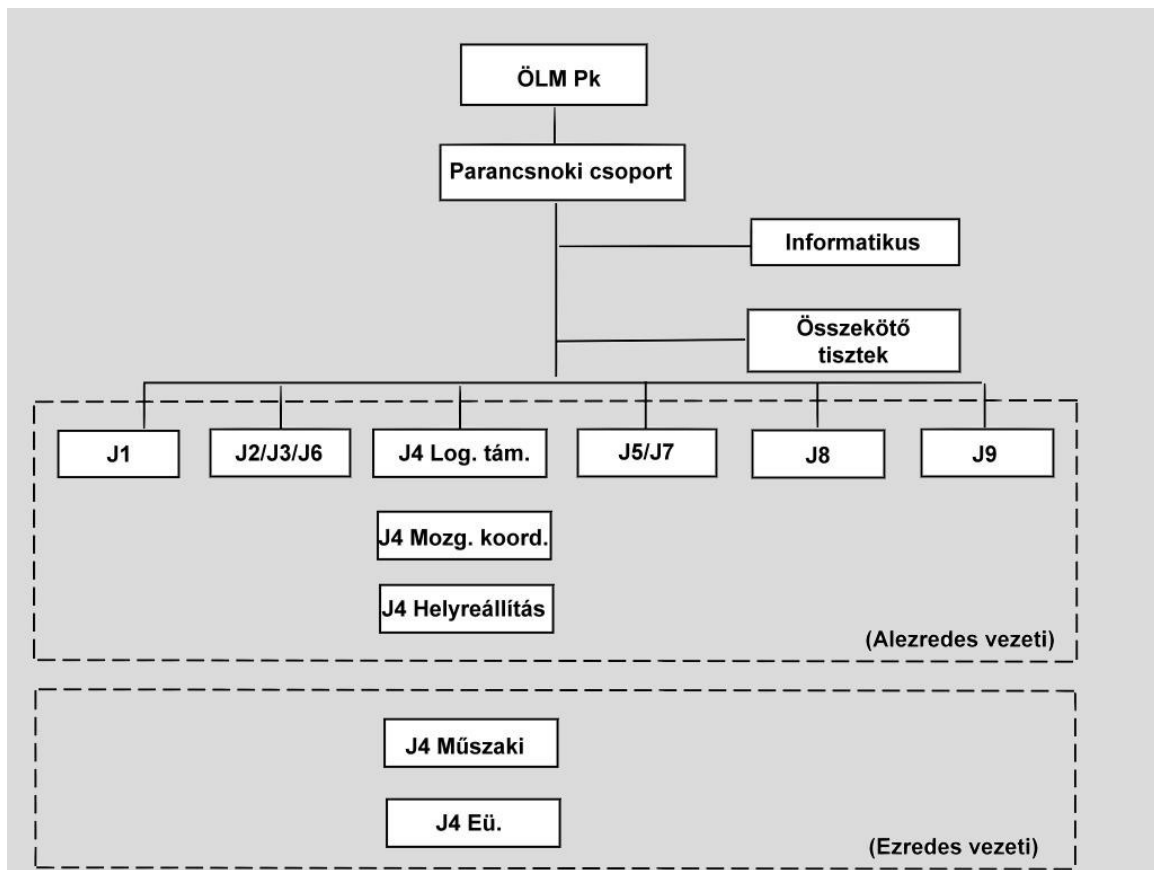
A brit és a magyar tervezési rendszer összehasonlító elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy míg a magyar művelettervezési rendszer viszonylag jól körülhatárolható, azaz a tervezés végrehajtására hivatott csoportok állandóak, addig a fentebb ismertetett, többnyire a szabályzatok által megfogalmazott és leírt brit tervezőrendszer elemei, illetve az azok működésére vonatkozó szabályok nincsenek kőbe vésve. A brit Összhaderőnemi Logisztikai

Doktrína (JDP-4) tanulmányozása során sok esetben találtam egymásnak látszólag ellentmondó információkat (pl. JFLogC részvétele a harcászati szintű tervezésben), ezért felvettem a kapcsolatot a JFLogC és a DSCOM²⁸⁷ szakembereivel, a szükséges pontosítások végrehajtása érdekében. Az általuk közölt információk szerint ugyan a tervezési rendszert az Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína világosan leírja, ennek ellenére a tervezési stratégiát (hadműveletek tervezésének rendszerét) egy új művelet tervezése előtt mindig az adott szituáció és az éppen rendelkezésre álló tervező törzsek alapján állítják össze. Bár ez a helyzet nem minden esetben tekinthető ideálisnak, de brit vonatkozásban ez a reális helyzet, mivel a tervezést végrehajtó szervezetek jó része műveleti területre települő szervezettel is rendelkezik (lásd JFLogC a 69. ábrán). Ez azt is jelenti, hogy ugyan a települő szervezet összetételében kisebb az állandó szervezetnél, tervező tisztjeik egy része a művelet idején más műveleti területen tartózkodhat. A helyzet hasonló a Művelettervező Csoport (OPT) tagjainak a vonatkozásában is, mert egy részük a műveleti területen lévő Összhaderőnemi Harci Kötelék Parancsnok (JTFC) tervező törzsében dolgozik. A logisztikai tervezés vonatkozásában érdekesség, hogy a Logisztikai Tervező Csoportban, amely közvetlenül részt vesz a stratégiai szintű tervezésben (MSE),²⁸⁸ megtalálhatók mind az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens (JFLogC), mind pedig a művelet végrehajtásában várhatóan érintett csapatszintű logisztikai szervezetek (Logistic Enablers)²⁸⁹ delegáltjai. Ez biztosítja a legfelsőbb szinttől kezdődően a tervezési mechanizmus koherenciáját. Ez fordítva is igaz, tehát a Logisztikai Tervező Csoport adott esetben irányító szerepet vállal a JFLogC tervezési feladatainak kidolgozása során. Mivel települ a műveleti területen, a JFLogC tervező csoportja (lásd 65. ábra) a műveletek logisztikai tervezése során a műveletekre harcászati perspektívából is tekint, hiszen a művelet végrehajtásának időszakában, egy kialakuló új helyzetben már kint a műveleti területen, harcászati szinten tervez. A települő Összhaderőnemi Logisztikai Komponens (Deployable JFLogC) szervezetének lehetséges változatát a 69. ábra szemlélteti:

²⁸⁷ Defence Supply Chain Operations and Movements – Védelmi Ellátási Lánc Műveletek és Mozgatás. A Védelmi Minisztérium Osztálya, székhelye Bristolban található.

²⁸⁸ Military Strategic Estimate

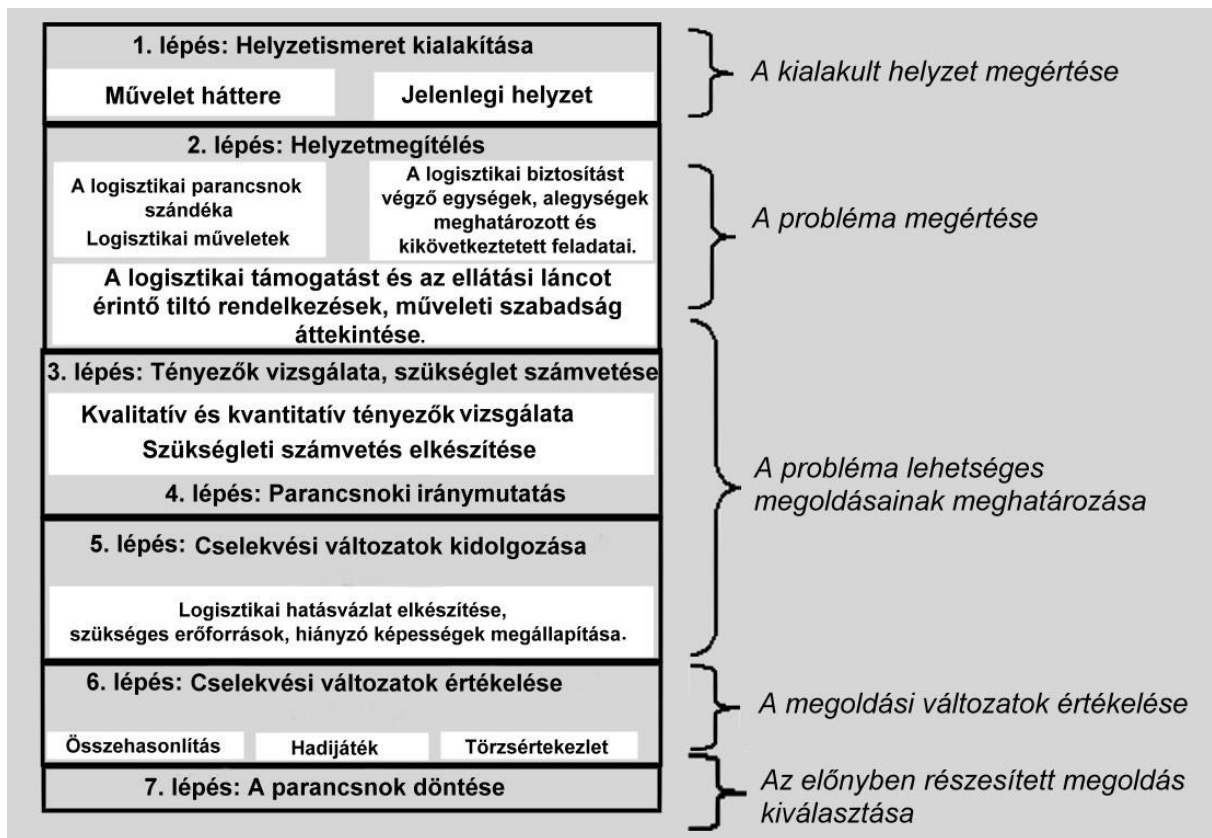
²⁸⁹ A műveleti területen a logisztikai biztosítás feladatait végrehajtó szervezetek.

69. ábra Települő Összhaderőnemi Logisztikai Komponens szervezete
(Forrás: Ref. 220. – p. 2A-2. Fordította: A szerző)

A **Helyzetismeret kialakítását** követően a többnemzeti munkacsoportok funkcióban és összetételben is átalakulnak, hogy megkezdjék a hadműveleti szintű Logisztikai Tervezés (Operational Level Logistic Estimate) feladatainak végrehajtását. A kiképzésnek ebben a fázisában a kijelölt törzsfőnök már az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens törzsfőnöki szerepkörében tevékenykedik. A többnemzeti munkacsoportok brit tagjai alkotják az ÖLK törzstisztjeit (SO2, 3), míg a HUMFOR kontingens magyar és cseh logisztikai tervező tisztjeinek szerepkörét a kiképzésben résztvevő magyar és cseh tisztek töltik be. A MAGLITE kiképzés érdekességét és hasznát az adja, hogy a munkacsoporton belül a két kontingens tervezési feladatait nem bontják meg, hanem együtt kezelik, tehát mind a magyar, mind pedig a brit tisztek egységes séma alapján, különböző funkciókat ellátva vesznek részt a tervezőcsoport munkájában.

A Logisztikai Tervezés tartalmi felépítése a művelettervezéséhez hasonló logikai sorrendet követ:

70. ábra A Logisztikai Tervezés (Logistic Estimate) folyamata
(Forrás: Saját szerkesztés)

A Logisztikai Tervezés feladatainak részletes kidolgozása során a Védelmi Logisztikai Iskola által a JLOC tanfolyam résztvevői számára készített segédlet,²⁹⁰ valamint a Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása²⁹¹ által az összhaderőnemi tervezés végrehajtására vonatkozó információkat vettem alapul.

A minimum információk vételét követően a munkacsoportoknak meg kell kezdeni a **Logisztikai Tervezés első lépése** (Helyzetismeret kialakítása/Feladattisztázás) során kidolgozandó feladatokat, mert a tervezés további folytatása érdekében a kialakult helyzet minél pontosabb megértése a logisztikai támogatás megtervezése és végrehajtása szempontjából létfontosságú.

A **Helyzetismeret** kialakításánál a többenemzeti munkacsoportok a következő kérdések tisztázására, elemzésére kell, hogy fektessék a hangsúlyt:

²⁹⁰ Joint Logistic Operations Course (JLOC) Logistic Estimate Aide Memoire, Deepcut, DCLPA, 2013.

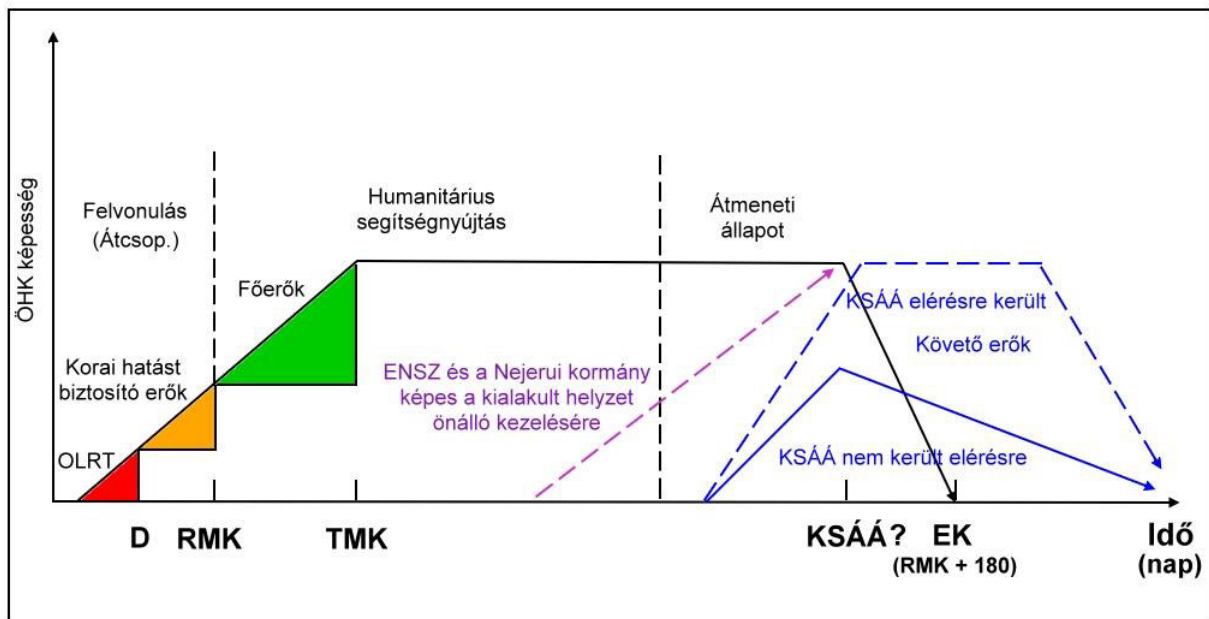
²⁹¹ Ref. 249. – pp. 4-14-29.

1. A műveleti területen kialakult diplomáciai, katonai és gazdasági helyzet összegző leírása;
2. Logisztikai szempontból kinek a számára és konkrétan mit kell megtervezni;
3. Pontosán mikor kerül végrehajtásra az adott művelet;
4. Hogyan és milyen eszközökkel járul hozzá a logisztika a művelet sikeréhez.

A *Helyzetismeret* kialakítása elemzési feladatainak elvégzése során célszerű a stratégiai helyzetet, illetve annak összefüggéseit tágabb értelemben elemezni, míg a műveleti területen kialakult helyzetet, annak (logisztikai) feladat-specifikus összefüggéseit részletesen kell vizsgálni.

A stratégiai tervezői iránymutatás, az ÁÖHP parancsnoka (CJO) előzetes hadműveleti intézkedésének (szándékának) és a minimum információk felhasználásával el kell készíteni a műveleti idővonalat.²⁹² Az elkészítés során az 52. ábra, valamint a disszertáció 150-151. oldalán leírtak az irányadók.

²⁹² Lásd 71. ábra.

OLRT	Műveleti Összekötő és Felde- rítő Csoport	D	A művelet megkezdésének időpontja
ÖHK	Összhaderőnemi Harci Köté- lék	RMK	Részleges műveleti Képesség
TMK	Teljes Műveleti Képesség	KSÁÁ	Katonai Stratégiai Átmeneti Állapot
EK	Erők kivonása		

71. ábra A MAGLITE feladat műveleti idővonalja

(Forrás: 20120619-EX_MAGLITE_COA_Presentation_Template-SIFL3.ppt, Deepcut, DCLPA, 2011. sl. 8.
Fordította: A szerző)

A műveleti idővonal elkészítése ugyan nem a logisztikai tervező csoport feladata, de a logisztikai támogatás tervezéséhez elengedhetetlen. Az alapidokumentumból (minimum információk, ÁÖHP Pk. előzetes hadműveleti intézkedése) kinyert információk alapján felvázolt idővonal ebben az állapotában még nyers információkat közöl a tervezett művelet végrehajtásának főbb eseményeiről (Manőver vázlat). Végző alakot akkor ölt, mikor a Művelettervező Csoport (OPT, ÖMTCS) a parancsnok döntése után tovább finomítja a kiválasztott cselekvési változatot, végleges formába önti a Szinkronizációs Mátrixot,²⁹³ és összeállítja a Többnemzeti Alkalmi Harci Kötelék parancsnokának (CJTFC,²⁹⁴ ÖHP Pk.) hadműveleti intézkedését. A műveleti idővonalon feltüntetett információk a tervezés során a változó politikai, katonai és egyéb események, körülmények hatására változhatnak.

²⁹³ Tartalmazza a műveleti területre beérkező erők sorrendjét, tervezett időpontját, a részleges és teljes műveleti képesség elérésének idejét.

²⁹⁴ Combined Joint Task Force Commander

A 71. ábrán látható műveleti idővonal magyarázata a következőkben foglalható össze:

A hadművelet tervezését megelőzően az OLRT személyi állománya a műveleti területre utazik, hogy felmérje és értékelje az ott kialakult humanitárius krízis mértékét, a Nejeru központi részén elhelyezkedő menekülttáborok számát (Nejerui kormányerők által ellenőrzött terület), egyeztetést folytasson a területen működő ENSZ és nem kormányzati szervezetekkel, a Nejerui Kormány tagjaival annak érdekében, hogy kiderítse, pontosan milyen katonai, illetve logisztikai segítséget várnak a krízis felszámolására küldendő erőktől. Felméri és felderíti a segítségnyújtáshoz elengedhetetlen, kulcsfontosságú logisztikai objektumokat, értékeli mindazokat a szempontokat, melyek várhatóan veszélyeztethetik a később, a műveleti területen működő erőket (MLF,²⁹⁵ egészségügyi és járványügyi helyzet, stb.);

Mivel az erők átcsoportosítása hosszabb időt vesz igénybe, a humanitárius krízis kezelésére, és a menekültek ellátásának azonnali megkezdésére kijelölt „Korai hatást biztosító erők”, azok felszerelése és készletei érkeznek be elsőként a műveleti területre. Feladatuk, hogy a főerők beérkezéséig biztosítsák a túléléshez szükséges feltételeket a menekülttáborokban. A főerők beérkezéséig ideiglenes vezetési és irányítási képességet (C2) kell számukra biztosítani. Feladatuk megkezdésének időpontját tekintjük az ÖHK részleges műveleti képessége elérésének;

A főerők, felszerelésük és készleteik beérkezése, és a hadrendi elemek integrálódása után megkezdik a humanitárius segítségnyújtási feladatok végrehajtását. Ekkor éri el az ÖHK a teljes műveleti képességet;

A művelet tervezett időtartama a részleges műveleti képesség elérésétől számított 180 nap. Az erők 180 nap elteltével átadják a feladatokat a követő erőknek és kivonhatók a műveleti területről. Az erők abban az esetben is kivonhatók a műveleti területről, ha a Katonai Stratégiai Átmeneti Állapot (KSÁÁ) megvalósult,²⁹⁶ azaz a Nejerui Kormány, illetve a területen működő ENSZ szervezetek külső katonai segítség nélkül is képesek a humanitárius krízis kezelésére és feloldására, lehetővé téve az UK erők és partnerei (HUN, CZE) számára a műveleti terület átadását a követő erőknek. Ha a KSÁÁ ideje a véghelyzet (végcél) elérésének időpontjával is egybeesik, a követő erők alkalmazására, ha egyéb körülmény nem indokolja, már nem lesz szükség.

²⁹⁵ Lásd p. 99.

²⁹⁶ Lásd p. 100.

A műveleti idővonal tanulmányozását követően a munkacsoportoknak el kell készíteniük a (logisztikai) törzs tervezési időgrafikonját (vonalát). A tervezési időgrafikon a tervezésre rendelkezésre álló idő függvényében meghatározza a Logisztikai Tervezés időrendjét, amelyhez a törzsnek tartania kell magát. Az időrendnek a szükséges bedolgozások időben történő átadása érdekében alkalmazkodnia kell a Művelettervező Csoport (OPT) időgrafikonjához. Az időgrafikon összeállítása során itt is alkalmazni kell az 1/3 – 2/3 szabályt, azaz az összes tervezési idő 1/3 részével a hadműveleti szintű tervezők, 2/3 részével pedig a logisztikai csapatok, illetve a logisztikai biztosításban érintett csapatszintű szervezetek rendelkeznek. Ez természetesen csak egy ajánlás, ettől el lehet térni, bár a tapasztalatok azt mutatják, hogy a csapatszintű szervezeteknek több időre van szükségük saját tervezési feladataik végrehajtásához. Az időgrafikon összeállítása során a munkacsoportok csekély korrekcióval alkalmazhatják a 49. ábrán közölt információkat. Ha a tervezésre fordítható idő rövid vagy a kialakult helyzet ezt megköveteli, az ábrán kérdőjellel jelölt időpontokban előzetes intézkedések (Warning Orders) kiadására is sor kerülhet, hogy a harcászati szint azonnal megkezdhesse a tervezést. Nem célszerű kiadni abban az esetben, ha a politikai helyzet miatt a tervezéshez szükséges meghatározó információk folyamatosan változnak, és azok befolyásolják a tervezés későbbi irányát.

A kialakult helyzet megértését követően a többnemzeti munkacsoportnak át kell térniük a **Logisztikai Tervezés második lépésének (Helyzetmegítélés)** feladataira, azaz a kialakult probléma megértésére kell koncentrálniuk.²⁹⁷ Ezen a ponton a logisztikai tervezők szorosan együttműködnek a Művelettervező Csoport más tagjaival annak érdekében, hogy a Helyzetmegítélés összesítő információi alapján saját elemzésüket (4Q)²⁹⁸ el tudják végezni.

A 4K elemzést táblázatos formában kell elkészíteni (4. táblázat).

²⁹⁷ Lásd 70. ábra

²⁹⁸ 4 Questions Analysis – „Négy kérdés”, továbbiakban 4K elemzés.

4K elemzés

Sorszám	Tényező	Megállapítás/Következmény/Hatás	Következtetés
1a.) Magasabb szintű előjáró(k) szándéka a stratégiai célok és a véghelyzet megvalósítása érdekében?			
	<u>Kettővel magasabb:</u> (stratégiai szint)		
	<u>Eggyel magasabb:</u> (hadműveleti szint) <u>Manőver vázlat:</u> <u>Fő erőkifejtés:</u>		
Véghelyzet, hadműveleti célok.			
	Véghelyzet:		

Sorszám	Tényező	Megállapítás/Következmény/Hatás	Következtetés
1b.) Logisztika (logisztikai parancsnok) szándéka, a logisztikai támogatás feladatai?			
	<u>A logisztika küldetése:</u>		
2.) Melyek a logisztikai támogatásban érintett szervezetek meghatározott és kikövetkeztetett feladatai?			

(Forrás: Ref. 290. – p. 5. Fordította: A szerző)

Az első **(1a.)** kérdés megválaszolása során felhasználhatók a katonai stratégiai tervezői iránymutatás²⁹⁹ és az előjáró előzetes hadműveleti intézkedésében foglaltak.

A második kérdés **(2.)** fontosabb megállapításaihoz szükség van az alábbi részletes feladatelemzésre (5. táblázat), melynek kulcsfontossággal bíró megállapításai bekerülnek a Mester Szinkronizációs Mátrixba (Művelettervező Csoport készíti). Az elemzés elsődleges célja, hogy feltárja a támogatási feladatok ellentmondásait (ha vannak ilyenek), a hiányzó

²⁹⁹ Lásd 67. ábra

logisztikai képességeket, a logisztikai támogatás végrehajtását befolyásoló szignifikáns kockázati tényezőket, következtetéseket és az esetleges korlátozásokat, tiltásokat.

5. táblázat

Feladatelemzés

	Bázis körzet	Berakó pont	Műveleti terület, kirakó pont	Első lépcső/ támogató elem
Erők létrehozása				
Átcsoportosítás				
RSOM				
C2				
Infrastruktúra				
Külső támogatás				
Műveletek támogatása				
Visszatelepítés a honi bázisra				

(Forrás: Ref. 290. – p. 8. Fordította: A szerző)

Az elemzési feladat végrehajtása során lehetőség nyílik az általános információ igények megfogalmazására és továbbítására a kérdés megválaszolásában illetékes címzethez.³⁰⁰ A művelet körülményeinek és a nemzeti sajátosságok figyelembevételével a fenti táblázat tovább bővíthető.

A tervezésnek ebben a fázisában minden részletre kiterjedő és alapos kockázatelemzésre lesz szükség, amely alapvetően a logisztikai támogatás végrehajtását befolyásoló tényezőket hivatott feltárni. A feltárt kockázati tényezőkre vonatkozó megállapításokat szintén itt kell megtenni, ezek kulcselemei később a Művelettervező Csoport által készített Valószínűség-Hatás Diagramon (Probability Impact Graph) is megjelenítésre kerülnek (lásd később).

³⁰⁰ Lásd pp. 146-147.

Sorszám	Tényező	Megállapítás/Következmény/Hatás	Következtetés
3.) Melyek a logisztikai támogatás és az ellátási lánc felépítésére és működtetésére vonatkozó korlátozások, tiltó rendelkezések és műveleti szabadságok? (Milyen erőforrásokkal és képességekkel kell rendelkezni a meghatározott és kikövetkeztetett feladatok végrehajtásához?)			
	<u>Idő:</u> <u>Helyszín:</u> <u>Erőforrások:</u> <u>Harcérintkezés szabályai:</u> <u>Média:</u> <u>Jogi:</u>		
	<u>Politikai:</u> <u>Egyéb:</u>		
4.) Milyen irányban változhat meg a kialakult helyzet? (Előnyt vagy hátrányt jelent-e a biztosítás szempontjából? Enged-e mozgásteret a tervezésben? Mik azok a biztosítást befolyásoló kockázati tényezők, melyeket képes a logisztikai támogatás és az ellátási lánc rugalmasan lekezelni? A támogatás tervezési feltételezéseinek felállítása.)			
	<u>Kockázati tényezők:</u> <u>Tervezési feltételezések:</u>		

(Forrás: Ref. 290. – p. 9. Fordította: A szerző)

A Helyzetmegítélés logisztikai aspektusai elemzési feladatainak során, a logisztikai parancsnok elrendelheti a logisztikai súlypontelemzés végrehajtását. Ez, hasonlóan a Művelettervező Csoport súlypontelemzési feladataihoz, megállapítja mi az a tevékenység, amelyre a logisztikai támogatásnak különös hangsúlyt kell fektetnie, ehhez milyen képességekkel kell rendelkezni, melyek azok a területek, ahol a támogatás sebezhető, illetve milyen követelményeknek kell ahhoz teljesülni, hogy a logisztikai támogatás feladatai végrehajthatóak legyenek. A súlypontelemzés megállapításai segítséget nyújtanak a hiányzó képességek megállapításához.

A súlypontelemzés feladatait a 72. ábra szemlélteti.

Súlypont	
<ul style="list-style-type: none"> - Logisztikai támogatás súlypontja - Humanitárius segítségnyújtás végrehajtása, saját erők fenntartása (Segélyszállítmányok kiszállítása a menekülttáborokba, hatékony logisztikai támogatás nyújtása). 	<ul style="list-style-type: none"> - Kritikus képességek - Megfelelő szállítási képesség; - Kútfúró képesség; - Víz tisztító képesség.
<ul style="list-style-type: none"> - Kritikus sebezhetőségek - C2; - Szállító eszközök (légi, szárazföldi, tengeri); - Ellátási lánc (műveleti területen elhelyezkedő) elemei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kritikus követelmények - Jó együttműködés a Nejerui Kormánnyal és az ENSZ szervezetekkel; - Feladatnak megfelelő készletlépcsőzés; - Elegendő segélykészlet; - Megengedő műveleti környezet.

72. ábra A MAGLITE feladat logisztikai súlypontelemzése
(Forrás: Saját szerkesztés)

A súlypontelemzés végrehajtásához pontosan ismerni kell az előljáró szándékát, az OLRT által összeállított részletes jelentést, a logisztikai támogatás meghatározott és kikövetkeztetett feladatait. A súlyponti feladat megállapítása után az annak végrehajtásához szükséges kritikus képességek, követelmények és sebezhetőségek megállapítása képezik az elemzés feladatait.

Az előzőekben említést tettem arról, hogy milyen fontos a tervezésnek ebben a szakaszában, egy átfogó kockázatelemzés végrehajtása. A kockázatelemzés egyszerűsített változatát a disszertáció korábbi részében már ismertettem.³⁰¹ Hadműveleti szinten a művelet végrehajtását és a logisztikai támogatást befolyásoló kockázati tényezők feltárása, értékelése és kezelése jóval mélyebb elemzési tevékenység elvégzését teszi szükségessé. Fontos, hogy a kockázatelemzés és a kockázatkezelés feladatait egymástól el kell különíteni.

A brit művelettervezési utasítás (JDP-5) a kockázatelemzés és kockázatkezelés feladatait az alábbiakban határozza meg:³⁰²

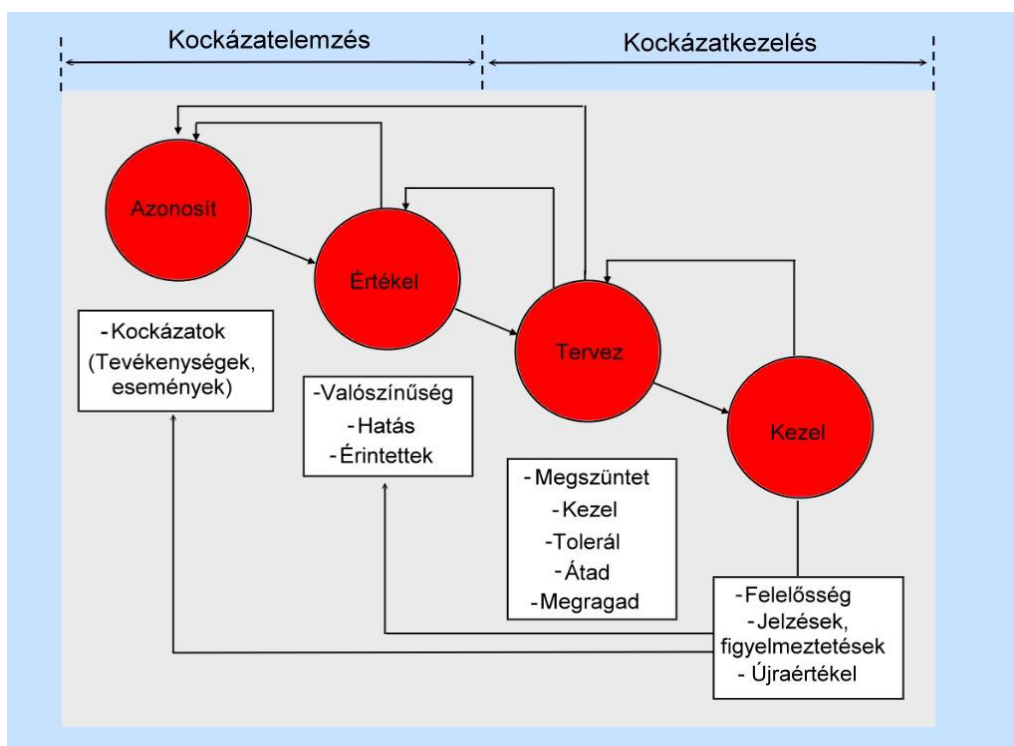
³⁰¹ Lásd pp. 142-146.

³⁰² Ref. 281. – pp. 2H1-6.

A **kockázatelemzés** során azokat az eseményeket és tevékenységeket azonosítjuk, melyek adott esetben saját tevékenységünkre nézve fenyegetést vagy veszélyt jelentenek. Meghatározza a kockázat bekövetkezésének valószínűségét, annak potenciális hatását, és azonosítja az érintett szervezetet.

A **kockázatkezelés** feladatai azoknak a terveknek és tevékenységeknek az elkészítésére, elvégzésére irányulnak, melyek segítségével megakadályozhatjuk egy adott kockázatot jelentő esemény bekövetkezését, csökkenthetjük azok hatását vagy szerencsés esetben kihasználhatjuk az általa felkínált lehetőséget.

A kockázatelemzés és kockázatkezelés kapcsolatát szemlélteti az alábbi ábra:

73. ábra A kockázatelemzés és kockázatkezelés kapcsolata
(Forrás: Ref. 281. – p. 2H-4. Fordította: A szerző)

A kockázatelemzés végrehajtását a disszertáció 50. ábráján ismertetteknek megfelelően, de annak kibővítésével kell elkészíteni. A bővítés azt jelenti, hogy az elkészítendő diagram ellentétben az ott közltekkel, a kockázati tényezőket már öt csoportba sorolja (74. ábra).

		Hatás				
		Nagyon alacsony	Alacsony	Közepes	Magas	Nagyon magas
Valószínűség	Nagyon magas	7	13	17	23	25
	Magas	6	9	15	22	24
	Közepes	4	8	14	19	21
	Alacsony	2	5	11	16	20
	Nagyon alacsony	1	3	10	12	18

74. ábra Hadműveleti szintű Kockázati Mátrix
(Forrás: MAGLITE kiképzés során alkalmazott minta. Fordította: A szerző)

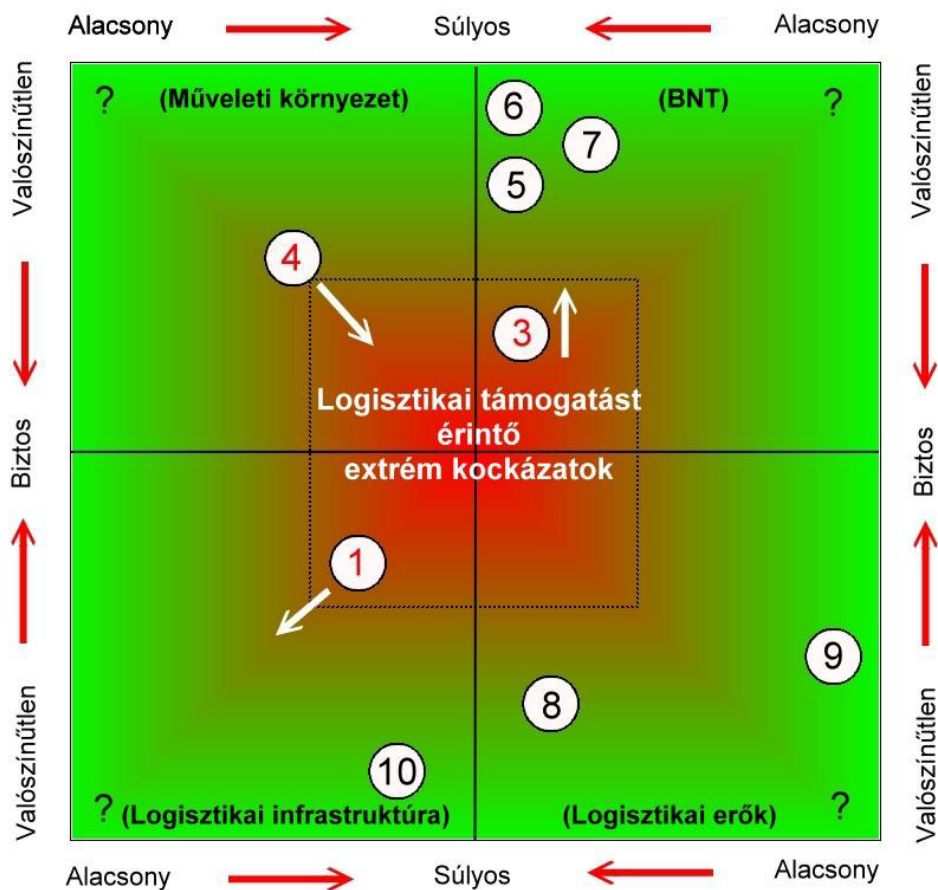
A kockázati tényezőket előfordulási valószínűségük, valamint a (logisztikai) műveletre gyakorolt várható hatásuk alapján azonosítjuk és soroljuk csoportokba, és különböző színekkel jelöljük. Az a kockázati tényező, melynek előfordulási valószínűsége és a műveletre gyakorolt hatása magas, az értelemszerűen magasabb besorolást kap, melyet pontszámokkal fejezünk ki. Célszerűnek tartom kiemelni, hogy egy adott kockázati tényező azonosításakor meg kell állapítani, hogy az fenyegetést vagy veszélyt jelent-e az adott (logisztikai) műveletre. Az ellenséges felderítő vagy megfigyelő tevékenységek, illetve támadó manőverek minden esetben fenyegetést, míg a környezetet érintő éghajlati, tereptényezők, ipari katasztrófa-helyzetekből adódó körülmények vagy a személyi állomány harci morálját érintő események veszélyként értékelendők. A kockázati tényezők besorolásához és értékeléséhez a 75. ábra nyújt segítséget.

Tényező besorolása	Előfordulás valószínűsége	Ideje	Várható hatás mértéke Hadművelési szint	Várható hatás mértéke Harcászati szint
Nagyon alacsony	Kisebb, mint 5%	Korábban nagyon ritkán, vagy egyáltalán nem fordult elő.	Elhanyagolható hatás a hadművelési tevékenységre.	Elhanyagolható hatás a napi (logisztikai) tevékenységre.
Alacsony	6-20%	Ritkán fordul elő.	Kezelése elvonja a törzs tagjait az egyéb tevékenységek végzésétől.	Kezelése elvonja a törzs tagjait az egyéb tevékenységek végzésétől.
Közepes	21-50%	Már előfordult, és most is előfordul.	Korlátozza a művelési szabadságot, csökkenti a hatékonyságot.	Csökken a napi (logisztikai) tevékenység hatékonysága.
Magas	51-80%	Rendszeresen előfordul, a jövőben is megtörténhet.	Korlátozza a (logisztikai) parancsnok cselekvési szabadságát.	Nyilvánvaló veszteségek bekövetkezése az élőrőben és az eszközökben.
Nagyon magas	Nagyobb, mint 80%	Állandó előfordulás, gyakori probléma.	Súlyos és elhúzódó hatást gyakorol a hadműveletre. Az eredeti tervtől el kell térni.	Súlyosan akadályozza a napi tevékenységet és azonnali hatást gyakorol a (logisztikai) műveletre.

75. ábra Kockázatok értékelése

(Forrás: Forrás: MAGLITE kiképzés során alkalmazott minta. Fordította: A szerző)

A kockázati tényezők azonosítását és értékelését követően az eredményt célszerűen megjeleníthetjük az úgynevezett Valószínűség-Hatás Diagramon (76-77. ábrák). A diagram valószínűség és hatás viszonylatában tematikus területekre osztva szemlélteti a kockázati tényezőket, és megjeleníti egy adott tényező továbbfejlődésének irányát (csökken vagy nő a hatása).

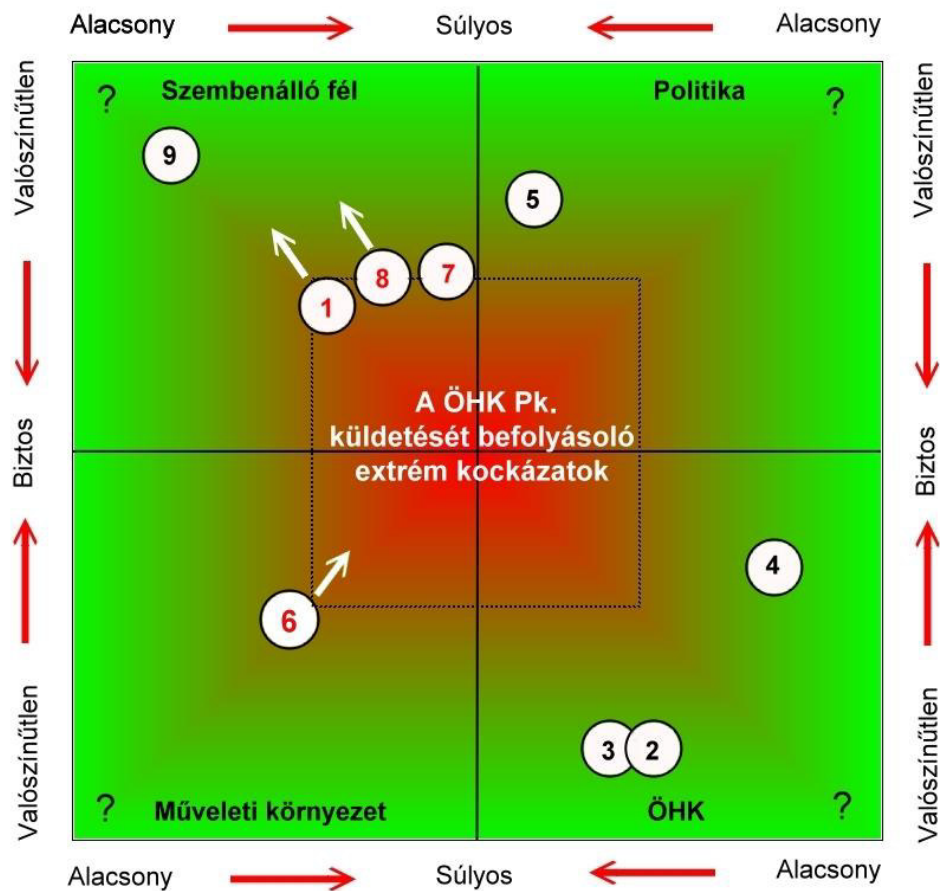

Sorszám/Értékelés	Kockázati tényező	Hatás/Következmény
4. (22)	Esős évszak.	Növekvő. Szállítási útvonalak járhatatlanná válnak a nehéz gépjárművek számára. Segélyek szállítása megghiúsulhat.

76. ábra MAGLITE logisztikai Valószínűség-Hatás Diagram
(Forrás: Saját szerkesztés)

A 76. ábrán egy adott példán keresztül illusztráltam a diagram elkészítésének módszerét. A középső, vörös négyzettel jelölt terület mutatja a logisztikai támogatást érintő extrém kockázati tényezőket. A külső és belső négyzetet jelen esetben négy részre osztottam, ezek képviselik az értékelés tematikus területeit (műveleti környezet, BNT, stb.). A kérdőjel azt fejezi ki, hogy a logisztikai parancsnok meghatározhatja azokat a tematikus területeket, melyek figyelembevételével a tervezőknek az értékelést el kell készíteniük. A logisztikai műveletre fenyegetést vagy veszélyt jelentő kockázatok továbbfejlődését a valószínűség és a várható hatás irányába, nyíl jelzi.

A logisztikai művelet végrehajtása szempontjából kritikus kockázati tényezőket, amennyiben azok hatással lehetnek a hadművelet végrehajtására vagy nem kezelhetőek, megjelölik a Művelettervező Csoport munkadiagramján is (77. ábra).

Sorszám/Értékelés	Kockázati tényező	Hatás/Következmény
1. (19)	Kalóztevékenység Yarim ³⁰³ felől a Vörös tengeren.	Csökkenő. ÖHK készleteinek és felszerelésének részben történő megsemmisülése vagy kése- delmes beérkezése a műveleti területre. Ellátási gondok.
6. (22)	Esős évszak.	Növekvő. Szállítási útvonalak járhatatlanná válnak a nehéz gépjárművek számára. Segélyek szállítása meghiúsulhat.

77. ábra MAGLITE Valószínűség-Hatás Diagram

(Forrás: Saját szerkesztés)

³⁰³ Lásd p. 99.

A *Helyzetmegítélés* feladatait követően a munkacsoportnak rá kell térnie a problémák lehetséges megoldásainak meghatározására, azaz a **Logisztikai Tervezés harmadik lépésének**³⁰⁴ feladataira. Ennek során el kell végezni a logisztikai támogatást befolyásoló tényezők részletes vizsgálatát, a hadművelet szükségleti számvetését, és meg kell határozni az elrendelt készletek nagyságát. A tényezők részletes vizsgálatának eszköze, az úgynevezett „4D elemzés”, a továbbiakban (CTIS³⁰⁵ elemzés). Az elemzést szintén célszerű táblázatos formában elkészíteni (6-7. táblázat).

6. táblázat

Tényezők elemzése

Sorszám	Tényező	Megállapítás	Következtetés
Tényezők értékelése			
	<u>Hadműveleti környezet:</u> (Domborzat, infrastruktúra, meteorológiai tényezők, stb.)		

(Forrás: Ref. 290. – p. 10. Fordította: A szerző)

Ezen a ponton azokat a tényezőket kell részletesen megvizsgálni, melyek várhatóan hatással lesznek vagy befolyásolhatják a logisztikai támogatás feladataiban érintett logisztikai csapatokat vagy alegységeket. Elvégzése azért fontos, mert az elemzés végeredményei hatással lesznek a felhasználandó készletek nagyságára, illetve meghatározhatják azokat a képességeket, melyek hiányában az adott logisztikai művelet esetleg nem vagy csak korlátozott mértékben hajtható végre.

A CTIS elemzést haderőnemenkénti bontásban kell elvégezni:

³⁰⁴ Lásd 70. ábra

³⁰⁵ Célállomás, Távolság, Időtartam, Szükséglet.

CTIS elemzés

Sorszám	Tényező	Megállapítás	Következtetés
Tényezők értékelése			
	<p><u>J4 Szárazföldi:</u></p> <p>CÉLÁLLOMÁS</p> <p><i>Ellátási útvonalak</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Állomásoztató körzetek, (FMB)³⁰⁶</i> - <i>Kirakó pontok</i> - <i>Klimatikus viszonyok</i> - <i>Domborzati viszonyok</i> - <i>Logisztikai infrastruktúra</i> - <i>Befogadó Nemzeti Támogatás</i> - <i>C3³⁰⁷</i> - <i>Harcászati tényezők</i> <p>TÁVOLSÁG</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Logisztika gyenge oldalai</i> - <i>Helyreállítás</i> - <i>Útvonalak, forgalomszabályozás</i> - <i>Gátló tényezők</i> - <i>Harcászati tényezők</i> - <i>Mozgatás</i> - <i>Fenyegetettség</i> - <i>Konvojtámogató Központok</i> - <i>Sorrend, időzítés</i> - <i>Felderítés (logisztikai)</i> - <i>Szállítási fordulók időszükséglete</i> <p>IDŐTARTAM</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Készletképzés</i> - <i>Logisztika gyenge oldalai</i> - <i>Helyreállítás</i> - <i>Útvonalak, forgalomszabályozás</i> - <i>Gátló tényezők</i> <p>SZÜKSÉGLET</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Készlet és tartalékképzés</i> - <i>Harcászati tényezők</i> - <i>(Ellátandó erők, művelet fázisai, időzítés, végállapot.)</i> - <i>Fenntartási szükséglet³⁰⁸/elrendelt készlet</i> 		

(Forrás: Ref. 290. – p. 11. Fordította: A szerző)

³⁰⁶ Forward Mounting Base – Előretolt Logisztikai Bázis (ELB), melyet a műveleti területen, illetve az azzal szomszédos ország területén hozhatnak létre a készletek és felszerelések felhalmozása céljából.

³⁰⁷ Command, Control and Communications – Vezetés, Irányítás és Kapcsolattartás

³⁰⁸ Lásd 59. ábra, művelet fenntartási fázisában (vörös színnel jelölve) szükséges mennyiségek.

Amennyiben a műveletben a légierő haderőnem csapatai is részt vesznek, úgy a CTIS elemzést az ő vonatkozásukban is el kell végezni.

Mivel a MAGLITE feladat végrehajtása során a résztvevő brit erőkkel párhuzamosan a HUMFOR kontingens átcsoportosítását is tervezni kell, az erők mozgatásával kapcsolatos feladatokat és a szükséges elemzéseket szintén el kell végezni (8. táblázat). Az elemzés megállapításai és a levont következtetések segítik az átcsoportosítás feladatainak megtervezését, melyet a munkacsoport brit tagjaival szoros együttműködésben kell elvégezni.

8. táblázat

Mozgatás elemzés

Sorszám	Tényező	Megállapítás	Következtetés
Tényezők értékelése			
	<p><u>J4 Mozgatás:</u></p> <p>FŐBB TÉNYEZŐK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hadműveleti terv - JOA távolsága - POE, POD megléte, állapota - Katonai, polgári, tengeri és légi szállítóeszközök megléte - FMB (ELB) vagy egyéb elosztópontok alkalmazása - Hadművelet várható időtartama - Vám és beutazási szabályok <p>IDŐ/TÁVOLSÁG</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szállítási fordulók időszükséglete - Légi, szárazföldi, tengeri szállítás időtartama - Pénzügyi szabadság/korlátozás <p>STRATÉGIAI SZÁLLÍTÁS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Repülőgépek - Rendelkezésre állás/korlátozás - Hajó – Rendelkezésre állás/korlátozás <p>MŰVELETI TERÜLETEN BELÜLI SZÁLLÍTÁS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Légi szállítás – Szükséglet/Rendelkezésre állás - Vasúti, közúti szállítás - Környezeti tényezők (hőmérséklet, esős évszak, stb.) - APOD, SPOD, RPOD kiválasztása - Többnemzeti használat - Erők védelme 		

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Hozzáférés mértéke a közúti és vasúti szállítási lehetőségekhez</i> - <i>Kereskedelmi szállítással foglalkozó cégek</i> <p>KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Repülőterek</i> - <i>Harcászati leszállópályák</i> - <i>Helikopter leszállópályák</i> - <i>Megközelíthető partszakaszok,</i> - <i>Kikötőhelyek</i> - <i>Utak, vasútvonalak</i> - <i>Folyami útvonalak</i> - <i>Mozgás koordináló alegységek</i> - <i>Szükséges műszaki támogatás</i> <p>EREDMÉNY</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Átcsoportosítás Előzetes Műveleti Architektúra (JDOA),³⁰⁹ Átcsoportosítási terv és járulékos intézkedéseinek kidolgozása</i> 		
--	--	--	--

(Forrás: Ref. 290. – p. 16. Fordította: A szerző)

A 67. ábrának megfelelően a **Logisztikai Tervezés** feladataiba az egészségügyi tiszt is bedolgozik. Mivel az egészségügy jelenleg a Magyar Honvédség viszonylatában nem tartozik a logisztikához, a tervezési feladatokat a MAGLITE kiképzésben résztvevő magyar tisztek nem tudják végrehajtani,³¹⁰ ezért az egészségügyi ellátást érintő szükségleteiket egyeztetik a brit partnerekkel.

A Logisztikai Tervezés harmadik lépése a 9. eredményösszesítő táblázat elkészítésével zárul:

³⁰⁹ Joint Deployment Operational Architecture – Összhaderőnemi Átcsoportosítás Műveleti Architektúrája

³¹⁰ Az MH ÖHP művelettervezési feladataiban delegáltként részt vesz az egészségügy képviselője.

Eredményösszesítő

Sorszám	Eredmény	Megjegyzés
1.	Tervezési iránymutatás (Strat.)	<i>Lásd 67. ábra</i>
2.	Központi kérdések	<i>Lásd Minimum információk</i>
3.	Kritikus információigények megfogalmazása (RFI, CCIR, stb.)	<i>Lásd Helyzetmegítélés megállapításai, elemzési eredmények</i>
4.	Műveleti szabadság	
5.	Tiltó rendelkezések	
6.	Korlátozó rendelkezések	
7.	Tisztázás	
8.	Tervezési feltételezések	
9.	Összhaderőnemi tevékenységek és feladatok	
10.	Azonosított kockázati tényezők	

(Forrás: Ref. 290. – p. 22. Fordította: A szerző)

Megjegyzés: A táblázatot, a **Logisztikai Tervezés** 1., 2., és 3. lépésében elvégzett elemzések, illetve azok megállapításainak, eredményeinek felhasználásával, a Művelettervező Csoporttal szoros együttműködésben kell összeállítani.

Az elemzési feladatokat követően, a többnemzeti munkacsoport logisztikai tervező csoportjának feladata, hogy számvesse a hadművelet várható szükségletét (**Logisztikai Tervezés 3. lépés, Tényezők vizsgálata, szükséglet számvetése**). A várható szükséglet meghatározása során fel kell használni az előzőekben taglalt tényező elemzések megállapításait és következtetéseit (4K, CTIS), illetve a **Logisztikai Tervezés** második lépésében kidolgozott tervezési feltételezéseket.³¹¹

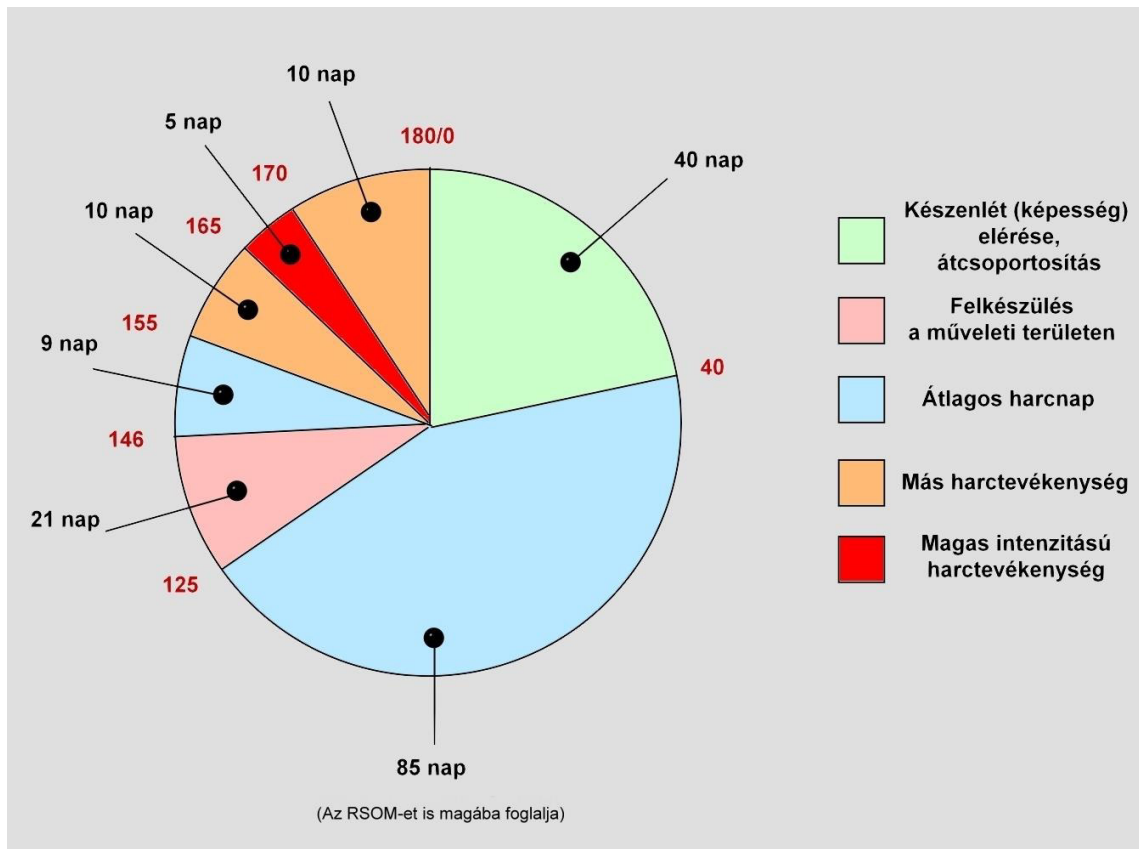
Példa a kulcsfontosságú tervezési feltételezések felállítására:

- hadműveleti terület nagysága;
- művelet nagysága (pl. közepes nagyságú művelet);
- interoperabilitás, más résztvevő nemzet támogatása, kormányzati szervezeteknek nyújtandó támogatás;
- befogadó nemzet által nyújtott támogatás.

³¹¹ Lásd p. 197., 4. táblázat folytatása

A szükségletek meghatározásával a gyakorlatban azt is vizsgáljuk, hogy az adott hadművelet (misszió) logisztikai szempontból fenntartható-e (Sustainability Statement³¹²)?³¹³

A számvetés elkészítése során a logisztikai tervezőknek célszerű figyelembe venni a művelet végrehajtásának várható alakulását (kronológiáját). Ebben lehet a tervezők segítségére az MH Központi Tapasztalat Adatbázis és az MH ÖHP Tapasztalat Feldolgozó Munkacsoportja.

78. ábra 180-napos, közepes nagyságú művelet kronológiája
(Forrás: Ref. 71. – p. 1-13. Fordította: A szerző)

A 78. ábrának azért van jelentősége a szükséglet tervezésének szempontjából, mert bemutatja, hogy egy szervezet a művelet 180 napja során különböző intenzitású harctevékenységekben vehet részt, ami befolyásolja az általa felhasznált készletek nagyságát. A fenti műveleti kronológia használata a tervezés során jóval pontosabb adatokat fog produkálni a számvetés eredményeinek tekintetében.

³¹² Fenntarthatóság megállapítása

³¹³ Lásd 59. ábra, a művelet fenntartása szempontjából a vörössel szedett rész az irányadó.

A MAGLITE kiképzés végrehajtásakor, a szükségleti számvetést az I., III. és V. anyagosztályokhoz (élelmiszer, üzemanyag, lőszer) tartozó anyagok vonatkozásában kell elvégezni,³¹⁴ haderőnem és (harc)tevékenység szerinti bontásban. Egy adott szervezeti szint (erő, csoportosítás, csapat) szükségletének meghatározása után később, a harcászati szintű tervezés során a számvetés alegységenként tovább bontható. Fontos megjegyezni, hogy a számvetés elkészítésekor a tényezőelemzés (4K, CTIS) megállapításai szerinti, és a vonatkozó intézkedésekben, készletképzési előírásokban, szabványokban előírt minőségi, illetve mennyiségi tényezők szorzószámait kell alkalmazni. Amennyiben az adott nemzet saját készletképzési előírásai eltérnek a NATO-ban alkalmazottól, akkor azt a számvetés végrehajtásakor ki kell emelni.

A kiképzés során az I., III., és V. anyagosztályba tartozó ellátási anyagok tekintetében a következő táblázatos formában elkészített számvetések alkalmazása javasolt (10-12 táblázatok):

10. táblázat

Vízszükséglet

Sorszám	Cél	Mennyiség FMT ³¹⁵	Mennyiség ÁHN ³¹⁶	Mennyiség MHT ³¹⁷	Mennyiség MIHT ³¹⁸
1.	Táboron kívül				
2.	Táboron belül (állandó)				
3.	Egészségügyi				
4.	Palackozott víz tartalék				
5.	Járműkarbantartás, javítás				
6.	Repülőeszköz karbantartás, javítás*				
7.	ABV mentesítés				
8.	Fürdetés				

(Forrás: Saját szerkesztés)

* Ioncserélt vízszükséglettel együtt kell számvetni

³¹⁴ Éles tervezésnél a számvetést az összes anyagosztály tekintetében el kell végezni.

³¹⁵ Felkészülés a műveleti területen

³¹⁶ Átlagos harcnap

³¹⁷ Más harctevékenység

³¹⁸ Magas intenzitású harctevékenység

Élelmezési szükséglet

Sorszám	Típus	Szükséglet
1.	Főzhető	
2.	Hideg	
3.	Egyéni zárolt	

(Forrás: Saját szerkesztés)

Üzemanyag; Lőszer szükséglet

Szervezet ³¹⁹	Anyag fajtája/típusa ³²⁰	Napok száma ³²¹	FMT	ÁHN	MHT	MIHT
Tevékenység ³²²	Megnevezés	(nap)	(me)	(me)	(me)	(me)

(Forrás: Saját szerkesztés)

Példa a számvetés elkészítéséhez (üzemanyag):

- HUMFOR kontingens, Lövészzászlóalj (HUN);³²³
- a zászlóalj **1 FCU**³²⁴ üzemanyagának mennyisége **3322 I**;
- átlagos harcnap egynapos szükséglete $1 \text{ FCU} \times 1 \times 1.2 \times 0.9 = 1.08 \text{ DOS} \approx \mathbf{1 \text{ DOS}}$;
- hadszíntéri felkészítés egynapos szükséglete $1 \text{ FCU} \times 1.8 \times 1.2 \times 0.9 = \mathbf{1.94 \text{ DOS}}$;
- más harctevékenység egynapos szükséglete $1 \text{ FCU} \times 2.1 \times 1.2 \times 0.9 = \mathbf{2.26 \text{ DOS}}$;
- magas intenzitású harctevékenység napi szükséglete $1 \text{ FCU} \times 2.4 \times 1.2 \times 0.9 = \mathbf{2.6 \text{ DOS}}$.

A számvetésnél a MAGLITE feladat tényezőelemzésének (CTIS) megállapításait (domborzat, éghajlati, stb.), illetve a NATO STANAG 2115³²⁵ előírásait és az abban közölt kvalitatív tényezőket használtam. A kalkuláció elvégzését követően a lövész alegység hajtó-

³¹⁹ Erő, csoportosítás, csapat.

³²⁰ Üzemanyag vagy lőszer fajtája, típusa (pl. F-54, F-34, stb.).

³²¹ Lásd 78. ábra

³²² Lásd 78. ábra

³²³ Lásd 55., 58. ábrák

³²⁴ Fuel Consumption Unit – Üzemanyag fogyasztási egység

³²⁵ NATO STANAG 2115 – Fuel Consumption Unit, NATO International Staff, Defence Policy and Planning, 2005. pp. 1-6.

anyag szükséglete a művelet fenntartási fázisában megjeleníthető a 13. táblázat szerinti formában:

13. táblázat

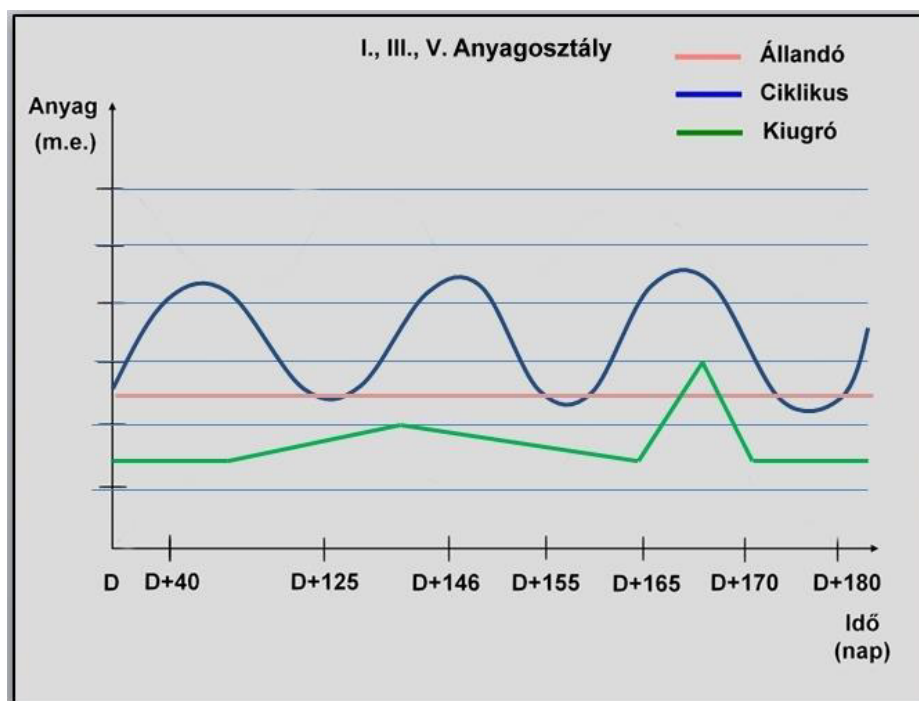
Példa az üzemanyag számvetésre

HUMFOR Lövész z. (HUN)	Anyag fajtája/típusa	Napok száma	FMT	ÁHN	MHT	MIHT
Tevékenység	Megnevezés	(nap)	(liter)	(liter)	(liter)	(liter)
FMT	F-54	21	135.338			
ÁHN	F-54	94		312.268		
MHT	F-54	20			150.154	
MIHT	F-54	5				43.186
Összesen:	640.946 liter					

(Forrás: Saját szerkesztés)

Megjegyzés: A MAGLITE kiképzés során, a számvetést természetesen a teljes HUMFOR kontingens és alárendeltjei vonatkozásában el kell végezni. A számvetés elkészítésénél minden esetben a saját készletképzési előírások az iránymutatók.

A szükségleti számvetés eredményei alapján meg lehet határozni a **Szükségleti előrejelzést** (Demand Forecast), melyet a 79. ábra szemléltet:

79. ábra Szükségleti előrejelzés a művelet fenntartási fázisában
(Forrás: Saját szerkesztés)

A szükséglet előrejelzése az ellátási lánc szempontjából meghatározó jelentőségű. Az ellátási lánc minden eleme ennek alapján készül fel a várható biztosítási feladatokra. Összehasonlítva a civil ellátási láncokkal, nagyjából a vevőorientációval, illetve a fogyasztói igények kielégítésével egyenértékűsíthető. A vevőorientáció lényege a vevők igényeire való koncentráció, a kereslet pontos felmérése, ami az üzleti vállalkozások sikerének egyik alappillére.³²⁶ Tartós piaci sikert pedig akkor érhet el egy vállalkozás, ha képes az egyedi elvárásokat idejében felismerni és kielégíteni. A katonai ellátási láncok vonatkozásában a lényeg viszont nem a profitszerzés, hanem a művelet sikeres fenntartása, melynek elengedhetetlen feltétele a pontos, minden szempontra kiterjedő tervezés.

A grafikon elkészítése során, a vízszintes tengelyen jeleníthetjük meg a művelet várható kronológiai sorrendjét. Ez a szabály nincs köbe vésvé, tehát a logisztikai parancsnok úgy is intézkedhet, hogy ezen a helyen a művelet fázisait (CONOPS³²⁷-nak, Manőver vázlatnak megfelelően) jelenítsük meg, a főbb időpontok és események megjelenítése mellett.³²⁸ Mivel a MAGLITE feladatra vonatkozóan a 78. ábrának megfelelő tapasztalati adatokkal nem rendelkezünk, szükségszerűen a számvetést is ennek megfelelően kell elvégezni. A függőleges

³²⁶ Lásd p.17.

³²⁷ Concept of Operations – A művelet elgondolása ((Előzetes)Hadműveleti Intézkedés része.)

³²⁸ Lásd Hadműveleti idővonal.

tengelyen ábrázoljuk a kronológiai sorrendnek vagy a művelet fázisainak megfelelő várható felhasználást. Az anyagok tekintetében a megfelelő mértékegységet (t, kg, m³, l) kell alkalmazni. Az anyagok vonatkozásában a görbe mutathat ciklikus, állandó vagy kiugró profilt, ami elsősorban az adott művelet sajátosságaiból fakad. A parancsnok döntését előkészítő törzsértekezlet³²⁹ keretében az elvégzett részletes számvetés helyett, ezt a grafikont kell szemléltetés céljából a parancsnok elé tární.

A következő feladat a készletlépcsőzés (14. táblázat) táblázatos formában történő megjelenítése:

14. táblázat

Készletlépcsőzés

Haderőnem	Készlet DOS/DCR	FMT	ÁHN	MHT	MIHT
Szint					
Erő					
Csoportosítás					
Csapat					

(Forrás: Saját szerkesztés)

Megjegyzés: Lásd a „Közepes nagyságú művelet (Medium Scale Operation) szárazföldi logisztikai támogatásának sémája”- című ábrát. A magyar sajátosságokat figyelembe véve a 15. ábrának megfelelően, szintenként kell kitölteni.

A táblázatban szintenként meg kell határozni a készletek lépcsőzését, illetve azok mennyiségét, tevékenység függvényében. Fontos, hogy amennyiben a táblázatban megjelenített készletképzési előírások eltérnek a NATO-ban alkalmazottaktól, azokat ki kell emelni és magyarázatot kell fűzni hozzá. A példa kedvéért, míg a magyar tisztek a DOS-t alkalmazzák, mint számvetési mértékegységet, addig a munkacsoportban tevékenykedő brit tisztek a szárazföldi komponens vonatkozásában a Napi Felhasználás mennyiségét (DCR),³³⁰ légi- és haditengerészeti komponens viszonylatában pedig a DOS-t.

A számvetési különbséget az alábbi példával szemléltetem:

³²⁹ Lásd 70. ábra, Logisztikai Tervezés, 6. lépés.

³³⁰ Daily Consumption Rate

Az általam korábban elvégzett üzemanyag számvetés során³³¹ a szükséglet kiszámítását az alábbi képlet segítségével végeztem el: $DOS = FCU \times Msz \times Tsz \times Ksz$, ahol

DOS= Szükséglet DOS-ban kifejezve

FCU= Üzemanyag fogyasztási egység

Msz= Manővertényező

Tsz= Tereptényező

Ksz= Klimatikus tényező.

A britek által alkalmazott képlet: $DCR = FCU \times Távolság \times Msz \times Tsz \times Ksz$, ahol

DCR= Szükséglet Napi Felhasználási Mennyiségben kifejezve.

A fő különbség abban rejlik, hogy az Üzemanyag fogyasztási egység mértékét művelet és járműkategória szerinti bontásban megadott távolságokkal szorozzák meg. Például egy magas intenzitású művelet során a brit tapasztalati adatok szerint egy harckocsi kb. 60, egy páncélozott szállító harcjármű 100, egy felderítő jármű 150, egy logisztikai jármű 300, egy üzemanyagtöltő gépkocsi pedig 500 km-t tesz meg. Ennek alapján például egy felderítő alegység (szakasz) napi felhasználásának mennyisége $1 \text{ FCU} \times 1.5 \times 2.4 \times 1.2 \times 0.9 = 7535 \text{ L}$, ahol

Felderítő alegység 1 FCU üzemanyaga= 1938 L.

A fentiekből következik, hogy a tapasztalati adatok felhasználásával elvégzett számvetés eltérő készletlépcsőzést is maga után vonhat, ami adott esetben eltérhet a NATO-ban alkalmazottól.

A készletek meghatározott szinten való tartásához (utánpótlás), elengedhetetlen annak az időszükségletnek a meghatározása, ami az igény jelentkezésétől annak kielégítéséig tart. Ez tekinthető az **Ellátási Lánc Teljes Időszükségletének** (15. táblázat), vagyis az az időintervallum, ami ahhoz szükséges, hogy az ellátási lánc elemei iktassák, feldolgozzák és kielégítsék az igényt, azaz eljuttassák a végfelhasználóhoz.

³³¹ Lásd p. 211.

Ellátási Lánc időszükséglete

Sorszám	Állomás	Anyag
1.	Igény beérkezése a NTE-hez	<i>Napokban kifejezve. 1 óra = 0.042 nap.</i>
2.	Igény hadszíntéri feldolgozása	
3.	Igény honi bázison történő feldolgozása	
4.	Anyagok honi bázison, országon belüli anyagmozgatási ideje	
5.	Igényelt anyag eljuttatása a berakó ponthoz	
6.	Feldolgozás a berakó ponton	
7.	Tranzit időtartama	
8.	Utánpótlás hadszíntéri feldolgozása (Kirakó pont, NTE), elosztása	
9.	Kiszállítás az igénylőhöz	
Ellátási lánc teljes időszükséglete:		Összesen:

(Forrás: Saját szerkesztés)

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy a táblázat elkészítése során célszerű az ellátási anyagokat fontosság (prioritás) szerint csoportosítani. Az ellátási lánc teljes időszükséglete a az egyes állomások feldolgozásra fordítható idejének, illetve a tranzit időtartamának rövidítésével (stratégiai légi szállítás) csökkenthető.

A kialakult probléma lehetséges meghatározásához, illetve a tervezés várható irányának kijelöléséhez a logisztikai törzsnek ebben a fázisban további iránymutatásra³³² van szüksége. A **Logisztikai Tervezés negyedik lépése** során, miután a logisztikai parancsnok (JFLogCC, LEF³³³) részt vett az ÖHK parancsnokának feladatszabó értekezletén,³³⁴ átruházott hatáskörben megtartja saját értékelését és iránymutatását a logisztikai tervező törzs részére a

³³² Lásd 70. ábra³³³ Logisztikai Erők Főnöke³³⁴ lásd 66. ábra, Hadműveleti tervezés, 3. lépés, Parancsnoki útmutató.

parancsnok által preferált, vagy a kidolgozandó cselekvési változatok,³³⁵ illetve az azokhoz kapcsolódó, várható logisztikai támogatási feladatok vonatkozásában. Ismerteti a parancsnok, illetve saját szándékát és előzetes elgondolását (CONLOG)³³⁶ a logisztikai támogatás feladatainak végrehajtására.³³⁷ A MAGLITE kiképzés során, ezt a feladatot a brit gyakorlatvezető hajtja végre, aki meghatározza a többnemzeti munkacsoportok számára, hogy milyen irányban dolgozzák ki a cselekvési változatokat, illetve megadja az ehhez szükséges adatokat.

A tervezés során nagy valószínűséggel ez lesz az a pont, ahonnan a tervezésre vonatkozó kritikus (meghatározó jelentőséggel bíró) információk a továbbiakban már nem változnak.³³⁸ A logisztikai parancsnok az iránymutatásához, ha szükséges, felhasználhatja a 16. táblázatot:

16. táblázat

Iránymutató táblázat a cselekvési változatokhoz

Sorszám	Tartalom
	Stratégiai összefüggések
	Hadművelet végállapota (végcél)/ Hadműveleti célok
	CSV 1
	CSV 2
	CSV 3

(Forrás: Ref. 290. – p. 29. Fordította: A szerző)

³³⁵ Lásd p. 166, CSV1, 2, 3.

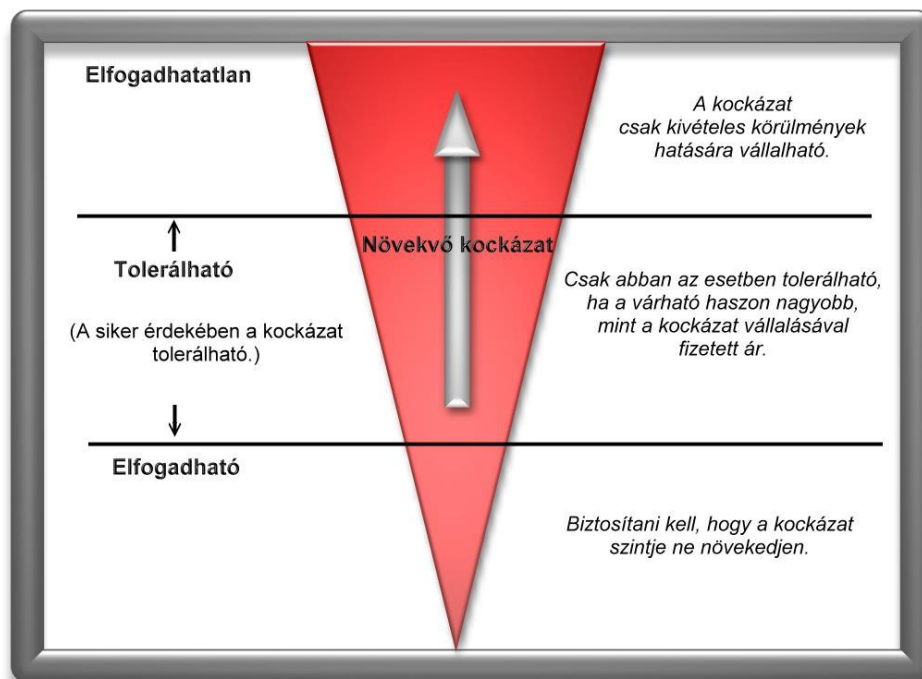
³³⁶ Concept of Logistics – Logisztikai elgondolás

³³⁷ Lásd 66., 70. ábra

³³⁸ Lásd p. 186., 68. ábra

A *Parancsnoki iránymutatás* (feladatszabás) keretében ismertetni kell a törzs tagjaival a parancsnok által tolerálható kockázati tényezőket.³³⁹ Ez valamelyest korlátozhatja a törzs tevékenységét egy adott cselekvési változat kidolgozása során, mert a kidolgozott változat nem tartalmazhat olyan tevékenységet, amely a maga után vont kockázatok tekintetében átlépi a parancsnok által elfogadható küszöböt. Ugyanakkor a parancsnok sincs könnyű helyzetben, hiszen meg kell találnia azt a kényes egyensúlyt, ami a művelet sikere és a várható veszteségek között húzódik. A mérlegelés során sok szempontot kell figyelembe vennie, például az adott művelet jellegét, a politikai elvárásokat. Egy nem harci mentő művelet (NEO)³⁴⁰ során, ahol a művelet célja, hogy saját állampolgárait evakuálja az adott területről, a politika szándéka az, hogy emberéletben egyáltalán ne legyenek veszteségek. Más helyzetben viszont, a parancsnok tisztában van avval, hogy a veszteség egy művelet nem természetes, de adott esetben szükségeszerű velejárója, és ha emiatt az adott kockázatot nem vállalja, az megghiúsíthatja a műveleti cél megvalósítását. Olyan kockázatot nem lehet tolerálni, ami biztosan kudarcra ítéli a műveletet.

A mérlegeléshez az alábbi ábra nyújt segítséget:

80. ábra A kockázatok mérlegelésének elvei
(Forrás: Ref. 281. – p. 2H1-4. Fordította: A szerző)

³³⁹ Lásd p. 145., Tolerációs küszöb fogalma

³⁴⁰ Non-Combatant Evacuation Operation

A parancsnok a tervezők által elé tárt, illetve a saját elemzésével feltárt kockázatok mérlegelése után a tervezők számára meghúzza a kockázati tényezők tolerációs vonalát (81. ábra). Ez a vonal megfelel az általam korábban meghatározott **tolerációs küszöbnek**.

Hatás	Valószínűség				
	Nagyon magas	Magas	Közepes	Alacsony	Nagyon alacsony
Nagyon magas	E	E	M	M	K
Magas	E	M	K	K	K
Közepes	M	K	K	A	A
Alacsony	K	K	A	A	A
Nagyon alacsony	K	A	A	A	A

E Extrém magas kockázat; a küldetés valószínűleg kudarcba fullad.
M Magas kockázat; a küldetés bizonyos részeit nem lehet végrehajtani.
K Közepes kockázat; a küldetés valószínűleg végrehajtható.
A Alacsony kockázat; a küldetés végrehajtását nem befolyásolja.

81. ábra Tolerációs vonal
 (Forrás: Ref. 281. – p. 2H1-2. Fordította: A szerző)

A parancsnoki iránymutatás utolsó lépésében a (logisztikai)parancsnok ismerteti a cselekvési változatok értékeléséhez az értékelési szempontokat, illetve az értékelés súlyszámait (súlyozás). A logisztika cselekvési változatai, illetve a logisztikai támogatás feladatainak vonatkozásában az értékelés szempontjait a NATO³⁴¹ vagy az adott ország Összhaderőnemi Logisztikai Doktrínájában definiált logisztikai alapelvek képezik. Ezen felül olyan értékelési szempontok is megadhatók, melyek kiemelt jelentőséggel bírnak az adott művelet vonatkozásában. A Kremiti Hadművelet (MAGLITE feladat) során például a résztvevő erőknek vezetési és irányítási képességgel kell felruházni a területen működő ENSZ és nem kormányzati szervezeteket annak érdekében, hogy később, katonai segítség nélkül is képesek legyenek a humanitárius feladatok végrehajtására. Ezen felül folyamatos párbeszédet kell fenntartani Nejeru

³⁴¹Ref. – 52 szerint.

kormányzati szervezeteivel, a Nejerui Szárazföldi Haderő képviselőivel, illetve saját erőink vezetésében és irányításában sem keletkezhetnek zavarok. Emiatt a cselekvési változatok értékelési szempontjai között kiemelt helyet foglal el a vezetés, az irányítás és a kapcsolattartás (C3).

A **Logisztikai Tervezés ötödik lépése**, a *Cselekvési változatok kidolgoása* során a logisztikai tervezők szorosan együttműködnek a Művelettervező Csoporttal, és elkészítik beosztásaikat a cselekvési változatok logisztikai támogatási feladataira, illetve a logisztikai támogatást érintő, korábban már azonosított kockázati tényezők kezelésére vonatkozóan. Elkészítik a Logisztikai Hatásvázlatot, melyet hozzáadnak a Művelettervező Csoport által készített Hatásvázlatához. Az így elkészített teljes Hatásvázlat³⁴² fogja szemléltetni a parancsnok számára a döntés-előkészítő törzsértekezleten, hogy az ÖHK milyen tevékenységek végrehajtásával biztosítja a hadműveleti célok megvalósítását és a végcél elérését.

A többnemzeti munkacsoportok tagjainak a tervezésnek ebben a szakaszában be kell fejezniük a kockázatok kezelésére vonatkozó feladataikat, azaz vissza kell térniük a **Logisztikai Tervezés második lépése** feladatainak során azonosított kockázati tényezőkhöz.

A kockázatok kezelésére öt módszer áll a törzs rendelkezésére:

1. a kockázat **megszüntetése** (A kockázat megszüntetése az adott terv megváltoztatásával vagy a kockázat kezelésével, melynek eredménye a kockázat eltűnése);
2. a kockázat **kezelése** (A kockázat előfordulási valószínűségének vagy hatásának csökkentése, melyet a kezelést követően újra kell értékelni);
3. a kockázat **tolerálása** (A tolerációs vonal alatti vagy a tolerációs küszöbön belül maradó kockázatok esetében a parancsnok dönt, hogy kezelés vagy a terv megváltoztatása nélkül is vállalja-e az adott kockázatot);
4. a kockázat **átadása, továbbítása** (Amennyiben a kockázat a parancsnok, illetve a törzs részéről nem kezelhető vagy a parancsnok nem hajlandó azt tolerálni, a parancsnoki vonalon továbbítani kell a magasabb szintű elöljáró felé a szükséges döntés vagy intézkedés meghozatala érdekében);
5. a kockázat által felkínált lehetőség **kihasználása** (Ha az adott kockázat egyben lehetőséget is magában hordoz, a parancsnok dönt, hogy megragadja-e a felkínált lehetőséget célja elérése érdekében).

³⁴² Lásd 84. ábra

Sorszám/Értékelés	Kockázati tényező	Kockázatkezelés	Eredmény/Újraértékelés
1. (19) ³⁴³	Kalóztevékenység Yarim felől a Vörös tengeren	Kezelés Kipion csapatok ³⁴⁴ alkalmazása a hadművelet korai fázisától a hadművelet végéig	A kockázat hatása csökken 1. (8) ³⁴⁵
6. (22)	Esős évszak	Kezelés Műszaki ezred alkalmazása a szállítási útvonalak folyamatos karbantartása érdekében	A kockázat hatása csökken, de stagnál 6. (15)

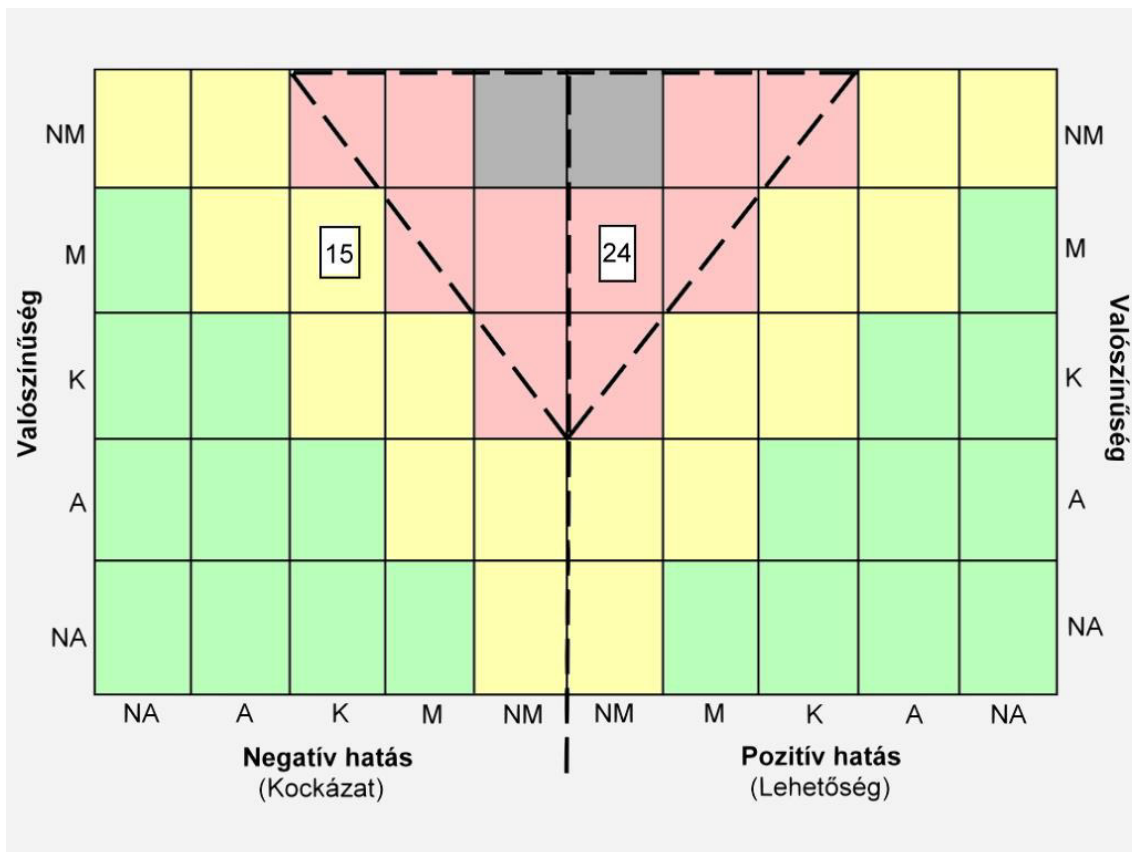
82. ábra MAGLITE kockázatkezelés
(Forrás: Saját szerkesztés)

Bár a kockázatkezelés (82. ábra) analitikus megközelítése során azokat fenyegetésként vagy veszélyként értékeljük és kezeljük, az elemzés során fordított megközelítést is alkalmazhatunk. Ilyenkor a kockázatokat mind a saját, mind pedig a szembenálló fél szemszögéből elemezzük. Ezt a kockázati mátrixok paralel elhelyezésével célszerű elvégezni. A példa kedvéért a folyamatosan rosszabbodó időjárási körülmények a művelet végrehajtására veszélyt jelenthetnek, de a szembenálló fél számára még nagyobb veszélyt hordoznak, korlátozhatják cselekvését vagy bizonyos harceszközök alkalmazását. Ez óhatatlanul lehetőséget teremt a parancsnok számára a kialakult helyzet kihasználására. A lehetőség elemzést (fordított kockázatelemzést) az alábbi ábra mutatja be:

³⁴³ Lásd 77. ábra

³⁴⁴ A Királyi Haditengerészet kalóztevékenységek elhárítására, konfliktus megelőzésre, humanitárius segítségnyújtási feladatokra szakosodott csapatai, tevékenységüket a Haditengerészeti Komponens Parancsnoka (Maritime Component Commander) irányítja.

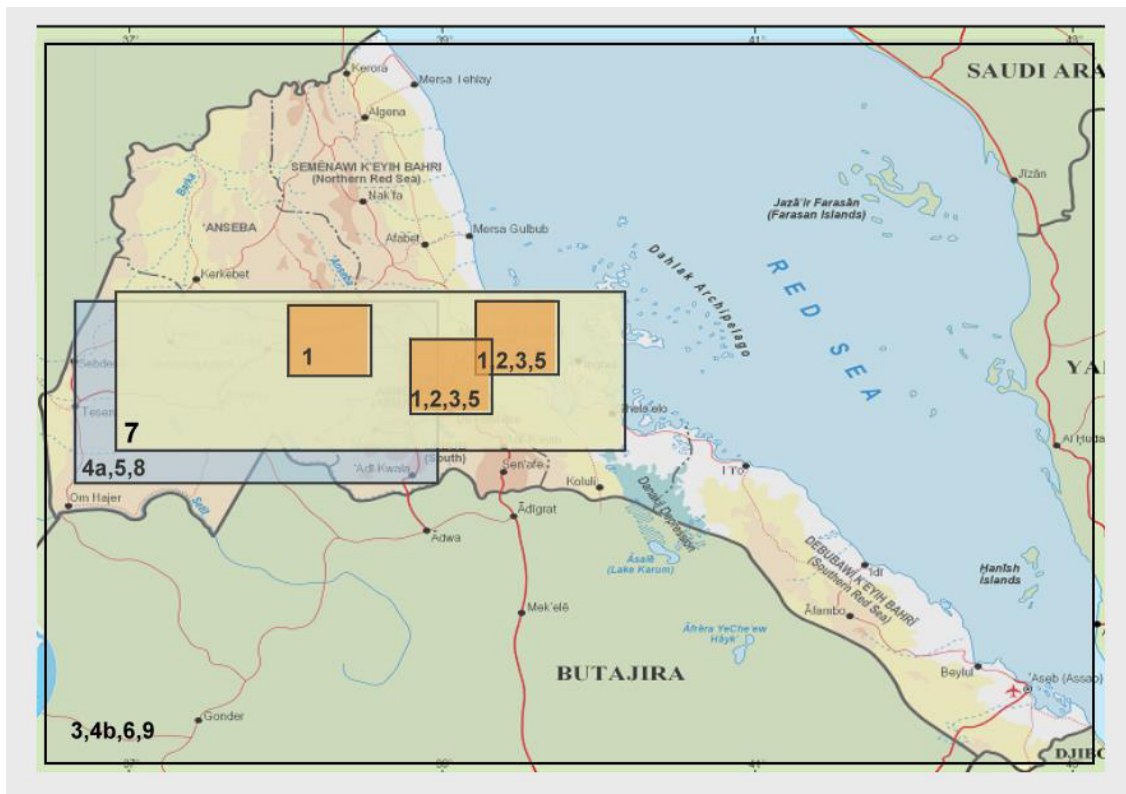
³⁴⁵ Lásd 77. ábra

83. ábra Lehetőség elemzés
(Forrás: Ref. 281. – p. 2H1-4. Fordította: A szerző)

Az ábrán azt látjuk, hogy egy adott kockázat saját értékelésünk szerint 15-ös pontszámot kapott, míg a szembenálló fél szemszögéből ez az értékelés 24 pontot állapított meg. Ez a fenti mátrix alapján számunkra lehetőséget biztosít. Ez nem jelenti azt, hogy a lehetőséget feltétlenül meg kell ragadni, de tájékoztató jellegű információt hordoz a parancsnok számára, aki mérlegeli a lehetőséget és dönt, hogy kihasználja-e azt. A mátrix tanulmányozása során nyilvánvalóvá válik, hogy fajsúlyos hatást csak a vörös háromszögben kimutatott lehetőségek kihasználásával lehet elérni.

A következő teendő a (logisztikai) hatásvázlat összeállítása az adott cselekvési változat(ok) vonatkozásában.

84. ábra Teljes hatásvázlat
(Forrás: Saját szerkesztés)

A „Hatásvázlat” (84. ábra) a saját erőink által (beleértve a logisztikai erőket is) a műveleti területen vagy annak bizonyos részeiben (körzeteiben) végrehajtandó tevékenységeket szemlélteti. Az egyes tevékenységfajtákat számok jelölik. A műveleti terület teljes területén, illetve annak különböző körzeteiben zajló tevékenységcsoportokat különböző színek használatával elkészített téglalapokkal, vagy négyzetekkel különítjük el egymástól. A téglalapok azokat a körzeteket mutatják, ahol az adott tevékenységek zajlanak. Ennek alapján a műveletet irányító parancsnok világos képet kap a műveleti területen zajló tevékenységekről, illetve arról, hogy azok külön-külön vagy együttesen kifejtett hatása miképp biztosítja a művelet céljainak megvalósítását és a végállapot elérését.

A 17. táblázat a MAGLITE feladat során alkalmazásra kerülő Összhaderőnemi Harci Kötelék által végrehajtott béketámogató művelet (Humanitárius segítségnyújtás) során zajló definiált tevékenységeket szemlélteti. A táblázat alapján ezek a tevékenységek a következők:

Hatásvázlat definiált tevékenységei

Sorszám	Tevékenység	Cél
1.	Átrakás	<i>ENSZ által biztosított segélykészletek átrakása saját szállítóeszközökbe.</i>
2.	Kirakás	<i>ÖHK személyi állományának, járműveinek, készleteinek és technikai eszközeinek légi járművek, hajók rakteréből történő kirakása, a szállítás célja szerinti csoportosítása, tárolása, megőrzése, továbbszállításra történő előkészítése.</i>
3.	Vezetés és irányítás (C2)	<i>ÖHK által az ENSZ szervezetek számára nyújtott képesség.</i>
4.a	Védelem	<i>Műveleti terület légterének védelme.</i>
4.b	Védelem	<i>Műveleti területen tevékenykedő erők védelme.</i>
5.	Támogatás	<i>ENSZ szervezetek támogatása azok humanitárius segítségnyújtási törekvéseiben.</i>
6.	Fenntartás	<i>ÖHK harcképességének megfelelő szinten tartása a művelet céljainak elérése érdekében.</i>
7.	Szállítás	<i>ENSZ által biztosított segélyek célba juttatása.</i>
8.	Stabilizálás	<i>Kialakult krízishelyzet megszüntetése.</i>
9.	Támogatás	<i>Regnáló kormány támogatása a helyzet stabilizálásában.</i>

(Forrás: Saját szerkesztés)

A „Hatásvázlat” értelmezését az alábbi példán keresztül mutatom be.

Az adott béketámogató művelet (humanitárius segítségnyújtás) véghelyzete (katonai műveleti végállapot) akkor tekinthető elértnek, ha a műveleti területen kialakult humanitárius krízishelyzet megszűnik vagy olyan elfogadható állapotot ér el, melynek során, a területen tevékenykedő ENSZ segélyszervezetek külső katonai segítségnyújtás nélkül is képessé válnak a helyzet önálló kezelésére. Ehhez a következő műveleti célokat kell elérni:

1. ENSZ segélyszervezetek által a krízis elhárítására tett tevékenységek támogatásához szükséges katonai képességek és infrastruktúra biztosítása;
2. olyan biztonságos műveleti környezet kialakítása, mely lehetővé teszi a kormány és az ENSZ szervezetek újjáépítési és segélyezési tevékenységét;

3. az utánpótlási (segélyezési) útvonalak és a kulcsfontosságú infrastruktúra (segélyközpontok, raktárak, elosztó pontok) biztosítása;
4. az erők biztonságos kivonása a műveleti területről azután, hogy az ENSZ szervezetek a kormány együttműködésével a számukra átadott, illetve később megszerzett képességek birtokában képesek a helyzet önálló megoldására.

A hadműveleti célok megvalósítása érdekében az ÖHK kijelölt egységei a műveleti területre való beérkezés és a részleges készenlét elérése után azonnal megkezdik feladataikat. Biztosítják a segélyszállítmányok célba juttatásához szükséges szállító eszközöket, vezetési és irányítási tanácsokkal látják el a területen tevékenykedő ENSZ szervezeteket, biztosítják az utánpótlási útvonalakat és a légteret, végrehajtják a szállítási feladatokat, védik a szállító konvojokat, közreműködnek a kialakult helyzet stabilizálásában és a krízis felszámolásában. A „Hatásvázlat” tehát grafikusan ábrázolja mindazon tevékenységeket, melyek a hadművelet céljainak és a véghelyzet eléréséhez vezetnek.

Az elkészült hatásvázlatnak tartalmaznia kell a logisztikai tervezők által készített logisztikai hatásvázlat definiált CSS specifikus tevékenységi elemeit is.

A Művelettervező Csoport ezt követően elkészíti a cselekvési változatok leíró jellemzését (18. táblázat), melyhez a logisztikai tervezők hozzáadják saját elemzéseik megállapításait. A cselekvési változatok logisztikai vonatkozású leírásához a tervezők szükség szerint felhasználhatják a Művelettervező Csoport által alkalmazott sémát:

Cselekvési változat leíró táblázata

Sorszám	Leírás	Megjegyzés
CONOPS, (CONLOG) (Elgondolás)		
Kockázati tényezők (Log)		
A hadművelet társult költségei		
Hiányzó képességek (Log)		

Parancsnok iránymutatása az adott cselekvési változat kidolgozására vonatkozóan (szöveges)
A hadművelet teljes hatásvázlata (Együtt a log. hatásokkal) (vázlat + táblázat a CSS tevékenységek és azok céljainak felsorolásával)
A (logisztikai) cselekvési változat sematikus ábrája ³⁴⁶ (grafikus, a műveleti idővonal ³⁴⁷ és a szinkronizációs mátrix hozzáadásával)
<u>A (logisztikai) parancsnok megjegyzése, észrevételei a cselekvési változat ábrájához:</u>

(Forrás: Ref. 290. – p. 25. Fordította: A szerző)

A cselekvési változatok részletes kidolgozása során meg kell határozni azokat a döntő feltételeket, melyeknek feltétlenül teljesülni kell ahhoz, hogy a hadműveleti célokat teljesíteni tudjuk, illetve ezeken keresztül biztosítsuk a végcél elérését. Mivel egy döntő feltétel megléte, valamilyen formában támogatni fogja az adott művelet végrehajtását, ezeket az erők, szervezetek vonatkozásában részletezni kell (19. táblázat).

³⁴⁶ Az adott hadművelet sajátosságait figyelembe véve a 14-ik, 15-ik és 64-ik ábrák felhasználásával kell elkészíteni.

³⁴⁷ Lásd 71. ábra, jóváhagyásra felterjesztett változata, döntés után végleges.

Döntő feltételek/Támogató hatások

Támogató hatások						
Döntő feltételek	Támogató hatás	Szárazföldi komponens (erők, csapatok)	Légierő komponens (erők, csapatok)	NTE	Támogatott szervezetek, ügynökségek	Támogató szervezetek, ügynökségek
DF 1	TH 1.1					
	TH 1.2					
	TH 1.3					
DF 2	TH 2.1					
	TH 2.2					
	TH 2.3					
DF 3	TH 3.1					
	TH 3.2					
	TH 3.3					

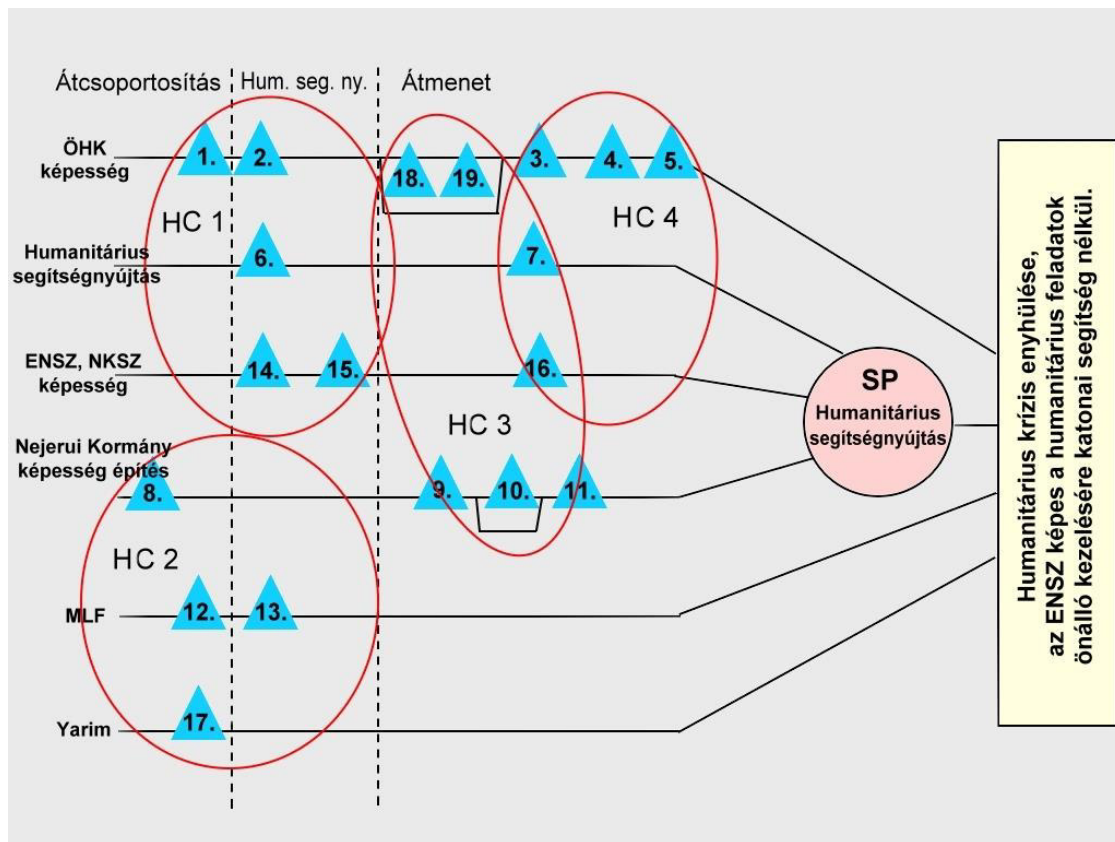
(Forrás: Ref. 290. – p. 27. Fordította: A szerző)

Megjegyzés: Ha több cselekvési változatot is ki kell dolgozni, akkor fenti táblázatokat mindegyikre külön-külön kell összeállítani. A támogató hatások leírását a Művelettervező Csoporttal együttműködésben, a támogatott és a támogató szervezetek vonatkozásában külön kell végezni. Ezek az adatok képezik majd a művelet felépítésének és fejlődésének (LoD)³⁴⁸ alapelemeit.

A művelet felépítése és fejlődése (architektúrája) (85-86. ábrák) grafikusán szemléltetik a hadműveletet. Bemutatják, hogy a művelet különböző fázisaiban milyen döntő feltételeknek kell megvalósulni ahhoz, hogy a hadműveleti célokat elérjük, és ezáltal a művelet végcélja is megvalósuljon. Összeállításukhoz a továbbiakban szükség lesz a művelettervezés második lépésében végrehajtott súlypontelemzés eredményeire.³⁴⁹ Eredetileg ezt a vázlatot a Művelettervező Csoport készíti el, de mivel a Kremiti Hadművelet (MAGLITE-feladat) során

³⁴⁸ Line of Development³⁴⁹ Lásd 72. ábra

alapvetően kizárólag logisztikai műveletet kerülnek végrehajtásra (eltekintve az erők védelmének feladataitól),³⁵⁰ ez a logisztikai törzs feladata.

85. ábra Kremiti Hadművelet (MAGLITE feladat) műveleti architektúrája
(Forrás: MAGLITE gyakorlaton alkalmazott mintavázlat)

Az ábra fekete színnel rajzolt vonalai mutatják a művelet végrehajtásának céljait és irányait. A kék színű háromszögek azokat a döntő feltételeket (DF) jelentik meg, melyek ahhoz szükségesek, hogy az adott művelet végrehajtható legyen. A 18-19-es, illetve a 10-es feltételek alatt található fekete vonal azt jelenti, hogy a művelet, azok teljesülése nélkül is végrehajtható. Azok a műveleti vonalak, melyek közvetlenül csatlakoznak a súlyponthoz (SP) azokat a műveleteket jelzik, melyek a súlypontelemzés eredményeihez kapcsolódnak. A vörös színű ellipszisek, illetve az azok által felölelt művelet és feltételek biztosítják a művelet különböző fázisaiban a hadművelet céljainak (HC) elérését. Minden művelet és az azok végrehajtását lehetővé tevő feltételek együttesen biztosítják a sárga téglalapban leírt végcél elérését.

³⁵⁰ Az erők védelmét biztosító feladatok egy részét maguk a logisztikai erők hajtják végre. (Lásd a Harci Logisztikai Járőrök feladatait).

Hadműveleti cél 1 A humanitárius krízis elhárítására tett ENSZ és nem kormányzati szervezetek által végrehajtott tevékenységek támogatásához szükséges katonai képességek biztosítása.	Hadműveleti cél 2 A biztonság fenntartása a kormányzati, az ENSZ és a nem kormányzati szervezetek újjáépítési és segélyezési tevékenységeinek biztosítása érdekében.	Hadműveleti cél 3 A nejerui után- és hátraszállítási útvonalak és a kulcsfontosságú infrastruktúra védelme, ami biztosítja a humanitárius segélyek kiszállítását és a gazdaság működtetését.	Hadműveleti cél 4 A UK és nemzetközi erők biztonságos kivonása a műveleti területről azután, hogy a segélyszállítmányok eljuttatásának felelősségét átadták az ENSZ-nek vagy egy nemzetközileg kijelölt követő erőnek.
<p>1. Erők biztonságos átcsoportosítása.</p> <p>2. Azonnali segítségnyújtás a Nejeru központi részén található menekülttáboroknak.</p> <p>6. Segély kiszállítása az elsőbbséget élvező menekülttáborokba.</p> <p>14. Segély kiszállítása a Nejeru déli részén található menekülttáboroknak.</p> <p>15. Segély kiszállítása a Nejeru északi részén található menekülttáboroknak.</p>	<p>8. Nem tesz agresszív lépést az MLF irányába.</p> <p>12. Nem lép fel agresszívan a Nejerui Kormányval szemben.</p> <p>13. Lehetővé teszi a hozzáférést a nem kormányzati szervezetek raktáraihoz, az északi területeken elhelyezkedő menekülttáborok ellátása érdekében.</p> <p>17. Kalóztevékenység megszüntetése.</p>	<p>9. Hatékony C2 képesség.</p> <p>10. Infrastruktúra hatékony fejlesztése.</p> <p>11. Saját C2 fejlesztése a humanitárius helyzet kezelésére, következményeinek felszámolására.</p> <p>18. A kulcsfontosságú infrastruktúra védelme.</p> <p>19. A szállítási útvonalak védelme.</p>	<p>3. Feladatok átadása az ENSZ és nem kormányzati szervezeteknek.</p> <p>4. Feladatok átadása a követő erőeknek.</p> <p>5. Többnemzeti erők kivonása.</p> <p>7. Erőteljes elosztási hálózat.</p> <p>16. Erőteljes elosztási hálózat kiépítése Nejeru északi, középső és déli részén.</p>

86. ábra Műveleti architektúra magyarázata
(Forrás: MAGLITE gyakorlaton alkalmazott mintavázlat)

A cselekvési változatok kidolgozását követően a Művelettervező Csoport összeállítja az adott hadművelet végrehajtásához kijelölt erők listáját és összeállítja az ÖHK szervezeti felépítését a kidolgozott cselekvési változat(ok)nak megfelelően. A szervezet összeállításakor figyelembe veszik a hadművelet nagyságát, a várható feladatokat, a szükséges kritikus képességeket, a politika szándékait. Ez azért fontos, mert a szervezetet mindig a feladathoz kell rendelni és nem fordítva. Nincs értelme olyan erőt kijelölni egy feladatra, amely karakteristikájánál fogva nem alkalmas a hadműveletben való részvételre. A MAGLITE- feladat tervezése során a cselekvési változatoknak megfelelően a brit és a többnemzeti erők (HUMFOR)

állománytáblái alapján állítják össze azt a szervezetet, amely az adott változatnak megfelelően, a szükséges képességek birtokában képes a művelet végrehajtására.

A *Cselekvési változatok kidolgozása* a cselekvési változat összesítő táblázatának elkészítésével ér véget (20. táblázat).

20. táblázat

Cselekvési változat összesítő táblázat

Cselekvési változat összesítő						
<u>Végcél:</u>	<u>CONOPS:</u>	Logisztikai hatásvázlat				
<u>Küldetés:</u>	<u>Log. szándék:</u>					
<u>Stratégiai kockázatok:</u>	<u>Manőver vázlat:</u>					
<u>Hadműveleti kockázatok:</u>	<u>Fő erő kifejtés:</u>	<u>Log. erők:</u>	<u>Költségek:</u>	<u>Tartalék:</u>	<u>Értékelési szempontok:</u>	
<u>Feltételezések:</u>					<ul style="list-style-type: none"> - Előrelátás - Hatékonyság - Egyszerűség - Együttműködés - Agilitás - C3 	
		<u>Átcsoportosítás:</u>				

(Forrás: Ref. 290. – p. 28. Fordította: A szerző)

A táblázat kitöltéséhez az ÖHK Pk. és a logisztikai parancsnok (ÖLK Pk., LEF) iránymutatása során elhangzottakat, a stratégiai iránymutatás, a hadműveleti szintű logisztikai kockázatelemzés, a tényezőelemzések, és súlypontelemzés megállapításait kell felhasználni. Az értékelési szempontoknál a parancsnok által az iránymutatás során megadott szempontokat kell megjeleníteni, az értékelés később ezek alapján történik. A táblázatban említett brit logisztikai alapelvek helyett a magyar tervezők a saját logisztikai doktrínájuk által definiált alapelveket³⁵¹ is felhasználhatják. Az értékelés szempontjai kiegészíthetők olyan szempontokkal is, melyek a művelet végrehajtásában kiemelt figyelmet igényelnek. Mivel a Kremity hadművelet során a logisztikai erők egyik feladata, hogy vezetési és irányítási képességgel

³⁵¹ Műveletek elsődlegessége, rugalmasság, egyszerűség, gazdaságosság, rendelkezésre állás, fenntarthatóság, túlélőképesség, felelősség.

ruházzák fel a humanitárius krízis feloldásában közreműködő ENSZ, nem kormányzati szervezeteket, illetve Nejeru kormányzati szervezeteit, a vezetés és irányítás, mint szempont, szintén bekerült az értékelési tényezők közé, hiszen a végcél elérésének ez az egyik alapfeltétele.

A **Logisztikai Tervezés** hatodik lépése során a többnemzeti munkacsoport tisztjei elvégzik a **Cselekvési változatok értékelését**. Az értékelést a „Hadijáték” és a „Red Team”³⁵² alkalmazásának módszerével is végre lehet hajtani. A hadijátékok megszervezésének és végrehajtásának szabályait a Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása részletesen ismereti. A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés végrehajtása során azonban a „Red Teaming” módszer alkalmazása sokkal célravezetőbb. Végrehajtása során a brit „Red Teaming” útmutató³⁵³ által közölt módszerek az iránymutatók.

Az úgynevezett „Vörös Csapat” alkalmazása nem számít új keletű fogalomnak. Albert Einstein szerint *„Nem oldhatjuk meg a problémákat, ugyanazt a gondolkodásmódot alkalmazva, amellyel megteremtettük őket.”*³⁵⁴ A „Vörös csapatot” vagy „Vörös csapat módszert” régóta alkalmazzák a kormányzati és vállalati menedzsmentek képviselői. A „Vörös csapat” alkalmazásának célja, hogy minimálisra csökkentsék az adott vállalkozást érintő kockázatok, és növeljék annak lehetőségeit.

Katonai szempontból vizsgálva a kérdést, míg a hadijáték egy strukturálisan felépített katonai műveletet vagy harcászati tevékenységet szimulál, addig a „Vörös csapat” módszer alternatív perspektívát kínál fel a hadműveleti tervezés kritikai végrehajtására. Lényege, hogy a tervező törzssel párhuzamosan létrehoznak egy másik tervező csoportot, melynek tagjai ugyanannak a hadműveletnek a párhuzamos tervezését hajtják végre a szembenálló fél szerepkörében. A **Cselekvési változatok értékelése** során a két tervezés megállapításait ütköztetik egymással, és ha szükséges, a lehetséges alternatíváknak megfelelően korrigálják a tervezés eredményeit.

A „Vörös csapat” alkalmazásának előnyeit az alábbiakban foglalom össze:

1. a saját tervezésünkkel tudatosan szembemenő tervezés rávilágít saját tervezésünk hiányosságaira;

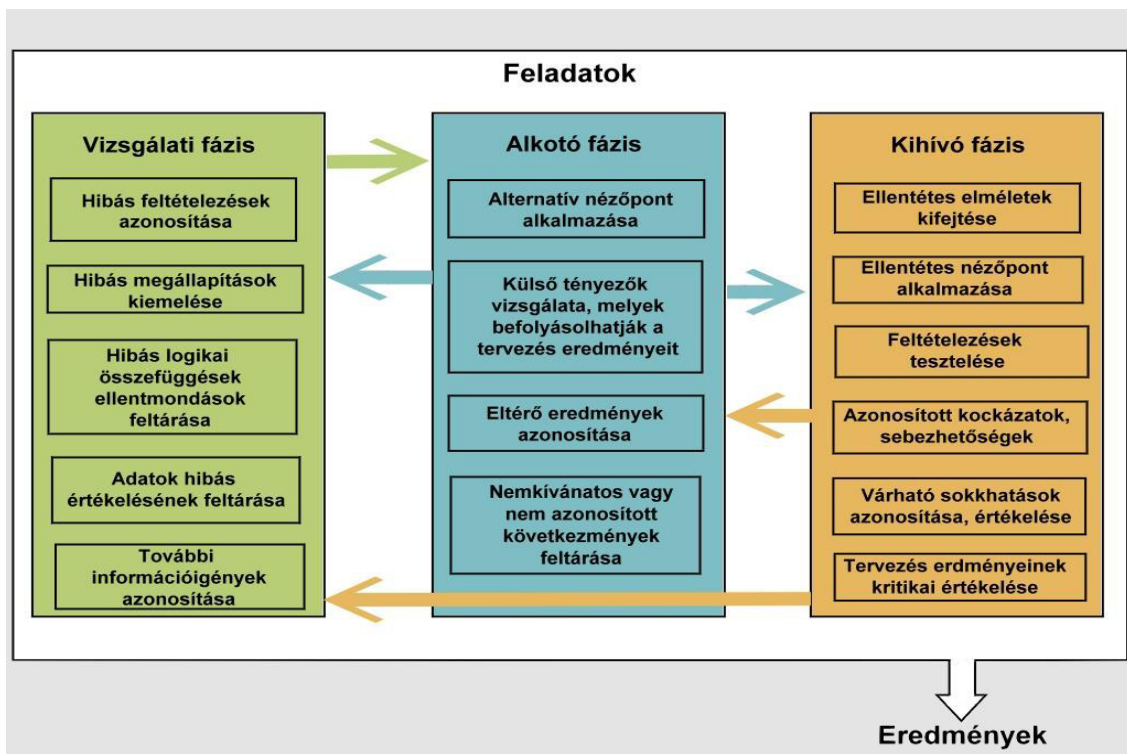
³⁵² Értékelési módszer, melynek során a törzsből létrehozott ún. „Vörös csapat” képviseli a szembenálló felet (térképi munka során vörös színnel jelöljük a szembenálló erőket).

³⁵³ Red Teaming Guide Second Edition, MOD, Development, Concepts and Doctrine Centre, 2013.

³⁵⁴ Idézetek Albert Einsteinől, http://hu.wikiquote.org/wiki/Albert_Einstein Letöltés: 2014. 05. 10.

2. olyan tervezési feltételezéseket, kockázatokat is feltárhat, mellyel korábban nem számoltunk;
3. alternatív megoldásokat kínálhat fel egy adott feladat végrehajtásához;
4. a szembenálló fél szemszögéből teszteli a tervezés megállapításait, eredményeit;
5. hozzájárul a szembenálló fél, lakosság, ellenséges csoport gondolkodásának jobb megértéséhez.

A „Vörös csapat” gyakorlati tevékenységét a művelettervezés során a 87. ábra szemlélteti.

87. ábra Vörös csapat tevékenysége a művelettervezés során
(Forrás: Ref. 353. – p. 3-1. Fordította: A szerző)

A cselekvési változatok értékelését a (logisztikai) parancsnok által az iránymutatása során kiadott szempontok és súlyszámok alkalmazásával az alábbi táblázatos formában kell elkészíteni (21. táblázat):

Cselekvési változatok értékelése

Értékelési szempont	CSV 1 (Jellemzés)		CSV 2 (Jellemzés)		CSV 3 (Jellemzés)	
	Szöveges	Pont	Szöveges	Pont	Szöveges	Pont
Előrelátás						
Hatékonyság						
Egyszerűség						
Együttműködés						
Agilitás						
C3						

(Forrás: Ref. 290. – p. 29. Fordította: A szerző)

Az értékelés során a pontszámot egy 1-10-ig terjedő skálán adjuk meg. A skála nagyságát a hadművelet bonyolultságának megfelelően választjuk meg. Az adott értékelési szempont szerint adott pontok számát megszorozzuk a parancsnok által adott súlyszámmal, és így kapjuk meg az értékelési szempontnak megfelelő végső pontszámot. Az értékelést követően minden cselekvési változat rendelkezni fog egy összpontszámmal, ami segít a logisztikai parancsnoknak a döntés meghozatalában. A magasabb összpontszám nem feltétlenül jelenti azt, hogy a parancsnok a legmagasabbal rendelkező irányában hozza meg a döntését. Sok esetben az általa megadott értékelési szempontok súlya is szerepet játszhat a döntés meghozatalánál.

Egy adott cselekvési változathoz tartozó logisztikai cselekvési változat(ok) döntéshez történő előkészítése során a logisztikai törzs összeállítja jelentését, melyet törzsértekezlet keretén belül ismertet a logisztikai parancsnokkal. A MAGLITE kiképzés során a brit Védelmi Logisztikai Iskola parancsnoka az Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek parancsnokának (CJFLogO), a meghívott magyar előljáró pedig a logisztikai erők főnökének szerepkörében hallgatja meg a jelentést.

A jelentés tartalmi felépítését a törzs az alábbiak szerint állítja össze:

1. Cselekvési változat kidolgozásához nyújtott parancsnoki iránymutatás szempontjai.
2. A **Logisztikai Tervezés** megállapításai (súlypont), tervezési feltételezések.
3. Teljes hatásvázlat (logisztikai hatásvázlatot is tartalmazza).
4. Döntő feltételek, támogató hatások (táblázat).
5. Cselekvési változat CONOPS, CONLOG (parancsnok szándéka, manőver vázlat, fő erő kifejtés, végcél, műveleti idővonal, műveleti architektúra).
6. A hadművelet végrehajtására összeállított erők szervezete (TASKORG).³⁵⁵
7. Átcsoportosítás műveleti architektúra (JDOA).
8. Hadrendi elemek településének vázlata.
9. A logisztikai támogatás, biztosítás vázlata (beleértve a más szervezetek részére nyújtott támogatást is).
10. Fenntartási terv (készletek lépcsőzése, szükségleti előrejelzés, ellátási lánc teljes időszükséglete az ellátási anyagok vonatkozásában).
11. Szinkronizációs mátrix (a műveleti idővonal konkrét időpontjainak és eseményeinek feltüntetésével).
12. Kockázati tényezők (Valószínűség – Hatás Diagram, kockázatkezelés).
13. Hiányzó képességek.
14. Cselekvési változat értékelő táblázat (lásd 21. táblázat).
15. Magasabb szintű előjáró döntését igénylő kérdések megfogalmazása.

A törzsértekezlet keretében ismertett jelentés alapján a logisztikai parancsnok a **Logisztikai Tervezés** hetedik pontjának megfelelően, meghozza *döntését*.

A döntést követően a törzs a logisztikai parancsnok cselekvési változatra vonatkozó észrevételeinek figyelembevételével tovább finomítja a cselekvési változatot, majd elkészíti a Többnemzeti Alkalmi Harci Kötelék parancsnoka (CJTFC), illetve az ÖHP parancsnoka Hadműveleti Intézkedésének logisztikai mellékletét. A logisztikai melléklet elkészítése során a MAGLITE kiképzés magyar tervező tisztjei számára a NATO STANAG 2014-nek a had-

³⁵⁵ Task Organisation

műveleti intézkedés logisztikai melléklete felépítésére vonatkozó megállapításait³⁵⁶ tartom irányadónak.

A hadműveleti tervezés és azon belül a logisztikai tervezés kiemelt helyet foglal el a katonai ellátási láncok működtetésében. A lánc működése csakis abban az esetben lehet sikeres, ha annak elemei hozzájutnak azokhoz az információkhoz, melyek segítségével felkészülhetnek a várható feladatok zökkenőmentes végrehajtására. A lánc elemeinek összehangolt tevékenységét a tervezési feladat eredményei biztosítják. Katonai szempontból ezek a tényezők határozzák meg az ellátási lánc teljesítményét,³⁵⁷ mely később, annak működése sikerével vagy kudarcával lemérhető.

A tervezést megtanulni nem lehet, de sokéves végrehajtása során abban gyakorlatot lehet szerezni. Ennek szemléltetésére szeretném bemutatni a 88. ábrát, melyet a 2014-es JLOC tanfolyam során az egyik brit előadó jelenített meg a hadműveleti tervezésre vonatkozóan.

88. ábra Hadműveleti tervezés

(Forrás: Lt Cdr Richard Webster RN, SO2 Contingent & UK Operations, Operational Level Planning Process, Deepcut, Előadás vázlat, 2014. Fordította: A szerző)

³⁵⁶ Ref. 229.

³⁵⁷ Lásd 67. ábra

5.2 A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés hatékonyságának vizsgálata

Disszertációm 5.1-es pontjában bemutatott, a MAGLITE tapasztalatainak tudományos igényű feldolgozásán, továbbá a brit és a magyar munkamódszerek összehasonlító elemzésén alapuló, általam végrehajtott feladatok, amelyek eredményeképpen megteremtődtek ezen többnemzeti gyakorlás újabb, magasabb szintre emelésének feltételei, ismertettem azokat a feladatokat,³⁵⁸ melyeket a gyakorlat továbbfejlesztése érdekében kellett végrehajtanom. Ezeknek a feladatoknak a sorában fontos helyet foglalnak el a kiképzés értékelésére, illetve a hallgatói elégedettség felmérésére szolgáló dokumentumok kidolgozása.

A kiképzés értékelését, hasonlóan a FOURLOG kiképzéshez, beépítettem a MAGLITE Program Műveleti Intézkedésébe (PROPORD). A végrehajtást követően a kiképzésvezetők azonnal értékelik a résztvevők általános és szakmai tevékenységét. A kiképzés részletes értékelésére az azt követő két héten belül kerül sor a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Logisztikai Intézet vezetőjének irányításával, ahol minden munkacsoport külön-külön is értékelésre kerül. A részletes értékelés végén a munkacsoportok vezetői ismeretik saját tapasztalataikat a kiképzés előkészítési és végrehajtási fázisaira vonatkozóan.

A részletes értékelést követően a résztvevők számára kiosztom azokat a kérdőíveket,³⁵⁹ melyeket a hallgatói elégedettség felmérése érdekében dolgoztam ki. Kidolgozásával az volt a célom, hogy felmérjem, mennyire elégedettek a résztvevő tisztek a kiképzést vezető brit-magyar oktatói állomány tevékenységével, a beállított feladattal, illetve megállapítsam, hogy a feladat kidolgozása hozzájárul-e katonai szakmai tudásuk, illetve szakmai nyelvismertük továbbfejlődéséhez. A kitöltést követően a kérdőíveket értékelem, és levonom azokat a következtetéseket, melyek segítenek a későbbiekben a kiképzés gyenge oldalainak erősítésében (hatékonyságának növelésében), illetve a kiképzés szakmai színvonalának emelésében. A kérdőíveket először 2011 őszén osztottam ki azt követően, hogy a kiképzésvezetői teendőket átvettem és azóta minden évben két alkalommal, a végrehajtást követő időszakban.

Disszertációmban három időszak tapasztalatait dolgoztam fel. Az első, a 2011 őszi kiképzés, ahol először alkalmaztuk a harcászati szintű törzsmunka sorrendjének megfelelő feladatokat. A második, a 2012 tavaszi kiképzés, ami azért érdekes, mert ugyanaz a végrehajtó

³⁵⁸ Lásd p. 160.

³⁵⁹ Lásd 2. melléklet

állomány vett részt benne, de már jelentős rutinnal rendelkeztek a törzsmunka végzésében. A harmadik, a 2013 őszi kiképzés, melyben már új tancsoport vett részt, és először velük alkalmaztuk a hadműveleti szintű művelet- és logisztikai tervezés kidolgozott feladatait, figyelembe véve a frissen megjelent törzsszolgálati szakutasításban az összhaderőnemi tervezésre vonatkozó fejezetet.

A kiképzés hatékonyságának vizsgálatát a terjedelmi korlátok figyelembevételével, állománykategória, nyelvismeret és beosztás szerinti bontásban négy kérdésre korlátoztam.³⁶⁰

1. Segítette-e a résztvevőket missziós tapasztalatuk a feladat gyakorlati végrehajtásában?
2. Milyen mértékben értik meg a résztvevők a feladatban alkalmazott idegen nyelvű katonai szakmai terminológiát?
3. Hozzájárult-e a kiképzés a résztvevők angol szakmai nyelvtudásának fejlesztéséhez?
4. Hozzájárult-e a kiképzés a résztvevők harcászati-hadműveleti szintű szakmai ismereteinek bővítéséhez, a harcászati-hadműveleti szintű törzsmunka és a logisztikai tervezés feladatainak megértéséhez és elsajátításához?

2011 őszi, 2012 tavaszi kiképzés

Résztvevők állománykategória szerint:

22. táblázat

Állománykategória (fő)					
Hivatásos	Szerződéses	HM (MH) köz- alkalmazott	Civil hallgató	Egyéb fegyve- res testület tag- ja	Összesen:
11	0	0	1	1	13

(Forrás: Saját szerkesztés)

³⁶⁰ A teljes vizsgálat eredményeit a 3. melléklet tartalmazza.

Résztevők nyelvismeretének foka:

23. táblázat

Nyelvismeret foka (csak angol) (fő)	
Állami alapfok	0
Állami középfok	3
Állami felsőfok	2
NATO STANAG 1.1.1.1.	0
NATO STANAG 2.2.2.2.	4
NATO STANAG 3.3.3.3.	3
ARMA alapfok	0
ARMA középfok	0
ARMA felsőfok	0
Nincs	2
Összesen:	14

(Forrás: Saját szerkesztés)

Résztevők beosztásainak jellege:

24. táblázat

Beosztás jellege (fő)	
HM logisztikai	1
MH logisztikai	5
Egyéb HM/MH	3
Civil	1
Más fegyveres testületnél logisztikai	2
Más fegyveres testületnél egyéb	0
MH műveleti	1
Összesen:	13

(Forrás: Saját szerkesztés)

A fenti táblázatok (22-24. táblázatok) vizsgálatából kitűnik, hogy egy fő nem rendelkezett semmilyen katonai végzettséggel, illetve ismeretekkel, egy fő más fegyveres testület tagja volt. Az összesen 13 fő résztvevőből, mindössze hárman rendelkeztek a kiképzés végrehajtásához elvárható szintű nyelvismerettel (NATO STANAG 3.3.3.3). Két főnek volt államilag elismert felsőfokú nyelvvizsgálója, de az a katonai szaknyelvi kommunikáció vonatkozásában nem vehető figyelembe. Műveleti tervezési tapasztalattal mindössze egy fő rendelkezett.

A kitöltött kérdőívek értékelése után levont következtetéseimet a fenti kérdések vonatkozásában az alábbiakban összegzem:³⁶¹

- a missziós tapasztalatokkal rendelkező tisztek (7 fő) 60%-ánál annak megléte hozzájárult a feladat sikeres kidolgozásához;
- míg az őszi végrehajtás során a résztvevők 58%-a értette meg a szakmai terminológiát, ez az arány a tavaszi végrehajtást követően elérte a 92%-ot;
- az első végrehajtást követően a katonák 50%-a, a másodikat követően 75%-a gondolta úgy, hogy a kiképzés hozzájárult angol szakmai nyelvtudásának fejlesztéséhez;
- a kiképzés első végrehajtását követően a résztvevők 62%-a, a másodikat követően 75%-a úgy gondolta, hogy a kiképzés hozzájárult harcászati-hadműveleti szintű szakmai ismereteik, illetve a törzsmunka megértéséhez és elsajátításához.

2013 őszi kiképzés

Résztvevők állománykategória szerint:

25. táblázat

Állománykategória (fő)					
Hivatásos	Szerződéses	HM (MH) közalkalmazott	Civil hallgató	Egyéb fegyveres testület tagja	Összesen:
12	0	0	0	0	12

(Forrás: Saját szerkesztés)

³⁶¹ Lásd 4. melléklet

Részvevők nyelvismeretének foka:

26. táblázat

Nyelvismeret foka (csak angol) (fő)	
Állami alapfok	0
Állami középfok	2
Állami felsőfok	0
NATO STANAG 1.1.1.1.	0
NATO STANAG 2.2.2.2.	4
NATO STANAG 3.3.3.3.	6
ARMA alapfok	0
ARMA középfok	0
ARMA felsőfok	0
Nincs	0
Összesen:	12

(Forrás: Saját szerkesztés)

Részvevők beosztásainak jellege:

27. táblázat

Beosztás jellege (fő)	
HM logisztikai	0
MH logisztikai	12
Egyéb HM/MH	0
Civil	0
Más fegyveres testületnél logisztikai	0
Más fegyveres testületnél egyéb	0
MH műveleti	0
Összesen:	12

(Forrás: Saját szerkesztés)

A táblázatok (25-27. táblázatok) vizsgálatából kitűnik, hogy a 2013-as csoport homogen összetételű volt, annak minden tagja a Magyar Honvédség katonai szervezeteinek logisztikai szakterületeiről érkezett. A résztvevők 50%-a rendelkezett a kiképzés végrehajtásához elvárható szintű nyelvtudással. Műveleti tervezési tapasztalatokkal nem rendelkeztek.

A kitöltött kérdőívek értékelése után levont következtetéseimet az alábbiakban foglalom össze.³⁶²

³⁶² Lásd 4. melléklet

- a missziós tapasztalatokkal rendelkező tisztek (10 fő) 90%-ánál annak megléte hozzájárult a feladat sikeres kidolgozásához;
- a kiképzés végrehajtása során a résztvevők mindössze 34%-a értette meg a szakmai terminológiát;
- a végrehajtást követően a résztvevők 83%-a gondolta úgy, hogy a kiképzés hozzájárult angol szakmai nyelvtudásának fejlesztéséhez;
- a kiképzés végrehajtását követően a résztvevők 100%-a gondolta úgy, hogy a kiképzés hozzájárult hadműveleti szintű katonai szakmai ismereteik, illetve a hadműveleti szintű logisztikai tervezés megértéséhez és elsajátításához.

5.3 Következtetések, megállapítások

Disszertációm ötödik fejezetében áttekintettem a MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés fejlesztésével kapcsolatos feladatokat és hatékony gyakorlati módszerek felhasználásával végrehajtottam azok fejlesztését, illetve teljes ki- és átdolgozását.

A feladatok kidolgozása során *feltártam* azokat a közvetlen ok-okozati összefüggéseket, melyek az átdolgozás szükségességét determinálták.

Elvégeztem a brit és a magyar logisztikai támogatási rendszerek és a hadműveleti szintű művelettervezésben, ezen belül a logisztikai tervezésben érintett szervezetek *összehasonlító elemzését*, és azt a *következtetést* vontam le, hogy bár a támogatási rendszerek és az azokat megvalósító tervező és végrehajtó szervezetek működési sajátosságaiban lehetnek eltérések. A tervezés, a munkafolyamatok szerkezeti kialakítása, az ennek megfelelő szervezeti felépítés, az információ áramlás és végül az utánpótlási anyagok áramlásának szerkezete, tehát az ellátási láncok fizikai és műszaki menedzsment összetevői mind a brit, mind pedig a honi, nemzeti felelősségen alapuló katonai ellátási láncok esetében ugyanazok.

A brit tervezési rendszer sajátosságainak elemzésével, azok bemutatásán keresztül *igazoltam*, hogy az ellátási lánc menedzsment „üzleti” folyamatai, az ellátási lánc menedzsment komponensek és a menedzsment hálózati struktúrája között szoros összefüggés van, és adott esetben az „üzleti” (támogatási) folyamatok jellemzői határozzák meg, hogy milyen struktúrát rendeljünk hozzá, és ehhez igazodva állítsuk össze a lánc komponenseit.

A brit logisztikai tervezési útmutató, illetve a Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasításának *vizsgálatát* követően, hatékony gyakorlati munkamódszerek felhasználásával, gyakorlati példák bemutatásával *kidolgoztam* azt a feladatsort, melynek alkalmazásával a jövőben a magyar tisztek képessé válnak a MAGLITE kiképzés feladatainak sorába beállított logisztikai tervezés hadműveleti szintű végrehajtására, ami egyrészt hozzájárul a munkacsoportok teljes integrációjához, másrészt biztosítani fogja a kiképzés oktatási céljainak teljesítését.

Bizonyítottam, hogy a fejezetben kidolgozott tervezés teljes mértékben igazodik a disszertációm 2. fejezetében ismertetett NATO Műveleti Logisztikai Lánc vezetési-, alap- és végrehajtói folyamataihoz.

Kidolgoztam a kiképzés hallgatói elégedettségi felméréséhez szükséges kérdőívet, elvégeztem a vizsgált időszakokra vonatkozó vélemények **értékelését**, bemutattam azok összegző megállapításait a vizsgált kérdések vonatkozásában, és azt a **következtetést** vontam le, hogy az eddigi eredmények alapján, a MAGLITE kiképzés kidolgozott feladatai, az alkalmazott munkamódszerek hatékonyan hozzájárulnak a résztvevők harcászati-hadműveleti szintű katonai szakmai ismereteinek bővítéséhez és szakmai nyelvismeretük továbbfejlesztéséhez.

6. Összegzés

6.1 Kutatási eredmények összesítése

Értekezésemben a hazai és külföldi meghatározó nézeteken keresztül áttekintettem a logisztika, a katonai logisztika, a polgári és a katonai ellátási láncok fejlődéstörténetét, a közöttük meglévő azonosságokat és különbségeket. Megállapítottam, hogy ellentétben a polgári ellátási láncokkal, a lánc végpontján nem a vevő, hanem a felhasználók állnak és a csomópontokat nem a tulajdonosok, hanem katonai szervezetek képviselik szigorú alá- és fölérendeltségi rendszerben. Rámutattam, hogy míg a polgári ellátási láncok elsődleges célja a profitszerzés, addig a katonai ellátási láncok működtetésének elsődleges célja a művelet sikeres végrehajtása.

Elemeztem a NATO Műveleti Támogatási Lánc Menedzsment és a brit Összhaderőnemi Ellátási Lánc Konceptió funkcionális felépítését, működését, a láncok elemeinek sajátos feladatrendszerét, és összehasonlítottam azokat a hazai, nemzeti felelősségen alapuló ellátási lánc működési sajátosságaival. Megállapítottam, hogy bár a vizsgált láncok elemei és csomópontjai hasonlóak, a láncon belüli támogatási feladatok végrehajtása során a megvalósítás formái és elvei egymástól eltérhetnek, melyek egyrészt a doktrinális különbségekből, másrészt pedig a műveletekben résztvevő nemzetek logisztikai szervezeteinek alkalmazási különbségeiből és a rendelkezésre álló erőforrások minőségi és mennyiségi jellegéből fakadnak.

A katonai ellátási lánc koncepciók képzési szemszögből történő vizsgálata során bebizonyítottam, hogy a lánc információs szerkezetének, tervezési és elemzési metódusainak fejlesztése és megjelenítése a képzési programokban valamint a tantervi követelményekben foglalt ismeretanyag elsajátítása együttesen járulnak hozzá az ellátási lánc alap- és végrehajtói folyamataihoz köthető szakmai beosztások ellátásához. Kiemeltem, hogy a katonai ellátási láncok rendszerszemléletű oktatása során a hallgatók adekvát ismereteket szerezhetnek a láncok csomópontjainak működéséről, a lánc vezetéséről, és ezáltal alkalmassá válnak a lánc csomópontjaihoz köthető szakmai beosztások ellátására.

A képzési programok korai fejlődéstörténetét bemutatva, meghatároztam azok helyét és szerepét a hazai katonai felsőoktatás rendszerében. Feltártam azokat a meghatározó esemé-

nyeket, amelyek hozzájárultak a képzési programok megújulásához, bebizonyítva, hogy azok nem lehetnek statikusak, hanem minden esetben követniük kell a logisztikai támogatás új irányait és a változásokra rugalmasan kell reagálniuk. A képzési programok levezetésében szerzett gyakorlati tapasztalataimra alapozva azt a következtetést vontam le, hogy az alapképzésben megszerzett nyelvi ismeretek nem elegendők a képzési programokban való részvételhez, a megszerzett nyelvi ismereteket folyamatosan fejleszteni kell, különös tekintettel a szakmai nyelvi ismeretanyagra. Bebizonyítottam, hogy a többnemzeti keretek között végrehajtandó kiképzések, illetve a nemzetközi környezetben ellátandó szakfeladatok végrehajtása csak az alapképzés során megszerzett nyelvtudás továbbfejlesztésével valósulhatnak meg, és bebizonyítottam, hogy a képzési programokban való részvétel ehhez hatékonyan hozzájárul.

Elemeztem a képzési programok egymásra épülésének lehetőségeit, a két program kapcsolódási pontjait, és a képzési programok további fejlődéstörténetének bemutatásán, és azok feladatainak továbbfejlesztésén keresztül bebizonyítottam, hogy a többciklusú lineáris képzés a katonai logisztikai vezető képzés tekintetében, a többnemzeti keretek között végrehajtott kiképzések végrehajtásán keresztül valósul meg leghatékonyabban.

A fenti következtetések figyelembevételével átdolgoztam és továbbfejlesztettem a FOURLOG Logisztikai Kiképzés gyakorlati feladatait a NATO LOGFAS rendszer moduljainak használatával és rámutattam, hogy a rendszerre úgy kell tekinteni, mint a katonai ellátási láncok információs szerkezetének részére. Létrehoztam a használatához szükséges logisztikai adatbázist és új gyakorlati feladatokat dolgoztam ki. Kidolgoztam a harcászati szintű művelettervezés „Helyzetismerettel” és „Helyzetmegítéléssel” kapcsolatos feladatait, kiemelve a tervezés feladatainak jelentőségét az ellátási láncok működtetése során. Ezzel összefüggésben, a kockázatelemzési feladatok ismertetése során meghatároztam az úgynevezett „Tolerációs küszöb” fogalmát, összegyűjtöttem a harckiszolgáló támogató tevékenységeket és összeállítottam azok definícióit. A FOURLOG Logisztikai Kiképzés elemzésével és továbbfejlesztésével létrehoztam annak lehetőségét, hogy a honvéd tisztjelöltek a katonai ellátási lánc harcászati szintű feladataira többnemzeti környezetben készülhessenek fel.

Feltártam azokat az ok-okozati összefüggéseket, amelyek meghatározták a MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés feladatai továbbfejlesztésének irányait. Elvégeztem a brit és a magyar logisztikai támogatási rendszerek összehasonlító elemzését és azt a következtetést vontam le, hogy a támogatási rendszerek és az azokat megvalósító tervező és végrehajtó szervezetek működési sajátosságaiban vannak eltérések. A tervezés, a mun-

kafolyamatok szerkezeti kialakítása, az ennek megfelelő szervezeti felépítés, az információ áramlás és végül az utánpótlási anyagok áramlásának szerkezete, tehát az ellátási láncok fizikai és műszaki menedzsment összetevői mind a brit, mind pedig a honi, nemzeti felelősségen alapuló katonai ellátási láncok esetében ugyanazok.

A fent részletezett következtetésre, és a brit és a magyar szakirodalom megállapításaira alapozva kidolgoztam a hadművelleti szintű művelettervezés, azon belül a logisztikai tervezés gyakorlati feladatait. Igazoltam, hogy az ellátási lánc menedzsment „üzleti” folyamatai, az ellátási lánc menedzsment komponensek és a menedzsment hálózati struktúrája között szoros összefüggés van, és adott esetben az „üzleti” (támogatási) folyamatok jellemzői határozzák meg, hogy milyen struktúrát rendeljünk hozzá, és ehhez igazodva állítsuk össze a lánc komponenseit.

Kidolgoztam a MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés hallgatói elégedettségének és a kiképzés hatékonyságának méréséhez szükséges kérdőívet, fel dolgoztam azok adatait, és a vizsgált időszakok vonatkozásában lefolytattam a kiképzés hatékonyságának vizsgálatát. A vizsgálatot követően, azt a következtetést vontam le, hogy a beállított feladatok hatékonyan segítik a résztvevők katonai szaknyelvi, illetve harcászati-hadművelési szintű katonai szakmai ismereteik fejlődését.

6.2 Tudományos eredmények

A dolgozat az alábbi új tudományos eredményeket tartalmazza:

1. Azonosítottam a katonai ellátási láncok azon elemeit és azok tevékenységi köreit, amelyekben a katonai logisztikai képzési programokban résztvevők a Képzési és Kimeneti Követelmények, illetve tantárgyi programjaik alapján gyakoroltathatók.
2. Bebizonyítottam, hogy a többciklusú lineáris képzési rendszer a katonai logisztikai vezetőképzés tekintetében szervesen illeszthető az ellátási láncokhoz köthető logisztikai szakbeosztásokhoz, ami lehetővé teszi a többnemzeti logisztikai törzsszolgálati tevékenységekre való felkészítést.
3. A katonai ellátási láncok rendszerszemléletű elemzésével feltártam azok azonos és eltérő működési sajátosságait és arra a következtetésre jutottam, hogy bár a vizsgált láncok elemei és csomópontjai hasonlóak, a láncon belüli támogatási feladatok

végrehajtása során a megvalósítás formái és elvei egymástól eltérhetnek, melyek egyrészt doktrinális, másrészt pedig a műveletekben résztvevő nemzetek logisztikai támogatási szervezeteinek alkalmazási különbségeiből és a rendelkezésre álló erőforrások minőségi és mennyiségi jellegéből fakadnak.

4. Bebizonyítottam, hogy a FOURLOG és MAGLITE kiképzések nem statikusak, hanem folyamatosan igazodnak a világban zajló biztonságpolitikai folyamatok és katonai műveletek miatt változó katonai logisztika elméletéhez és gyakorlatához.
5. A NATO, a brit és a magyar ellátási lánc koncepciók, valamint a brit és a magyar műveleti tervezés logisztikai része elméletének és gyakorlatának azonos elvek mentén történő összehasonlító elemzésével meghatároztam a többnemzeti képzési programoknak az ellátási lánc funkcionális elemeihez köthető, a többnemzeti végrehajtást biztosító összefüggéseit, és kidolgoztam a gyakorlatban alkalmazható feladatrendszerét.
6. A FOURLOG és MAGLITE kiképzések feladatainak elemzésével bebizonyítottam, hogy az angol nyelven levezetett, többnemzeti környezetben végrehajtott felkészítések teljes mértékben biztosítják a Magyar Honvédség logisztikai műveleti felkészítésével szemben támasztott követelményeinek teljesítését.

6.3 Ajánlás, valamint a kutatás folytatásának lehetséges irányai

Az értekezés megállapításait, eredményeit azoknak hadműveleti szintű művelettervezéssel foglalkozó szakemberek figyelmébe ajánlom, akik többnemzeti környezetben, illetve többnemzeti logisztikai törzsekben végzik szakmai tevékenységüket. A dolgozatban ismertetett gyakorlati munkamódszerek alkalmazása hozzájárulhat a logisztikai tervezés gyakorlati feladatainak egységes és sikeres végrehajtásához.

Ajánlom a Nemzeti Közszolgálati Egyetem azon oktatóinak, akik szeretnék megismerni a FOURLOG és a MAGLITE logisztikai kiképzések történetét, feladatrendszerét, illetve oktatóként később részt vesznek a kiképzések végrehajtásában.

Ajánlom a rendvédelmi szervek tervezéssel, logisztikai tervezéssel foglalkozó szakembereinek, hiszen a disszertációban ismertetett tervezési, kockázatelemzési és kockázatkezelési metódusok kisebb korrekciókkal ott is alkalmazhatók.

A kutatás folytatásának lehetséges irányait vizsgálva további értekezések, tanulmányok, doktrínák fejezeteinek tárgyát képezhetik:

1. az MH ÖHP összhaderőnemi tervezésének részeként, a hadműveleti szintű logisztikai tervezés rendszerének részletes kidolgozása;
2. az egyetem más intézetei által többnemzeti keretek között végrehajtandó kiképzések, gyakorlatok megtervezésének, megszervezésének vizsgálata a FOURLOG és a MAGLITE kiképzések tapasztalatainak a felhasználásával.

6.4 A kutatás eredményeinek gyakorlati felhasználhatósága

A kutatás eredményei, a disszertációban ismertetett gyakorlati munkamódszerek kiválóan alkalmasak arra, hogy a többnemzeti logisztikai törzsekben tevékenykedő tervezők munkáját hatékonyan támogassák.

A tervezési feladatok ismertetése során alkalmazott gyakorlati munkamódszerek a rendvédelmi, katasztrófavédelmi szervezetek tervezési, logisztikai tervezési tevékenységét is segíthetik.

A disszertációban ismertetett eredmények, tapasztalatok felhasználhatók a Nemzeti Közszolgálati Egyetem más intézetei, tanszékei által létrehozandó nemzetközi kiképzések, gyakorlatok, gyakorlati foglalkozások megtervezése és megszervezése során.

Rövidítések jegyzéke

- 4D – Destination, Distance, Duration Demand (Célállomás, Távolság, Időtartam, Szükséglet)
- 4Q – Four Questions (Négy kérdés)
- AAR – After Action Review (Feladatot követő értékelés)
- ACCIS – Automated Command and Control Information System (Automatizált Vezetési és Irányítási Információs Rendszer)
- ACDS LogOPS – Assistant Chief of Defence Staff Logistic Operations (Vezérkarfőnök logisztikai műveletekért felelős tanácsadója)
- ACROSS - ACE Resource Optimisation Software System (Európai Szövetséges Főparancsnokság Erőforrás Optimalizáló Szoftver Rendszere)
- ADAMS – Allied Deployment and Movement System (Szövetséges Felvonulási és Mozgatási Rendszer)
- ADL – Allied Disposition List (Szövetséges Elosztási Rendelkezési Jegyzék)
- ÁHN – Átlagos harcnap
- AMCC – Allied Movement Coordination Center (Szövetséges Mozgatási Koordinációs Központ)
- APOD – Air Port of Disembarkation (Kiráki repülőtér)
- C3 – Command, Control and Communications (Vezetés, Irányítás és Kapcsolattartás)
- CB – Coupling Bridge (Összekötő híd)
- CCIR – Commander's Critical Information Request (Parancsnok kritikus információ igénye)
- Cdo Bde – Commando Brigade (Kommandó Dandár)
- CDS – Chief of Defence Staff (Vezérkari Főnök)
- CIMIC – Civil Military Cooperation (Polgári-Katonai Együttműködés)
- CJFLogO – Commander of the Joint Force Logistic Operations (Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek Parancsnoka)
- CJO – Chief of the Joint Operation (Összhaderőnemi Művelet Főnöke)
- CJTF – Combined Joint Task Force (Többnemzeti Alkalmi Harci Kötelék)
- CJTFC – Combined Joint Task Force Commander (Többnemzeti Alkalmi Harci Kötelék Parancsnok)
- CONDO – Contractors on Deployed Operation (Műveleti területen tevékenykedő szerződéskötők)
- CONLOG – Concept of Logistics (Logisztikai elgondolás)
- CONOPS – Concept of Operations (Művelet elgondolása)
- CPT – Contingency Planning Team (Kontingenstervező Csoport)
- CRD – Commander's Required Date (Parancsnok Által Megkövetelt Időpont)
- CRM – Consumer Relationship Management (Fogyasztói Kapcsolat Menedzsment)
- CTIS – Cél, Távolság, Időtartam, Szükséglet
- CSS – Combat Service Support (Harckiszolgáló támogató)
- CSups – Combat Supplies (Harctevékenységekhez szükséges készletek)
- CSV – Cselekvési változat
- DCR – Daily Consumption Rate (Napi felhasználás)
- DD TCS – Dandár Támogató Csoport
- DDP – Detailed Deployment Plan (Részletes Felvonultatási Terv)
- DF – Döntő feltétel
- DLO – Defence Logistic Organisation (Védelmi Logisztikai Szervezet)

DLS – Defence Logistics School (Védelmi Logisztikai Iskola)
 DOS – Day of Supply (Egy napi ellátás)
 DPKO – Department of Peacekeeping Operations (Békefenntartási Műveletek Főosztálya)
 DSCOM – Defence Supply Chain Operations and Movements (Védelmi Ellátási Lánc Műveletek és Mozgatás)
 DSDC – Defence Storage and Distribution Centre (Védelmi Elosztási és Raktározási Központ)
 ECR – Efficient Consumer Response (Hatékony fogyasztói igény visszajelzés)
 EEK – Előretolt Ellátási Körzet
 EFOR – Eastland Forces (Keletország hadereje)
 EK – Erők kivonása
 ETCS – Előretolt Támogató Csoport
 FCU – Fuel Consumption Unit (Üzemanyag fogyasztási egység)
 FLCs – Frontline Commands (Frontvonalai parancsnokságok)
 FMB – Forward Mounting Base (Előretolt Logisztikai Bázis)
 FMT – Felkészülés a műveleti területen
 FOC – Full Operational Capability (Teljes műveleti képesség)
 GEO MANAGER – (Földrajzi Szervező Modul)
 GeoLoc – Geographical Location (Földrajzi elhelyezkedés)
 HN – Host Nation (Befogadó nemzet)
 HNS – Host Nation Support (Befogadó Nemzeti Támogatás)
 HUMFOR – Humanitarian Forces (Humanitárius Erők)
 IFOR – Implementation Force (Végrehajtó erők)
 II – Információ igény
 IO – International Organization (Nemzetközi szervezet)
 IOC – Initial Operational Capability (Részleges műveleti képesség)
 ISAF – International Security Assistance Force (Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő)
 JDOA – Joint Deployment Operational Architecture (Összhaderőnemi Átcsoportosítás Műveleti Architektúra)
 JFLogC – Joint Force Logistic Component (Összhaderőnemi Logisztikai Komponens)
 JFLogCHQ – Joint Force Logistic Component Headquarter (Összhaderőnemi Logisztikai Komponens Parancsnokság)
 JLOC – Joint Logistics Operation Course (Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek Kurzus)
 JLSG – Joint Logistics Support Group (Összhaderőnemi Logisztikai Támogató Csoport)
 JOA – Joint Operational Area (Összhaderőnemi Hadműveleti Terület)
 JSC – Joint Supply Chain (Összhaderőnemi Ellátási Lánc)
 JTFC – Joint Task Force Commander (Összhaderőnemi Harci Kötelék Parancsnok)
 KTK – Konvoj Támogató Központ
 LC – Logistics Committee (Logisztikai Bizottság)
 LCC – Land Component Commander (Szárazföldi Komponens Parancsnok)
 LEF – Logisztikai Erők Főnöke
 LMF – Logisztikai Műveleti Főnökség
 Log SP Bde – Logistic Support Brigade (Logisztikai Támogató Dandár)
 LOG UPDATE – Logistics Update (Logisztikai pontosító)
 LOGBASE – Logistic Database (Logisztikai adatbázis)
 LOGFAS – Logistic Functional Area Systems (A logisztika funkcionális területeinek rendszere)
 LOGREP – Logistic Reporting System (Logisztikai jelentés rendszer)
 LPT – Logistic Planning Team (Logisztikai Tervező Csoport)

MAGLITE – Saint Margaret Logistics Information Training Exchange (Szent Margit Logisztikai Információs Kiképzés és Csereprogram)

MC – Military Committee (Katonai Bizottság)

MEL – Main Event List (Főbb események jegyzéke)

MGRS – Military Grid Reference System (Katonai térképhálózat jelentő rendszer)

MJLC – Multinational Joint Logistic Center (Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Központ)

MH BHK – Magyar Honvédség Bakony Harckiképző Központ

MHT – Más harctevékenység

MIHT – Magas intenzitású harctevékenység

MILU – Multinational Integrated Logistic Unit (Többnemzeti Integrált Logisztikai Támogató Egység)

MIS – Minimum Information Set (Minimum információ)

MLF – Muslim League of Freedom (Muszlim Felszabadítási Liga)

MOT – Modes of Transportation (Szállítási módok)

MRR – Multi Role Radio – (Többfunkciós rádió)

MSÁÁ – Katonai Stratégiai Átmeneti Állapot

MSE – Military Strategic Estimate (Katonai Stratégiai Tervezés)

MSTP – Military Strategic Transition Point (Katonai Stratégiai Átmeneti Állapot)

NAC – North Atlantic Council (Észak Atlanti Tanács)

NATO – North Atlantic Treaty Organisation (Észak-atlanti Szerződés Szervezete)

NCC – National Contingent Commander (Nemzeti Kontingens Parancsnok)

NDRI – National Defence Research Institute (Nemzetvédelmi Kutatóintézet)

NEO – Non Combatant Evacuation Operation (Nem harci mentő művelet)

NGO – Non Governmental Organization (Nem kormányzati szervezet)

NSE – National Support Element (Nemzeti Támogató Elem)

NTE – Nemzeti Támogató Elem

OE – Operational Endstate (Művelet véghelyzete, végcél)

OEM – Original Equipment Manufacturer (Eredeti felszerelést gyártó cég)

OLRT – Operational Liaison and Reconnaissance Team (Műveleti Összekötő és Felderítő Csoport)

Op TELIC – Operation Telic (Telic Hadművelet)

OPT – Operational Planning Team (Művelettervező Csoport)

ÖEK – Összhaderőnemi Ellátási Körzet

ÖHK – Összhaderőnemi Harci Kötelék

ÖLCS – Összhaderőnemi Logisztikai Csapatok

ÖLK – Összhaderőnemi Logisztikai Komponens

ÖLM Pk. – Összhaderőnemi Logisztikai Műveletek Parancsnoka

ÖMTCS – Összhaderőnemi Művelet Tervező Csoport

PEST – Political, Economic, Social Technological (Politikai, Gazdasági, Szociális Technológiai)

PESTL – Political, Economic, Social, Technological, Legal (Politikai, Gazdasági, Szociális, Technológiai, Jogi)

PfP – Partnership for Peace (Partnerség a békéért)

PG – Purple Gate (Bíbor kapu)

PJHQ – Permanent Joint Headquarter (Állandó Összhaderőnemi Parancsnokság)

PKII – Parancsnok kritikus információ igénye

PMESII – Political, Military, Economic, Social, Infrastructure, Information (Politikai, Katonai, Gazdasági, Szociális, Infrastrukturális)

PRIORITY – (Elsőbbségi sorrend)

PROPORD – Program Operational Order (Program Műveleti Intézkedés)
RAF – Royal Air Force (Királyi Légierő)
RDD – Required Delivery Date (Kiszállítási határidő)
Regt RLC – Regiment of Royal Logistic Corps (Királyi Logisztikai Csapatok Ezrede)
RFI – Request for Information (Információ igény)
RIC – Reported Item Code (Jelentésre kötelezett cikk kódja)
RLC – Royal Logistic Corps (Királyi Logisztikai Csapatok)
RMK – Részleges műveleti képesség
ROOB – Receiving Orders and Operational Brief (Parancsok vétele és hadműveleti helyzetbe állítás)
ROSB – Receiving Orders and Situation Brief (Parancs vétele és helyzetbe állítás)
RPOD – Rail Port of Disembarkation (Királyi vasútállomás)
RSOM – Reception Staging and Onward Movement (Erők fogadása, állomásoztatása és továbbmozgatása)
SC – Strategic Command (Hadászati parancsnokság)
SCM – Supply Chain Management – (Ellátási Lánc Menedzsment)
SFOR – Stabilisation Force (Stabilizációs Erők)
SO – Staff Officer (Törzstiszt)
SOLE – Society of Logistics Engineers (Egyesült Államok Logisztikai Mérnöki Társasága)
SOR – Statement of Requirement (Szükségleti Jegyzék)
SPC – Standard Priority Code (Általános elsőbbségi kód)
SPG – Strategic Planning Team (Stratégiai Tervező Csoport)
SPOD – Sea Port of Disembarkation (Királyi tengeri kikötő)
STANAG – Standardisation Agreement (Szabványügyi Egyezmény)
SWOT – Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (Erősségek, Gyengeségek, Lehetőségek, Veszélyek)
SZK Pk – Szárazföldi Komponens Parancsnok
SZKTCS – Szárazföldi Komponens Támogató Csoport
TASKORG – Task Organisation (Feladatra kijelölt erők szervezete)
TAV – Total Asset Visibility (Teljes ellátási forrás láthatósága)
TCN – Troop Contributing Nation (Csapatokat küldő ország)
TCP – Temporary Check Point (Ideiglenes Ellenőrző Pont)
TH – Támogató hatás
TLR – Total Logistic Requirement (Teljes logisztikai szükséglet)
TMK – Teljes műveleti képesség
TMK – Teljes műveleti készenlét
TOE – Table of Equipment and Organisation (Szervezeti felépítés és állománytábla)
TP – Találkozási Pont
UNMEE – United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (ENSZ etiópai és eritreai missziója)
UTM – Universal Transverse Mercator (Egyenlítői helyzetű metsző hengervetület)
ÜEF – Üzemeltetési és Ellátási Főnökség
WGS – World Geodetic Systems (Világ földmérési rendszerei)

Felhasznált irodalom

Szakirodalom, szakcikkek:

20120619-EX_MAGLITE_COA_Presentation_Template-SIFL3.ppt, Deepcut, DCLPA, 2011

A Magyar Honvédség Törzsszolgálati Szakutasítása, Budapest, A Honvéd Vezérkar Hadműveleti Csoportfőnökség Kiadványa, Nyt. szám: Ált-4/457, 2013

AAP-6 NATO Glossary of Terms and Definitions, North Atlantic Treaty Organization, NATO Standardization Agency, 2010

Agreement Between the Defence Attaché of the United Kingdom and the Rector of the National Defence University about the execution of the „St. Margaret” Logistics Information Training Program, Budapest, 2001

AJP-4 Szövetséges Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína, Budapest, Honvéd Vezérkar Logisztikai Főcsoportfőnökség kiadványa, Budapest, 1999

AJP-4(A) Allied Joint Logistic Doctrine, NATO Standardization Agency, 2003

Bakos Ferenc: Idegen szavak és kifejezések szótára Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989

Baranyai Virgil: A NATO műveleti támogatási lánc koncepció megvalósulása napjainkban, Budapest, Katonai Logisztika, 15. évfolyam. 3. szám, 2007

Báthy Sándor – Fleischhacker Ferenc: A MAGLITE program elgondolása, lefolyása, illeszkedése az egyetem képzési rendszerébe, Első Magyar- Angol Logisztikai Oktatási Program, Budapest, ZMNE kiadvány, 1997

Báthy Sándor: A civil és katonai ellátási lánc (azonosságok és különbségek), Budapest, Katonai Logisztika, XV. évfolyam, 4. szám, 2007

Báthy Sándor-Réger Béla: A MAGLITE logisztikai oktatási program fejlődési útja, Budapest, Katonai Logisztika, XII. évfolyam, 2. szám, 2004

Campaign Planning Joint Doctrine Publication 5-00 Second Edition, MOD, 2008

Chikán Attila: Vállalatgazdaságtan, Budapest, Aula Kiadó, 2003

Chikán Attila: Vállalatok és funkciók integrációja, tanulmány, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem, 1997

Common Record of Logistics Reconnaissance for Coalition Partners, Multinational Interoperability Working Group (Log MIWG) of the Multinational Interoperability Council (MIC), 1 May 2007

Emmett Stuart: Supply Chain in 90 minutes, Oxford, Management Books 2000 Ltd, 2005

Gáspár Tibor: A TERVEZÉSTŐL A MŰVELETEKIG A katonai logisztika, Budapest, ZMNE, 2008

HQ JFLogC Planning Process, SOI 12001 – Edition 11/1, 2012.

JLOC, Course Objectives, Deepcut, Defence Logistic School, June, 2011

Allied Joint Publication 3.4.1 Peace Support Operations, Brussels, NATO Joint Doctrine and Concepts Centre, 2011

Joint Doctrine Publication 4-00 (JDP 4-00) (3rd Edition), MOD, The Development, Concepts and Doctrine Center, 2007

Joint Logistic Operations Course (JLOC) Logistic Estimate Aide Memoire, Deepcut, DCLPA, 2013

Katonai gazdálkodási alapképzési szak tanterve a nappali tagozatú, ösztöndíjas és kettős jogállású hallgatók részére, jóváhagyta a ZMNE Egyetemi Tanács 12/2006. (II.23.) számú határozata

Knoll Imre: Logisztika-Gazdaság-Társadalom, Budapest, Kovásznai Kiadó, 2002

Lambert Douglas M. – Cooper Martha C.: Issues in Supply Chain Management, Amsterdam, Industrial Marketing Management, Volume 29, Issue 1, January 2000

Lengyel Csaba: Az ambíciószinteknek megfelelő nemzeti támogató képesség vizsgálata, Elemzés, Budapest, HM Hadműveleti és Kiképzési Főosztály, 2007

Magyar Honvédség Kiképzési Doktrína, Budapest, A Magyar Honvédség Kiadványa, 2012

Magyar Honvédség Összhaderőnemi Logisztikai Doktrína (2. kiadás), Budapest, HVK Logisztikai Csoportfőnökség, 2005.

MC 319/2 NATO Logisztikai alap- és irányelvek, Határozati Dokumentum

Moore S. Craig, Stockfish J. A., Goldberg Matthew S., Holroyd Suzanne M., Hildebrandt Gregory G. : Measuring Military Readiness and Sustainability, Santa Monica, RAND, 1991

NATO ACT 1st Draft, 5 April 2006.

NATO Asset Tracking to be Business Model (AAP-51A), NATO STANAG 2291, Ed.2

NATO Logistics Handbook, Brussels, NATO Logistics Committee, 2012

NATO STANAG 2014 Edition 9, Formats for Orders and Designation of Timings, Locations and Boundaries, Military Agency for Standardization, 2000

NATO STANAG 2115 – Fuel Consumption Unit, International Staff, Defence Policy and Planning, 2005

NATO STANAG 2211 Geodetic Datums, Ellipsoids, Grids and Grid References, NATO Standardization Agreement, 2001

Németh András: A „MAGLITE-2008/2” többnemzeti logisztikai gyakorlat híradó- és informatikai biztosításának tapasztalatai, Budapest, Bolyai Szemle, XVIII. évfolyam, 2. szám, 2009

Personal Memoirs of Ulysses S. Grant, New York, Cosimo Classics, 2006

Pohl Árpád: A "logisztika" történelmi kialakulása és a fogalom tartalmának fejlődése, Budapest, Bolyai Szemle, 1998, VII. évfolyam, 3. szám

Porter Michael E.: Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance, New York, The Free Press, 1998

Red Teaming Guide Second Edition, MOD, Development, Concepts and Doctrine Centre, 2013

Réger Béla: A NATO LOGFAS rendszer alkalmazásának lehetőségei a műveletek tervezése során, Előadás, Bécs, 2007.

Réger Béla: A logisztika és az ellátási lánc időszerű kérdései napjainkban, Budapest, Hadmérnök, V. évfolyam. 3. szám, 2010

Réger Béla – Venekei József: The Joint Supply Chain, Support Chain and MAGLITE 2008/2, Budapest, AARMS Vol. 8, No. 2, 2009

Royal Logistic Corps Operational Handbook, MOD, Army Code 71845, Issue 1.0, 2007

Russel Stephen Hayes: Supply Chain Management More than Integrated Logistics, Washington D.C., Air Force Journal of Logistics, Volume XXXI, Number 2, 2007

Schmidt Zoltán: Missziók logisztikai támogatása, prezentáció, 2011

Szegedi Zoltán: Ellátáslánc-menedzsment, Budapest, Kossuth Kiadó, 2012

Szegedi Zoltán, Prezenszki József: Logisztika-menedzsment, Budapest, Kossuth Kiadó, 2010

The United Kingdom Glossary of Joint and Multinational Terms and Definitions, Joint Doctrine Publication 0-01.1 (JDP 0-01.1) Edition 7 June 2006

Thorpe, George Cyrus: Pure Logistics: The Science of War Preparation, Charleston, Nabu Press, 2012

Venekei József: MAGLITE 2012/1 Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés Program Műveleti Intézkedése, Budapest, NKE, 2012

Venekei József: NATO logisztika és a NATO Műveleti Támogatási Lánc menedzsment, Budapest, Hadmérnök, VII. évfolyam, 4. szám, 2012

Venekei József: Fourlog Logisztikai Képzési Program Program Műveleti Intézkedés, Budapest, ZMNE, 2007

Lt Cdr Webster Richard: Operational Level Planning Process, Deepcut, Előadás vázlat, 2014

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Vezetés- és Szervezéstudományi Kar, a Katonai logisztikai szak kreditrendszerben folyó oktatásának tanterve, 2004.

Zsiborás János: Az 1996-ban és az 1997. év első felében megtartott MAGLITE programok tapasztalatai, Első Magyar - Angol Logisztikai Oktatási Program, Budapest, ZMNE kiadvány, 1997

Jogszabályok:

1995. évi LXVII. törvény az Észak-atlanti Szerződés Szervezetével aláírt „Békepartner-ség” program Keretdokumentumának törvénybe iktatásáról, és annak a Magyar Köztársaság által történő végrehajtásáról, Magyar Közlöny, 1994. évi 121. szám

2011. évi XXXVI. törvény a Nemzeti Közszolgálati Egyetem létesítéséről, Magyar Közlöny, 2011. évi 33. szám

30/2014.(IV.30.) KIM-rendelet a közigazgatási, rendészeti és katonai képzési terület alap- és mesterképzési szakjainak képzési és kimenetei követelményeiről, Magyar Közlöny; 2014. évi 61. szám

A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról, Magyar Közlöny, 2012. évi 19. szám

A Kormány 1656/2012. (XII.20.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Katonai stratégiájának elfogadásáról, Magyar Közlöny, 2012. évi 19. szám

Doktori értekezések:

Keszthelyi Gyula: A hatásalapú műveletek logisztikával szemben támasztott újszerű kihívásai, Budapest, ZMNE, Doktori (PhD) értekezés, 2008

Internetes hivatkozások:

MEK Szun ce: A hadviselés törvényei (Szun-ce ping-fa)
<http://mek.oszk.hu/01300/01345/01345.htm>
Letöltés: 2014. 02. 20.

WIKIPEDIA Skóciai Szent Margit
<http://hu.wikipedia.org/wiki/SkóciaiSzentMargit>
Letöltés: 2014. 03. 25.

WIKIPEDIA Nemzetközösség
<http://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzetközösség>
Letöltés: 2014. 03. 25.

WIKIPEDIA Operation Telic
http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Telic
Letöltés: 2014. 03. 25.

WIKIPEDIA Operation „Herrick”

http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Herrick

Letöltés: 2014. 03. 25.

CARE INTERNATIONAL Crises in Africa's Horn Reach Emergency Levels

<http://www.careinternational.org.uk/news-and-press/press-release-archive-2008/1182-crises-in-africas-horn-reach-emergency-levels->

Letöltés: 2014. 04. 20.

WIKIQUOTE Albert Einstein

http://hu.wikiquote.org/wiki/Albert_Einstein

Letöltés: 2014. 05. 10.

Interjúk:

Interjú készítése Dr. Pohl Árpád alezredessel, a Cooperative Training Bilaterális Békefenntartói Logisztikai Képzési Program kialakulásának körülményeiről és fejlődésének történetéről

Időpont: 2014. 02. 07

Hely: Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Logisztikai Intézet, Hadtáp és Katonai Közlekedési Tanszék

Interjú készítése Dr. Réger Béla ny. alezredessel a MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés kialakulásának körülményeiről és fejlődésének történetéről

Időpont: 2014. 02. 07

Hely: Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Katonai Logisztikai Intézet, Műveleti Logisztikai Tanszék

Ábrajegyzék

1. ábra	A logisztika és az ellátási lánc-menedzsment értelmezése	16. old.
2. ábra	A logisztika, mint integrált, interdiszciplináris tudomány	18. old.
3. ábra	Az ellátási lánc szerepe a kereslet-kínálat viszonyai között	19. old.
4. ábra	Porter-féle értéklánc	20. old.
5. ábra	Az ellátási lánc elemei és azok kulcsfontosságú döntései	21. old.
6. ábra	Az ellátási lánc alapvető menedzsment összetevői	23. old.
7. ábra	Az ellátási lánc, a logisztika és az üzleti folyamatok kapcsolata	25. old.
8. ábra	A NATO Műveleti Támogatási Lánc	32. old.
9. ábra	A NATO Műveleti Logisztikai Lánc logisztikai folyamatai	34. old.
10. ábra	Hosszútávú ellátási lánc tervezés	37. old.
11. ábra	Az Összhaderőnemi Ellátási Lánc strukturális felépítése	38. old.
12. ábra	A szükséglet alapján történő ellátás	40. old.
13. ábra	Elsődleges és másodlagos „Bíbor Kapu” elosztó pontok	42. old.
14. ábra	Az NTE településének egy lehetséges változata dandár alkalmazása esetén	45. old.
15. ábra	A külföldi missziók logisztikai biztosítása	46. old.
16. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (1996-97)	74. old.
17. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (1997-98)	76. old.
18. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (1999-2000)	78. old.
19. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2001-2002)	80. old.
20. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2002-2003)	81. old.
21. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2004-2005 tavasz)	82. old.
22. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2005 ősz)	83. old.

23. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2006)	84. old.
24. ábra	Centrica fiktív térképe	86. old.
25. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2007. június)	88. old.
26. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2008-2010)	90. old.
27. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2008 ősz)	92. old.
28. ábra	Nejeru hadműveleti terület	98. old.
29. ábra	A MAGLITE program fejlődési szakaszai (2011-2013)	102. old.
30. ábra	A hadművelet vezetési és irányítási rendszerének sémája	103. old.
31. ábra	Erők tervezése	110. old.
32. ábra	Erők Listája	112. old.
33. ábra	A RIC kód kiválasztása	113. old.
34. ábra	A Békefenntartó Dandár eszközlístája	114. old.
35. ábra	A dandár magyar zászlóaljának harcértéke	115. old.
36. ábra	A dandár állománytáblája a LOGREP modulban	116. old.
37. ábra	A Földrajzi Szervező modul (GEO MANAGER) által használt térképi adatbázis	118. old.
38. ábra	Beillesztett térképi adatbázis	119. old.
39. ábra	Beillesztett részletes településtérkép	120. old.
40. ábra	Objektum létrehozása a Földrajzi Szervező modulban	121. old.
41. ábra	Vasúton történő átcsoportosítás menetvonalának létrehozása	122. old.
42. ábra	Terv létrehozása a LOGREP modulban	124. old.
43. ábra	SOR létrehozása a LOGREP modulban	125. old.
44. ábra	Szövetséges Elosztási Rendelkezési Jegyzék	126. old.
45. ábra	Részletes Felvonultatási Terv létrehozása	127. old.
46. ábra	A harcászati szintű tervezés fajtáinak összehasonlítása	136. old.
47. ábra	A harcászati szintű művelettervezés folyamata	138. old.

48. ábra	A harcászati szintű művelettervezés lépéseinek egyszerűsített értelmezése	139. old.
49. ábra	A művelettervezésre fordítható idő javasolt beosztása	142. old.
50. ábra	Egyszerűsített kockázatelemzés	143. old.
51. ábra	A kockázatelemzés lépései	145. old.
52. ábra	Műveleti idővonal	150. old.
53. ábra	Logisztikai hatásvázlat	153. old.
54. ábra	A Szállító zászlóalj szervezete	162. old.
55. ábra	A Lövész zászlóalj szervezete	163. old.
56. ábra	A Műszaki század szervezete	164. old.
57. ábra	A Nemzeti Támogató Elem szervezete	164. old.
58. ábra	A HUMFOR szervezete	165. old.
59. ábra	A logisztikai támogatás szerepe a művelettervezés teljes ciklusában	172. old.
60. ábra	Az elemzési módszerek összehasonlítása	174. old.
61. ábra	Az elemzés alternatív megközelítése	175. old.
62. ábra	A brit ÁÖHP hadműveleti szintű logisztikai C2 kapcsolatrendszere	177. old.
63. ábra	A magyar ÖHP hadműveleti szintű logisztikai C2 kapcsolatrendszere	178. old.
64. ábra	Közepes nagyságú művelet (Medium Scale Operation) szárazföldi logisztikai biztosításának sémája	179. old.
65. ábra	Az Összhaderőnemi Logisztikai Komponens (JFLogC) szervezete	181. old.
66. ábra	A hadműveleti tervezés folyamata	182. old.
67. ábra	Az (Összhaderőnemi) Ellátási Lánc Terv kidolgozásának folyamata	184. old.
68. ábra	Minimum információk felhasználásának célja a tervezés korai időszakában	186. old.
69. ábra	Települő Összhaderőnemi Logisztikai Komponens szervezete	189. old.
70. ábra	A Logisztikai Tervezés (Logistic Estimate) folyamata	190. old.
71. ábra	A MAGLITE feladat műveleti idővonala	192. old.
72. ábra	A MAGLITE feladat logisztikai súlypontelemzése	198. old.

73. ábra	A kockázatelemzés és kockázatkezelés kapcsolata	199. old.
74. ábra	Hadműveleti szintű Kockázati Mátrix	200. old.
75. ábra	Kockázatok értékelése	201. old.
76. ábra	MAGLITE logisztikai Valószínűség-Hatás Diagram	202. old.
77. ábra	MAGLITE Valószínűség-Hatás Diagram	203. old.
78. ábra	180-napos, közepes nagyságú művelet kronológiája	209. old.
79. ábra	Szükségleti előrejelzés a művelet fenntartási fázisában	213. old.
80. ábra	A kockázatok mérlegelésének elvei	218. old.
81. ábra	Tolerációs vonal	219. old.
82. ábra	MAGLITE kockázatkezelés	221. old.
83. ábra	Lehetőség elemzés	222. old.
84. ábra	Teljes hatásvázlat	223. old.
85. ábra	Kremiti Hadművelet (MAGLITE feladat) műveleti architektúrája	228. old.
86. ábra	Műveleti architektúra magyarázata	229. old.
87. ábra	Vörös csapat tevékenysége a művelettervezés során	232. old.
88. ábra	Hadműveleti tervezés	235. old.

Táblázatjegyzék

1. táblázat	Információigény	147. old.
2. táblázat	Helyzetmegítélés összesítő	149. old.
3. táblázat	Logisztikai hatásvázlat definiált tevékenységei	155. old.
4. táblázat	4K elemzés	195. old.
5. táblázat	Feladatelemzés	196. old.
6. táblázat	Tényezők elemzése	204. old.
7. táblázat	CTIS elemzés	205. old.
8. táblázat	Mozgatás elemzés	206. old.
9. táblázat	Eredményösszesítő	208. old.
10. táblázat	Vízszükséglet	210. old.
11. táblázat	Élelmezési szükséglet	211. old.
12. táblázat	Üzemanyag; Lőszer szükséglet	211. old.
13. táblázat	Példa az üzemanyag számvetésre	212. old.
14. táblázat	Készletlépcsőzés	214. old.
15. táblázat	Ellátási Lánc időszükséglete	216. old.
16. táblázat	Íránymutató táblázat a cselekvési változatokhoz	217. old.
17. táblázat	Hatásvázlat definiált tevékenységei	224. old.
18. táblázat	Cselekvési változat leíró táblázata	226. old.
19. táblázat	Döntő feltételek/Támogató hatások	227. old.
20. táblázat	Cselekvési változat összesítő táblázat	230. old.
21. táblázat	Cselekvési változatok értékelése	233. old.
22. táblázat	Állománykategória (fő)	237. old.
23. táblázat	Nyelvismeret foka (csak angol) (fő)	238. old.

24. táblázat	Beosztás jellege (fő)	238. old.
25. táblázat	Állománykategória (fő)	239. old.
26. táblázat	Nyelvismeret foka (csak angol) (fő)	240. old.
27. táblázat	Beosztás jellege (fő)	240. old.

Mellékletek

Harckiszolgáló támogató (CSS) tevékenységek és azok meghatározásai

Állomásoztatás (Staging)

Áthaladó (átvonuló erők) elhelyezése, pihentetése, csoportosításának felvétele egy meghatározott körzetben.

Átalakítás (Modification)

Technikai eszköz részleges vagy teljes átalakítása a feltárt hiányosságok megszüntetése, illetve az eszköz üzembiztonságának növelése, korszerűsítése céljából.

Átcsoportosítás (Reconfiguration)

Szállítmány vagy küldemény átcsoportosítása nem saját eszközzel (más szervezet eszközeinek igénybe vételével).

Átrakás (Crossloading, Transshipping)

Anyagok, eszközök átrakása egyik eszközből a másikba, vagy egyik szállítási alágazat eszközeiből egy másik eszközeibe (szakállomány és szaktechnikai eszközök igénybevételével).

Berakás (Embarkation)

Személyi állomány, az anyagok és eszközök összegyűjtése, szállításhoz történő előkészítése és csoportosítása, majd berakása hajók, légi járművek, vasúti kocsik rakterébe. Végrehajtásához kiképzett személyi állomány, infrastruktúra és anyagmozgató gépek, eszközök szükségesek.

Egyesítés (Integration)

Egy szervezet személyi állományának és felszerelésének fogadása, majd a szükséges mértékű akklimatizálódás, helyzetbe állítás, kiképzés, a technikai eszközök terep-, éghajlat-, feladat specifikus felkészítése, beszabályozása és a teljes műveleti készenlét elérése után annak szinkronizált továbbmozgatása a műveleti területen tevékenykedő erőkhöz.

Ellenőrzés (Inspection)

Alegység, technikai eszköz, felszerelés értékelése a feladat végrehajtására való alkalmassága szempontjából.

Előreszállítás (Inloading)

Anyagok, eszközök és felszerelések előreszállítása.

Erők fenntartása (Sustainment)

Az alkalmazott erők harcképességének megfelelő szinten tartása a művelet céljainak elérése érdekében.

Értékmentés (Salvage)

Egy vagy több működő elem, alkatrész leszerelése egy javíthatatlanná vált technikai eszköztől vagy igénytől függetlenül az eszköz teljes szétbontása.

Feltöltés (Replenishment)

Csapat vagy katonai szervezet készleteinek meghatározott szintre történő feltöltése.

Fogadás (Receipt)

Stratégiai, hadműveleti átcsoportosítást végrehajtott személyi állomány, technikai eszköz, felszerelés és készlet fogadása.

Hátraszállítás (Backloading)

Anyagok, eszközök, felszerelések és sebesültek hátraszállítása.

Helyreállítás (Recuperation)

Sérült, meghibásodott technikai eszközök tűz alól történő kivonása, vontatása, javítása, feltöltése és visszatérítése.

Javítás (Repair)

Technikai eszköz, felszerelés működőképességének helyreállítása a hibás vagy megrongálódott elem cseréjével.

Kannibalizálás (Cannibalisation)

Használható egységek, részegységek és alkatrészek kiszemelése egy működő vagy javításra váró technikai eszközből és azoknak a jelentkező igénynek megfelelő beszerelése egy másik eszközbe.

Képesség növelés (Reorganization)

Egy szervezet személyi állományának, felszereléseinek (eszközeinek) osztályozása és újraelosztása az adott szervezet harcképességének növelése érdekében.

Készletek közelítő lépcsőzése (Pre-positioning)

Csapatok, felszerelés és készletek átcsoportosítása, illetve állomásoztatása a várható alkalmazás helyén vagy annak közelében, a reakció idő csökkentése és a kijelölt erők azonnali támogatásának megkezdése érdekében a művelet korai fázisában.

Kezelés (Treatment)

Sebesült vagy beteg számára nyújtott egészségügyi ellátás.

Kiadás (Issue)

Anyagok és eszközök kiadása a vételező szervezetnek.

Kirakás (Disembarkation)

Személyi állomány, járművek, készletek és technikai eszközök hajók, légi járművek, vasúti kocsik rakteréből történő kirakása, a szállítás célja szerinti csoportosítása, tárolása, megőrzése, továbbszállításra történő előkészítése. Végrehajtásához kiképzett személyi állomány, infrastruktúra és anyagmozgató gépek, eszközök szükségesek.

Kiszállítás (Outloading)

Hadfelszerelés, anyag, tároló helyről történő, az előjáró technikai eszközeivel végrehajtott átcsoportosítása a felhasználás helyére.

Létrehozás (Establishment)

Egy adott képesség, illetve csoportosítás (hadrendi elem, egészségügyi, logisztikai) létrehozása.

Műszaki mentés (Recovery)

Elhagyott, mozgásképtelen vagy működésképtelen járművek helyszínen történő javítása, elszállítása vagy elvontatása a javítás helyére.

Rehabilitálás (Rehabilitation)

Felszerelés vagy személyi állomány javítás, csere, pihentetés, és kiképzés útján történő helyreállítása egy jövőbeni műveletben való alkalmazás céljából.

Szállítás (Transportation)

*Anyagok, eszközök és személyi állomány **szervezett és szabályozott** mozgatása egyik helyről a másikra.*

Széttelepítés (Dispersion)

Anyagok, eszközök, személyi állomány széttelepítése vagy egyenletes elosztása sebezhetőségük csökkentése érdekében.

Támogatás (Support)

Személyek, csoportok vagy erők számára egységes rendszerben nyújtott ellátás, szállítás, helyreállítás, melynek célja azok képességének fenntartása, készleteinek kiegészítése, technikai eszközeinek üzembenntartása, illetve helyreállítása.

Utánpótlás (Re-Supply)

Készletek meghatározott szinten tartása a szükséges ellátási anyagok beszerzésével vagy biztosításával.

Újjászervezés (Regeneration)

*Új szervezet felállítása vagy egy **meglévő** szervezet strukturális felépítésének, infrastruktúrájának, személyi állományának, felszerelésének és készleteinek egy meghatározott szinthez történő igazítása (feltöltése/kiegészítése).*

Üzembentartás (Maintenance)

A művelet sikere érdekében végrehajtott technikai helyreállítási feladatok összessége.

Visszaküldés (Return)

Küldemény hátraszállítása, javítás, ártalmatlanítás, kiegészítés és újbóli felhasználásra történő előszítése céljából.

Csoport:.....

Kérdőív

A MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés
hallgatói értékeléséhez

Állomány kategóriája:

- a.) Hivatásos
- b.) Szerződéses
- c.) HM (MH) Közalkalmazott
- d.) Civil hallgató
- e.) Egyéb fegyveres testület tagja

Nyelvismeretének foka (csak angol):

- a.) Állami alapfok
- b.) Állami középfok
- c.) Állami felsőfok
- d.) NATO STANAG 1.1.1.1
- e.) NATO STANAG 2.2.2.2
- f.) NATO STANAG 3.3.3.3
- g.) ARMA alapfok
- h.) ARMA középfok
- i.) ARMA felsőfok
- j.) Nincs

Beosztásának jellege:

- a.) HM logisztikai
- b.) MH logisztikai
- c.) Egyéb HM/MH
- d.) Civil
- e.) Más fegyveres testületnél logisztikai
- f.) Más fegyveres testületnél egyéb

Vezetői tapasztalat:

- a.) Rendelkezik
- b.) Nem rendelkezik

Missziós tapasztalat:

- a.) Rendelkezik
- b.) Nem rendelkezik

I. MAGLITE 20.../...

A. Felkészítési időszak (Értékelés 1-5-ig terjedő skálán)*

1.) Feladat értelmezése, tisztázása az oktatói állomány részéről a hallgatók részére

1 2 3 4 5

2.) Az oktatók által rendelkezésre bocsátott irodalom használhatósága

1 2 3 4 5

3.) Oktatók tevékenysége a gyakorlatra való felkészítés időszakában

1 2 3 4 5

B. Végrehajtási időszak (Értékelés 1-5-ig terjedő skálán)*

1.) A kiadott feladat érthetősége

1 2 3 4 5

2.) A kiadott feladat bonyolultsági foka

1 2 3 4 5

3.) Az oktatók által meghatározott / hallgatók által választott törzsmunka módszer hatékonysága

1 2 3 4 5

4.) A külföldi munkacsoportokkal való együttműködés hatékonysága

1 2 3 4 5

5.) Angol nyelvű szakmai terminológia érthetősége

1 2 3 4 5

6.) Angol nyelvű szakmai terminológia hasznosíthatósága

1 2 3 4 5

7.) A beosztott segítő oktató(k) hozzájárulása a feladat sikeres megoldásához

1 2 3 4 5

8.) A beosztott BSc honvéd tisztjelöltek tevékenysége

1 2 3 4 5

9.) Az angol gyakorlatvezető tevékenységének értékelése

1 2 3 4 5

10.) A magyar gyakorlatvezető tevékenységének értékelése

1 2 3 4 5

* 1-legyalacsonyabb, 5-legmagasabb értékelés

C. Befejező időszak

1.) Történt-e gyakorlatvezetői értékelés a hallgatók számára?

- a. Igen
- b. Nem

2.) Ha van missziós tapasztalata, segítette-e az a feladat gyakorlati végrehajtásában?

- a. Igen
- b. Nem

3.) Hozzájárult-e a gyakorlat szakmai angol nyelvtudásának fejlesztéséhez?

- a. Igen
- b. Nem

4.) Hozzájárult-e a gyakorlat általános katonai szakmai ismereteinek bővítéséhez?

- a. Igen
- b. Nem

5.) Hozzájárult-e a gyakorlat a harcászati-hadműveleti szintű szakmai ismereteinek bővítéséhez és a harcászati-hadműveleti szintű (logisztikai) törzsmunka megértéséhez illetve elsajátításához?

- a. Igen
- b. Nem

6.) Civil hallgatóként megítélése szerint hozzájárult-e a gyakorlat a logisztikai tervezőmunka és a logisztikai folyamatok jobb megértéséhez?

- a. Igen
- b. Nem

7.) Milyenek ítéli meg a gyakorlat valós logisztikai biztosítását?

Élelmezési:	megfelelő	jó	kiváló
Elhelyezési:	megfelelő	jó	kiváló
Térképészeti:	megfelelő	jó	kiváló

További észrevételek, javaslatok:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

MAGLITE hatékonyságának vizsgálata a hallgatói értékelések alapján

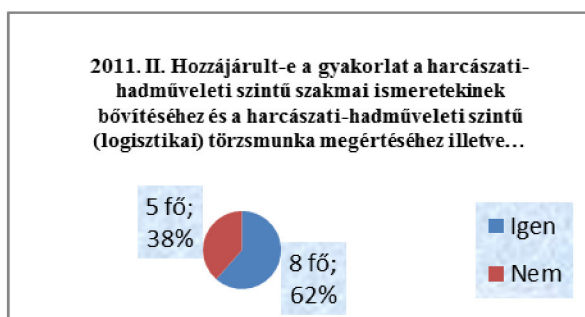
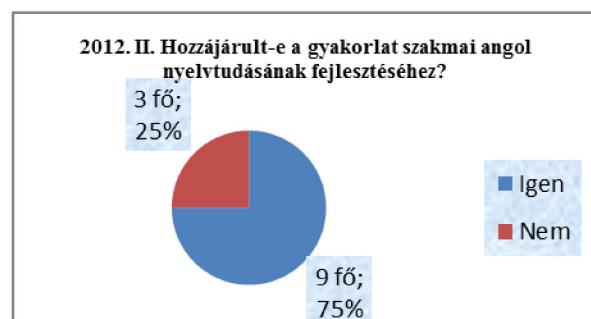
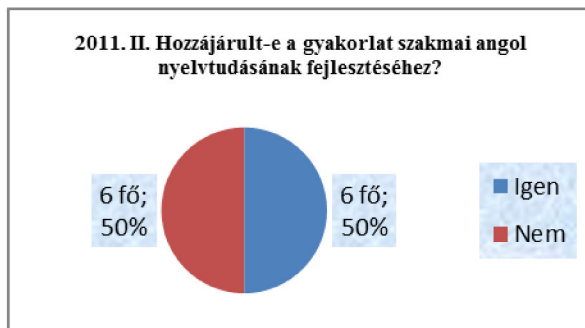
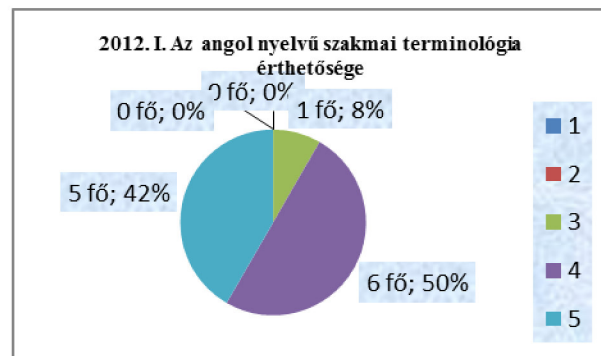
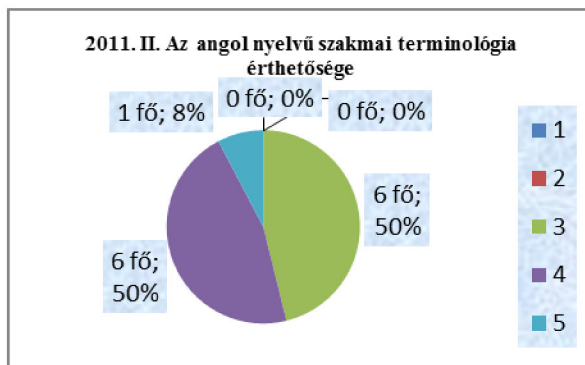
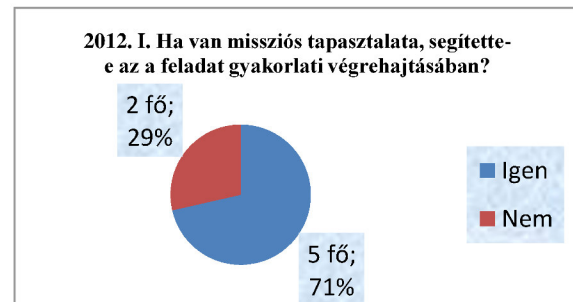
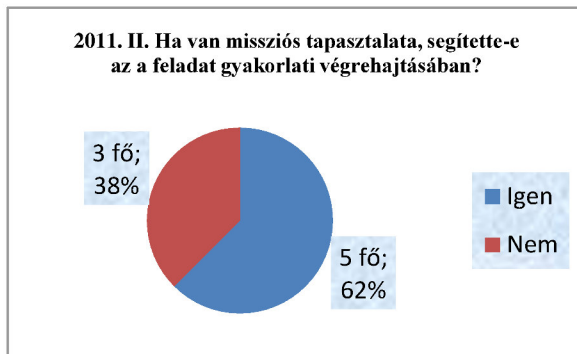
	2011. II. (ősz)						2012. I. (tavasz)					
	1	2	3	4	5	Összesen:	1	2	3	4	5	Összesen:
A) Felkészítési időszak												
1.) A feladat értelmezése, tisztázása az oktatói állomány részéről a hallgatók részére	2	1	6	4	0	13	0	2	1	7	2	12
2.) Az oktatók által rendelkezésre bocsátott irodalom használhatósága	2	1	5	5	0	13	0	1	2	6	3	12
3.) Az oktatók tevékenysége a gyakorlatra való felkészítés időszakában	2	0	4	5	2	13	0	1	2	4	5	12
B) Végrehajtási időszak												
1.) A kiadott feladat érthetősége	0	1	4	7	1	13	0	0	0	7	5	12
2.) A kiadott feladat bonyolultsági foka	1	1	4	7	0	13	0	1	3	7	1	12
3.) Az oktatók által meghatározott/hallgatók által választott törzsmunka módszer hatékonysága	1	1	4	5	2	13	0	0	1	4	7	12
4.) A külföldi munkacsoportokkal való együttműködés hatékonysága	1	2	5	5	0	13	0	1	0	6	5	12
5.) Az angol nyelvű szakmai terminológia érthetősége	0	0	6	6	1	13	0	0	1	6	5	12
6.) Az angol nyelvű szakmai terminológia hasznosíthatósága	0	0	5	7	1	13	0	0	1	5	6	12
7.) A beosztott segítő oktató(k) hozzájárulása a feladat sikeres megoldásához	1	1	2	7	2	13	0	0	2	4	5	11
8.) A beosztott BSc honvéd tisztjelöltek tevékenysége	0	3	7	3	0	13	0	2	7	1	2	12
9.) Az angol gyakorlatvezető tevékenységének értékelése	0	0	3	5	4	12	0	0	0	4	8	12
10.) A magyar gyakorlatvezető tevékenységének értékelése	0	0	2	5	5	12	0	0	0	3	9	12

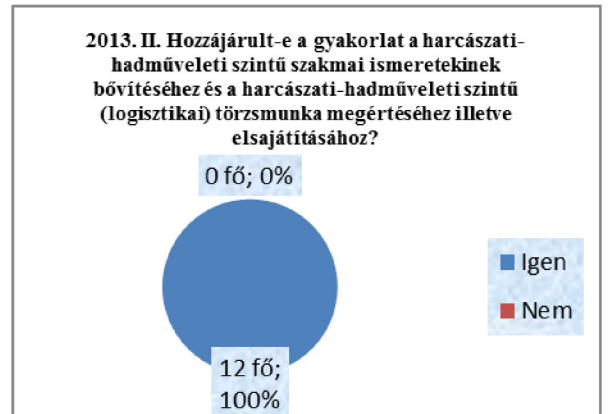
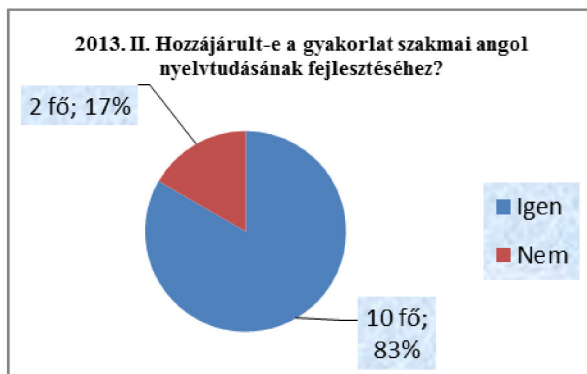
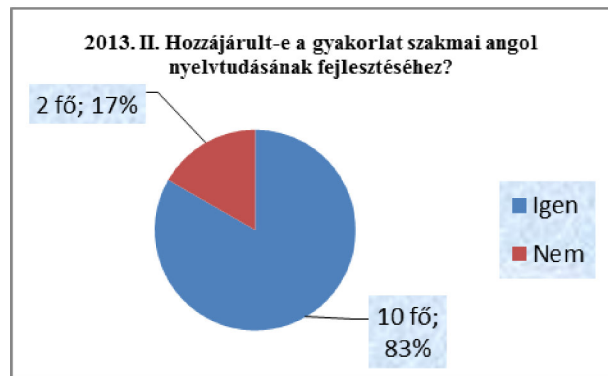
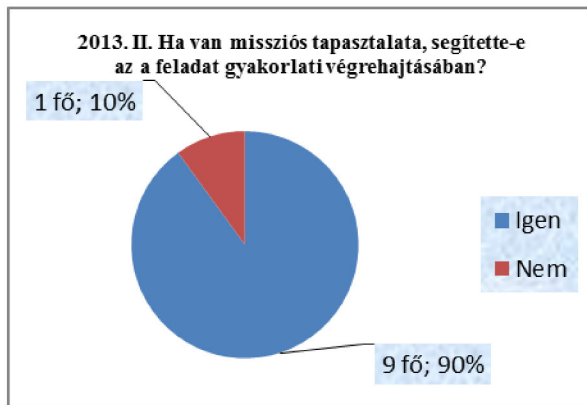
	Befejező időszak							
	2011. II. (ősz)		Összesen:	2012. I. (tavasz)		Összesen:		
	Igen	Nem		Igen	Nem			
1.) Történt-e gyakorlatvezetői értékelés a hallgatók számára?	9	3	12	11	1	12		
2.) Ha van missziós tapasztalata, segítette-e az a feladat gyakorlati végrehajtásában?	5	3	8	5	2	7		
3.) Hozzájárult-e a gyakorlat szakmai angol nyelvtudásának fejlesztéséhez?	6	6	12	9	3	12		
4.) Hozzájárult-e a gyakorlat általános katonai szakmai ismereteinek bővítéséhez?	9	4	13	10	2	12		
5.) Hozzájárult-e a gyakorlat a harcászati-hadművelési szintű szakmai ismereteknek bővítéséhez és a harcászati-hadművelési szintű (logisztikai) törzsmunka megértéséhez illetve elsajátításához?	8	5	13	9	3	12		
6.) Civil hallgatóként megítélése szerint hozzájárult-e a gyakorlat a logisztikai tervezőmunka és a logisztikai folyamatok jobb megértéséhez?	1	2	3	4	0	4		
	2011. II. (ősz)				2012. I. (tavasz)			
	Megfelelő	Jó	Kiváló	Összesen:	Megfelelő	Jó	Kiváló	Összesen:
7.) Milyenek ítéli meg a gyakorlat valós logisztikai biztosítását?								
Élelmezés	0	7	6	13	0	2	10	12
Elhelyezés	1	10	2	13	0	7	5	12
Térképészet	3	7	3	13	2	3	7	12

	2013. II. (ősz)					Összesen:
	1	2	3	4	5	
A) Felkészítési időszak						
1.) A feladat értelmezése, tisztázása az oktatói állomány részéről a hallgatók részére	0	7	5	0	0	12
2.) Az oktatók által rendelkezésre bocsátott irodalom használhatósága	0	4	4	4	0	12
3.) Az oktatók tevékenysége a gyakorlatra való felkészítés időszakában	1	2	7	2	0	12
B) Végrehajtási időszak						
1.) A kiadott feladat érthetősége	1	1	6	4	0	12
2.) A kiadott feladat bonyolultsági foka	1	0	6	4	1	12
3.) Az oktatók által meghatározott/hallgatók által választott törzsmunka módszer hatékonysága	1	1	8	2	0	12
4.) A külföldi munkacsoportokkal való együttműködés hatékonysága	1	7	2	1	1	12
5.) Az angol nyelvű szakmai terminológia érthetősége	2	3	5	2	0	12
6.) Az angol nyelvű szakmai terminológia használhatósága	1	3	4	3	1	12
7.) A beosztott segítő oktató(k) hozzájárulása a feladat sikeres megoldásához	0	3	3	3	3	12
8.) A beosztott BSc honvéd tisztjelöltek tevékenysége	0	1	6	2	3	12
9.) Az angol gyakorlatvezető tevékenységének értékelése	0	1	4	7	0	12
10.) A magyar gyakorlatvezető tevékenységének értékelése	1	8	2	1	0	12

	Befejező időszak			
	2013. II. (ősz)		Összesen:	
	Igen	Nem		
1.) Történt-e gyakorlatvezetői értékelés a hallgatók számára?	12	0	12	
2.) Ha van missziós tapasztalata, segítette-e az a feladat gyakorlati végrehajtásában?	9	1	10	
3.) Hozzájárult-e a gyakorlat szakmai angol nyelvtudásának fejlesztéséhez?	10	2	12	
4.) Hozzájárult-e a gyakorlat általános katonai szakmai ismereteinek bővítéséhez?	10	2	12	
5.) Hozzájárult-e a gyakorlat a harcászati-hadműveleti szintű szakmai ismereteinek bővítéséhez és a harcászati-hadműveleti szintű (logisztikai) törzsmunka megértéséhez illetve elsajátításához?	12	0	12	
6.) Civil hallgatóként megítélése szerint hozzájárult-e a gyakorlat a logisztikai tervezőmunka és a logisztikai folyamatok jobb megértéséhez?	0	0	0	
	2013. II. (ősz)			
	Megfelelő	Jó	Kiváló	Összesen:
7.) Milyennek ítéli meg a gyakorlat valós logisztikai biztosítását?				
Ételmezés	0	2	10	12
Elhelyezés	3	8	1	12
Térképészet	3	6	3	12

A vizsgálat eredményei a disszertációban vizsgált négy kérdés vonatkozásában

Publikációs jegyzék

1. Pohl Árpád – Venekei József – Szabóné Nagy Anikó – Molnár Sándor: A BJKMF, valamint a Pénzügyi és Számviteli Főiskola által közösen folytatott pénzügyi tisztképzés első két tanévének tapasztalatai, Budapest, Bolyai Szemle, 1999/1. pp. 117-124
2. Pohl Árpád – Venekei József: A BJKMF Hadtáp és Pénzügyi Tanszéke által végrehajtott 1996. évi zárógyakorlat tapasztalatai, Budapest, Katonai Logisztika 4. évf. 4. szám, 1996. pp. 134-141
3. Venekei József: Az alternatív üzemanyagok főbb fajtái, jellemzése, alkalmazásuk lehetőségei a Magyar Honvédségnél, Budapest, ZMNE Konferencia kiadvány, 2005. december 8. pp. 33-49
4. Venekei József: Alternatives of the modernization of the Hungarian Defence Forces' fuel support tasks, Budapest, AARMS, Volume 6, Issue 4, 2007. pp. 587-591
5. Venekei József: Experiences of application of LOGFAS (Logistics Functional Area Services) in the Multinational Logistics Training Program Fourlog 2008, Budapest, AARMS, Volume 7, Issue 4, 2008. pp. 607-616
6. Réger Béla – Venekei József: The Joint Supply Chain, Support Chain and MAGLITE 2008/2, Budapest, AARMS, Volume 8, Issue 2, 2009. pp. 363-374
7. Venekei József: A Fourlog 2008 Logisztikai Képzési Program végrehajtásának tapasztalatai és fejlesztésének irányai, Budapest, Hadmérnök, IV. évfolyam, 3. szám, 2009. pp. 218-225
8. Venekei József: First Hand Experiences of Multinational Logistics Training Program MAGLITE 2011/1, Budapest, Hadmérnök, VI. évfolyam 4. szám, 2011. pp. 270-275
9. Venekei József: Lessons Learned From The Execution of The Multinational Logistics Training Program Fourlog 2011, Budapest, Hadmérnök, VI. évfolyam 4. szám, 2011. pp. 276-281
10. Venekei József: NATO Logisztika és a NATO Műveleti Támogatási Lánc Menedzsment, Budapest, Hadmérnök, VII. évf. 4. szám, 2012. pp. 62-74
11. Venekei József: Az ellátási lánc kialakulása, fejlődése a polgári és a katonai logisztika elméletében és gyakorlatában, Budapest, Hadmérnök, VIII. évf. 2. szám, 2013. pp. 108-119
12. Báthy Sándor – Venekei József: The vulnerability of fuel stockpiles, Budapest, AARMS, Volume 11, Issue 2, 2012. pp. 287-293
13. Venekei József: Role of Bulk Fuel Installations (BFIs) and Field Pipeline Systems in Operational Support Chain, Budapest, Hadmérnök, VIII. évf. 3. szám, 2013. pp. 30-36

14. Venekei József: Lessons learned from Multinational Logistic Training Program
MAGLITE 2013/1, Budapest, Hadmérnök, VIII. évf. 3. szám, 2013. pp. 37-42

Köszönetnyilvánítás

Ezúton mondok köszönetet az alább felsorolt személyeknek, akik támogatásukkal, iránymutatásaikkal, a szükséges anyagok rendelkezésemre bocsátásával, személyes konzultációval segítséget nyújtottak a disszertáció megírásában:

- Dr. Pohl Árpád ezredes;
- Prof. Dr. Báthy Sándor ny. ezredes;
- Mike Russel ny. ezredes (BA, RLC);
- Dr. Für Gáspár alezredes;
- Edwina Hutton-Fellowes alezredes (BA, RLC);
- Andrew Maber Jones alezredes (BA, RLC);
- Mark Rowlands alezredes (RAF, RLC);
- Dr. Sári Gábor alezredes (MH ÖHP);
- Lengyel Csaba alezredes (HVK LCSF-ség);
- Dr. Réger Béla ny. alezredes;
- Dr. Pap Andrea őrnagy;
- Kerry Mann őrnagy (BA, RLC);
- Kerry Gospel őrnagy (BA, RLC).

Budapest, 2014. december 29.

Venekei József alezredes